

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

**Město Kopidlno a jeho počátky na základě
archeologických výzkumů**

Bakalářská práce

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška Bočková**

Osobní číslo: **H20311**

Studijní program: **B7105 Historické vědy**

Studijní obory: **Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Historie (dvouoborové)**

Téma práce: **Město Kopidlno a jeho počátky na základě
archeologických výzkumů**

Téma práce
anglicky: **The town of Kopidlno and its beginnings in the light of
archaeological research**

Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Zásady pro vypracování

Město Kopidlno je příkladem malého města s písemně doloženými počátky ve 14. století. Nové prameny pro studium počátků zdejšího osídlení ve středověku poskytly záchranné archeologické výzkumy, které se v posledních 15 letech dotkly všech ulic v centru.

Získané archeologické nálezy budou dokumentovány, vyhodnoceny a na tomto základě bude určeno jejich stáří a charakter místa, z něhož byly vyzdviženy. Takto vyhodnocené soubory budou použity pro určení počátků středověkého osídlení a popsán jeho vývoj a podoba do doby lokace města ve 14. století.

Bude provedeno srovnání s vybranými podobnými východočeskými městy a městečky.

Rozsah pracovní zprávy: **podle pravidel UPCE**

Rozsah grafických prací: **podle množství nálezů**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Prameny:

Veronika DOSPÍŠILOVÁ – Jiří UNGER – Radek NOVÁK, Investorská nálezová zpráva, "I/32, ul. Jičínská, oprava silnice", číslo akce C-201903534

Jiří UNGER – Radek NOVÁK, Investorská nálezová zpráva, "I/32 Kopidlno, ul. Jičínská, oprava vodovodu", číslo akce C-201905730.

Jiří UNGER – Radek NOVÁK, Nálezová zpráva, "Revitalizace Hilmarova náměstí Kopidlno – chodník I", číslo akce C-202102658. Včetně příloh: Nálezy, Terénní dokumentace, GIS a geodetické zaměření, Fotografická a fotogrammetrická dokumentace.

Nálezové zprávy, investorské zprávy a nálezy jsou uloženy na archeologickém pracovišti Regionálního muzea a galerie v Jičíně.

Literatura:

Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl III (Kolín – Miro)*. Praha 1998. Heslo "Kopidlno"

August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl 10. Boleslavsko*. Praha 1895. Heslo "Kopidlno"

Eva ULRYCHOVÁ, *Archeologické sbírky malých muzeí okresu Jičín*, Časopis společnosti přátel starožitností 128, 4/2020 s. 7–38.

Příklady zpracování podobných témat:

Jan FROLÍK, *K počátkům Chrudimi*, Archeologické rozhledy 35, 1983, s. 517–539.

Jan FROLÍK – Jan Musil, *Hrochův Týnec v proměnách staletí. Sv. 3, Pravěk a středověk*. Hrochův Týnec 2011.

Martina ŽOHOVÁ, *Počátky města Chlumce nad Cidlinou ve světle archeologických nálezů*, Archeologie východních Čech 14, 2017, s. 99–196.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Jan Frolík, CSc.**
Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. března 2023**

práce:

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

v.r. děkan

V Pardubicích dne 30. listopadu 2022

doc. Mgr. Pavel Marek, Ph.D.

v.r. vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ

Práci s názvem Město Kopidlno a jeho počátky na základě archeologických výzkumů jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 24. 5. 2023

v.r. Eliška Bočková

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janu Frolíkovi, CSc. za veškerou pomoc, ochotu a rady, které mi pomohly při tvorbě této práce. Velké díky za ochotu a poskytnutí zajímavých podnětů a příležitosti chopit se tohoto tématu náleží také Mgr. Jiřímu Ungerovi, Ph.D. z Regionálního muzea a galerie Jičín a všem jeho pracovníkům za ochotu.

V neposlední řadě děkuji své rodině za umožnění studia a veškerou podporu.

Souhrn

Práce se zabývá městem Kopidlno a jeho historií především jeho vznikem a následným vývojem před písemnými prameny. Základem práce se stávají nálezové zprávy a depot ze záchranného archeologického výzkumu.

Výzkumy byly provedeny v roce 2019 v ulici Jičínská a další téhož roku při „Revitalizaci Hilmarova náměstí Kopidlno – chodník č.1“. Cílem bylo vyhodnocení získaného materiálu.

Na základě vyhodnocených situací ze záchranných archeologických výzkumů se pokusím sestavit chronologickou tabulku keramických tříd a pokusím se nastínit vývoj Kopidlna v raném a vrcholném středověku. Budu se snažit tyto poznatky dále porovnat s jinými podobnými městy z blízkého okolí a celého regionu východních Čech.

Klíčová slova

Kopidlno, historie, vývoj města, středověk, archeologický výzkum, archeologické sbírky, terénní výzkum.

Title

The town of Kopidlno and its beginnings in the light of archaeological research.

Abstract

The work focuses on the town of Kopidlno and its history, primarily its origins and subsequent development before written sources. The foundation of the work relies on the discovery reports and findings from the salvage archaeological excavations.

The research was conducted in 2019 in Jičínská Street and later that same year during the "Revitalization of Hilmarovo Square Kopidlno – Sidewalk No. 1" project. The aim was to evaluate the acquired material.

Based on the assessed situations from the salvage archaeological excavations, I will attempt to create a chronological table of ceramic classes and outline the development of Kopidlno in the early and high Middle Ages. I will endeavor to compare these findings with other similar towns in the vicinity and the entire region of Eastern Bohemia.

Keyword

Kopidlno, history, city development, medieval, archeological research, archeological collections, field rese

Obsah

Seznam použitých zkratk	9
Úvod	11
1. Stručné informace města Kopidlno a historie	12
2. Geografické a sídelní kontext naleziště	17
2.1. Poloha a základní údaje	17
2.2. Geologické proměny	17
2.3. Geomorfologie	17
2.5. Vegetační kryt	18
2.6. Hydrologie	18
3. Historie bádání	19
3.1. Pravěk	19
3.2. Středověk	21
3.3. Novověk	21
3.4. Důležité nálezy z okolí	22
4. Cíl a metodika práce	23
5. I/32 Kopidlno, ul. Jičínská, oprava silnice	24
5.1. Lokalizace	24
5.2. Okolnosti výzkumu	24
5.3. Plocha zkoumání	25
5.4. Zpracování materiálu	27
5.5. Zhodnocení nálezů	38
5.6. Vyhodnocení dalších nálezů	53
5.7. Závěr ul Jičínská	55
6. Hilmarovo náměstí, revitalizace náměstí	57
6.1. Lokalizace	57
6.2. Okolnosti výzkumu	57
6.3. Plocha výzkumu	57
6.4. Cíl a metodika	58
6.5. Zhodnocení materiálů	72
6.6. Vyhodnocení dalších nálezů	90
7. Porovnání s dalšími lokalitami	95
8. Celkový závěr	98
9. Resumé	100

10. Seznam použitých pramenů.....	102
11. Seznam příloh	106
11.1. Tabulková část.....	106
11.2. Obrazová dokumentace	107
11.3. Digitální kresebná dokumentace	111
11.4. Kresebná dokumentace.....	153
Příloha I – Typář východočeské keramiky	186

Seznam použitých zkratek

CI – cihla

ČVS – čelní vyhřívací stěna

FE – železo

J – jih

KA – kámen

KE – keramika

KT – keramická třída

KO – kosti

K.Ú. – katastrální území

MZ – mazanice

OBJ – objekt

Ú – úsek

ÚHL – uhlíky

ÚL – ulice

S – sonda

S – sever

V – východ

Z – západ

ZAV – záchranný archeologický výzkum

RS 1 – raný středověk 1 (550–650)

RS 2 – raný středověk 2 (650–800)

RS 3 – raný středověk 3 (800–1000)

RS 4 – raný středověk 4 (1000–1200)

VS1 – 1200-1300

VS2 – 1300-1550

NOV1 – 1550–165

NOV2 – 1650–1800

Úvod

Hlavním předmětem bakalářské práce se stává město Kopidlno a jeho historie z pohledu archeologických nálezů. V práci se zabývám zejména vývojem města ještě před první písemnou zmínkou ze 14.století.

Naším zájmem budou záchranné archeologické výzkumy z roku 2019 v ulici Jičínská a "Revitalizaci Hilmarova náměstí Kopidlno – chodník č.1". Výzkumy byly provedeny Regionálním muzeem a galerií Jičín. Při obou archeologických výzkumech byl získán zajímavý a rozsáhlý depot.

Nalezený materiál bude hlavním podkladem mé práce. Budu se snažit o důkladné rozřazení veškerého materiálu do příslušných tabulek. Pro keramický materiál se budu snažit vytvořit chronologickou tabulku keramických tříd, na základě stanovených parametrů.

Mému zájmu budou podrobeny i sondy a terénní dokumentace, především v ul. Jičínská, Kopidlno 1/32, sonda 1 s objektem 1513. Po následném vyhodnocení materiálu se budu snažit popsat vývoj města do 14.století, který není znám z písemných pramenů. Následně provedu porovnání s podobnými městy a městečky z východních Čech.

Věřím, že má práce bude mít přínos pro lepší poznání historie Kopidlna ve středověku.

1. Stručné historie města Kopidlna

Kopidlna se nachází v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji. Od Jičína je vzdáleno 17 km. Město Kopidlna je tvořeno částmi – Kopidlna, Pševy, Mlýnec, Drahoraz a Ledkov. Městem protéká řeka Mrlina – dříve známá též jako Leština.¹ Východně od Kopidlna se nacházely močály, které byly později využity k zaplavení Zámeckého rybníka. Jihozápadně pod městem se nacházel Kamenický rybník, který byl ale vysušen.²

Přestože Kopidlna se nachází ve staré sídelní oblasti, máme první zmínky o Kopidlnu až z roku 1322 v souvislosti s majitelem panství – Petrem z Kopidlna. Podle paměti byli prvními pány na Kopidlnu páni Kopidlanští. Mezi další majitele města v historii patří páni Haugvici a Raubenhaupti, Trčkové, Thurn-Taxisové, Albrecht z Valdštejna, Ludvík z Ditrichsteinů či Schlikové.³

Vzestup město zažilo už v roce 1361, kdy zde byla postavena fara a kostel sv. Jakuba Většího. Kostel si podobu nezanechal díky tomu, že roku 1677 vyhořel a byl renovován v barokním stylu. Roku 1406 se ale o Kopidlně stále jedná jako o vsi, ale již roku 1451 se už uvádí jako městečko (oppidum), z čehož lze usuzovat, že někdy mezi lety 1406 a 1436 došlo k lokaci poddanského městečka.⁴ Od šedesátých let 15. století bylo Kopidlna v držení Zdeňka Kopidlanského, jehož ještě roku 1498 připomínají písemné prameny.⁵ Zdeňkovi synové Jiří, Zikmund a Jan se počátkem 16. století výrazně zapsali do dějin a na pozadí jejich příběhu lze pozorovat eskalaci mocenského konfliktu mezi šlechtou a královskými městy v období vlády Vladislava Jagellonského. Jiřík Kopidlanský se v červenci 1507 dostává do sporu s Pražany. Poté se silnou ozbrojenou družinou přepadl kupce a vypaloval majetky nejen Starého Města pražského, ale i dalších měst. Jako odvetu za Kopidlanského řádění podnikli Pražané trestnou výpravu pod vedením žoldnéře Václava Kavana z Dědibab. Přibližně v polovině října roku 1508 trestná výprava městečko Kopidlna vydrancovala a částečně vypálila. Přes katastrofu se dále městečko rozvíjelo. V roce 1514 získalo Kopidlna od krále Vladislava II. statut města a v roce 1523 mu král Ludvík udělil městský znak. Stala se jím černobílá hlava kozla na zlatém poli. Znak zde zavedli Páni Kopidlanští z Nadslavi, Střevače a Kopidlna což, dokládá dodnes dochovaná erbovní listina s vyobrazením městského znaku, jehož podoba vychází z erbu

¹ Obr.1

² Kuča, K. 2011: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-12-5.

³ Kopidlna od počátku do současnosti - <https://www.kopidlna.cz/mesto-kopidlna-od-pocatku-do-soucasnosti/d-127125>.

⁴ Kuča, K. 2011: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-12-5.

⁵ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl 10. Boleslavsko*. Praha 1895.

rytířského rodu Kopidlanských. Konečně roku 1524 daroval Zikmund Kopidlanský městečku solnici, převedl na něj právo vybírat clo a další výsady.⁶

Díky statusu si zde páni z Kopidlna nechali postavit roku 1527 vodní tvrz, která byla v polovině 16.století přestavěna na zámek a v roce 1600 rozšířena na trojkřídlovou dispozici. Zámek svou konečnou podobu získal v roce 1900 při své pseudorenesanční přestavbě.⁷

Vybudování tvrze poskytlo Kopidlnu velký obchodní rozvoj a stalo se z něj jedno z předních tržních měst. To mělo na rozvoj města také velký vliv. Při vysazení městečka byl změněn půdorys sídliště – bylo vyměřeno lokační náměstí a byla tehdy pravděpodobně zbudována i nová tvrz (jež je v písemných pramenech připomínána až mnohem později, roku 1527), chráněná vodou přiváděnou sem z přilehlého rybníka. Jižně od tvrze vznikl velký panský dvůr a samotné městečko zůstalo omezeno na velké tržiště a dvě ulice, jež se propojovaly v úrovni kostela. Na východní straně bylo městečko chráněno Zámeckým rybníkem, na severu a západě říčkou Mrlinou. Město se začalo samovolně rozvíjet. Počet obyvatel rapidně přibýval.⁸

Éra Kopidlanských skončila roku 1527, kdy Zikmund Kopidlanský prodal tvrz, dvůr i městečko Kopidlna společně se vsí Cholenice Václavu Haugvicovi z Biskupic. Po Haugvicově smrti roku 1535 přešlo Kopidlna do držení vdovy Johanky z Klinštejna, neboť jeho synové byli v té době ještě nezletilí, a tak správu rodového majetku převzali až v roce 1548. V majetku Haugviců z Biskupic bylo Kopidlna do roku 1559. Nejvýraznějším počinem tohoto rodu v dějinách Kopidlna bylo přebudování zdejší vodní tvrze, jejíž příkopy byly napájeny vodou z přilehlého rybníka, na renesanční zámek kolem poloviny 16. století.

Roku 1559 prodal Jan Haugvic z Biskupic kopidlnské panství (zámek Kopidlna s městečkem, vsi Pše, Češov se svobodným dvorem, Slavostice, Židovice, Vršce, Cholenice, Mlýnce a Budčeves) Kryštofu Rabenhauptovi, po jehož smrti roku 1592 přešla držba na syna Baltazara.⁹

Po smrti bezdětného Baltazara Rabenhaupta v roce 1616 přešlo kopidlnské panství do držení Jana Rudolfa Trčky z Lípy. Vdova po Trčkově Marie Magdalena prodala roku 1624 Kopidlna Albrechtovi z Valdštejna, jenž jej připojil ke svým rozsáhlým državám, tzv. Frýdlantskému knížectví (od roku 1627 vévodství). Po Valdštejnově smrti v roce 1634 byl jeho majetek

⁶ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl 10. Boleslavsko*. Praha 1895.

⁷ Tamtéž.

⁸ Kuča, K. 2011: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-12-5.

⁹ Kol. Autorů 1973: *Město Kopidlna 1514–1523–1973*. 450. výročí udělení znaku. Kopidlna: MNV v Kopidlně.

zkonfiskován a kopidlinské panství bylo císařem Ferdinandem II. posléze postoupeno Zikmundovi Ludvíkovi z Ditrichstejna.¹⁰

Roku 1634 vtrhli do Kopidlna Sasové, kteří vyplundrovali městečko i farní kostel. Roku 1638 získal Kopidlnu směnou hrabě Jindřich Šlik, polní maršálek a prezident dvorské válečné rady. Za jeho éry utrpělo městečko značné škody od švédských vojáků, kteří jej několikrát vydrancovali a vypálili.

Třicetiletá válka těžce poničila i kopidlinský zámek, a tak Jindřich Šlik započal jeho nákladnou raně barokní přestavbu, v níž následně pokračoval jeho syn František Arnošt. Přestavba zámku se protáhla až do roku 1674. Roku 1661 získal František Arnošt Šlik od císaře Leopolda I. povolení na zřízení fideikomisu z panství Staré Hrady a Kopidlna. Šlikové tak drželi kopidlinské panství až do zániku patrimoniální správy v polovině 19. století.

Také v druhé polovině 17. století postihly Kopidlnu ničující požáry – v letech 1667 a 1686 – jimž padla za oběť řada budov, mj. i starý farní kostel. Zničený farní kostel byl nahrazen barokní novostavbou realizovanou v letech 1704–1705 stavitelem Filipem Spannbruckerem, jenž působil již předtím ve šlikovských službách. Zároveň byla vystavěna i nová farní budova.

Tereziánský katastr, resp. jeho svazek Rustikál z roku 1748 uvádí v Kopidlně z řemeslníků dva zámečníky, dva truhláře, tři řezníky, jednoho mydláře, čtyři pekaře, pět krejčích, třináct tkalců, dva kováře, jednoho koláře, osm ševců, čtyři zedníky, jednoho barvíře, dva provazníky, dva sedláře, jednoho perníkáře, jednoho hrnčíře, jednoho sklenáře a jednoho punčocháře. Ve fasi jsou ještě uvedeni: jeden učitel, dva bednáři, jeden panský myslivec, jeden mlynář na panském mlýně o třech kolech a dvou stoupách na nestálé vodě a jeden obecní pastýř. Zmíněni jsou také tři Židé – krejčí, holič (a zároveň obchodník) a obchodník plátnem.¹¹

Dominikální svazek Tereziánského katastru z roku 1757 zaznamenává v Kopidlně pivovar s ročním výstavem 689,5 sudu, dále například pohodnici, vinopalnu, kovárnu, mlýn o třech kolech a mlýn o dvou kolech a pilu.¹²

¹⁰ Sedláček, A. 1895: *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl 10. Boleslavsko*. Praha.

¹¹ Chalupa, A. - Lišková, M. - Nuhlíček, J. - Rajtoral, F. eds. 1964: *Tereziánský katastr český. Rustikál (kraje A-CH)*. Praha: Státní ústřední archiv, st. 169.

¹² Burdová, P. - Culková, D. - Čáňová, E. - Lišková, M. - Rajtoral, F. eds. 1970: *Tereziánský katastr český. Dominikál*. Praha: Státní ústřední archiv, str. 119.

Do roku 1765 mělo Kopidlno hrdelní právo. Ve zmiňovaném roce vydala Marie Terezie patent, který vedl k výrazné redukci počtu hrdelních soudů. Kopidlnu byl s platností od 1. ledna 1766 výkon hrdelní jurisdikce zastaven.

K roku 1790 je v Kopidlně uváděno již 135 domů a rychlý rozvoj městečka pokračoval i v první polovině 19. století, přestože byl několikrát zásadně narušen požáry (1817, 1829, 1842). Roku 1820 byl zrušen starý hřbitov u kostela a byl nahrazen novým, situovaným mimo městskou zástavbu, na němž byla roku 1857 postavena kaple sv. Moniky. Významnou městskou investicí byla stavba nové školní budovy. Roku 1843 byl zakoupen stavební pozemek v blízkosti fary, avšak základní kámen nové školy byl položen až v roce 1851 a stavba byla dokončena o dva roky později. Svému účelu budova sloužila přes čtyřicet let, než byla škola přestěhována do nového objektu vystavěného v letech 1896–1897.

Zásadním impulsem pro hospodářský rozvoj Kopidlna se stala stavba komunikací. V letech 1818–1823 byla zbudována císařská silnice v úseku Jičín–Kopidlno. Při stavbě této silnice musela být roku 1822 zbořena stará radniční budova, jež stávala uprostřed náměstí. V letech 1831–1837 byla zbudována silnice z Kopidlna do Vrčení u Poděbrad.

Po požáru v roce 1842 došlo k prostorové regulaci náměstí a k jeho novému zastavění patrovými řadovými domy. Městská zástavba se však rozvíjela především podél hlavní silnice. Roku 1873 byla dokončena stavba nové budovy radnice. V letech 1885–1886 byl zbudován městský vodovod.

Město se ale stává i rušným centrem díky tomu, že zde vedla císařská silnice a v pozdějších letech i železnice, což byla pro blízké okolí nebývalá vymoženost. První trasa (Jičín – Kopidlno – Rožďalovice – Křinec – Veleliby – Nymburk) byla zprovozněna v listopadu 1881. Roku 1882 zahájila provoz trať Kopidlno–Psinice, jež byla o rok později prodloužena směrem na Dolní Bousov a Bakov nad Jizerou.¹³

Podle záznamů a map je patrné, že město Kopidlno nemá ve středověku jako jedno z mála měst postavené hradby kamenne, ale přírodní. Jednou z přírodních hranic se stává přílehlý rybník Mrliny – k jeho regulaci došlo až v roce 1932–1933. Opravy byly nutné kvůli častým záplavám.

14

¹³ Kopidlno od počátku do současnosti - <https://www.kopidlno.cz/mesto-kopidlno-od-pocatku-do-soucasnosti/d-127125>.

¹⁴ Kuča, K. 2011: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-12-5.

Kopidlno si prošlo těžkým obdobím za obou světových válek. Byl zde obrovský úpadek, nedostatek potravin a také lidí na obdělání půdy. Město se snažilo o rozvoj hlavně v meziválečné době, kdy probíhala elektrifikace města a renovace celého města, především tedy Hilmarova náměstí.

V roce 1921 byla opravena obecní radnice. Dále bylo přistoupeno k vybudování chodníků v ulicích Jičínské, Hilmarově a dalších. V tomto roce byla zřízena ve městě okresní nemocenská pokladna zemědělská. Velmi významnou událostí pro Kopidlno a celé okolí bylo rozhodnutí, podle něhož byla v Kopidlně umístěna vojenská posádka. Rok 1925 znamená pro město významný technický pokrok, neboť v tomto roce byla dokončena elektrifikace a bylo zahájeno pouliční osvětlení i osvětlení v jednotlivých domácnostech. V roce 1926 se nepodařilo udržet v místě vojenskou posádku ani okresní zemědělskou pojišťovnu. V roce 1932 byla dokončena přestavba hospodářské záložny na náměstí v Kopidlně. Město se každý rok snaží o revitalizaci celého města a její modernizaci.¹⁵

Zajímavý je původ názvu nejprve vsi a později městečka Kopidlno. Podle toponomastika Antonína Profouse je jméno Kopidlno odvozeno od slova Kopidlen, tj. dvůr známý tzv. kopidly. Kopidlo je staročeský výraz označující místo, kde se zvláštním způsobem „kopilo“ seno, popř. obilí (kopiti – dělati kopky ze sena). Místní název byl utvořen z genitivu „z, do Kopidlno“, čímž vznikl nový nominativ Kopidlno.¹⁶

¹⁵ Kopidlno od počátku do současnosti - <https://www.kopidlno.cz/mesto-kopidlno-od-pocatku-do-soucasnosti/d-127125>.

¹⁶ V pramenech se objevuje také název Kopydlno. PROFOUS, Antonín, Místní jména v Čechách, Praha: Česká akademie věd a umění, 1951.

2.Geografické a sídelní kontext naleziště

2.1.Poloha a základní údaje

První lokalita se nachází na Hilmarově náměstí v Kopidlně, okres Jičín, Královéhradecký kraj.

¹⁷ Výzkum zasáhl parcelu 1276/12 v severní a západní části, u parcel 129/1, 130/1, 132, 133, 136/1, 138, 139, 140. Místo výzkumu představuje historické jádro města.

Druhá lokalita je situována na silnici I/32, v úseku mezi Hilmarovým náměstím a křižovatkou I/32 s Rybniční ulicí v k. ú. Kopidlna, okres Jičín, Královéhradecký kraj.¹⁹ Výzkum zasáhl parcelu č. 1276/1 a to především její východní okraj, který nebyl dosud archeologicky zkoumán. Místo výzkumu bezprostředně sousedí se samotným historickým jádrem města (Hilmarovo náměstí), ze západu a severu vymezeným tokem řeky Mrliny. Archeologický výzkum při západním okraji silnice I/32, který souvisel s přeložkou vodovodu a těsně předcházel tomuto výzkumu, prokázal sídlištní aktivity z období středověku a novověku v těchto místech.

2.2. Geologické proměny

Zkoumané území se rozkládá na mezozoických, vápnitých, jílových, slíncových a prachových svrchní křídly. Jedná se o zpevněný marinní sediment spadající do Českého masivu.²⁰

2.3. Geomorfologie

Geomorfologie lokality spadá do severovýchodní části Středolabské tabule. Lze ji zařadit do Mrlinské tabule, konkrétně jejího okrsku Rožďálovické tabule. Jedná se o plochu pahorkatiny v povodí Mrliny. Rozkládá se na svrchoturonských až coniackých vápnitých jílovcích, slínovcích a prachovcích.²¹

¹⁷ Obr.1

¹⁹ Obr.4

²⁰ <https://mapy.geology.cz/geocr50/#>

²¹ <https://mapy.geology.cz/geocr500/?center=-679200%2C-1024100%2C102067&level=6>

2.4. Pedologické podmínky

Kopidlno a okolí má velice pestrou půdní skladbu. Místo výzkumu se nachází na modální lužické černozemi. V blízkém okolí nálezů se také nachází modální fluzielní typ a vodní tok Mrliny.²²

2.5. Vegetační kryt

Dle mapy potencionální přirozené vegetace se zde nachází rozhraní jaseniny a černýšové dubohabřiny. V současnosti je okolí zalesněno jen zhruba na 20 %. Z okolních jednotek sem zasahují lesní celky s převahou dubohabřin, místy také smrkové porosty a lužní lesíky. Na několik větších rybníků navazují mokřady.²³

2.6. Hydrologie

Nejvýznamnějším tokem v zájmové oblasti je Mrlina vymezující městské jádro ze severu a západu a následně protékající zámeckým rybníkem, který se nachází východně od místa výzkumu.²⁴

²² <https://mapy.geology.cz/pudy/>

²³ <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

²⁴ Unger, J. – Novák, R. 2019: Investorská nálezová zpráva, “I/32 Kopidlno, ul. Jičínská, oprava vodovodu“, číslo akce C-201905730.

3. Historie bádání

Katastrální území Kopidlno se v posledních letech stává zajímavou archeologickou lokalitou. Na území města jsou prokazatelně pozůstatky z období neolitu, eneolitu a také starší doby halštatské. Nálezy dále pokračují až do středověku a novověku, které jsou především spojovány s existencí místního zámku.

Město Kopidlno má už rozsáhlé archeologické sbírky. Všechny sbírky ale musely být přeneseny do jičínského muzea kvůli havarijnímu stavu budovy v Kopidlně, a to v roce 2001. Sbírkový materiál zůstal kompletní a zůstala zachovalá i celková dokumentace. Níže jsou uvedeny jen nejpodstatnější/nejzajímavější archeologické nálezy, které byly v Kopidlně nebo jeho okolí objeveny.

3.1 Pravěk

Mezi zajímavé nálezy můžeme zařadit mísovitou nádobu z doby stěhování národů objevenou 1930-1960, místo nálezů uvedeno Kopidlno – okolí.²⁵

Rozsáhlý záchranný archeologický výzkum vyvolala výstavba odkaliště a čističky odpadních vod na plochách jihozápadně od intravilánu města na parcele č. 533/3. Tento ZAV byl realizován v roce 2012 pracovníky MVC v Hradci Králové. Zkoumaná plocha dosáhla rozlohy 900 m² a zachyceny zde byly části sídlištního areálu kultury s lineární keramikou a kultury popelnicových polí, reprezentovanou mimo jiné lužickými pecemi, dále pak pohřb náležející kultuře nálevkovitých pohárů. Zjištěn byl především kostrový hrob náležející baalberské fázi kultury s nálevkovitými poháry. Samotná hrobová jáma nebyla od okolní zeminy makroskopicky odlišitelná. Zemřelý měl u nohou uložen keramický džbán.²⁶

V roce 2013 provedený výzkum na parcele č. 533/17 na výše zmíněnou akci bezprostředně navazuje. Ve svislých stěnách průkopu, převážně v sondě 1 a části sondy 2, byla dokumentována kulturní vrstva (101) s archeologickými nálezy spadajícími do stupně I, případně do stupně II, neolitické kultury s lineární keramikou. V severní části průkopu v sondě 2 byly zachyceny nivní sedimenty s neolitickými a eneolitickými nálezy, částečně náležejícími

²⁵ Vokolek, V. 1993: *Počátky osídlení východních Čech*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech. ISBN 80-85031-02-7.

²⁶ Horník, P. – Pacák, P. – Pleska, M. – Hylmarová, M. 2013: Kostrový hrob kultury nálevkovitých pohárů z Kopidlno (okr. Jičín). *Archeologie východních Čech* V, s. 5–20.

pravděpodobně řivnáčské kultuře, dále také možný lengyelský materiál a fragmenty ze závěrečné fáze raného středověku a vrcholně středověké. Získány byly taktéž mazanice, úlomky zvířecích kostí, kamenná štípaná industrie, železo a organický materiál v podobě uhlíků. Průkop pro elektrický kabel narušil 14 zahloubených archeologických objektů (500–513). Většinou se jednalo o sídlištní jámy bez chronologicky citlivých keramických nálezů. Odkryty byly také 4 kúlové jamky (510–513), z nichž byly 510–512 koncentrovány v sondě 2, kde představovaly jediné zahloubené archeologické objekty. Do stupně I a stupně II kultury s lineární keramikou byl jednoznačně datován objekt 507. Objekt 504 byl rámcově zařazen do pravěku.

Roku 2013 byla v Kopidlně odkryta nová laténská lokalita, na níž byly taktéž zjištěny doklady neolitické a eneolitické v podobě kultury nálevkovitých pohárů. Toto spektrum bylo doplněno ojedinělými středověkými až novověkými keramickými fragmenty. Podnětem pro ZAV byla výstavba infrastruktury na západním okraji Kopidlna. Terénní část výzkumu proběhla na jaře roku 2013 na parcelách č. 504/6, 504/45 a 504/46, v dnešní Luční ulici. Zachycena byla část hospodářské jednotky sídla, dvorce či případně vesnice. Sestávala minimálně z jedné polozemnice a možná dvou izolovaných nadzemních staveb, patrně žlabové/ srubové a sloupové konstrukce. Situace by taktéž mohla být interpretována jako dočasné osídlení na břehu vodního toku. Datačně lokalita spadá do časného latěnu, jejíž analogie lze nalézt v Tuněchodech, Neznášově nebo Mikulovicích.²⁷

Důležitým nálezem je soubor 18 nádob a dalších zlomků keramických nádob z mladší a pozdní doby bronzové, které byly nalezeny v zaniklém pohřebišti na poli Františka Vyčítala. Jedná se o kulturu popelnicových polí z doby bronzové. Nálezy byly objeveny už na začátku 20. století, a to roku 1910.²⁸

V roce 2008 byly E. Ulrychovou v rýze na elektrický kabel na parcele č. 480/2 nalezeny tři střepy, jeden pravěký, snad neolitický a dva z 1. pol. 16. století.

²⁷ Waldhauser, J. – Novák, R. 2017: Záchraný výzkum časně laténského sídla v Kopidlně na Jičínsku. In *Stories that made the Iron Age. Studies in honour of Natalie Venclová*, Praha, 411–431.

²⁸ Vokolek, V. 1993: *Počátky osídlení východních Čech*. Hradec Králové: Muzeum východních Čech. ISBN 80-85031-02-7.

V letech 2011–2014 byl zde prováděn nedestruktivní archeologický průzkum E. Ulrychové v přilehlém Křešickém lese. Výzkum se týkal mohylových pohřebišť pravěkého a raně středověkého stáří. ²⁹

3.2 Středověk

Při stavbě železnice Češov – Kopidlno cukrovar v letech 1923-1925 byly v kolejišti už na katastru Kopidlno nalezeny šedohnědé hrnce a jejich střepy. Byly zdobené vodorovnými liniemi a jednoduchými vlnicemi z mladší doby hradištní.

V roce 2004 na Hilmarově náměstí parcelní číslo 1276/12 byly získány vrcholně středověké a novověké fragmenty spojené s počátky města. ³⁰

Taktéž vrcholně středověké a novověké nálezy byly v tom samém roce zachyceny v rýze pro plynovod v ulici Tomáše Svobody na parcele č. 1276/11. Dokumentován byl okraj haťové cesty a kulturní vrstva. Mezi nálezy byly zastoupeny keramika a odřezy kůže. Haťová cesta byla poprvé zjištěna již roku 1992, vrstvy hatí dosáhly mocnosti až 1,5m. Tato cesta vymezovala okraj mrlinské nivy. Řeka zde měla vliv na velikost osídleného prostoru ³¹

V roce 2017 při revitalizaci Hilmarova náměstí byly odkryty raně středověké až raně novověké situace, převážná část byla zařazena do vrcholného a pozdního středověku, a především do raného novověku. Důležitým prvkem byl nález zpevněné cesty hatěmi. K mladším fragmentům náleží fragment císařské silnice. ³²

V roce 1998 byly získány keramické fragmenty z vrcholného středověku 2 a novověk 1 a 2. Získány byly při havárii kanalizace kopidlenského zámku. ³³

3.3 Novověk

V roce 2007 v rýze kanalizační přípojky v narušené situaci na dvoře domu č.p. 58 na Hilmarově náměstí na parcele č. 1384 byly sebrány střepy z nádob pocházejících z 1.pol. 17.století.

²⁹Ulrychová E.2020: *Archeologické sbírky malých muzeí okresu Jičín*, Časopis společnosti přátel starožitností 128, 4, s. 7–38.

³⁰ Tamtéž

³¹ Ulrychová, E. 2005: *Archeologické nálezy získané muzeem v Jičíně v roce 2004*. In Zpravodaj MVČ XXXI, s. 19–28.

³² Ulrychová E.2020: *Archeologické sbírky malých muzeí okresu Jičín*, Časopis společnosti přátel starožitností 128, 4, s. 7–38.

³³ Tamtéž

V roce 2009 na výzkumu při rýze plynové přípojky v prostoru hospodářského dvora před konírnami na parcele č. 11 byl zjištěn materiál novověk 2.³⁴

3.4. Důležité nálezy z okolí

Zmínit zde můžeme slovanské kostrové hroby, které byly nalezeny při stavbě silnice Kopidlno – Poděbrady v roce 1834. Z hrobů byly vyzdviženy kosterní pozůstatky a zachovalé čtyři bronzové záušnice – průměr 30 až 67 mm.³⁵

Z toho samého období pocházejí i nálezy z kolejiště Kopidlno-Jičín. Železné nože, hroty šípů, torza kopí, ostruhy, přezky a části koňských postrojů. Tyto artefakty byly vyzvednuty ze zničených řadových kostrových pohřebišť. I zde nebyla provedena lokalizace nálezů.

Nejzajímavější vesnicí jsou Dětenice, kde byly roku 1942 nalezeny soubory středověkých želez – sekery, podkovy, zámky a klíče. V tom samém roce byl na místním poli také objeven eneolitický hrob – okruh kultury šňůrové keramiky. V hrobu se zachovaly kostěná jehlice (bez měděného ouška), kostěná pasová zápona a sekeromlat.³⁶

³⁴ Ulrychová E.2020: *Archeologické sbírky malých muzeí okresu Jičín*, Časopis společnosti přátel starožitností 128, 4, s. 7–38.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Tamtéž

4.Cíl a metodika práce

Cílem bakalářské práce je sledovat počátky města Kopidlno a jeho následný vývoj díky získanému archeologickému materiálu. Následně porovnat s jinými městy z východních Čech.

Hlavními podklady práce jsou záchranné archeologické výzkumy (ZAV) provedené Regionálním muzeem a galerií Jičín v roce 2019 pod vedením Mgr. Radka Nováka. Jedná se o ZAV při opravě silnice I/32 ul. Jičínská, kdy hlavní plocha výzkumu byla vymezena liniovou sondou S1 a výzkum "Revitalizaci Hilmarova náměstí Kopidlno – chodník č.1".

V práci se budu snažit roztrždit veškerý nalezený materiál. Především se ale zaměřím na keramické fragmenty, kde bude mou snahou sestavit chronologickou tabulku keramických tříd (KT), která proto místo chybí.

Při zpracování keramického materiálu jsem použila databázi vytvořenou v programu Microsoft Excel 2010, kde jsem sledovala morfologické, typologické, technologické a výzdobné vlastnosti nálezů. Při tvoření databáze jsem vycházela z Typáře východočeské keramiky, který je připojen v přílohách. Ten byl vytvořen na základě deskripčního systému brněnské keramiky³⁷, typologie keramiky z Českých Budějovic³⁸, typáře keramiky severočeského Polabí³⁹ a práce O hmotné kultuře šlechtických sídel v severovýchodních Čechách⁴⁰ a Středověká a novověká keramika z města Vamberk.⁴¹

Největším podkladem je samostatný objekt 1513 z ul. Jičínská. Nachází se v S1 Ú25,26,27, který byl vyhodnocen jako středověký příkop. Důležitým se stává, protože z celého průřezu objektu byly odebrány vzorky pro pylovou analýzu, analýzu makrozbytků a malakologickou analýzu. Výsledky analýz budou zahrnuty do práce a napomáhají k lepšímu datování keramických tříd. Dále zde byl získán dřevěný trám, který byl podroben dendrochronologické analýze a jehož výsledky jsou v práci zahrnuty také.

³⁷ Procházka, R. 2007: Deskripční systém brněnské keramiky. Přehled výzkumů 48, 233–270.

³⁸ Čapek, L. – Militký, J. 2017: Historická radnice v Českých Budějovicích ve světle archeologických výzkumů a rozboru hmotných pramenů. Plzeň.

³⁹ Zápotocký, M. 1979: *Katalog středověké keramiky severočeského Polabí = Katalog der mittelalterlichen Keramik aus dem nordböhmischem Elbegebiet*. Praha: Archeologický ústav ČSAV, 1979.

⁴⁰ Drnovský, P. 2017: Hmotná kultura šlechtických sídel v severovýchodních Čechách ve středověku a raném novověku. Nepublikovaná disertační práce. Hradec Králové: Katedra archeologie Filozofické Fakulty Univerzity Hradec Králové.

⁴¹ Fleková, K. 2020: *Středověká a novověká keramika z města Vamberk*. Nepublikovaná disertační práce. Hradec Králové: Katedra archeologie Filozofické Fakulty Univerzity Hradec Králové.

5. I/32 Kopidlno, ul. Jičínská, oprava silnice

5.1 Lokalizace

Kraj: Královéhradecký

Okres: Jičín

Obec: Kopidlno [573060]

Katastrální území: Kopidlno [669296]

Parcelní číslo: 1276/1

Lokalizace (ulice, část obce, trať apod.): silnice I/32, ulice Jičínská

5.2 Okolnosti výzkumu

Výzkum byl proveden Regionálním muzeem a galerií v Jičíně pod vedením Mgr. Radka Nováka v roce 2019. Na územní části silnice I/32, v úseku mezi Hilmarovým náměstím a křižovatkou I/32 s Rybniční ulicí, Kopidlno, okres Jičín, Královéhradecký kraj, na parcele č. 1276/1.

Zásah byl pod úroveň stávajícího terénu do hloubky cca 1,1 m na ploše cca 3740 m.

Výzkumu těsně předcházely archeologické práce na přeložce vodovodu při západním okraji vozovky od Hilmarova náměstí po cca čp. 37. V rámci tohoto úseku byly zjištěny vyrovnávací a štětové vrstvy včetně hatí středověkého a novověkého stáří. Pod těmito souvrstvími pak byly místy odhaleny objekty a vkopy předběžně datované do raného až vrcholného středověku. Před čp. 21 v hloubce cca 1,2 m se nalézá vrchol pískovcové klenby sklepa (chodby) pokračující směrem k čp. 20 na druhou stranu ulice v délce nejméně 3 m (při západním okraji vozovky je klenba poškozena recentními vkopy). Všechny terénní situace byly kresebně a fotograficky zdokumentovány.⁴²

⁴² Unger, J. – Novák, R. 2019: Investorská nálezová zpráva, “I/32 Kopidlno, ul. Jičínská, oprava vodovodu“, číslo akce C-201905730.

5.3 Zkoumaná plocha

S1

S1 rozdělena do 28 úseků (Ú 1–28) táhnoucí se ve východním pruhu vozovky od Hilmarova náměstí k čp. 27.⁴³ Jejím cílem bylo vzorkování a dokumentace souvrství navážek, štětů a hatí, které byly následně odebrány mechanizací v ploše. V místech, kde skrývky odhalily archeologické objekty či konstrukce zahloubené do souvrství a podloží, pak byly položeny menší sondy nebo byly jednotlivé archeologické objekty kopány samostatně. Všechny úseky byly vyhloubeny, prozkoumány, zakresleny a fotograficky zdokumentovány. Při výzkumu bylo nalezeno 44 objektů a 18 konstrukcí, kdy za nejzajímavější můžeme považovat objekt 1513.

Byl zde získán archeologický materiál v podobě keramiky, kostí, železa, mazanice, dřeva a dalších. Dále zde byly odebrány vzorky k mykologické, makrozbytkové a pylové analýze v Ú25 a Ú26. Dále bylo získané dřevo podrobena dendrochronologické analýze. Vzorky byly podrobeny analýze za účelem zpřesnění datace situace.

S2

S2 byla vedena v těsné blízkosti S1 Ú27, Ú28, byla vyhloubena do hloubky cca 1,2m. Bylo zachyceno stejné souvrství jako v S1, dlážděné tedy dlážděnou císařskou cestou, valounovou štětovou vrstvou a dále mohutnou šedožlutou jílovitou vrstvou. Ze sondy byl získán archeologický materiál, a to v podobě keramiky, kostí, mazanice, železa.

S3

S3 byla umístěna v těsné blízkosti S1, Ú24. Zachyceno totožné souvrství jako v předešlých sondách plus dva objekty – vkopy č. 1535 a 1536, které se díky minimálnímu množství archeologických nálezů nepodařilo blíže datovat

č.p 33

Skupina šesti archeologických objektů a jeden hliník byly zjištěny u čp. 33. Z objektů máme celkem 3 zlomky blíže nerozlišitelné pravěké keramiky.

⁴³ Obr. 6

č.p. 158

Totožné s nálezy z č.p. 33.

č.p. 194

U č.p. 194 byly nalezeny poslední dva objekty, nejspíše pravěké, objekt 1548, 1549. Z objektů bylo získáno keramika, zvířecí kosti, mazanice, broušená industrie.⁴⁶

⁴⁶ Obr.7.

5.4 Zpracování materiálu

Keramika

Byl zpracován nálezový soubor, který je uložen v Regionálním muzeu a galerii Jičín. Při dalším zpracování souboru jsem použila tabulky Microsoft Excel 2022. Vytvořila jsem databázi, při které jsem vycházela ze základních znaků, sledovala morfologické, typologické, technologické a výzdobné vlastnosti nálezů. Na jejich základě jsem sestavila keramické třídy s chronologickou tabulkou a typářem pro město Kopidlno.

Fragmenty byly roztrženy podle druhu výpalu, hrubosti povrchu, druhu ostřiva, přítomnosti glazury či engoby a barvě střepu, na základě těchto parametrů byly keramické fragmenty roztrženy do keramických tříd. Pokud to bylo možné, byl určen typ okraje, dna, ucha nebo knoflíku dle přiloženého typáře (viz. Příloha. 1). Dalším sledovaným znakem byla výzdoba, která byla opět určena pomocí téhož typáře. Třídy byly pojmenovány např.: KO001, přičemž první dvě písmena odkazují na zkoumanou lokalitu, tedy Kopidlno, a poslední dvojčíslí odlišuje jednotlivé třídy.

Kresebná dokumentace je převzata z nálezových zpráv, kde je zpracována paní dok. Bílkovou Šamalovou.

Celkový soubor se skládal z 2 490 ks.

Další archeologický materiál

Další nálezy jako železo, sklo, kosti, mazanice byly do databáze také zapsány, prostudovány, popsány a zařazeny.

Kosti byly podrobeny osteologické analýze MVDR. Barborou Sečkářovou, ta určila, o jaké zvíře se jedná, jak bylo staré a zda kosti prokazují zásahy kuchyňského charakteru. Bohužel nebylo možné provést u všech nálezů analýzu, často se jednalo o opravdu malé úlomky kostí.

Železné artefakty zpracovány na základě práce Sezimovo Ústí – archeologie středověho poddanského města⁴⁷.

⁴⁷ Krajíc, R. 2003: *Sezimovo Ústí – archeologie středověkého poddanského města. 3, Kovárna v Sezimově Ústí a analýza výrobků ze železa*. Praha: Akademie věd České republiky, Archeologický ústav. ISBN 80-86124-42-8.

Přehled keramických tříd

Stolní a kuchyňská keramika byla rozdělena do 12 keramických tříd, které jsou dále popsány takto: 1 – výpal (druh a tvrdost), 2 - struktura keramické hmoty (charakter a velikost ostřiva), 3 – povrch (hrubost a úprava povrchu, síla stěny, výroba), 4 – barva, 5 – výzdoba, 6 – afinita, 7 - datace. Jedná se o upravený systém,⁴⁸ který je často užíván k popisu keramických tříd.

KO001

1. redukční středně tvrdý výpal
2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká až jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy
4. šedá barva – v různých odstínech až po bílou barvu, v menším množství černá a oranžová – s hnědými odstíny
5. není
6. KO005
7. VS1

KO002

1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká až jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy
4. šedá barva – v různých odstínech až po bílou barvu s hnědými odstíny
5. není
6. KO006
7. RS4

⁴⁸ Nováček, K. 2000: Středověký dům v Plzni. Archeologický výzkum parcely v Sedláčkově ulici 1, Sborník Západočeského muzea v Plzni, řada Historie 15, 5–66.

KO003

1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. slída, jemnozrná (0,1 – 0,5 mm)
3. jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka
4. barva převážně hnědé a okrové odstíny, odchylka do červena a šeda
5. není
6. KO004, KO007
7. RS3

KO004

1. redukční, středně tvrdý výpal
2. slída, jemnozrná (0,1 – 0,5 mm)
3. jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy
4. tmavě šedivá, světle šedivá
5. v polovině fragmentů rytá šroubovice
6. KO003, KO007

KO005

1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. písek, středozrný (0,5 – 1,5 mm), výjimečně se objevují zrníčka slídy
3. jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná i tlustostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy
4. šedá barva – v různých odstínech až po bílou barvu, v menším množství černá a oranžová
5. hlavně zastoupena rytá šroubovice, dále i vývalková šroubovice, hřebínek a vlnovka

6.KO001

7. VS1

KO006

1. redukční středně tvrdý výpal

2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)

3. hladká až jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy

4. šedá barva – v různých odstínech až po bílou barvu, v menším množství černá a oranžová

5. hlavně zastoupena rytá šroubovice, dále i vývalková šroubovice, hřebínek a vlnovka

6. KO002

7. RS4

KO007

1. oxidační, středně tvrdý výpal

2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)

3. hladká až jemně drsná, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka

4. tmavě šedá, světle šedá

5. hlavně zastoupena rytá šroubovice, dále i vývalková šroubovice, hřebínek a vlnovka

6. KO003, KO004

7.RS3

KO008

1. oxidační, tvrdý výpal
2. písek, jemnozrnný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, vytáčení, odříznutí strunou
4. béžová
5. není
7. NOV1

KO009

1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. písek, jemnozrnný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká, glazura – pouze na vnitřní straně, někdy glazura přesahuje přes okraj, tenkostěnná, vytáčení
4. žlutá, zelená, hnědá a malování na bílém podkladu
5. objevuje se vývalková či rytá šroubovice, ryté linie
7. NOV1

KO010

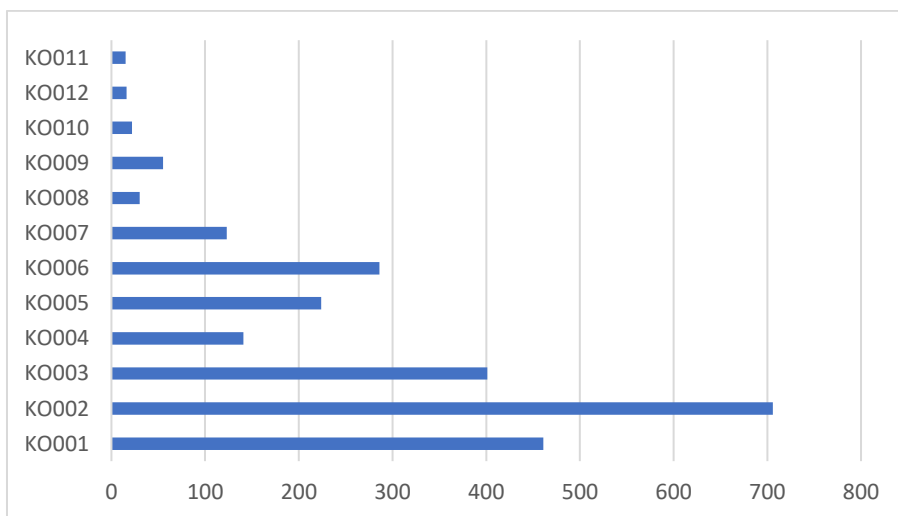
1. oxidační, slinutý výpal
2. písek, jemnozrnný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká, oboustranná glazura, tenkostěnná, vytáčení, odříznutí dna
4. žlutá, hnědá, zelená, modrá
5. objevuje se vývalková či rytá šroubovice, ryté linie
7. NOV2

KO011

1. tvrdý výpal
2. zlomky tuhy
3. hladká, tlustostěnná, povrchový přetah
4. šedé odstíny
5. páská v podhrdlí
- 6.není
7. VS1

KO012

1. kvalitní tvrdý výpal
2. písek, jemnozrnný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká, tenkostěnná, vytáčená, struna
4. bílý či bělavý odstín
5. červené malování
- 6.není
7. VS1

Tab.1 - zastoupení keramických tříd

Popis keramických tříd

Nejvíce zastoupenou keramickou třídou je **KO002**, která představuje skoro třetinu nálezů (706 ks) ze všech zkoumaných keramických fragmentů. Střepy jsou šedé barvy – v různých odstínech až po bílou barvu s hnědými odstíny a jemně drsným povrchem. Výpal středně tvrdý, oxidační s příměsí jemného písku (0,1-0,5 mm).

Více než polovinu fragmentů jsou výdutě 528 ks, 103ks zlomky okrajů, 45ks podhrdlí a 29ks dna. Ve většině případů se objevuje nejspíše obtáčená keramika, bohužel dna jsou v malých fragmentech – objevují se i dna se značkami – 4ks.⁴⁹ Objevují se především okraje hrnců, nejvíce je zastoupeno okruží nízké s vnitřním prožlabením (tzv. nepravé okruží), dále ve větším počtu – okruží s vnitřním prožlabením (tzv. nepravé okruží) a vzhůru vytažené, zesílené okraje. Dále se vyskytují po několika kusech okrajů – oboustranně zesílených, hraněných, či seříznutých, ovalených s vnitřním prožlabením, nezesílených, hraněných, či seříznutých a po jednom nebo dvou kusech oboustranně zesílené (část tzv. kyjovité), nezesílené, nahoře prožlabené, ovalené s vnitřním podžlabením, ovalené bez vnitřního prožlabení, oboustranně zesílené, nahoře prožlabené, přehnuté, oble, ostře. (Příloha 3.)

Pod tuto skupinu patří i **KO006**, která se liší pouze zdobením. Je zastoupena 286ks zdobenými výdutěmi (nejčastěji zastoupeno rytou šroubovicí (RŠ), dále hřeben a vlnovkou)⁵⁰, 21ks pohrdlí a 2ks s okraji. Okraj zastoupen nezesílený, hraněný, či seříznutý okrajem hrnce a poklice. **RS4 – Pozdní doba hradištní spíše až VS1**

Další početnou skupinou je **KO001**, jedná se asi o čtvrtinu střepů, 461ks. S převážnou částí výdutí 328 ks, okrajů 87ks, podhrdlí 25ks a dna 18ks. Barva fragmentů je šedá – v různých odstínech až po bílou barvu s hnědými odstíny, v menším množství černá a oranžová. Hladkým až jemně drsným povrchem. Keramika s redukčním středním výpalem s příměsí jemného písku (0,1-0,5 mm). Stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná málokdy.

Objevují se dna se značkami – 4ks.

Nejčastějším zastoupením mezi okraji je hrnec a několik kusů talířů a mís. Okraje hrnců jsou v největší míře zastoupeny okružím nízkým s vnitřním prožlabením (tzv. nepravé okruží), které tvoří přes polovinu okrajů. Dále ovalený s vnitřním podžlabením, okruží s vnitřním prožlabením (tzv. nepravé okruží), vzhůru vytažené, zesílené, nezesílené, hraněné, či seříznuté

⁴⁹ Obr.85

⁵⁰ Tab.2.

nezesílené, nahoře prožlabené, zavínuté, oble, ostře, ovalené s vnitřním prožlabením. Z mís okraj zesílený, vně i uvnitř prožlabený.

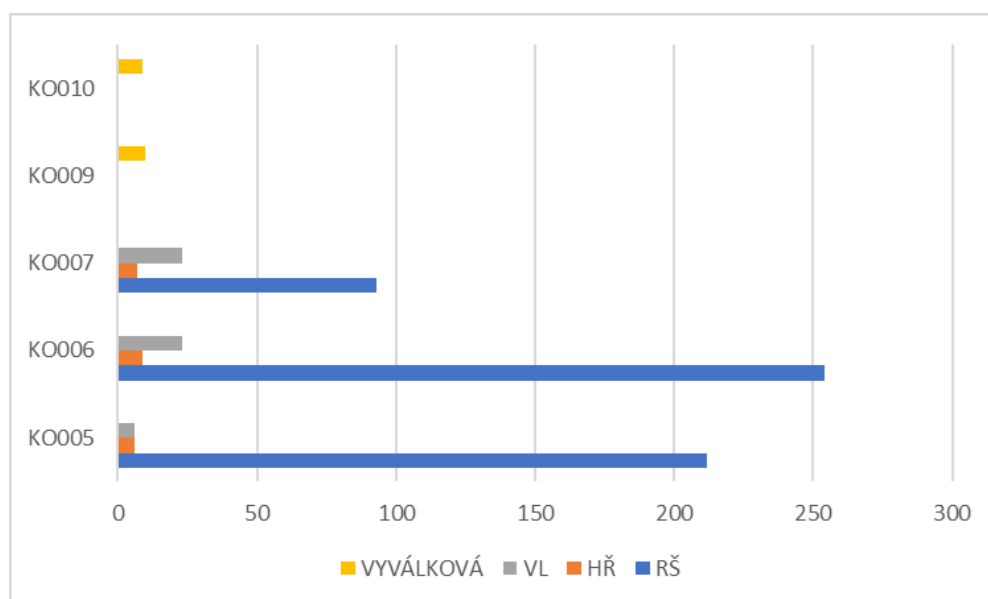
Pod tuto skupinu náleží i **KO005** 224ks, která je zdobená. Zastoupena 201ks se zdobenými výdutěmi (v převažující většině je zastoupena RŠ, dále je zde využit v menším počtu hřeben a vlnky)⁵¹, 21ks pohrdli a 2ks dny. **VS1 – Vrcholný středověk 1 pokračující až do NOV1**

Nejzajímavější skupinou je **KO003**, představuje menší část nálezu 401 ks, většinovým počtem výdutí 274ks, okrajů 32ks, podhrdlí 15ks a 62ks den. Jedná se o keramickou třídu se slídnatým ostřivem ve značném zastoupení kvalitním výpalem, barvou hnědou a s okrovými odstíny, odchylkami do červená a šedivá. Tenkostěnná mezi 4–10 mm, hladkostěnná, obtáčená s podsýpkou.

Její zdobená varianta **KO007** 123ks – je zde zastoupena (v největším zastoupení RŠ, dále ve větším počtu vlnkou a několika kusy hřebenů)⁵². Podle okrajů se z větší části jedná o hrnce, okraje jednoduché představují většinu, poté kyjové, vzhůru vytažené zesílené, vzhůru vytažené s prožlabením na vnitřní straně. Dna jsou většinou rovná s hraněným okrajem.

RS3 – Střední doba hradištní.

Další skupinou je **KO008** s 30ks, největším zastoupením výdutí 25ks, okraje 2ks, dna 3ks a 1ks ucho. Jedná se o béžově zbarvenou keramiku s oxidačním tvrdým výpalem, tenkostěnnou do 4 mm, vytáčenou, bez glazury. Okraje hrnců jsou přehnuté, oble, ostře. Jedná se o KT zařazenou do **NOV1**.

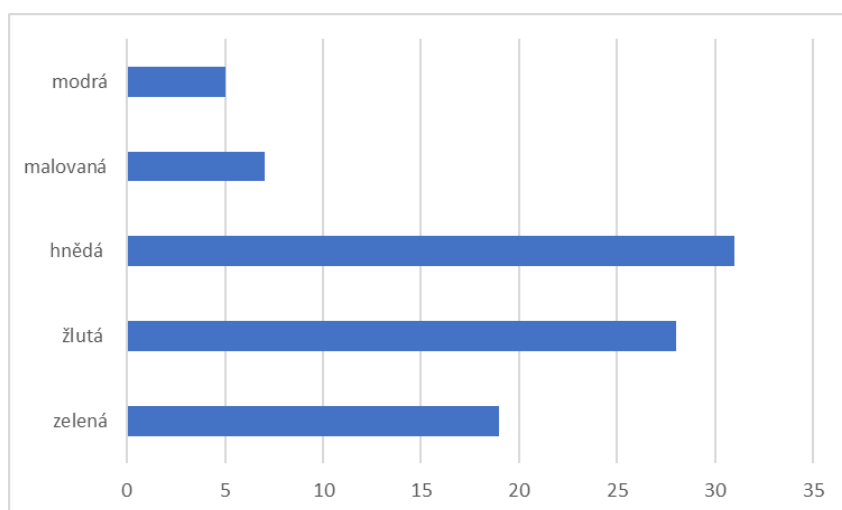
Tab.2-
Zastoupení
zdobných
prvků u KT

⁵¹ Tab.2.

⁵² Tab.2.

Další KT je skupina **KO009** 55ks, většinovým počtem výdutí 32ks, okrajů 11ks, dny 5ks, uch 3ks a talířů 4ks. Jedná se o keramiku novověkou, glazovanou jednostranně z větší části zevnitř. Glazura má barvu žlutou, zelenou, hnědou, oranžovou a modrou.⁵³ Objevují se i malované talíře. Keramika s oxidačním, tvrdým výpalem, tenkostěnná do 4 mm šířky, vytočená. Především okraje hrnců, horizontálně vytažené, nepravidelně ukončené, okraj přehnutý, oble, ostře a džbány – nízké okruží. Zařazeno do **NOV1**.

Skupina **KO010** 22 ks, s převážnou většinou okrajů 11ks, výdutí 6ks, den 1ks a 4ks koflíků. Jedná se o keramiku oboustranně glazovanou, barva glazury žlutá, zelená, hnědá, oranžová a modrá.⁵⁴ Objevují se i malované kusy. Jedná se o keramiku s oxidačním, tvrdým výpalem, tenkostěnnou do 4 mm, vytáčenou. Objevují se okraje pánví vně rozšířených. Džbány mají nízké okruží a hrnce ovalené bez vnitřního prožlabení, okruží vně prožlabené. Zařazena **NOV2**.

Tab.3 - Zastoupení barev glazury

Dále zde nesmíme opomenout zastoupení **KO011**. Keramická třída zastoupena v malém počtu 16 ks. Polovinu třídy jsou podhrdlí 8ks, 2ks okrajů, výdutě 5ks a 1ks dno. Příměsí zlomky tuhy. Stěny jsou tlustostěnné, jemně hrubé.

Jedná se o fragmenty velké zásobnice s kyjovitě rozšířeným profilem a v podhrdlí s rýhou po pásce.⁵⁵ Tato rýha je patrná i na všech podhrdlí. Zařazena jako **VS1 – Vrcholný středověk 1**.

⁵³ Tab.3.

⁵⁴ Tab.3.

⁵⁵ Obr.85

Tuha se sice vyskytuje v delším časovém horizontu ale podle fragmentů keramiky určených jako zásobnice s kýjovitým okrajem, byla KT zařazena především do 13. století.

Další důležitou skupinou je **KO012**. Bohužel zastoupena pouze v malém počtu 15ks, ale jako jediná skupina je zastoupena i torzem – částí torza džbánu.⁵⁶ Většinu třídy jsou výdutě 10ks, 2ks okraje a 3ks dna. Okraj je okružní nízke s vnitřním prožlabením (tzv. nepravé okružní). Dno rovné s obvodovou lištou. **VS1 – Vrcholný středověk 1**. Zařazeno do 13.století.

Keramická třída	Nejvíce zastoupených okrajů	Datace
KO003/KO007	jednoduché	RS3 - 900–1000
KO002/KO006	nepravé, vnitřně podžlabené, vzhůru vytažené	RS4 – VS1 1000–1300
KO001/KO005	nepravé, oválné, vnitřní podžlabení, vzhůru vytažené	VS1 – NOV1 - 1200-1500
KO012	skupina CMD	po roce 1230
KO011	tuha – vyskytuje se sice v celé škále období v tomto případě je identifikována jako zásobnice s kýjovitým okrajem = 13.století	VS1 - 1300
KO008		NOV1 - 1550-1650
KO009		NOV1 - 1550-1650
KO010		NOV2 - 1650-1800

Tab.4. - Zařazení keramických tříd do tabulky s daty

⁵⁶ Obr.86

KO001

KO002

KO003

KO009

KO007

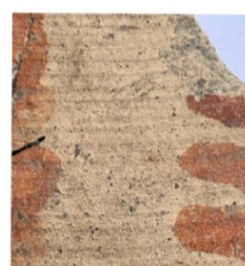
KO008

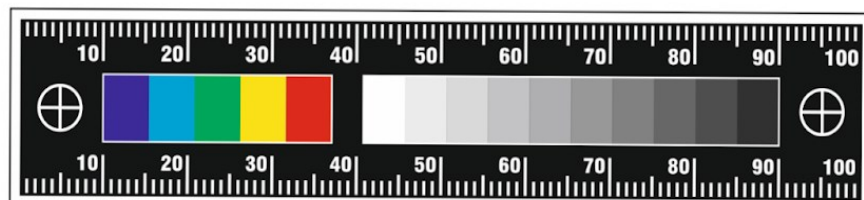
KO010

Tuha

CMD

Tab.5 - Interpretace keramických tříd

5.5 Zhodnocení nálezů

5.5.1S1

S1 rozdělenou do 28 úseků (Ú 1–28) táhnoucí se ve východním pruhu vozovky od Hilmarova náměstí k čp. 27.

Při výzkumu bylo nalezeno 44 objektů a 18 konstrukcí.

Ú 1-22

V rámci hlavní plochy výzkumu S1 byly zachyceny úrovně kamenného dláždění historické císařské cesty (SJ 1101, Ú 1-22) a vyrovnávací a valounové štetové vrstvy včetně hatí středověkého a novověkého stáří.⁵⁷ Pod těmito souvrstvími bylo odhaleno celkem 29 objektů, mezi kterými převažovaly hlavně kulové jamky po pilotech mostu Ú 1-2, 11 konstrukcí typu pozůstatků po dřevěných kůlech, spojovacích kolících a konstrukčních fošnách souvisejících s výstavbou mostu. Jedná se o objekty 1501,1502,1503,1504,1505,1506,1507,1508,1509,1510,1511.⁵⁸ Může se jednat o piloty mostu, který zde byl zbudován v 16.století po tom, co byl vytvořen rybník Leštiny a vznikla spousta menších říček v okolí města.

Obj. 1503 vyplněn záplavovým materiálem (1107). Obj. 1508 je vyplněn více vrstvami v dolní části tm. šedou hlínou (1110), žlutošedou sprašovou hlínou (1140), tm. šedou hlínou (1141) / šedohnědou hlínou s příměsí spraše (1142), tm. šedou až černou hlínou (1143), šedožlutou kropenatou vrstvou jílu (1144), spodní část je vyplněná zelenožlutou vrstvou jílu (1145).

Zachycen i obj. 1500, interpretován jako vkop pro most vyplněný tm. šedou hlínou (1110).

Ú 1 byl zachycen ze Z, V, S řez a Ú2 zachycen Z, V řez. v Ú 1 byl získán i materiál, jedná se o sběr z okolí dřevěné konstrukce. Mazanice větší kusy – 27390 g. Keramika zařazena do NOV2.

Dendrochronologická analýza z Ú1

V Ú1 bylo získáno 11 dřevěných konstrukcí, které byly podrobeny dendrochronologické analýze. Odebrané vzorky byly vyhodnoceny jako duby. První pilot 901 byl zařazen do let 1261+ a následující piloty 908 a 911 mezi roky 1392-1393.

V Ú1 byly odhaleny mimo dřevěné piloty i kulové jamky. Vzhledem k polohám pilotů a zachycených jamek se nejspíše jedná o most přes řeku Mrlinu.

⁵⁷ Obr.15

⁵⁸ Obr.9-13

Ú 21

Stratigraficky se jedná o oblast s 4 vrstvami valounové štěti různých průměrů a složení, asi několikrát zasypána cesta. V poslední valounové vrstvě je zachycen obj. 1526, nejspíše vznikl při práci na přípojce plynu, která se nachází v objektu. Obj. 1526 je vyplněny tm. šedým jílem (1124). V objektu byl nalezen keramický materiál interpretován jako – VS4 – NOV2.⁵⁹

Tento objekt zasahuje do vrstvy světle šedé prachové hlíny + uhl. a Mz (do 1 %) (1125), která je patrná pod celým Ú 1-21.

Ú 22

V Ú22 byly zachyceny dva obj. 1533 a 1534, které nebyly zachovány. Byl z nich, ale získán materiál. Keramika, která je zařazen do – RS3 – VS3 s příměsí NOV1.⁶⁰ Železo zastoupeno většími hřebíky. Dále kosti, stanoveny jako prasečí.

Nejspíše se jedná o zásyp narušeného středověkého sídlištního objektu.

Ú 23

Objevena pískovcová klenba sklepa v Ú 23 obj. 900, odhalena již při předcházejícím výzkumu přeložky vodovodu podél západního okraje silnice, konstrukce je vyplněna černou hlínou Ka + Ci + Ke, nejspíše naplaveno (1156).

Dále v těsné blízkosti byly odhaleny obj. 1530 a 1531. Obj. 1530 interpretován jako vkop pro klenbu II. Hned navazujícím obj. 1531 interpretován jako pažení pro klenbu. Na obj. 1530 z druhé strany hned navazuje další obj. 1532, vkop pro klenbu I, který už je v dalším úseku.

Z Ú23 získán materiál a to, keramika a zvířecí kosti. Keramika získána ze zásypu (900) zastoupena především NOV1, dále i VS4.⁶¹ Kosti směsice zvířecích kostí přežvýkavců, průkazně skot a králík.

Interpretace materiálu ze zápisu je NOV1 až NOV2. Klenba byla nejspíše vybudována až v novověku. Domnívám se, že klenba je pozůstatek buďto kanalizace nebo vodovodu, který ústí do přilehlé Mrliny. Je viditelná na indikační skice z 1842.

⁵⁹ Obr. 69

⁶⁰ Obr. 70, 71

⁶¹ Obr. 72

Ú 24

V další části Ú 24 byly nalezeny objekty, které byy interpretovány jako suterény zahloubených středověkých domů. Jedná se o obj. 1514 výplň tm. šedá hlína s Ka + Ci + Ke, jílovitá hlína, hutnicí (1161) do něj zasahující obj. 1513, který následně pokračuje až do Ú26. Popsáno níže. Dále objekt 1532 - popsán výše.

Ú 28

Druhý podobný objekt jako je v Ú24 je v Ú 28. Jedná se o obj. 1515 o délce min. 3,2m s šedou hlínou probarvenou žlutým jílem 60:40 + KE + MZ (1161). Z objektu získána směs keramiky v zastoupení s převahou VS2, dále větším množstvím NOV1 a pár zlomky RS3.⁶² Dále bylo získáno železo, hřebíky 4 kusy a kosti, úlomky zvířecích kostí.

Oba objekty interpretovány jako středověké suterény.

Dále je v Ú28 zachycen obj. 1519 o délce cca 1 m vyplněn tm. šedou hlínou s hlíky, Mz + Ke, čočky jílu (1162). Obj. 1519 zasahuje do obj. 1515, kdy obj. 1515 je patrně starší protože, se nachází ve spodní části úseku.

Ú 27

Ú 27 odhalil souvrstvím rec. asphaltové navážky (1100), kamen. císařské cesty (1101), černě probarveného žlutého jílu (1133) a tm. šedou hlínu (1132). S materiálem bylo získáno železo, kůže, zvířecí kosti, struska, keramika. Železo, hřebíky a plíšek. Kůže, části obuvi, podrážka a boční díly. Struska o hmotnosti 418 g. Kosti, úlomky zvířecích kostí. Keramika zařazena především jako VS1.⁶³

V úseku je patrné, že je zde určitý zásah do stratigrafie, patrná menší nerovnost. Dno je zaplněno vrstvou 1132, která je datováno do RS4 nebo VS1 (popsáno níže). Tomu odpovídají i nálezy keramiky, ale nejspíše se asi jedná o novodobí zásah zasypán stejnou vrstvou vzhledem k tomu, že je zde promíšeno více KT v malých zlomcích.

⁶² Obr. 84

⁶³ Obr. 83

5.5.1.2. Objekt 1513 - příkop

Nejdůležitější nález ze S1, objekt 1513 z Ú24, Ú25, Ú26, interpretovaný jako příkop. Objekt o délce cca +/- 4 m a hloubce 3 m.⁶⁴

Před příkopem v Ú25 jsou zachyceny 4 dřevěné konstrukce (913-916). Nejspíše se jedná o kůly od bývalého postu přes objekt.

Konstrukce 913 je zaražena až do nejnižší vrstvy tm. šedé splavené hlíny s valouny (1166) a zbývají konstrukce do vrstvy nad, šedožlutého jílu (1165) s částečným zásahem do vrstvy (1166).

Východní strana

Ú25,26 z východní strany jsou zachyceny souvrství asphalt+rec. navážka, dále úroveň kamenného dláždění historické císařské cesty a vyrovnávací a valounové štětové vrstvy. Výplň - tm. šedá hlína (1133), valounový štět (1132), hnědošedá hlína (1167) a dno světle šedá zajílená hlína Ko + Ke + Mz (1168).

Západní strana

Ú25,26 ze západní strany byl zachycen se souvrství asphalt+rec. navážka, potom úroveň kamenného dláždění historické císařské cesty a vyrovnávací valounové štětové vrstvy.

V Ú25 je dále zachycena, vrstva tm. šedé hlíny (1133), šedožlutého jílu, místy prorezavělého (1130), ve které se nachází obj.1528, ke kterému vede vrstva tm. šedé uhlíkaté hlíny (1136). Dále pod objektem pokračují vrstvy valounové štěti (1132), dále navazuje hnědošedá hlína (1167), světle šedá zajílená hlína Ko + Ke + Mz (1168) a podloží sv. šedá, mazlavá hlína (1164). Vrstvy před objekty pokračující do Ú26 šedožlutý jíl (1165) s negativem dřevěného kůlu (912), tm. šedou splavenou hlínou s valounky (1166) a podloží tvoří sv. šedá, mazlavá hlína (1164). Obj. 1528 o velikosti 0,7m a hluboký 0,4m je vyplněn světležlutým jílem (1136), intepován jako vkop, ve kterém se nachází obj. 1529 s výplní tm. šedé hlíny + dřevem interpretovaným jako vodovod.

Obj. 1528 vzhledem k tomu, že je v objektu veden vodovod, můžeme interpretovat jako vkop pro vodovod.

V Ú26 je dále zachycena vrstva tm. šedé hlíny (1133), objekt vyplněn valounovou štětí (1132), s obj. 1527 interpretován jako pec o délce 1,2m a hloubce 0,5 m s výplní propálené hlíny (1134).

⁶⁴ Obr. 18,19

K objektu vede tm. šedá uhlíkatá hlína (1135). Následně pokračuje hnědošedá hlína (1167), světle šedá zajišená hlína Ko + Ke + Mz (1168) a podloží sv. šedá, mazlavá hlína (1164). Z obj. 1527 byl získán archeologický materiál keramika, zvířecí kosti, kdy kosti jsou interpretovány jako úlomky zvířecích kostí. Keramika byla ve větší míře zařazena jako VS1 až NOV1. Může se nejspíše jednat o objekt sídlištního charakteru.

5.5.1.2.3. Interpretace objekt 1513

Veškerý získaný materiál z objektu 1513 jsem se snažila zařadit a propojit dohromady. Objekt je brán po jednotlivých vrstvách a následně interpretován.

Hlavní roly hraje zpracovaný archeologický materiál, především jsou sledovány keramické třídy. Dále je zde využita analýza makrozbytků, makrologickou a pylovou analýzu. Z příkopu byly také získány zachovalé kusy dřevěných trámů, které byly podrobeny dendrochronologické analýze.

Pylová analýza

Předáno bylo celkem 21 vzorků odebraných ze západního profilu sondy, která protíná příkop bývalého hradiště. Díky trvalému zamokření příkopu se v celé jeho výplni dochovala dokonale vypovídající pylová spektra. Z pylové analýzy můžeme pozorovat prudký a dynamický vývoj města. Naznačuje to, že příkop se pomalu a po delší dobu zaplňoval. Za nezávislé potvrzení uvedené interpretace můžeme pokládat fakt, že koncentrace pylových zrn ve všech analyzovaných vzorcích byla vysoká – při rychlé akumulaci sedimentu tak vysoké koncentrace nepřicházejí v úvahu. Pylový diagram lze vertikálně rozčlenit na jednotlivá homogenní období, tedy na jednotlivé „lokální pylové zóny“ (LPAZ – Local Pollen Assemblage Zones; jejich označení v diagramu zcela vpravo). Výsledky zahrnuty níže.

Pylová analýza zpracována doc. Petrem Pokorným, Ph.D. (Zpráva podána v květnu 2020).

Makrozbytková a malokologická analýza

Předáno bylo celkem 15 vzorků odebraných ze západního profilu sondy, která protíná příkop bývalého hradiště. Intaktní vzorky o velkém objemu byly uzavřeny v plastových pytlích. Z těchto vzorků byly odebírány pod-vzorky (*subsamples*) o objemu 2 litry, které byly zpracovávány metodou vlhkého prosívání (*wet sieving*). Výsledky zahrnuty níže.

Mykologickou a makrozbytkovou analýzu provedl doc. Petr Pokorný, Ph.D. a Mgr. Adéla Pokorná, Ph.D. (Zpráva podána v srpnu 2020).

Dendrochronologická analýza

Z výzkumu bylo získáno několik pilotů dřeva. Dřevo bylo podrobena dendrochronologické analýze, kterou provedl Tomáš Kyncl (zpráva podána v lednu 2022). Analýze byly podrobeny všechny nálezy. Z výsledků vyplývá, že se jedná o duby. Analýze byl podroben pilot 916 – blíže příkopu v souvrství 1166 – zařazen do let 1396-1397. Pilot 913 – dále od příkopu v souvrství 1166 – zařazen do 1408-1425.

Dle umístění pilotů se nejspíše jedná o kůly k mostu. Prokazatelně podle makrozbytků se v hrotu objektu držela voda, takže tudy nejspíš protékala říčka.

5.5.1.2.3.1 Hrot příkopu - 50 cm od dna – vrstva 1168, 1164 - podloží

Z této části byl získán materiál v podobě zvířecích kostí, keramiky, kdy kosti byla určeny jako skot – kyčel tura domácího. Keramika byla zastoupena **KO001 – 1ks, KO002 – 2ks, KO003 – 2ks, KO004 – 1ks, KO006 – 1ks a KO007 – 3ks**. Jedná se tedy o rozmezí mezi obdobími RS3 až VS1.⁶⁵

Dále byli z podloží byla získána keramika, kámen a železo, kdy v případě kamene se jedná o zrnotěrku. Keramika byla zařazena do **KO001 – 3ks, KO002 – 8ks, KO003 – 27ks a KO005 – 12ks, KO006 – 2ks, KO007 – 1ks**.

Z tohoto souvrství byly také získány vzorky pro pylovou, makologickou a makrozbytkovou analýzu, kdy makrozbytková a malokologická analýza přináší -

Skupina 1: vzorky č. 1513/75, 1513/76, 1513/77, 1513/78

Vzorky pocházející ze dna příkopu byly velmi bohaté na nezuheľnatělé rostlinné makrozbytky a na schránky měkkýšů (pouze plžů). Výsledky jejich analýzy doložily, že na dně příkopu byla trvale přítomna voda nebo pomalu tekoucí vodní tok. Stěny pak porůstaly především kopřivami a blínem černým a na hraně příkopu rostla hojně křoviska bezu černého, ostružiníku a svízele přítuly. Z kulturních rostlin byly nalezeny jen dvě omleté zuheľnatelé obilky, pšenice nebo ječmen. Odpadem ze sídliště byl příkop zasažen jen minimálně. Zeměděľský odpad se do příkopu nedostával vůbec (který by mohl indikovat zbytky po čištění úrody, tedy plevy a zbytky polních plevelů).

⁶⁵ Obr. 73

Pylová analýza

LPAZ KPI

Příkop byl zamokřen a na jeho dně stála voda – dokazují to pylová zrna okřehu a zbytky řas *Bothryococcus braunii*. Pylová spektra v rámci této zóny ukazují překvapivě vysoký stupeň synantropizace okolí odběrového místa. Jeho odlesnění bylo téměř absolutní. Podíl pylu dřevin v celkové sumě pylu terestrických taxonů nedosahuje ani 20 %, přičemž většina stromového pylu pochází z borovice. Ukazuje to tedy na intenzivní vývoj města a na celkovou přeměnu krajiny. Krajinu si přetvořili lidé ve velké míře na ornou zemědělskou oblast nebo na pastviny.

LPAZ „KP 2“

Tato zóna odpovídá fázi částečného ústupu lidských aktivit na lokalitě. Klesá podíl indikátorů orného zemědělství i pastvy. Prudce roste zastoupení dřevin, což ukazuje na zarůstání krajiny po poklesu intenzity jejího využívání.

Interpretace hrotu příkopu

Díky zhodnocení veškerého materiálu můžeme předpokládat, že příkop byl trvale zamokřen, díky jedné z mnoha říček přilehlého rybníku Leštiny. Dále díky nálezům dřevěným trámům patrné, že zde byl udržován most.

V této vrstvě není zaznamenán ve větší míře odpad, takže myšlenku toho že se jedná o odpadní jámu můžeme také zavrhnout. Vzhledem tomu, že je zde i malé procento archeologického materiálu, je zřejmé, že se sem v této době odpad dostává omylem a ne účelně.

Získaná keramika byla zařazena do RS3, zastoupena nejpočetněji RS4 a VS1. Můžeme tedy předpokládat, že tato část příkopu pochází z RS3 a kontinuálně pokračuje do VS1. Jak je výše zmíněno, dá se sledovat veliký rozvoj a následný úpadek, můžeme předpokládat, že už v době RS3 zde bylo nějaké dlouhodobé osídlení. Další možností je, že krajina je pouze využívána okolními městy a zde je pouze most k překonání řeky.

5.5.1.2.3.2 Vrstva 1167

Z této části byl získán materiál a to, zvířecí kosti a keramiku, kdy kosti jsou úlomky zvířecích kostí. Keramika byla zastoupena **KO001 – 1ks, KO002 – 8ks, KO003 – 23ks, KO005 – 1ks KO006 – 3ks a KO007 – 11ks.** ⁶⁶

Byly odebrány vzorky pro pylovou analýzu.

LPAZ „KP 3“

Tato zóna zachycuje absolutní maximum lidských aktivit v lokalitě – na sídlišti i v zázemí.

Začátek přichází zprudka, což se zvláště silně ukazuje v kontrastu s předchozí fází částečného opuštění. Na základě složení pylových spekter můžeme přitom spolehlivě konstatovat, že jsme stále ještě v raném, a nikoliv ve vrcholném středověku. V hospodářském systému domény sídliště převažovalo orné zemědělství nad pastvou a jinými způsoby využívání.

Interpretace vrstvy 1167

V této je patrné částečné zasypání příkopu. V této době asi nejspíše proběhla i stavba výše zmiňovaného mostu. Podle přilehlé okolí je zřejmé, že v tomto rozhraní zde byly zasazeny nalezené konstrukce (913, 916). Vzhledem k dalším okolnostem je patrné že příkop se rozšiřuje více do stran, ale už není tak hluboký. Pro lepší překonání tedy může být vystavěn most.

Za následek může mít znovu rozkvět města, a proto nutnost snazšího překonání příkopu. Mohlo dojít k tomuto usnadnění v důsledku toho, že Kopidlno je hlavní spojnicí mezi Prahou – Jičínem a Kopidlno bylo hlavní spojnicí mezi městy.

Získaná keramika je zastoupena zase ve většině RS3, dále už se zde objevuje i z RS4. Vylučuje se to ale s dendrochronologické analýze, která stanovila konstrukce na 14. až 15. století.

I tato vrstva nejspíše pochází z raného středověku, ale most tu ještě vystavěn není.

⁶⁶ Obr. 74, 75

5.5.1.2.3.3 Vrstva 1132

Ze souvrství byl získán materiál, kdy se především jedná o keramiku dále kámen, zvířecí kosti, mazanici a železo. Kamen byl nalezen brousek. Kosti jsou úlomky zvířecích kostí se zastoupením druhu ovce nebo koza, prasata i mladé kusy.

Keramika – byla zařazena **KO001** – 124ks, **KO002** – 208ks, **KO003** – 21ks, **KO005** – 45ks, **KO006** – 75ks, **KO007** – 18ks, **KO008** – 1ks **KO009** – 1ks **KO011** – 1ks, **KO012** – 2ks.⁶⁷

Byly odebrány vzorky pro pylovou analýzu.

LPAZ „KP 4“

Celá zóna je ve znamení nového poklesu sídelních a hospodářských aktivit a nového zarůstání opuštěných ploch dřevinami (zejména náletovou borovicí). Ovšem platí to spíše relativně v kontrastu k předchozímu stavu. Míra lidské činnosti zůstávala stále ještě silná, zejména s ohledem na datování do raně středověkého období.

Objekt 1527

Dále v tomto souvrství byl nalezen obj. 1527 - interpretován jako pec, ze kterého byly sebrány makologické a makrozbytkové vzorky -

Skupina 2: Vzorky pocházející z vyšších poloh výplně příkopu (vzorky č. 1527, 1138/18; 1527, 1138/19; 1527, 1138/20; 1527, 1138/21; 1527, 1138/22; 1527, 1139/17; 1527, 1139/23; 1527, 1139/24; 1527, 1139/25; 1527, 1139/27; 1527, 1139/28).

Plevelná vegetace z předchozího období (skupina vzorků 1) přetrvávala v příkopu i nadále, byť zřejmě nebyla tak hustá. Toto se týká jak výše uvedených vysokých plevelů, tak zejména rumištních křovisek s bezem černým. Tuto interpretaci opět podporují jak rostlinné makrozbytky, tak nálezy malakofauny. Mokřadní stanoviště však již zcela zanikla spolu se zaplněním dna příkopu. Zemědělský odpad se do příkopu nedostával ani v tomto období, nicméně se zvýšil přísun zuhelnatělých makrozbytků původem ze sídlištního odpadu. Z obilovin převažují nálezy žita setého a ječmenu obecného. Nejde však o hromadné nálezy, které by indikovaly nějaké zvláštní zacházení s potravinami. Nalezené taxony obilovin indikují datování do období vrcholného středověku, případně novověku.

⁶⁷ Obr. 76–80

Interpretace vrstvy 1132

V této době můžeme sledovat už plné zaplnění příkopu a na něm nejspíše už vybudovanou zástavbu. Dle nálezu obj. 1527 - tedy pece, můžeme předpokládat výskyt středověké zemnice. To že je už tato část nejspíše zastavěna se odráží i na zvýšeném počtu keramických fragmentů. Bohužel v tomto období se zde už analýzy liší, zatímco pylová analýza se stále přiklání k ranému středověku. Makologická a makrozbytková analýza se přiklání k vrcholnému středověku. Já osobně se také spíše přikláním již k vrcholnému středověku, tedy VS1-VS2, nejen díky analýze, ale i získané keramiky, která zde byla obzvláště bohatá. V keramice už celkově převažuje zařazení do RS4 a VS1, zároveň je zde náznak již NOV1, ale ta se sem dostala nejspíše promíšením.

5.5.1.2.3.4 Vrstva 1133 a začíst

Z této části získán materiál v podobě zvířecích kosti a keramiky, kdy u kosti se jedná o zuby přežvýkavců. Keramika byla zastoupena **KO001 – 51ks, KO002 – 87ks, KO003 – 68ks, KO005 – 22ks, KO006 – 40ks, KO007 – 20ks, KO009 – 1ks, KO011 – 1ks.**⁶⁸

Byly odebrány vzorky pro pylovou analýzu.

LPAZ „KP 5“

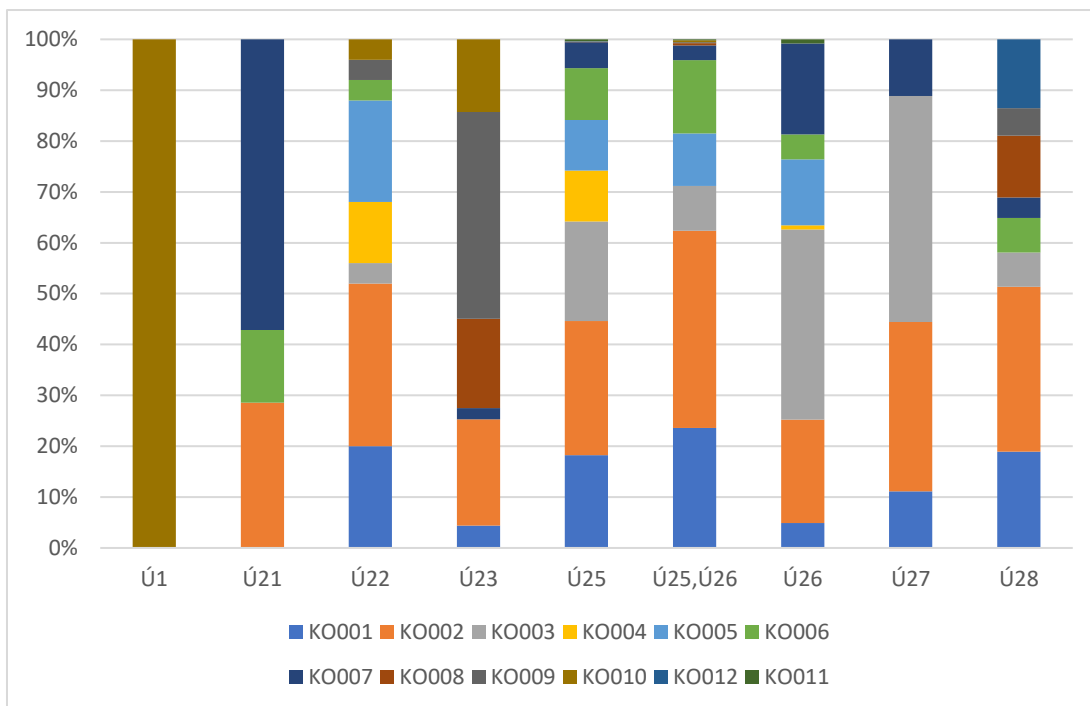
Nejmladší zachycená zóna již odpovídá vrcholnému středověku – soudě podle dominance žita nad ostatními obilovinami a podle prvního nástupu spolehlivého biostratigrafického indikátoru vrcholného středověku – polního plevelu chrpy modráku. Oproti předchozí zóně nedošlo k odlesnění. Naopak pokračuje sukcese, která vede k plynulému ústupu pionýrských dřevin borovice a břízy a ke zvyšování podílu smrku a jedle.

Interpretace vrstvy 1133

Tato vrstva zařazena jako nejmladší z celého příkopu. Ze stratigrafie je patrné celkové zarovnání plochy, není zde už žádná možnost toho, že byl příkop viditelný.

Zde už analýzy shodně určují vrcholný středověk, což by z nálezů odpovídalo. Nalezená keramika byla také zařazena do RS4 a VS1. Bohužel zde ale není možnost sledovat přechod na NOV1, nejspíše se zde něco muselo stát nebo záznamy NOV1 byly odstraněny při stavbě císařské cesty v 17.století.

⁶⁸ Obr. 81, 82

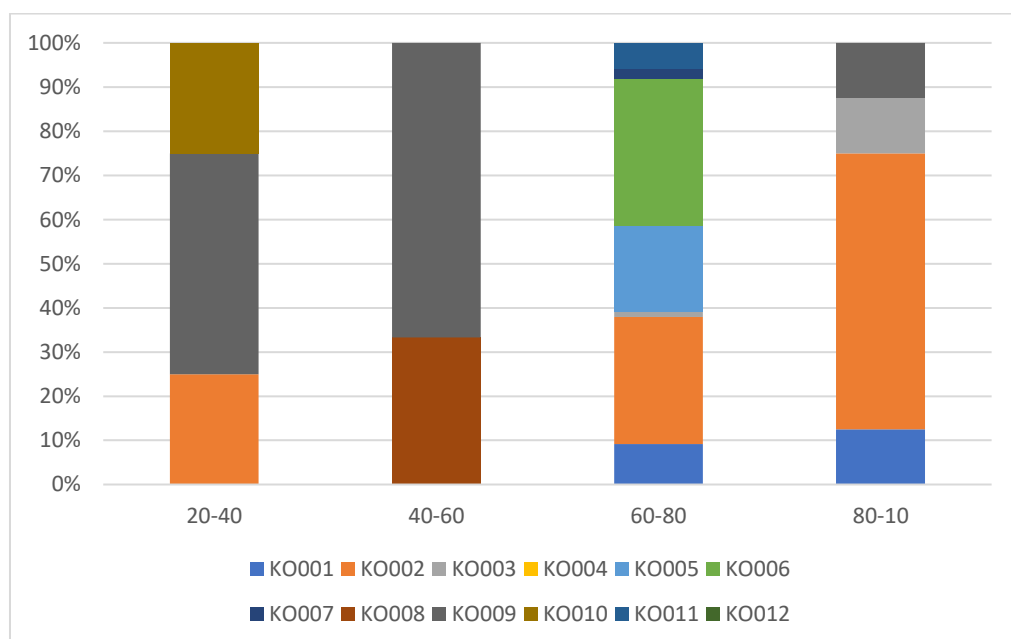
Tab. 6. - Zastoupení KT v S1

5.5.2. S2

S2 byla vykopána do požadované hloubky cca 1,2m a odhalila pouze souvrství zachycená i v S1, tedy dlážděnou císařskou cestu (1101), valounovou štětovou vrstvu (1129) a dále mohutnou šedožlutou jílovitou vrstvu⁶⁹. S2 byla bez objektu. Ze sondy byl získán materiál keramika, zvířecí kosti, mazanice, železo. U získaného železa se jedná o podkovu. Kosti jsou stanoveny ve větší míře jako tur domácí, jedná o velké množství rohů skotu. U rohů byl nalezen kousek koženého řemínku, nejspíše ohlávka (sáček 49). Mazanice, 1 malý kus 3 g.

Graf níže zachycuje množství KT, co zde byly získány a v jaké hloubce, kdy můžeme sledovat největší zastoupení KO002, která byla zařazena jako RS4. Dále je zde vidět velký rozmach na KO001, která je zařazena do VS1.⁷⁰

Vzhledem k tomu, že stratigrafie zachycuje pouze celistvou vrstvu pod valounovou štětí, je tedy možné, že při stavbě vodovodu byl všechn materiál již dříve vyzvednut s hlínou. Byl zaveden vodovod a následně znovu zasypán, tudíž chybí stratigrafický význam. Chybí tedy hlubší možnost výzkumu.

Tab.7. – Zastoupení KT v S2

⁶⁹Obr.20

⁷⁰ Obr. 75, 76

5.5.3. S3

Výkop odhalil podobné souvrství jako v předešlých sondách. Byla zachycena recentní navážka+asfalt (1100), pod kameny císařské cesty (1101), dále valounový štět \varnothing 10-15 cm (1129) - stejné jako S1, S2. Dále už se vrstvy mění. Zde se nachází tm. zelený jíl (1171), černě probarvený jíl, žlutý (1133). Sonda nejspíše byla v předešlých letech narušena, znatelný vkop ve vrstvě 1133, který je vyplněn v horní části tm. šedou hlínou + Ka \varnothing 5 cm (1171) a dolní části tm. zeleným jílem (1170).

V sondě byly zachyceny dva objekty,⁷¹ obj. 1535 o pravidelném čtvercovém tvaru 0,4x0,4 m v Z řezu ve vrstvě 1133 s výplní tm. šedé jílovité hlíny (1169).

Obj. 1536 v S řezu pod vrstvou 1129 o délce cca 0,6m o hloubce 0,4m, postupně se zužuje s výplní jílu promíšeného s tm. šedou hlínou + Ci + Ka cca 5 % (1172). Objekty interpretovány jako vkopy.⁷²

Ze S3 byl získán materiál označen jako "sběr z výkopu". Jedná se o kůži, zvířecí kosti, železo, keramika. Kůže, zbytky bot – 13ks patná je podrážka a postranní části bot. Kostí stanoveny jako sudokopytník, býložravec. Železo, hřebíky a kovové tyčky. Keramika ve větší míře zařazena jako novověká s největším zastoupením KO010.⁷³ Dále získána hliněná kulička.

Z nálezu můžeme tuto sondu interpretovat jako novověký zásyp, který byl v posledních letech několikrát narušena stavebními pracemi.

5.5.4. č.p. 33

Ze sondy č.p. 33 byla získána keramika a mazanice. Keramika zařazena jako pravěká keramika, 17ks zastoupená většinou výdutěmi, dále je zde zastoupen i KO006 – 1ks. Jedná se nejspíše o blíže nespecifikovanou pravěkou keramiku. Keramika redukční středně tvrdý výpal o střední tloušťce do 10 mm. Příměs písek s nepatrným množstvím slídy, povrch je hladký a zbarven do oranžova až do béžova. Nejspíše se jedná o objekty sídlištního charakteru. Všechny materiál byl získán z nalezených obj. 1537, 1538, 1539, 1541,1542, 1543,1544,1543,1545,1546,1547,1548,1549,⁷⁴ kdy obj. 1537 je na velké ploše zaplněn

⁷¹ Obr.22

⁷² Obr.21

⁷³ Obr.77

⁷⁴ Obr. 23–33

žlutohnědou sprašovou hlínou a byl z něj získán sběr z hlíny. Získáno 10ks stejného typu keramiky, který je popsán výše – pravěk a třída **KO006** – 1ks. Zachycen povrch objektu⁷⁵.

Obj. 1538, oválný o délce 3,4m⁷⁶, ze kterého byla získána keramika, 4ks stejného typu jako je popsána výše a zařazena do pravěku a 1ks **KO003**⁷⁷ a menší kus mazanice 118 g.

Obj. 1539 má oválný tvar o max. délce 2,4m a hloubce 0,5m.

Obj. 1540 o max. délce 2 m a hloubce 0,2m.⁷⁸ Hned na něj navazuje obj. 1542 je spojený s obj. 1541. Obj. 1541 v max. délce 2,4m a hloubce 0,4 m, do něhož se vpíjí obj.1542 o délce 1 m a hloubce 0,2m. 1541 se vrstvy prolínají s obj. 1542⁷⁹. Je patrné tedy, že obj. 1542 byl vyhlouben nejspíše později. Z obj. 1541 byla také získána keramika, 3ks stejného typu jako je popsána výše – pravěká.

Obj.1543, 1544, 1545,1546,1547,1548,1549.⁸⁰

Vzhledem k počtu nalezených objekt se můžeme domnívat, že se jedná o sídlištní objekty postavené mimo město. Bohužel získaného materiálu je málo, proto můžeme pouze říct, že se jedná o sídlištní objekty, které vznikaly nezávisle na sobě a navzájem se překrývají. Vyplývá to pouze z pár nálezů keramiky, která byla zařazeny do pravěku a dále neinterpretovány.

5.5.5. č.p. 158

U čp. 158 byly zachyceny celkem čtyři objekty 1544, 1545, 1546, 1547. Objekty na sebe přímo navazují, jsou umístěny hned vedle sebe. Nejspíše se jedná o jámy. Obj. 1544 1 m dlouhý, hluboký cca 0,5m, vyplněný tm. šedivou hlínou. Objekt je zavezen recentní navázkou. Archeologické nálezy v podobě keramických střepů však máme pouze z objektu 1544. Keramika – 8ks výdutí, kdy 6ks bylo **KO001** a 2ks **KO002**.

V těsné blízkosti se nachází obj. 1545. Je narušen rec, výkopem maximální šířkou 0,8m a zachycenou délkou 1,5m. Jámou je vedeno vodovodní potrubí. Z části je objekt zasypán rec. zásypem.

⁷⁵ Obr.25, 26

⁷⁶ Obr.28

⁷⁷ Obr.78

⁷⁸ Obr.27

⁷⁹ Obr.24

⁸⁰ Obr.29-33

Obj. 1546 je porušen rec. výkopem o délce cca 1,5m o hloubce 0,6m. V přímé návaznosti v obj. 1546 pokračuje obj. 1547 o délce 1,8m a hloubce cca 0,6 m. Obj. byli zachyceny z V strany.

Nejspíše se jedná o stejnou situaci jako u č.p. 33.

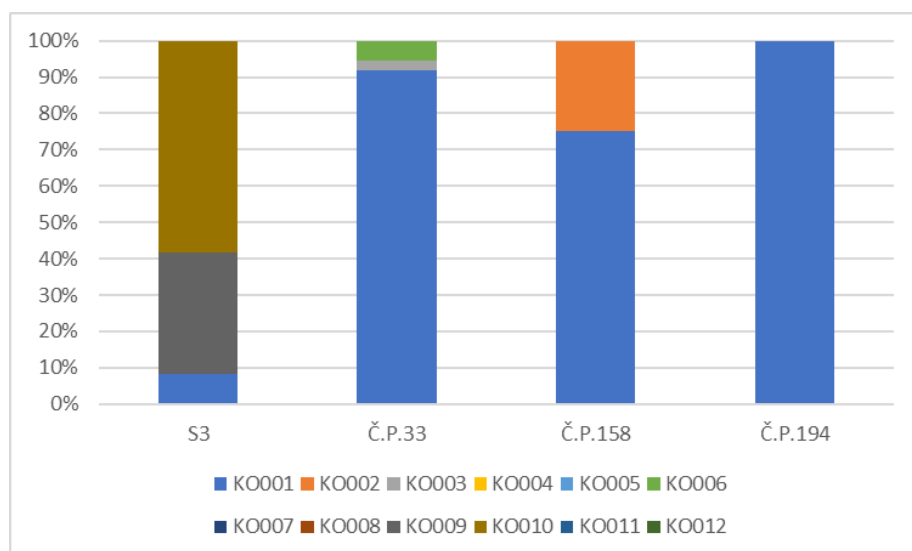
5.5.6. č.p. 194

Poslední dva zřejmě pravěké objekty 1548,1549 byly nalezeny v sondě čp. 194. Z objektů byly získán archeologický materiál keramika, zvířecí kosti, broušená industrie, mazanice.

Objekt 1548 1,5m dlouhý, vyplněný částečně recentem a částečně žlutou sprašovou hlínou, která má tvořit podloží. Jáma je nejspíše zasypána středověkou spraší, jedná se tedy pravděpodobně o pravěký objekt, který byl porušen ve středověku. Z objektu byly získány keramika, zvířecí kosti, mazanice. Získané kosti byly identifikovány jako kosti býložravce díky nalezeným zubům, dále bylo identifikováno hříbě díky kopytní kůstce. Keramika – stejného typu jako je popsán výše, pravěká. Mazanice o hmotnosti 200 g. Objekt je porušen jiným vkopem.

Obj. 1549 dlouhý přes cca 7 m a široký cca 6 m. V tom to případě se jedná znovu nejspíše o pravěký objekt. Z objektu 1549 byly získány keramika, broušená industrie. Keramika – 1ks pupík stejného typu jako je popsán výše a zařazen **KO001**.⁸¹

Stejná interpretace jako u č.p. 33 a č.p. 158.

Tab.8. - Zastoupení KT v S3, č.p.33, 158, 194

⁸¹ Obr.79

5.6. VYHODNOCENÍ DALŠÍCH NÁLEZŮ

Zvířecí kosti

Kapitola vychází z výsledků po ohledání kostí MVDR. Barborou Sečkářovou. Po keramice byly mezi nálezy nejpočetněji zastoupeny kosti. Jejich úlomky se nacházely ve výplních objektů č. 1513, 1515, 1527, 1548 a S1 Ú23, 25, 27, S2, S3. Celkově se jednalo o 127 kusů kostí, zubů a rohů.

Z domácích savců byl podle analýzy nejvíce zastoupen tur domácí, prase domácí a kůň domácí. Byly identifikovány zásahy kuchyňského charakteru ve formě záseků umístěných v kostech. Většinou se jedná o několik záseků v jednom místě, nejčastěji se objevují na kostech prasete domácího a tura domácího. Dalšími rozpoznávanými druhy, reprezentovanými vždy několika nálezy, byly ovce nebo koza (obj. 1513), králík (S1 Ú23). V hlubších vrstvách byla odhalena dle analýzy převaha prasat domácích a tura domácího. Výše jsou pak ve větším množství zastoupeni i koně.

Z osteologické analýzy také vyšlo, že ne vždy se jedná o dospělé tvory. Jsou zde zastoupena i mladé kusy jako selata (obj. 1513) a hříbata (obj. 1548) nebo starší kusy.

Výsledky osteologické analýzy vykazují obytnou a hospodářskou povahu archeologických objektů odpovídajících středověké usedlosti. Získané poznatky odkazují na chov domácích zvířat, sídlištní aktivity potvrzuje i odpad dokládající kuchyňské zpracování. Materiál byl rámcově datován do počátku vrcholného středověku.

Železo

Železo je zastoupeno 22ks. Materiál získán z obj.1515 S1 Ú22, 26, 27, S3, S2. Podle identifikace je v největším množství zastoupen stavební materiál. Zastoupeny hřebíky, skoby a panty. Dále jsou zde objeveny dvě podkovy.

Většina nálezů stavebního charakteru, vypovídá jen o rozvoji města. Podkovy mohou být znakem hlavní cesty, která zde byla. Nálezy tedy můžeme interpretovat do charakteru vrcholně středověké usedlosti.

Další nálezy

Mezi další nálezy zařadíme mazanici, kůži a jeden kus broušené industrie. Mazanice se vyskytovala v nepočetných drobných fragmentech v obj. 1513, 1538, 1548 a S2. Jediný větší kus byl v S1 Ú1 vážící 27 340 g.

V případě broušené industrie se jedná nejspíše o torzo pravěké sekerky z obj. 1549.⁸²

Kůže nalezená v S1 Ú27 a S3 jsou pozůstatky bot. Materiál byl získán ve vyšších vrstvách nebo ze sběru, tudíž se nejedná o žádný starší doklad NOV1.

⁸² Obr. 69

5.7. Závěr ul Jičínská

V této části práce bylo mým úkolem zhodnotit terénní situaci a získaný materiál z výzkumu provedeného v roce 2019 v Kopidlně v ul. Jičínské. Za účelem efektivnějšího popisu byl nálezový keramický materiál roztríděn do stanovených keramických tříd, stanoveno 12. Bylo roztríděno 2490 ks keramických zlomků a následně byly rámcově zadatovány. Datace byla stanovena na základě daného schématu kritérii (zdobení, příměsi, morfologie) a nálezů podobných analogických tříd na jiných výzkumech.⁸³ Dále byly zadatovány na základě provedených analýz v objektu 1513, kde byly odebrány vzorky na pylovou, mykologickou a makrozbytkovou analýzu. Podroben byl analýze i zbytek materiálu (železo, zvířecí kosti, mazanice, kůže), který je v této práci také zahrnut.

Je snaha o zhodnocení terénní situace a následné zařazení do kontextu města při sledování jeho vývoje. Stanovené sondy v zadní části ul. Jičínská nás dále nemusí zajímat, čp.33,158 a 194 jsou interpretovány jako pravěké objekty a téma práce se zabývá středověkým vývojem. Pravěké objekty nejsou neobvyklého pro tuto lokalitu.

Hlavním podkladem se stal **objekt 1513** – interpretován jako středověký příkop. Na základě nálezů a analýz, kterými byl objekt podroben, můžeme hovořit s jistotou o středověkém objektu. Bohužel ale není zřejmé, zda už zde tehdy existovalo v jeho okolí dlouhodobé osídlení, nebo zda tudy lidé jen procházeli. S ohledem na to že keramická třída **KO003**, která je zařazena do mladší doby hradištní, se stává nejstarší keramickou třídou pro toto místo a dokazuje lidskou aktivitu na tomto místě. Ve větším množství je nalezena pouze právě v tomto objektu, dále v ul. Jičínské je nález minimální oproti ostatním třídám. Pokud by zde bylo dlouhodobé osídlení, nekonzentroval by se tento typ pouze jen na jednom místě, ale byl by více rozprostřen, pokud by se nejednalo o odpadní jámu. Tato koncentrace na jedno místo mohla být zapříčiněna ale tím, že obyvatelům zde v této době nehrozilo nebezpečí nebo pohromy. Tudíž zde mohli žít v dlouhém časovém horizontu a nemuselo například dojít k rychlému opuštění místa, kdy by nechali vše za sebou. Proto bychom neměli tak velké nálezy ze zbytku města a obj. 1513 mohli využívat i jako odpadní jámu druhotně.

Na zbytku keramických tříd můžeme vidět to, že město prošlo několika rozsáhlými katastrofami v VS a NOV. V tuto dobu bylo město často sužováno požáry a pohromami, častěji dochází k poškození majetku, tudíž se nám zachovali daleko větší soubory.

⁸³ Tab. 4.

V raném středověku zde tedy dlouhodobě mohli žít lidé v určitém menším uskupení a objekt 1513 využívat jako odpadní jámu nebo jako přírodní ohraničení osídlení. Bohužel ale této teorii nenasvědčuje dendrochronologická analýza, dle ní jsou piloty mostů z obj.1513 rámcově zařazeny do 14.-15.století, tedy do doby o prvních písemných zmínkách.

Dendrochronologické analýze byly podrobeny i piloty mostu nalezené v Ú1. Ty už jsou rámcově datovány do 13. století, tedy před písemné prameny. V písemných pramenech je zde ještě před mostem zmiňován brod, tudíž by mohlo znamenat, že pokud bychom se tedy bavili o době mlado hradištní, nemusela zde být potřeba mostů pro překonání řeky, která je průkazná v objekt 1513. Stačil zde tedy pouze brod přes obě řeky nebo byly řeky brány jako přírodní ohraničení, Kopidlno bylo známo, že má pouze přírodní ohraničení. Také vzhledem k tomu, že byla několikrát provedena úprava přilehlého rybníku Mrlina a je známo, že město bylo několikrát i zasaženo povodněmi právě z přilehlého rybníka a řek. Nemusíme už dnes přesně znát, jak zde vypadala přesná soustava řek a rybníků, je možné že hlavní cesta do města mohla vést právě kvůli řekám původně jinudy než dnes známou ul. Jičínskou.

Je zde ale stále otázka, jak to, že by byl most z Ú1 starší než objekt 1513 – proč by si nechávali uprostřed osady brod. Je tedy možné, že by byl střed osady v ul. Jičínská. Znamená tedy že ul. Jičínská byl hlavní vchod do osady a v Ú1 byl most s branou, což by odpovídalo nálezů a v Ú25,26 objekt 1513 byl přírodním ohraničením města. Toto by asi spíše odpovídalo více než myšlence, že byl přístup jinde.

Dle stratigrafie v terénním výzkumu můžeme také říct, že Kopidlno zažilo velice dynamický a složitý vývoj především ve středověku. Může to být zapříčiněno častými požáry, kterými prošlo město několikrát, či výše zmíněnými povodněmi. Město také neušlo švédským nájezdům a celkově nájezdům ostatních měst, například po sporu Pražanů s Jiřím z Kopidlna roku 1506.

Město Kopidlno se určitě dnes stává velice zajímavou archeologickou oblastí, která má co nabídnout do budoucna. Je zde již tedy možno sledovat nejspíš vývoj menšího zemědělského sídliště v mladší době hradištní, které nebylo přerušeno. Kopidlno se nejspíše tedy rozvíjí na starých základech zemědělské usedlosti a dynamicky ji dovádí až do podoby dnešního města. Sledovat vývoj města Kopidlna je jistě velice zajímavý z archeologických nálezů právě z ul. Jičínské, kdy jenom z těchto nálezů můžeme říct, že se jedná o bohaté a zajímavé město.

Pro lepší pochopení vývoje tohoto města je určitě do budoucna je nutno další zhodnocení více archeologických prací, co zde byly provedeny. Stoprocentně se jedná o zajímavou archeologickou lokalitu, která by zasloužila více pozornosti.

6. Hilmarovo náměstí, revitalizace náměstí

6.1. Lokalizace

Kraj: Královéhradecký

Okres: Jičín

Obec: Kopidlno [573060]

Katastrální území: Kopidlno [669296]

Parcelní číslo: 1276/1, 1276/11, 1276/14, 1276/13

Lokalizace (ulice, část obce, trať apod.): náměstí Kopidlno

PIAN: 50.3308511 N, 15.2702931E

6.2. Okolnosti výzkumu

V roce 2019 realizovalo Regionální muzeum a galerie v Jičíně pod vedením Mgr. Radka Nováka záchranný archeologický výzkum na Hilmarově náměstí v Kopidlně, k. ú. Kopidlno, okres Jičín, Královéhradecký kraj, na parcelách č. 1276/12, 1276/13, 1276/14, 1276/45, 1276/50, 1276/51, 1276/52.⁸⁴ Výzkum byl vyvolán stavbou dešťové kanalizace, veřejného osvětlení a sadových úprav v ploše náměstí, která způsobila zásah pod úroveň stávajícího terénu. Vzhledem k situaci z předešlých záchranných výzkumů na ploše Hilmarova náměstí, při kterých byly na místě prokázány silné sídlištní aktivity především z období středověku, byla uzavřena dohoda mezi Regionálním muzeem a galerií v Jičíně a městem Kopidlno.⁸⁵

6.3 Plocha výzkumu

Plocha výzkumu byla stanovena ve stavebních v liniích nebo plochách, ve kterých byly plánovány podpovrchové zemní zásahy jako např. pokládka dešťové kanalizace či inženýrských sítí.⁸⁶ Po strojové skrývce nadloží a začištění skryté plochy byla identifikována pozitivní archeologická situace v podobě zahloubených objektů antropogenního původu. Celý výzkum byl rozdělen do 4 částí – VO kabel, kanalizace, podélné stání a sadové úpravy a poté samostatně i přípojka č.p. 14. Každá tato část byla kvůli lepší orientaci rozdělena do úseků a sond označených písmenem a číslem, kdy VO kabel byl rozdělen do 18 úseků(Ú1-18) a 11 sond

⁸⁴ Obr.3

⁸⁵ Unger, J. – Novák, R. 2019: Nálezová zpráva, „Revitalizace Hilmarova náměstí Kopidlno – chodník I“, číslo akce C-202102658. Včetně příloh: Nálezy, Terénní dokumentace, GIS a geodetické zaměření, Fotografická a fotogrammetrická dokumentace.

⁸⁶ Obr. 34-37

(VO1,2,3,6,23,24,25,26,27,28,29). Kanalizace je dělena do 20 úseků (Ú1-20) + přípojka č.p.14 + navážka a negativní šachta. Podélné stání je rozdělena na 32 úseků (Ú1-32) a nakonec sadové úpravy byly rozděleny do 10 sond (strom 1-14). Vzhledem k charakteru místa, tzn. vysoce složité pozitivní stratigrafie dochovaných historických terénů, byl v jednotlivých segmentech sond terén snižován manuálně za pomoci drobného nářadí. Snižování terénu proběhlo po jednotlivých stratigrafických kontextech (tj. vrstvách zachycujících minulé lidské aktivity, které na daném místě proběhly – např. historické dlažby, požárové destrukční vrstvy či relikty stavební činnosti). Nálezy artefaktů byly děleny dle jejich příslušnosti k jednotlivým vrstvám a každá vrstva, negativ či konstrukce, byla podrobně popsána. Systém sond a zachycené stavební konstrukce byly kompletně geodeticky zaměřeny a zpracovány v softwaru pro geografické informační systémy.⁸⁷

6.4. Cíl a metodika

Veškerý materiál byl zpracován stejně jako v ul. Jičínská. Popsáno výše.

Kachle byly zpracovány v rámci téže databáze. Byly sledovány základní morfologické prvky (výpal, struktura, povrch, barva). Podkladem byla práce Krása, která hřeje: výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska.⁸⁸

Přehled keramických tříd

Stolní a kuchyňská keramika byla rozdělena do 10 keramických tříd, které jsou dále popsány takto: 1 – výpal (druh a tvrdost), 2 - struktura keramické hmoty (charakter a velikost ostřiva), 3 – povrch (hrubost a úprava povrchu, síla stěny, výroba), 4 – barva, 5 – výzdoba, 6 – afinita (s keramickými třídami z ul. Jičínská), 7 – datace.

⁸⁷ Unger, J. – Novák, R. 2019: Nálezová zpráva, „Revitalizace Hilmarova náměstí Kopidlno – chodník I“, číslo akce C-202102658. Včetně příloh: Nálezy, Terénní dokumentace, GIS a geodetické zaměření, Fotografická a fotogrammetrická dokumentace.

⁸⁸ Losková, I. - Menoušková D. - Měřinský Z. 2008: *Krása, která hřeje: výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*. ISBN 978-80-86185-70-5.

KOH001

1. redukční středně tvrdý výpal
2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká až jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy
4. šedá barva – v různých odstínech až po bílou barvu, v menším množství černá a oranžová – s hnědými odstíny
5. objevuje se rytá šroubovice ve čtvrtině zlomků
6. KO001/KO005
7. VS1

KOH002

1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká až jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy
4. šedá barva – v různých odstínech až po bílou barvu s hnědými odstíny
5. objevuje se rytá šroubovice ve čtvrtině zlomků
6. KO002/KO006
7. RS4

KOH003

1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. slída, jemnozrná (0,1 – 0,5 mm)
3. jemně drsná, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka

4. barva převážně hnědé a okrové odstíny, odchylka do červena a šeda

5. v polovině zlomků se objevuje vlnice

6.KO003/KO007

7.RS3

KOH004

1. oxidační, tvrdý výpal

2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)

3. hladká, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, vytáčení, odříznutí strunou

4. béžová

5. není

6.KO008

7.NOV1

KOH005

1. oxidační, středně tvrdý výpal

2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)

3. hladká, glazura – pouze na vnitřní straně, někdy glazura přesahuje přes okraj, tenkostěnná, vytáčení

4. žlutá, zelená, hnědá a malované talíře na bílém podkladu

5. objevuje se vývalková či rytá šroubovice, ryté linie

6.KO009

7. NOV1

KOH006

1. oxidační, slinutý výpal
3. hladká, oboustranná glazura, tenkostěnná, vytáčení, odříznutí dna
4. žlutá, hnědá, zelená, modrá
5. objevuje se vývalková či rytá šroubovice, ryté linie
- 6.KO010
7. NOV2

KOH007

2. kvalitní tvrdý výpal
3. hladká, tenkostěnná, vytáčená, struna
4. bílý či bělavý odstín
5. červené malování
6. KO012
7. VS1

KOH008

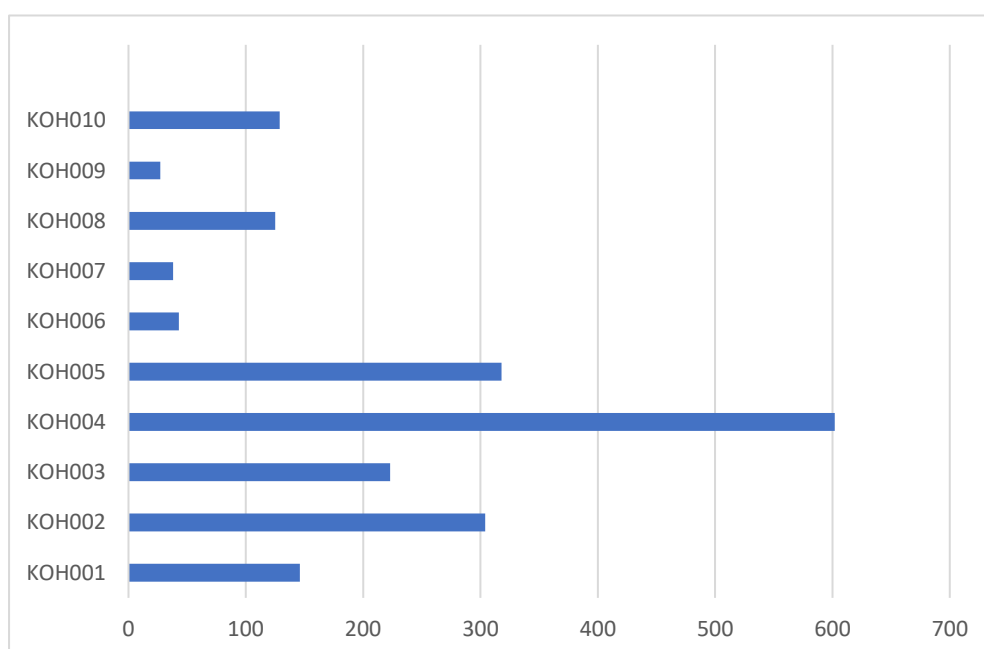
1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. písek, jemnozrný (0,1 – 0,5 mm)
3. hladká, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, vytáčená, struna
4. odstíny bílé až do tmavě šedivé
5. není
- 6.není
7. VS2

KOH009

1. oxidační, středně tvrdý výpal
2. písek, větší zrna (0,5 mm - 0,9 mm)
3. hladká, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, vytáčená
4. odstíny bílé až světle béžové barvy
5. není
6. není
7. VS2

KOH010

1. redukční, tvrdý výpal
2. písek, hrubozrnný (1 mm - 5 mm)
3. hrubý povrch, bez úpravy, častý přepal, tlustostěnné
4. barva převážně černé a hnědé odstíny, odchylka do okrová
5. objevuje se plastika
6. není
7. pravěk

Tab 9 –
zastoupení
keramických tříd
v materiálu
z Hilmarova
náměstí

Popis keramických tříd

Nejvíce zastoupenou třídou je **KOH004** 603 ks, s největším zastoupením výdutí 360 ks, okraje 97 ks, podhrdlí 17 ks, dna 84 ks a 21 ks uch, 1 ks poklička, 2 ks misek⁸⁹, 3 ks cedníků,⁹⁰ 20 ks noh. Jedná se o béžově zbarvenou keramiku s oxidačním, tvrdým výpalem, tenkostěnnou do 4 mm, vytáčenou, bez glazury.

V největším poměru jsou zastoupeny hrnce s nejvíce zastoupenými okraji přehnutými oble, ostře, dále ve velkém množství nepravým okružím a oválným bez vnitřního podžlabení. Dále jsou zde zastoupeny okraje s několika kusy jednoduchými, zavínutými oble, ostře, oboustranně zesílenými, horizontálně vyloženými, nepravidelně ukončenými. Dna jsou rovná s hraněným okrajem nebo vytaženým, ucha pásková prožlábnutá. Další velkou skupinou jsou zde džbány s nízkým okružím a v několika kusech pánve, mísy, pokličky zvonovité s jednoduchým okrajem a cedníky a koflíky.

Jedná se o Keramickou třídu zařazenou do **NOV1**.

Druhou nejpočetnější skupinou je třída **KOH005** 318 ks, s většinovým počtem výdutí 130ks, okrajů 118ks. Dále dna 44 ks, ucha 10 ks a talíře 10ks, nohy 6 ks. Jedná se o keramiku s oxidačním, tvrdým výpalem, tenkostěnnou do 4 mm šířky, vytočenou, glazovanou jednostranně z větší části zevnitř s přesahem přes okraj. Glazura žlutá, zelená, hnědá, oranžová a modrá.⁹¹

Zastoupená velkým množstvím hrnci s nepravým okružím, ovaleným bez vnitřního prožlabení, přehnutým, oble, ostře a s okružím nízkým. Dále ve velké míře zastoupena malovanými talíři – talíře s talířovým podokrajím a džbány s nízkým okružím, vysokým okružím. Dna jsou rovná s hraněným okrajem. Ucha pásková prožlábnutá ucho s nerovným dnem, páskové prožlábnuté ucho s nerovným dnem.

Keramická třída zařazena do **NOV1**.

Další větší skupinou je **KOH002**, která představuje 300 ks. Více než polovinu třídy tvoří výdutě 218 ks, 58 ks okrajů, 4ks podhrdlí a 16 ks dna, 1 ks celá miska a 3 ks uch. Střepey jsou šedé barvy – v různých odstínech až po bílou barvu, s hnědými odstíny a jemně drsným povrchem. Výpal je středně tvrdý, oxidační s příměsí jemného písku (0,1-0,5 mm). Ve většině případů se objevuje nejspíše obtáčená keramika.

⁸⁹ Obr. 104

⁹⁰ Obr. 101

⁹¹ Tab. 10

Je zastoupená především hrnci – okraje v největším počtu ovalené bez vnitřního prožlabení, přehnuté oble, ostře. Dále nepravé okruží oboustranně zesílené. Pár kusů jednoduchých a nezesílených, hraněných. Dna rovná s hraněným okrajem.

V této třídě jsou náznaky zdobení. Jedná se o 22 ks zdobených výdutí (nejčastěji zastoupeno RŠ, dále jsou zde využity vlnice a hřebenové výzdoby).

Keramická třída byla zařazena do VS1 – Vrcholný středověk 1.

Další třídou je **KOH003**, sice představuje menší část 223 ks. S většinovým počtem výdutí 274ks, okrajů 32ks, podhrdlí 15ks a 62ks den (objevují se zde i dna se značkami⁹²). Jedná se o keramickou třídu se slídnatým ostřivem, ve značném zastoupení kvalitním výpalem, barvy hnědé a okrové odstíny s odchylkami do červená a šedivá. Tlustostěnná mezi 4–10 mm, hladkostěnná, obtáčená s podsýpkou. Třída je zastoupena hrnci – s okraji jednoduchými, kyjovitými a nezesílenými. Dna rovná s hraněným okrajem, oblými okraji. Na dnech se objevují i značky v podobě kříže v kruhu nebo pouze kruh.

V této třídě se objevují i náznaky zdobení. Jedná se o 42 ks zdobných výdutí (v největším zastoupení RŠ, dále ve větším počtu vlnice a několika kusy hřebenové výzdoby).

RS4 – Mladší doba hradištní.

Už menší skupinou je **KOH001**, jedná se o 146 ks, s převážnou částí výdutí 120 ks, okrajů 12ks, podhrdlí 1ks a den 11ks. Barva fragmentů, šedá barva v různých odstínech až po bílou barvu s hnědými odstíny, v menším množství černá, oranžová a hladká až jemně drsný povrch. Jedná se o redukční střední výpal s příměsí jemného písku (0,1-0,5 mm). Stejnou měrou obtáčení i vytáčení, podsýpka viditelná jen málokdy.

Třída je zastoupena především hrnci – okraje s nepravým okružím a oválným. Dna jsou rovná s hraněným okrajem. Je zde zastoupen nejspíše menší džbán, pouze dno menšího průměru.⁹³

Náznaky zdobení, jedná se o 18 ks zdobných výdutí (v převažující většině je zastoupena RŠ).

VS1 – Vrcholný středověk 1.

Skoro ve stejném počtu je třída **KOH008** s 125 ks, zastoupena 97 ks výdutí, 14 ks okrajů, 8 ks den, 3 ks noh a 3 ks uch. Jedná se o keramiku s oxidačním, středně tvrdým výpalem, s příměsí

⁹² Obr. 104, 105

⁹³ Obr. 102

písku, jemnozrnného (0,1 – 0,5 mm). Povrch je hladký, bez úpravy povrchu, tenkostěnný, vytáčený odříznutý strunou, má odstíny bílé až do tmavě šedivé.

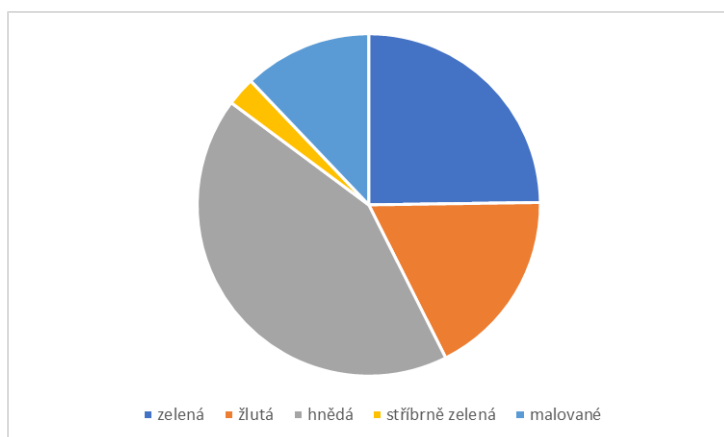
Je zastoupena hrnci s okraji nepravými a oboustranně zesílenými. Dna rovná s hraněnými okraji. Dále jsou zde zastoupené pánve a pokličky.

VS2 – Vrcholný středověk 2.

Následující třídy jsou už zastoupeny pouze několika kusy. Skupina **KOH006** 43 ks, s převážnou většinou okrajů 32 ks, výdutí 6 ks, den 3 ks a 1 ks noha a 1 ks pokličky. Jedná se o keramiku oboustranně glazovanou, barvy glazury žluté, zelené, hnědé, oranžové a modré.⁹⁴ Objevují se i malované. Jedná se o keramiku s oxidačním, tvrdým výpalem, tenkostěnnou do 4 mm, vytáčenou.

Zastoupena je hrnci s okraji horizontálně vytaženými, nepravidelně ukončenými a nepravým okružím, dále džbány s nízkým okružím, pokličkou. Dna rovná s hraněnými okraji.

Zařazena do NOV2.

Tab.10 - Zastoupení barev v glazuře

Další důležitou skupinou je **KOH007**. Bohužel zastoupena pouze v malém počtu fragmentů 38ks, zastoupena 29 ks výdutěmi, 3 kusy okrajů, 3 ks pod hrdlí a 3 ks den. Jedná se nejspíše o úlomky hrnců s okrajem přehnutým oble a nepravým okružím, s rovným hraněným dnem.

VS1 – Vrcholný středověk 1. Zařazeno do 13.století.

Poslední skupinou je třída **KOH009** zastoupena 28 ks, zastoupeno 19ks výdutí, 8 ks okrajů a 1 ks nohy. Jedná se o keramiku s oxidačním, středně tvrdým výpalem. Příměsí písku, větší zrna (0,5 mm - 0,9 mm). Keramika je hladká, bez úpravy povrchu, tenkostěnná, vytáčená a

⁹⁴ Tab.10

v odstínech bílé až světle béžové barvy. Zastoupeno především hrnci z okruží vně prožlabené, okruží vně prožlabené, nahoře různé formy zakončení. Dále také džbány s kyjovitě rozšířenými okraji, pokličkou a pánví.

VS2 – Vrcholný středověk 2.

Ještě je zde jedna skupina, která se trochu odlišuje, a to třída **KOH010** zastoupena 129 ks, 96 ks výdutí, 17 ks okrajů a 16 ks den. Jedná se o vypálenou keramiku, tvrdý výpal s příměsí písku, hrubozrnného (1 mm - 5 mm). Keramika má hrubý povrch bez úpravy, častý přepal, je tlustostěnné. Barva převážně černých a hnědých odstínů, odchylka do okrova, objevuje se často zdobení, na polovině střepů je zastoupena plastikou. Jedná se především o hrnce a zásobnice s jednoduchými okraji. **Keramická třída zařazena do – Pravěk.**

Další zajímavostí je nález **kameninového exportu**. Nejspíše se jedná o výrobky z lužických produkčních center Bad Muskau a Triebel a jejich napodobeniny. Pro první polovinu 17. století je charakteristický výskyt zeleně, žlutě a hnědočerveně transparentně glazovaných džbánů s bohatou plastickou vegetabilní výzdobou, která byla promáčkována z vnitřní strany nádob do formiček. Předobrazem těchto nádob jsou džbány z výrobních okruhů porýnské kameniny jmenovitě z Raeren (Belgie), případně Siegburgu (Německo).⁹⁵

V tomto případě se jedná o tmavě modrý korbek a světle zelenou džbán. Tyto nálezy nám ukazují na bohatost města v **NOV2**. Zajímavými se také stávají díky tomu, že je to jediné dochované torzo, které se povedlo složit.⁹⁶

⁹⁵ . Frolík, J. – Musil J. (v tisku): Ceramics fragments as a testimony of long-distance contacts on the example of the east Bohemia regional center – the town of Chrudim (Czech Republic).

⁹⁶ Tab. 11

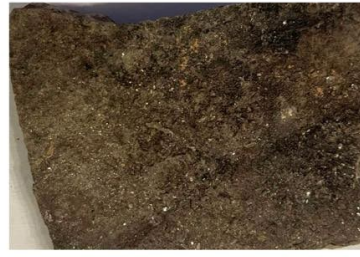
Tab.11 – Nákres nalezené kameniny

Keramická třída	Nejvíce zastoupených okrajů	Datace
KOH010	zásobnice, jednoduché hrnce	Pravěk
KOH003	jednoduché	RS3 - 900–1000
KOH002	nepravé, vnitřně podžlabené, vzhůru vytažené	RS4 - 1000–1200
KOH001	nepravé, oválné, vnitřní podžlabení, vzhůru vytažené	VS1 - 1200-1300
KOH007	skupina CMD	po roce 1230
KOH008	nepravými a oboustranně zesílenými	
KOH009	okruží vně prožlabené	
KOH004		NOV1 - 1550-1650
KOH005		NOV1 - 1550-1650
KOH006		NOV2 - 1650-1800
Kamenina		po 17.století

Tab 12 – zařazení keramických tříd do časového rámce

KOH002

KOH003

KOH001

KOH009

KOH007

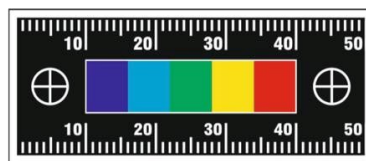
KOH008

KOH006

KOH004

Tab. 13- Interpretace keramických tříd

Přehled keramických skupin kamnářské produkce

Z archeologického výzkumu bylo získáno 25ks zlomků kachlů, které byly rozděleny do dvou tříd.

KACH 1

1. Výpal je oxidační béžové barvy.
2. Objevuje se jemné (0,1–0,5 mm) až středně velké (0,5–1,5 mm) písčité ostřívo, jen výjimečně se může vyskytnout i lehká příměs slídy.
3. Povrch je jemně drsný a neobjevuje se žádná úprava povrchu.

KACH 2

1. Výpal je oxidační béžové barvy.
2. Keramická hmota je velmi jemná a obsahuje jemné (0,1–0,5 mm) písčité ostřívo.
3. Povrch je pak překryt glazurami, a to převážně v zelených odstínech, ačkoliv se může objevit i hnědá a žlutá poleva.

Kamnářská keramika

Z úlomků kamnářské keramiky je nejvíce zastoupena KACH1 o 19ks. Většinou se jedná o úlomky komor. Většinou se jedná o malé střepy, tudíž není rozpoznatelné, o jakou část kachle se jedná. Zůstaly zachovány poute dvě čelní vyhřívací stěny (ČVS) kachlů, na kterých je patrná výzdoba. V případě první ČVS se nejspíše jedná o plastiku českého lva nebo koruny, bohužel není rozpoznatelná.⁹⁷ Na druhé ČVS je znázorněna plastika obličej – nejspíše se jedná o renesanční kachel s maskaronem.⁹⁸

Zlomky dalších kachlů z této třídy byli získány ze stromu 5,12,14 Ú18 VO29 a obj. 3506. Novověká produkce.

Druhá třída KACH2 je zastoupen pouze 6 ks. Jedná se o více zachovalé komorové kachle. Byly získány z Ú2, 6, kdy z Ú6 byla získána čelní vyhřívací stěna s vegetabilním motivem, modře glazovaná, bohužel přepálená⁹⁹ – nejspíše k přepálení došlo při jednom z požárů města. Z Ú2 byl získán zeleně glazovaná, bez motivu, římsové, korunní kachle.

⁹⁷ Obr. 96

⁹⁸ Tab. 14

⁹⁹ Obr. 90

Tab. 14 – Porovnání nálezu s nalezeným ČVS v knize – Žegklitz J, Šmolíková M. 2019: Pro kamna ke Špačkovi: kachle a kamnářství v renesanční Praze. [Praha]: Muzeum hlavního města Prahy.

6.5. Zhodnocení materiálů

6.5.1 Podélné stání

Zkoumaná plocha byla rozdělena do 32 úseků,¹⁰⁰ které byly kresebně a fotograficky zdokumentovány a byl z nich získán depot.

Jedná se o výkop po celé délce zkoumané plochy při východní straně.

Prozkoumaná plocha podélného parkovacího stání obsahovala celkem 7 objektů typu sídlištních, výrobních či odpadních jam. Po celé délce je jednotné souvrství, které je narušeno pouze objekty. Výkop je proveden jen 40 cm pod stanovenou hranici.

Ú1-22

V úsecích byly zachyceny 2 objekty a byl z nich získán materiál. Tato část výkopu je zachycena v řezu ze Z a Ú22 i z J strany. Na nákresu je zachyceno jednoduché souvrství. V Ú1 je zachycena vrstva mazanicevé rec. navážky (1107), která pokračuje až do Ú4, kde ji ze spodní části pomalu nahrazuje vrstva valounů a navážky (1106). Vrstva 1106 je jedinou vrstvou od Ú4-8, kdy je přerušena pouze v Ú7, kde je vytvořena "kupička" z vrstvy valouny + šedá hlína (1105). V Ú9 se objevuje šedo zelená navážka (1101), která pokračuje až do Ú11, kde je narušena předešlým zásahem z plochy I/32. V Ú14 se poté objevuje vrstva šedohnědé hlíny – ornice? (1102) přerušena betonem a rec. výkopem. Dále vrstva 1102 pokračuje až do Ú22, kde je přerušena rec. výkopem pro dešťovku.

Získaný materiál keramiky byl v Ú1-9 vyhodnocen především jako vrcholně středověký až novověk s převahou tedy NOV1.¹⁰¹

Další části se ale už odlišují. Zde byla odhalena raně středověká keramika – tedy RS3 a pár zlomků z VS2 (níže graf).¹⁰² Dále je z této části je nález bronzového závěsku – stanoveno jako laténský.

Dalšími nálezy jsou kosti interpretovány jako zlomky zvířecích kostí, železo především se jedná o hřebíky v Ú2,3.

V této části se nacházeli ještě další dva objekty, a to v úsecích 11 a 16. Byly pouze ale jen popsány a to, jako objekt většího průměru (není zakreslen, pouze v tabulkách) a následně hned vedle by se měl nacházet další objekt interpretován jako "ohniště" (nákres chybí). Můžeme se

¹⁰⁰ Obr.40

¹⁰¹ Obr. 90

¹⁰² Obr. 91- 93

jen domnívat, že byl v této části pozůstatek raně středověké zemnice nebo většího domu. Zajímavým je ale tak velký zlom v datování mezi úseky, které na sebe přiléhají. Kdy Ú1-9 jsou datovány jako NOV, ale zbytek 10-22 jsou zařazeny do středověku, to by mohlo mít ale spojit s masivní přestavbou náměstí, která byla provedena v 19.století. Renovace v této části náměstí mohla být tedy daleko větší než ve zbytku a zničila nám doklady středověkého osídlení v Ú1-9.

Ú23-32

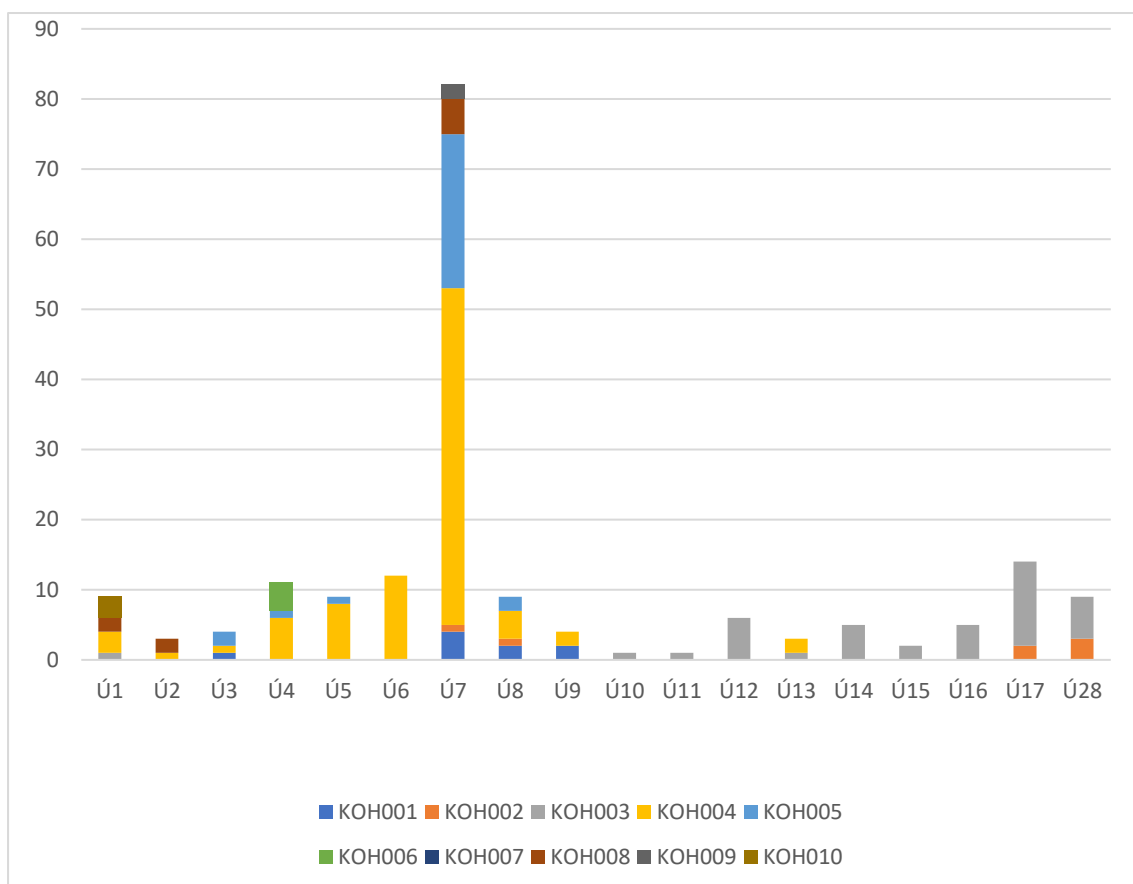
Úseky jsou zachyceny pouze povrchově, nejspíše z důvodu velikosti objektů, které jsou zde zachyceny. Dále zde v tomto úseku byla provedena sonda VO027 v Ú24 (popsána níže).

V Ú23 je zachyceny obj. 1502, který sahá až do Ú25, dlouhý 2,8m a široký přes 2 m (není zachycen celý), vyplněn z větší části žlutou spraší (1111), při jižním kraji je z částí vyplněn hnědou hlínou se zlomky Mz (1110) a hned na ni navazuje vrstva hnědé + žluté spraše (1112). V těsné blízkosti objektu je černá linie (1109). Objekt je bez nálezu, nelze datovat.

V Ú27-31 je to už trochu složitější, zde můžeme sledovat 3 objekty v Ú28, odkud byla získána i keramika – zařazena jako RS3 – VS1. Jedná se tedy nejspíše o středověké sídlištní objekty. Prostor mezi objekty vyplněn šedohnědou hlínou (1102), kde v Ú27 do ní zasahuje další nepravidelný obj. 1503 s výplní šedé hlíny + zeleného jílu (1113) o délce 1,5m. Objekt narušen rec. výkopem. Spodní vrstva vyplněna žlutou sprašovou hlínou (1114 – podloží) a v ní umístěny obj. 1504, 1505, 1506. Rec. výkop zasahuje v Ú28 i do obj. 1504, kdy objekt je atypického tvaru (podobný cestě) dlouhý 3 m a široký 1 m vyplněn šedohnědou sprašovou hlínou + Mz + UHL (1115). Při hraně výkopu je odhalen obj. 1505, viditelný jen z části, široký 1,2m s výplní šedé hlíny + Mz + UHL (1116). Hned vedle je další obj. 1506, dlouhý 2 m a široký 1,2m s výplní šedou kyprou sprašovou hlínou (1118).

V Ú28 byla získána keramika,¹⁰³ která byla zařazena do RS3-VS1. Tudíž i zde můžeme předpokládat, že jsou to raně středověké sídlištní objekty.

¹⁰³ Obr. 94

Tab. 15 - Zastoupení keramických tříd v podélném stání podélné stání

6.5.2 Sadové úpravy

Prozkoumaná plocha sadových úprav náměstí zachytila celkem 3 objekty typu sídlištních či odpadních jam. Zkoumaná plocha je rozdělena do 10 sond,¹⁰⁴ a to strom 1,2,3,5,7,8,10,11,12 a 14. Sondy jsou vyplněny jednoduchým souvrstvím bez narušení až na strom 1,2,12, kde jsou zachyceny objekty. Rámcově jsou sondy zařazeny do vrcholného středověku až novověku, až na výjimku strom 8, ten je zařazen do raného středověku.

Strom 14

Sonda narušena předešlou stavbou a poškozena výkopem pro kabel. Souvrství jednoduché – šedá jílovitá navážka (4103), dále žlutá sprašová hlína (4107), dále znovu 4103 a drcená cihlová navážka (4100). Získán materiál v podobě kostí, železa a keramiky. Kostí jsou zlomky zvířecích kostí. Železo se jedná o hřebíky. Keramika byla zařazena do VS2 – NOV1 a dále.¹⁰⁵

Strom12

V sondě zachycen obj. 4500, zahloubený objekt o výplni od spodu nahoru šedá hlína (4106), šedý + zelený jíl + UHL (4105) a šedá jílovitá navážka + Ci (4104). Ze sondy byl získán materiál, a to v podobě keramika, kostí, železo, sklo. U kostí se jedná o úlomky zvířecích kostí. Železo – hřebíky a podkova. Keramika, která byla zařazena VS2-NOV1 a dále.¹⁰⁶

Strom 11

Výkop odhalil jednoduché souvrství – spodní hnědošedé podorničí (4111), tmavě šedou hlínu (4110), šedou jílovitou navážku + Ci (4109) a rec. navážku, štět' (4108). Ze sondy byla získána keramika a kosti, kdy u kostí se jedná o úlomky zvířecích kostí. Keramika rámcově datována spíše do NOV1.

Strom10

Sonda odhalena s jednoduchým souvrstvím – spodní hnědošedé podorničí (4111), tmavě šedá hlína (4110), šedo zelený jíl + UHL (4112). Ze sondy byla získána keramika a kosti. U kostí se jedná o úlomky zvířecích kostí. Keramika zařazena do VS2.

¹⁰⁴ Obr.41

¹⁰⁵ Obr. 95

¹⁰⁶ Obr. 96

Strom8

Sonda odhalila jednoduché souvrství, v J řezu narušeno vkopem – spodní hnědošedé podorničí (4111), tmavě šedá hlína (4110), šedo zelený jíl + UHL (4112). Ze sondy byla získána keramika a kosti. Kosti, úlomky zvířecích kostí. Ke byla rámcově zařazena do RS3.¹⁰⁷

Strom7

Z odhalení sondy je patrné, že zde už jednou došlo k narušení stratigrafie, nejspíše vyhloubení menší jámy, která je patrná na nákresu. Souvrství od spodu tvoří tmavě šedá kyprá hlína (4116), šedá + žlutá spraš (navážka 4115), která je narušena ve V a J řezu a je vyplněna šedou jílovou navážkou (4114) a vyrovnána rec. navážkou (4113). Ze sondy byla získána keramika a kosti. Kosti se jedná o úlomky zvířecích kostí. Ke byla zařazena KOH003 1ks. Vzhledem k tomu, že ze sondy nebyl získán dostatečný materiál, není datována.

Strom5

Sonda odhalila jednoduché souvrství – odspodu asfalt + kostky + podsyp (4117), navážku, žlutou hlínu + UHL (4118) a znovu 4117. Ze sondy byla získána keramika a mazanice. Mazanice je menší kus 140 g.¹⁰⁸ Na základě keramiky by byla sonda rámcově datována do VS2, ale vzhledem ke stratigrafii se nejspíše jedná o materiál, který sem byl vsypán při jiné práci na Hilmarově náměstí. Nejspíše se ale jedná o navážku z toho samého místa.

Strom3

Sonda je narušena přírodními vlivy – pařezem. Okolo pařezu je vrstva šedé navážky + Mz + UHL (4121) a kolem pařezu rec. navážka (Ci + pískovec 4120). Ze sondy byla získána keramika a kosti. Kosti úlomky zvířecích kostí. Keramika byla rámcově zařazena do VS2-NOV1 s převahou NOV1.

¹⁰⁷ Obr. 97

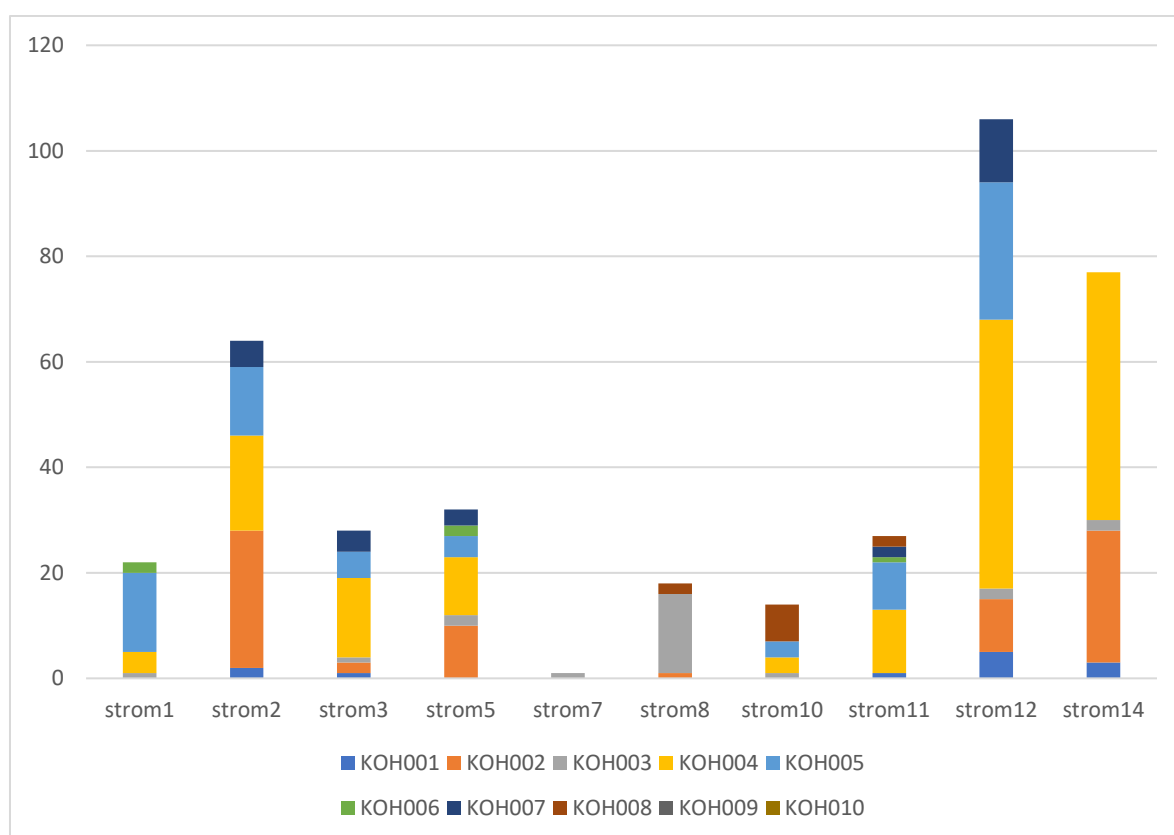
¹⁰⁸ Obr. 98

Strom2

Sonda je narušena rec. výkopem v J řezu, dále byl v sondě zachycen obj. 4501 v Z řezu s přesahem do J řezu. Jedná se o zahloubený objekt, vyplněn šedou hlínou + Mz + pískovec (4126). Byl zde získán archeologický materiál kosti a keramika. Kosti, úlomky zvířecích kostí. Keramika byla rámcově zařazena do VS2-NOV1.

Strom1

V sondě byl zachycen obj. 4502. Jedná se o větší, oválný, zahloubený objekt vyplněný navážkou a hlínou + UHL + Ci + Mz (4127). Byl získán materiál, a to v podobě železo, kosti a keramika. Kosti jsou úlomky zvířecích kostí, železo hřebíky. Keramika zařazena do VS2.¹⁰⁹

Tab.16 - Zastoupení keramických tříd v sondách stromová úprava

¹⁰⁹ Obr. 100

6.5.3. VO KABEL

Prozkoumaná plocha výkopů pro veřejné osvětlení byla rozdělena do 18 Ú.¹¹⁰ Souběžně zde byly provedeny samostatné sondy v počtu 11 – popsány samostatně. V úsecích veřejného osvětlení bylo odhaleno 20 objektů a 1 konstrukce. U objektů se nejspíše jedná o sídlištní, výrobní či odpadní jámu a konstrukce byla vyhodnocena jako základy pro kamennou zeď. Byl zde získán materiál, a to pouze z 6 objektů. Nálezy keramiky¹¹¹ jsou zde tak malé, že se nedá přesně stanovit stáří objektů. Můžeme ale předpokládat, že se jedná o středověké objekty, ale zároveň se může jednat o pozůstatky zásahu z předešlých let při modernizaci náměstí.

Ú 1-2

V úsecích 1-2 zachyceno 5 obj. 2505, 2506, 2507, 2508, 2511, kdy obj. 2505 je zachycen v Ú1, vyplněn odspodu hnědou jílovitou hlínou (2112) a rec. navážkou + Ci + UHL (2111). Jedná se o zahloubený objekt, který se směrem vzhůru rozšiřuje. Okolí objektu je patrně narušeno, kdy pod objektem je vrstva tm. hnědé hlíny (2121), dále se k objektu snižuje vrstva žluté spraše (2125) a šedá hlína + žlutá spraš (2124) a povrch je vyrovnán do pochozího horizontu, šedým jílem + Ci (2119). Popsaná situace je výplní dalšího objektu, obj.2506, který dále pokračuje a končí v Ú2. Z objektu byl získán materiál zařazený do RS3 – VS2. Jedná se nejspíše o středověký sídlištní objekt, vzhledem k tvaru se nejspíše jedná o zemnici. V Ú 1 byla provedena i sonda VO27 popsána níže.

V Ú2 byly zachyceny obj. 2506, 2507, 2508 a 2511. Obj. 2506, popsán výše – jedná se o obj. většího rozměru, zahloubená jáma, do které zasahuje obj. 2505 v Ú1. Byl zde získán materiál interpretován jako RS3-VS1. Na obj. 2506 ve spodní části hned navazuje další obj. 2508, vyplněn podložím, žlutou spraší (2105), zakončen mazanicí. Vedle objektu je jednolitá vrstva hnědé ornice (2126), ve které se nacházejí další obj. 2507 a 2511, kdy obj 2507 je vyplněn tm. šedou hlínou + Mz (2127), nejspíše vkop pro obj. 2511, který je také vyplněn 2127 (zde označeno 2131). Jedná se o zahloubenou jámu pravidelného tvaru. Na základě nálezů keramiky v obj. 2507 se nejspíše jedná o raně až vrcholně středověké objekty.

Ú3-4

V úsecích bylo zachyceno 6 objektů, u všech se jedná o narušení spodní vrstvy podloží. Úsecích jsou zachyceny pouze vrstvy podloží – žluté spraše (2105) a hnědé ornice (2126).

¹¹⁰ Obr.42

¹¹¹ Obr. 101

V Ú3 jsou zachyceny obj. 2509 a 2510, kdy obj. 2509 je většího rozměru. Zasahuje do vrstev 2105, 2126 a je vyplněn šedou spraší + ččkami žluté spraše + UHL (2133). Na dně vyplněno mazaninou. Byla získána keramika a zařazena do RS3 – VS1.

Na objekt hned navazuje další obj. 2510, menší, zasahující jen do 2126 vyplněn 2130, šedozeleným jílem (2134) pokračující do Ú4 – předběžné datování bylo stanoven do RS3/4. V obou případech se tedy může jednat o raně středověké sídlištní jámy výrobního charakteru.

V Ú4 jsou zachyceny 3 objekty, povrch je ale narušen skrývkou. Jedná se o tři menší objekty bez nálezu. Obj. 2512 je pouze ve vrstvě 2126 pravidelného tvaru. Obj. 2513 – hlubší, zasahuje až pod 2105, nejspíše se jedná o výkop z předešlé stavby a obj. 2514, menší zahloubená jáma. Vzhledem k tomu, že zde nebyl získán žádný materiál, nedají se objekty dále datovat.

Ú 5-6

Mezi úseky 5 a 6 byly zachyceny 2 objekty a provedena sonda VO29. V Ú5 je zachycen obj. 2515 vyplněný šedou hlínou + ččkami žluté spraše + Mz + UHL (2138). Jedná se o zahloubený, větší objekt narušen rec. výkopem. Byl zde získán materiál, který je zařazen do RS3 – VS1.

Na objekt navazuje další obj. 2516, který zasahuje až do Ú6. Objekty jsou od sebe odděleny mazanicí a v obj. 2516 byla provedena sonda VO29. Objekt je větších rozměrů, vyplněn

šedou hlínou – navážkou (2139). Získán materiál, který je stanovený do RS3-VS2, tudíž se nejspíš jedná o středověký objekt sídlištního charakteru. Dále na něj navazuje další obj. 2517, přesahující do Ú7.

Ú7-8

V úsecích 7 a 8 bylo zachyceno 5 objektů. V této části můžeme sledovat už o trochu zajímavější situaci. Dochází zde několikrát k narušení povrchu a nejspíše k velkým stavebním zásahům. Nebyl zde získán žádný materiál, nelze dále datovat.

První obj. 2517 je vyplněn splachovou vrstvou, šedohnědého jílu (2140), objekt je větší, atypického tvaru. Navazuje na něj obj. 2518 o výplni šedé až šedohnědé hlíny + ččkami zeleného jílu (2141). Jedná se o větší zahloubený objekt, který je narušen rec výkopem a zasahuje do něj obj. 2519 s výplní šedé + žluté spraše – splach (2142). Objekt se rozšiřuje směrem nahoru. Do obj. 2519 zasahuje další vrstva šedohnědé spraše (2143).

Úseky jsou rozděleny rec. výkopem. Ú8 zachyceny obj. 2520 a 2521. Jedná se o větší zahloubené objekty, kdy obj. 2520 je vyplněn tm. šedou promíšenou splachovou vrstvou + Mz (2145) a obj. 2521 je spáleništní vrstva + Mz + UHL (2158) – přesahující do Ú9.

Ú9-10

Úseky 9 a 10 jsou bez objektů. Je zde zachycené jednoduché souvrství. Ú9 v dolní části navázka Ko + Ke + UHL (2149) narušená spáleništní vrstvou + Mz + UHL (2148) s Ka. Přerušeno rec. výkopem pokračujícím do Ú10. V Ú10 se v dolní části objevuje šedá + hnědá praš – splach (2150) dále písčité světle hnědá, místy prorezivělá hlína (2152), vrstvy jsou rozděleny vloženým souvrstvím tm. šedé hlíny. Vrstvy 2150 a 2152 jsou nejspíše zásahem do terénu. Není dále datováno.

Ú11-13

V celém úseku 11 až 13 je zachycen 1 objekt. V Ú11 je zachycena vrstva 2152 (zmíněna výše) přerušena vkopem pro vodovod. V Ú12 je provedena sonda VO03 (popsáno níže). Dále je zachycena ve spodní části spáleništní vrstva Mz + UHL (2116) a rec vrstva (2100). V Ú13 je zachycen jediný obj. 2503/konstrukce 2902, objekt je vyplněn pískem s kameny. Objekt byl stanoven jako základ pro kamennou zeď. Bez nálezu, nelze dále datováno.

Ú14-15

V úseku 14 a 15 jsou zde zachyceny 2 objekty. V Ú14 byla provedena sonda VO02 s obj.2504 (popsáno níže). Objekt pokračuje dále v úseku s výplní splachové vrstvy šedé spraše + šedé hlíny (2118), narušené šedožlutou hlínou (2154). V Ú15 s obj. 2522 pokračující do Ú16 je vyplněn tm. šedou hlínou s příměsí Ka (10 %) + Ci (2155). Povrch vyrovnává rec. navázka (2100). Bez nálezu nelze dále datovat.

Ú16-19

V úsecích 16 až 19 jsou 2 objekty. V Ú16 pokračuje obj.2522 vyplněn 2155. Na něj navazuje vrstva žluté spraše (2105 – podloží) mírně se zvedající k Ú17, vrstva je narušena výkopem pro vodu z předchozích let.

V Ú17 pokračuje vrstva a 2105, do které zasahuje větší zahloubený obj. 2523, který je i přes celý Ú18 vyplněn tm. šedou hlínou Mz + UHL, výplň objektu + kořeny stromů. Za hranou objektu je vrstva podomičí, tm. hnědé (2157), která pokračuje i celým Ú19. V Ú19 je provedena sonda VO01 (popsána níže). Povrch je vyrovnán rec. navázkou (2100) Bez nálezu nelze dále datovat.

6.5.4. VO – SONDY

V úseku plochy veřejného osvětlení byly provedeny sondy označené jako VO00 a číslo, v počtu 11 sond,¹¹² ze kterých byl získán materiál v podobě keramika, železo, mazanina, bronzu a kostí. Dále zde pak bylo zjištěno 6 objektů a 2 konstrukce. Kresebně byly zachyceny sondy VO001,02,03,08,24,25,26,27,28,29, proto níže budou popsány jen tyto.

VO002

V sondě VO002 je zachycen jeden z objektů – obj. 2504. **Obj. 2504** je vyplněn tm. šedou hlínou (2118) ve spodní části zaplněn většími kusy kamenů – interpretován jako základ pro kamennou zeď. Kolem objektu je výplň odspodu nahoru – žlutá spraš (2105 – podloží), spáleništní vrstva Mz + UHL (2116). Objekt zdokumentován z V, Z, J, Z řezu.

Byla zde získána keramika. Podle interpretace keramiky, která je zařazena do RS4-VS1 se nejspíše tedy jedná o středověký základ domu. Vzhledem k tomu, jak blízko je to k dnešní zástavbě může se tedy jednat například o pozůstatek středověkého sklepa.

VO024

V sondě byl zachycen obj. 2501. **Obj. 2501** se jedná se o zahloubenou jámu vyplněnou šedozelenou hlínou + Ci (5 %) (2109). Objekt je zachycen ze S, J, Z, V řezu, patrně není jednoduší z V a Z řezu se mírně svažuje a ze S řezu je zachycen pouze přes půlku řezu naproti u J řezu. Pod objektem je žlutá spraš (2105 – podloží). Přímou z objektu byla získána keramika, interpretována jako VS1.

Dále z prostoru mimo objekt byla získána keramika a železo. Z železa byl nalezen hřebík.

Díky nálezům keramiky můžeme sondu zařadit spíše až do novověku.¹¹³

VO025

V sondě byl zachycen další z obj. – obj. **2500**, jedná se o zahloubenou nepravidelnou jámu, vyplněnou ve spodní části šedozelenou hlínou (2104), na ní tm. šedá hlína (2103). Objekt je zachycen ze Z, V, S, J řezu. V S řezu pokrývá celý náhled, ve V je viditelné zkosení, kdy pod objektem je vrstva žluté spraše (2105 – podloží), v J řezu je viditelná jen vrchní část výplně objektu 2103 a pod 2105 a Z řez je to samé jako V řez. Dále je patrný vkop do objektu, a to na S a V řezu, vyplněn kyprou tm. šedou hlínou (kořeny stromů). Byl získán materiál a to

¹¹² Obr. 41

¹¹³ Obr. 102

keramika, kosti a železo. Kosti jsou úlomky zvířecích kostí. Železo je nejspíše pant ke dveřím. Keramika byla zařazena do VS2. Nejspíše se tedy jedná o vrcholně středověký sídlištní objekt.

VO026

Sonda bez objektu s jednoduchým souvrstvím. V souvrství je patrná přípojka kabelu, která je zachycena v kresebné dokumentaci. Byl zde získán materiál v podobě kostí, keramiky a železa.

Kosti jsou úlomky zvířecích kostí. Železo bylo charakterizováno jako obruč. Keramika zařazena do NOV1.¹¹⁴ Sonda zařazena jako novověká.

VO027

V sondě je zachycena jedna z konstrukcí – a to **2900**, interpretována jako dřevěný vodovod. Konstrukce je zachycena na S a Z řezu, nejnižší nad ní je vrstva rec. navážky + Ci + UHL (2113). Dále je viditelný vkopem v S a V řezu ve vrstvě hnědé jílovité hlíny (2112), vkop je vyplněn a dále vyrovnává terén vrstva rec. navážky + Ci + UHL (2111). Další zajímavostí je nepravidelná vrstva zachycená na V a J řezu. Jedná se o spáleništní vrstvu – Mz (2114). Nebyl získán materiál, nedá dále datovat.

VO028

V sondě je zachycen obj. **2502**, který navazuje hned na recentní vkop. Obj. je vyplněn tm. šedou mazlavou hlínou (2110), pod ní písek (2115). Přes zbytek nákresu se nachází recentní vkop. Byl získán materiál, a to v podobě keramiky. Keramika je datována do VS1 – VS2, tudíž se nejspíše jedná o vrcholně středověký objekt, který se kvůli vkopu nepodařilo zachytit.

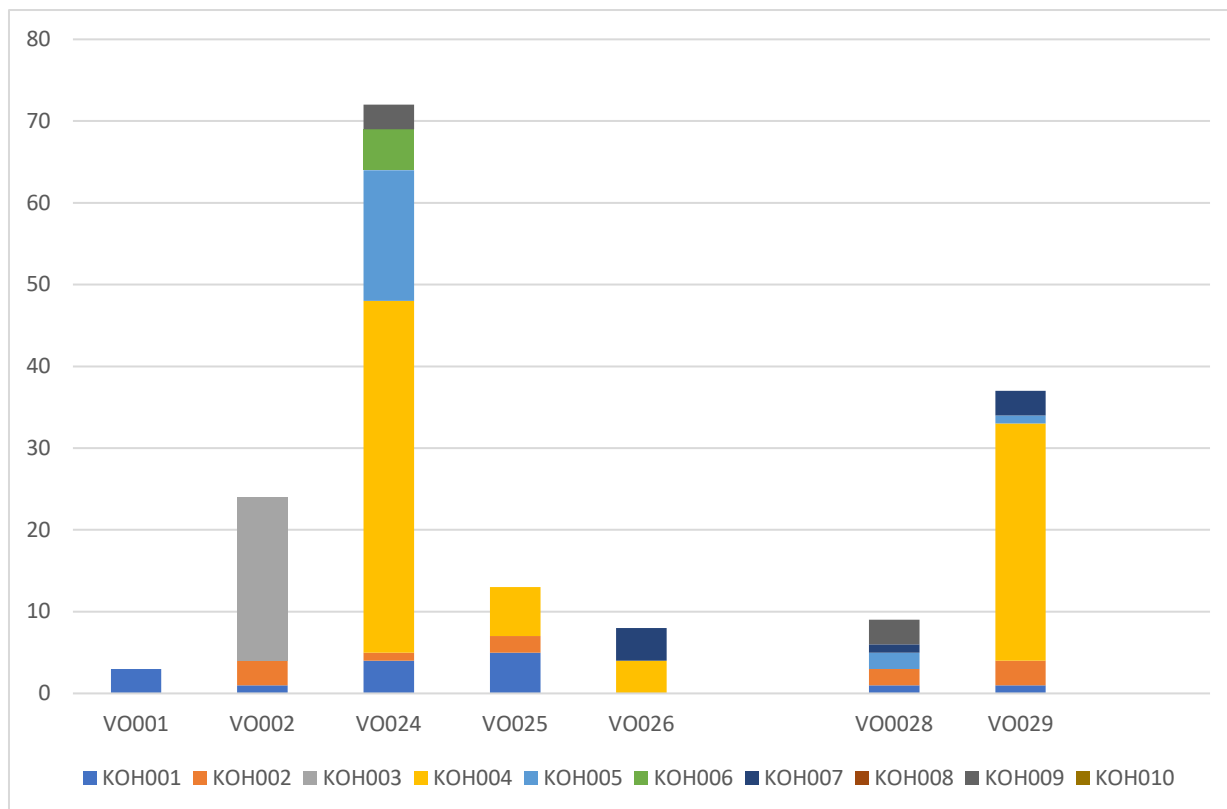
VO029

Zachyceno jednoduché souvrství bez objektu.

Ve spodní části je zachycena spáleništní vrstva + Mz (2101) na ní šedá hlína, navážka (2139). Byl získán materiál, a to v podobě mazanice, keramika a železa. Železo stanoveny jako hřebíky. Z mazaniny je získáno několik kusů, jedná se o menší 154 g a 160 g kusy a poté jeden větší 1134 g. Keramika rámcově datována do VS2-NOV1.¹¹⁵ Jedná se tedy o NOV1 sondu, vrstva 2101 může být doklad z dřívějších požárů, které město tolikrát postihly.

¹¹⁴ Obr. 103

¹¹⁵ Obr. 104

Tab. 17- sondách pro VOkabel

6.5.5. Kanalizace

Nejdelší a nejzajímavější se stává sonda kanalizace. Prozkoumaná plocha kanalizace D2/1 rozdělena do 20 Ú + 1 přípojka č.p.14, obsahovala celkem 32 objektů typu sídlištních, výrobních či odpadních jam. Jsou zařazeny s největší pravděpodobností do středověku, zároveň je zde spousta novodobých zásahů spojených s rekonstrukcí náměstí z předešlých let. Dále je zachyceno 5 konstrukcí typu kamenných základů zdí či suterénů zahloubených domů zařazených také spíše do NOV1.

Ú1-2

V Ú1 byl zachycen obj. 3501,3502,3503, 3525, 3526, 3527. Obj. 3501¹¹⁶ vyplněn ve spodní části vrstvou z valounů (ø 5-10 cm) + dřevěná konstrukce podlahy (trámy, rošť) (3152), zelenošedý jíl (3148), tm. hnědá hlína + UHL (3147), světle hnědá hlína (3146), žlutý jíl (3150/2149). Byla zde získána mazanice, bronzový plíšek a keramika. Keramika byla zařazena RS3-NOV1.¹¹⁷ Nejspíše se jedná o vrcholně středověký sídelní objekt náležející k obj. 3500, který je interpretován níže

Obj.3527 se nachází v dolní části obj. 3501, kulatého průměru je vyplněn zelenošedým jílem (3148), tm. hnědá hlína + UHL (3147).¹¹⁸

Obj. 3500 a 3526 přesahují až do Ú3. Obj. 3500 je největším objektem z celého úseku, dlouhý +- 5 m a hluboký +-1 m, vyplněný ve spodní části tm. šedou hlínou UHL+Mz (2133), žlutohnědou spraší (3110). V objektu se nachází obj. 3525, interpretován jako kůl. Pod obj. 3500 je v těsné blízkosti obj. 3526 vyplněn spáleništní vrstvou (3135).¹¹⁹

Získán materiál keramika, bronzový plíšek. Keramika byla zařazena do RS3-VS3 s několika nálezy NOV1.¹²⁰ Nejspíše se tedy jedná o středověkou zemnici větších rozměrů, s pecí (obj.3526).

Ú3-5

Zde je v těsné blízkosti zachyceno 7 obj. 3504,3505, 3506, 3519, 3520, 3521, 3522. V Ú3 byl zachycen kulatý zahloubený obj. 3521 o průměru 1,9 m.¹²¹ Vyplněn je šedozeleným jílem (3132), objektem prochází vodovod. Bez nálezu. Dále je zde obj. 3522 přesahující do Ú4 o

¹¹⁶ Obr. 46

¹¹⁷ Obr. 105

¹¹⁸ Obr. 44

¹¹⁹ Obr 45

¹²⁰ Obr. 106

¹²¹ Obr. 48

délce 1 m a hloubce 0,4m. Vyplněn šedohnědou hlínou s UHL + Mz, místy prorostlou kořeny + Ka (3124). V těsné blízkosti je obj. 3504 nijak zvláště hluboký, který zasahuje do hloubky obj 3520. Obj. 3520 je už podstatně větší zasahuje až do Ú5, je dlouhý 4,5m hluboký 0,8m vyplněn šedohnědou hlínou s UHL + Mz, místy prorostlé kořeny (3123). V polovině do něj dále zasahuje obj. 3505 také přesahující do Ú5, dlouhý 2 m a hluboký 0,4m. Vyplněn zespodu červenou spálenou hlínou s úlomky Ci + Mz (3122) a rec. zásypem komunikace (3102), kdy dorovnává celý Ú5.¹²²

VÚ5 pokračuje obj. 3520 a 3505, kdy obj. 3520 je narušen obj. 3506 – jedná se o konstrukci interpretovanou jako opukový základ, nosník? (3900). Hned pod 3506 je obj. 3524 o délce 1,4m vyplněn splachovou vsrtvou UHL + Mz (2131). Hned nad ním a okolo obj. 3506 je obj. 3519 vyplněný spáleništní vrstvou promíšenou s Mz + UHL (2130).¹²³

Získán materiál z obj. 3504 – jedná se o kosti, keramiku. U kostí se jedná o úlomky zvířecích kostí. Keramika byla rámcově zařazena do VS2 – NOV1 s převahou NOV1. Dále poté i z obj. 3519 – keramika a mazanina. Mazaniny jsou menší kusy 26 g. Keramika je rámcově datována VS2-NOV1. Jedná se tedy nejspíše o vrcholně středověké až novověké zásahy. Před předešlými zásahy zde ale mohly být středověké sídlištní objekt vzhledem k vrstvám, co jsou zde zachyceny.

Ú6-7

V úsecích byly zachyceny 4 objekty a 1 konstrukce. Do Ú6 přesahuje obj. 3519, dále je zde ze Z řezu obj. 3516 o délce 1,4m a hloubce 0,8m vyplněný světle šedou hlínou s většími kusy Ci + UHL + Mz (3144). Objekty jsou spojeny vrstvou žluté spraše (3110). V této vrstvě z V řezu se nachází konstrukce 3904 – zeď.¹²⁴ Dále je zde obj. 3518 přesahující do Ú7 o délce 2 m – nejspíše se jedná o výkop, podle tvaru – výplň vypáleného podloží, spáleništní vrstvu (3128) a dno objektu, černá spálená vrstva (3129). V objektu se také nachází konstrukce 3903 – pískovcový základ – konstrukce zabírá celý povrch objektu.¹²⁵ Získán materiál ve formě keramiky, kostí, mazaniny, Cu mince, železa a kachel. U kostí se jedná o zlomky zvířecích kostí. Keramika z obj. 3516 zařazena do NOV1 + kachel stejné datace (Kach02). Dále byla z objektu získána mazanice menší kusy, železo jsou kusy pantů ze dveří.

¹²² Obr. 49

¹²³ Obr. 50

¹²⁴ Obr. 51

¹²⁵ Obr. 52

Keramika z obj. 3518 zařazena do VS2 – NOV1, dále je zde ale také větší množství pravěké. Byla získána mazanice velké kusy (1890,1556g, 631 g a 193 g), železo hřebíky a Cu mince.

Jedná se tedy o vrcholně středověké objekty a novověké zásahy. Vzhledem k vrstvám s velkým množstvím UHL se nejspíše jedná o jednu z přestaveb náměstí po požáru. To vysvětluje i pravěkou keramiku, nejspíše se sem dostala při stavbě.

Ú8-9

Zde je zachycen 1 objekt a 1 konstrukce. V Ú8 je zachycena konstrukce 3902 - zbytek opukové zdi od zámeckého parku 3902, která je narušena kabelem a odpadem. Celý Ú8 je narušen předešlou stavbou – plyn, kanalizace a výkopy. Tudíž nic dalšího není možné zjistit.¹²⁶

V Ú9 byl zachycen obj. 3523 dlouhý 1 m a hluboký 0,2m esovitého tvaru, vyplněn tm. šedou hlínou s kousky UHL + Mz (3143).¹²⁷

Byla zde získána keramika, kosti. Kosti uvedené jako zlomky zvířecích kostí. Keramika byla rámcově datována RS3-NOV s převahou VS3 a NOV1. Nejspíše se tedy jedná o novověkou úpravu se směsicí Keramiky.

Ú10

Chybí dokumentace.

Ú11-12

Na úseku 11 až 12 byly zjištěny 2 objekty. Ú11 je z větší části tvořen rec. výkopem, spodní vrstva sv. hnědá kyprá hlína místy s kořenovým balem (3112), dále tm. hnědá hlína (3106), ve které je obj. 3507 – zahloubený objekt o délce 1,22m a hloubce 0,6m vyplněn hnědou hlínou s drobnými úlomky Mz (3101). Ve V řezu do vrstvy 3106 zasahuje obj. 3508.¹²⁸ V řezu v Ú12 je obj. 3508 – zahloubený objekt dlouhý 1,4m a hluboký 0,6m vyplněn tm. šedou hlínou s většími úlomky Mz, místy propálená (3113) a samostatná vrstva Mz. Do objektu zasahuje vrstva šedozeleň navážky s dlažebními kostkami (3114). Dále je pak Ú narušen rec. výkopem, totéž ze Z řezu.¹²⁹ Z obj. 3507 byla získána kosti a keramika, která byla datována do RS3. Z obj. 3508 byl také získán kosti, keramika, mazanice železo. Keramika datována do RS-VS2, kosti úlomky zvířecích kostí, mazanice menší kus, železo plíšek.

¹²⁶ Obr. 54

¹²⁷ Obr. 55

¹²⁸ Obr. 56

¹²⁹ Obr. 57

Dále zde byl získán mazanice, keramika, kosti. Mazanice menší kusy. Kosti úlomky zvířecích kostí. Keramika rámcově datována do RS3-VS2. Objekty nejdou přesně zadatovat vzhledem k tomu, že podíl získané keramiky je tak malý. Můžeme ale předpokládat, že se jedná o vrcholně středověké sídlištní objekt, do kterých zasáhla pozdější stavba na náměstí.

Ú13-14

V úseku byly zjištěny 2 objekty a to obj. 3509, 3510. V Ú13 zachycen obj. 3509 zahluobený objekt dlouhý přes 1 m (není viditelný celý), široký 1,2m, vyplněn tm. šedou hlínou s úlomky Mz + UHL (3104). V objektu je v nejnižší zachycenou vrstvou tm. šedá hlína (3103), v místě objektu zasahuje do vrstvy rec. zásyp.¹³⁰ Z obj. je získán materiál Ka, Ke zařazena do VS2, jedná se ale o nepatrné množství, nelze dále datovat, nejspíše se jedná o novodobý zásah.

Jednoduché souvrství pokračuje i do Ú14, kde se pod vrstvou 3103 objevuje ještě sv. hnědá kyprá hlína, místy s kořenovým balem (3112). Objevuje se zde také další obj. 3510, daleko větší než předešlý. Objekt je dlouhý 4 m a hluboký 1 m, přesahuje až do Ú15. Je vyplněn ze spodu zelenošedou hlínou (3107) a tm. šedou hlínou (3108),¹³¹ interpretován jako pravěký objekt, čemuž odpovídá i nalezená keramika,¹³² mazanice.

Přípojka č.p. 14

Přípojka pro č.p. 14 se nachází mezi Ú14-15, je vyčleněna z řady sond kanalizace. Zachyceno jednoduché souvrství, ve spodní části sv. hnědá kyprá hlína místy s kořenovým balem (3112), do ní zasahuje tm. šedá hlína (3103). V J řezu dorovnává povrch zelenošedou hlínou (3105), do které zasahuje vrstva stavební sutě, podsyp pod chodník (3111) přecházející do V řezu. Byl zde získán materiál. Ke, zařazena do RS3 – ta se sem ale mohla dostat při předešlé vzhledem k vrstvě 3111. Sonda se nedá datovat.

Ú15-16

Je zde zachycen pokračující obj. 3510. Obj. je v Ú15, dále je zde už jen rec. výkop bez nálezu materiálu.¹³³

V Ú16 není zachycen žádný objekt, jednoduché souvrství. Žádný materiál.¹³⁴

¹³⁰ Obr.58–59

¹³¹ Obr. 60

¹³² Obr. 107

¹³³ 61

¹³⁴ Obr. 62

Ú17-18

V úseku byly zachyceny 4 objekty a 1 konstrukce. V Ú17 ve V řezu je zachycen obj. 3512, zahloubený objekt je dlouhý 1 m s výplní tm. šedé hlíny (3119). U objektu je v nejnižší vrstvě tm. šedá hlína s úlomky Mz + UHL (3104). V Z řezu jsou další 2 obj. 3515 a 3513, objekty na sebe přímo doléhají. Obj. 3515, zahloubený obj. dlouhý 1,4 m a hluboký 0,6m vyplněn tm. šedou hlínou s ččkami žlutého jílu (3116) a zelenošedou mazlavou hlínou (3115).¹³⁵ Přílehlý obj. 3513 přesahuje až do Ú18 o délce 2,5m a hloubce 0,6 m vyplněn 3116 a dále do Ú18 šedozeleňá hlína + UHL (3117) v Ú18 se tam nachází i kameny a je narušen vodovodem. Obj 3518 je viditelný v Ú18 i z V řezu jako hluboký objekt. V Ú17 byla zachycena 1 konstrukce 3901 – dřevěný vodovod, zde byla získána i Cu mince.

Ú18 ve V řezu jsou zachycen obj. 3514, jedná se o velký zahloubený obj. o délce 3,5m a hluboký +- 2 m a vyplněn 3117 a hnědozeleňou hlínou (navážka), Ci, Ka, Ko, UHL (3121).¹³⁶

Z Ú byla získána keramika a kosti.

Z obj. 3512 byla získána keramika zařazena NOV1, kosti úlomky zvířecích kostí.

Z obj. 3513 keramika zařazena VS až NOV2 s největším zastoupením NOV1. Nejspíše se tedy zase jedná o novější zásahy provedené při přestavbě náměstí.

Ú19-20

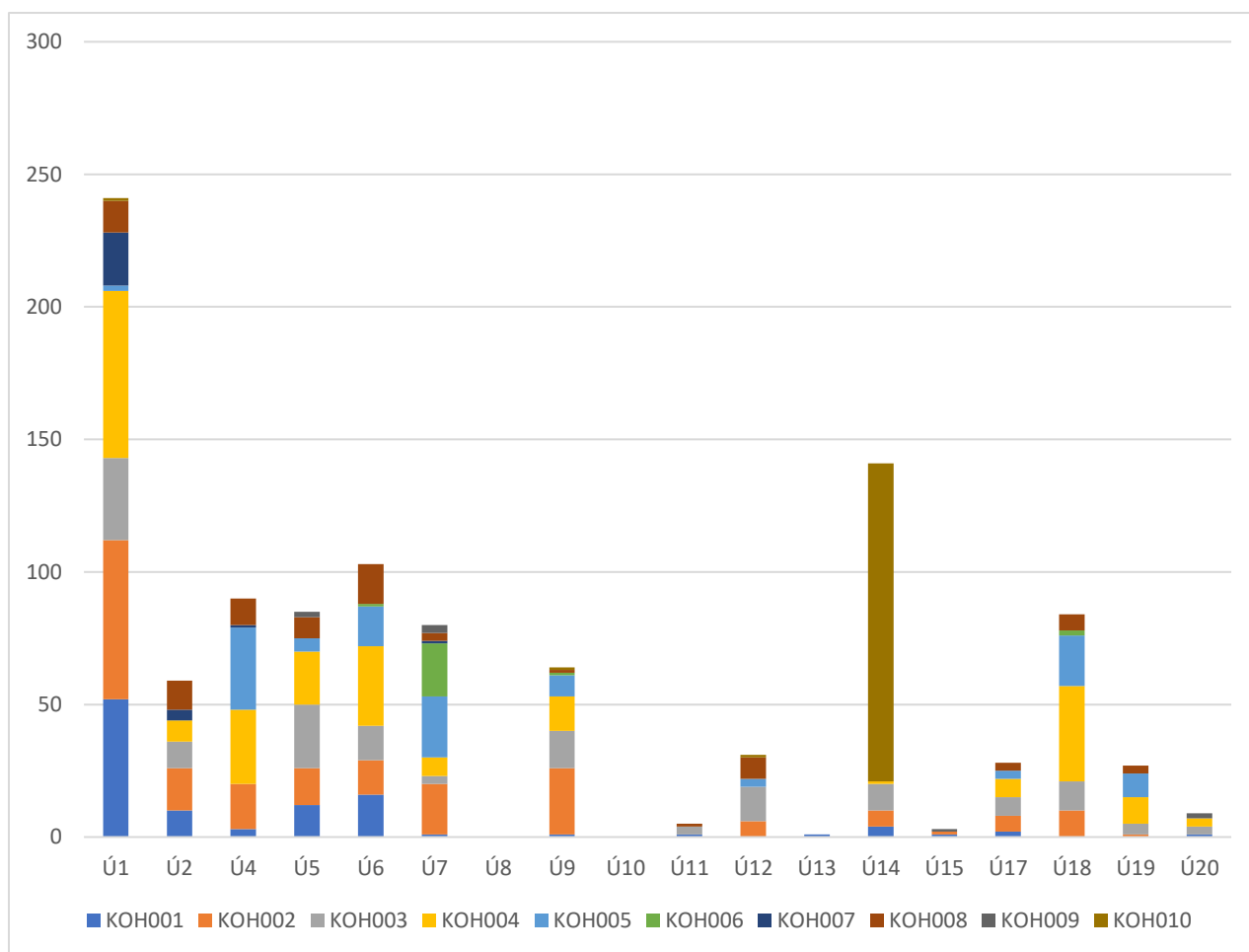
Situace byla zakreslena z J a V řezu, zachycen stále pokračující obj. 3514 v Ú19 ve V řezu. ¹³⁷V Ú20 je zachycen obj. 3528 sahající přes celý Ú. Jedná se o obj. dlouhý 4 m porušen výkopem, není tedy celý. Ve spodní části šedá jílovitá hlína (3154) tvořící k jedné straně menší výběžek zasahující do vrstvy šedého + zeleného jílu + UHL (3153), povrch vyrovnává hnědozeleňá hlína (navážka), Ci, Ka, Ko, UHL (3121).¹³⁸ V objektu získán materiál keramika a struska. Z každé vrstvě byla získána keramika – vrstva 3154 byla zařazena RS3 + struska, vrstva 3153 zařazena NOV1, vrstva 3151 také NOV1. Vzhledem k tomu, že se jedná jen o nepatrné množství materiálu, nejde dále přesně datovat, nejspíše se ale jedná o novodobý zásah, např. při stavbě kabeláže, která je v Ú19.

¹³⁵ Obr. 63, 64

¹³⁶ Obr. 65, 66

¹³⁷ Obr. 67

¹³⁸ Obr. 68

Tab.18 - Zastoupení Keramických tříd v sondě kanalizace

6.6. VYHODNOCENÍ DALŠÍCH NÁLEZŮ

Kosti

Kapitola vychází z výsledků po ohledání kostí MVDR. Barborou Sečkářovou. Po keramice byly mezi nálezy nejpočetněji zastoupeny kosti. Jejich úlomky se nacházely ve výplních objektů č. 3516,3500,3524,3523 a Ú1,4,11,13,14,16,17,1819, VO1,2,25,26 a STROM 2,3,7,8,10,11,12,14. Celkově se jednalo o 174 kusů kostí, zubů a rohů, které z většiny náležely býložravcům. Objevují se zde ale i masožravci, zastoupeni v podobě 2 čelistí a zubů, nejspíše se jedná o kočky Ú17 a VO1 A OBJ. 3523.

Z domácích savců byl podle analýzy nejvíce zastoupen tur domácí, prase domácí a kuň domácí.

Dalšími rozpoznávanými druhy, reprezentovanými vždy několika nálezy – pták (Ú6, 3516) a kočka. Kočky byly nalezeny 20–40 cm pod povrchem zkoumané plochy, tudíž se nejspíše jedná o mladší nálezy.

Zajímavým nálezem je ploutev menší ryby (Ú14), dokazuje tedy rybolov nebo aspoň konzumaci ryb. Nic neobvyklého vzhledem k přilehlému rybníku.

V hlubších vrstvách byly odhaleny dle analýzy ve větším množství kosti prasat a tura domácího. Výše jsou pak zastoupeni v hojném počtu koně.

Z osteologické analýzy také vzešlo, že ne vždy se jedná o dospělé kusy. Jsou zde zastoupena i mláďata jako selata a hříbata (Ú 19) anebo starší kusy.

Po ohledání byly také nalezeny zářezy po kuchyňské produkci a na některých kostech je patrné, že prošly pečením (ohořelé, ovařené). Dochází zde tedy i k zpracování masa ve větším množství.

Výsledky osteologické analýzy vykazují obytnou a hospodářskou povahu archeologických objektů odpovídajících středověké usedlosti. Získané poznatky odkazují na chov a porážku domácích zvířat, sídlištní aktivity to potvrzují. Materiál byl rámcově datován do počátku vrcholného středověku.

Železo

Mezi další skupinu patří železo, zastoupeno 22ks. Materiál byl získán z Ú2,3 obj. 3508,3516, 3518, VO25,29,02,26,24, strom1,12,14 10.

Artefakty byly identifikovány z velké části jako stavební materiál. Jsou ve velkém zastoupeny hřebíky, skoby, panty ode dveří a oken a ozdobné panty.

Dalším zaznamenaným nálezem jsou podkovy (strom12), dokládající charakter cesty.

Jedinou zajímavou věcí je kovový zvonek ze sondy strom 10. Byl získán ze sběru, tudíž se nejedná o starší doklad.

Většina nálezů je tedy stavebního charakteru což vypovídá jen o rozvoji města. Dále podkovy klasický charakter cesty, která zde byla. Nálezy tedy můžeme interpretovat jako vrcholně středověké osídlení rozvíjející se až do novověku.

Mazanice

Další skupinou je mazanice, která byla získána ve větším množství. Materiál byl získán z VO29 a obj. 2101,2133, 3501, 3508, 3510, 3516, 3519, 3503, 3518, 3506 a strom 5. Většinou se jedná jen o menší kusy mazanice. Nejzajímavější je obj. 3506 kde byla získána mazanice o hmotnosti 1245 g, dále obj. 3518 s mazanicí o celkové hmotnosti 4160 g a obj. 3503 s mazanicí o hmotnosti 980 g.

Další materiál

Mezi dalším nalezeným materiálem se objevuje bronz, Cu mince, sklo a dřevěná konstrukce. Cu mince byla v Ú7, je na ní nejspíše vyobrazena koruna – nebyla identifikována. Vzhledem k tomu že je mince Cu jedná se nejspíše o NOV.

Bronz byl získán z obj. 1108, dva bronzové plíšky a strusku. Dále je získán menší bronzový závěsek z Ú10, který je zařazen do období laténského.

Dřevěná konstrukce nalezena v obj. 3901 - interpretováno jako objímka.

Ze skla byli získány menší kousky skla, a to v části strom 14, 12, 10 a VO2. Jedná se o menší úlomky, džbánu z bílého neprůhledného skla. Zajímavým nálezem je skleněné glazované nádobí ve větším množství z Ú7. Jedná se o větší množství střepů skleněných nádob, které jsou glazované hnědě, zdobené vyválkově, blíže se nedá určit co za nádobí to bylo.

6.7. Závěr Hilmarovo náměstí

V této části práce bylo mým úkolem zhodnotit terénní situaci a získaný materiál z výzkumu provedeného v roce 2019 v Kopidlně v ploše Hilmarova náměstí. Za účelem efektivnějšího popisu byl nálezový keramický materiál roztríděn do stanovených keramických tříd, stanoveno 10. Bylo roztríděno 1982 ks keramických zlomků a následně byly rámcově datovány. Datace byla stanovena na základě daného schématu kritérii (zdobení, příměsí, morfologie) a nálezů podobných analogických tříd na jiných výzkumech. Dále byl porovnán s výzkumem v ul. Jičínské. Podroben byl analýze i zbytek materiálu (železo, zvířecí kosti, mazanice, kůže), který je v této práci také zahrnut.

Oproti předchozímu výzkumu je zde daleko větší zastoupení novověké keramiky. Nadpoloviční většinu ze 1982 kusů zlomků keramiky – jedná se především o zastoupení keramické třídy KOH004, která má paralelu v KO008. Byli zde získána i jediná torza z celých dvou výzkumů. Jedná se o torzo korbely a džbánu, jedná o exportní kameninu zařazenou do 17.století. To, že je tento výzkum tvořen především novověkou keramikou, není překvapením. V novověku proběhlo v této části města k několika ničujícím neštěstí a následně na to k masivním rekonstrukcím.

Zajímavou věcí jsou i nalezené zlomky kachlů, z předešlého výzkumu nemáme doložen ani jeden. Jedná se o glazované kachle ve výborném stavu, některé i zdobené – jako je např. modře glazovaný kachel s vegetabilními motivy anebo dochovaný maskarón z komorového renesančního kachle.

Z této části města máme nálezy i starší keramiky jak raného středověku, tak vrcholného. Sledováním keramických tříd v sondách si můžeme všimnout, že v severní části náměstí se nám objevuje daleko více starších střepů z raného až vrcholného středověku. Postupně, když přecházíme na jih náměstí, se nám keramika stává mladší a mladší, v jižní části už jde spíše jen novověké úlomky. Může to být jedním ze znaků, že lokace města byla o trochu výš, než je dnes a to v ul. Jičínská, kde je prokazatelné osídlení z raného středověku.

To, že severní část náměstí se tváří starší než jižní, může být také zapříčiněno velkými úpravami na jihu náměstí, a proto se nám nemohli dochovat středověký materiál. Proto můžeme sledovat dochování středověkých objektů sídlištního charakteru zase pouze jen v severní části, postupně na jih se nám situace ztrácí pod novověkými a novodobými zásahy např. jako stavba kamenná kanalizace (kanalizace Ú7) nebo kamenné základy pro domy (Ú5,6), vkopy pro vodovod a další inženýrské sítě.

Sonda kanalizace se ale stává velice zajímavou pro tento výzkum. Nejenže se jedná o největší zkoumanou plochu ze všech sond, ale také vede celým náměstím. Na této sondě můžeme sledovat postupný přerod z RS/VS na NOV ze severu na jih, ale zároveň i to, že nejspíše i v jižní části bylo vrcholně středověké osídlení, které ale vlivem novodobých zásahů nejde stoprocentně potvrdit. Zase ale musíme brát v potaz, že zde bylo nalezeno jen malé množství vrcholně středověké keramiky, která se sem mohla dostat vlivem právě zmíněných přestaveb z jiného místa.

Vzhledem k nalezenému materiálu můžeme předpokládat v severní části náměstí doklad o raně středověkém až vrcholně středověkém osídlení, které se postupem času v následku vývoje města a jeho zvětšování posunulo na dnešní polohu. Předpokládám, že je tedy původní lokace raně středověkého hradiště výše, a to tedy v ul. Jičínská a sahá až do severní části Hilmarova náměstí.

Dalším důkazem o jiné lokaci města se může stát nález z ulice Tomáše Svobody a přilehlého okolí (Na stínadlech a Smutná ulička).¹³⁹ V 80. letech 19.století zde bylo při různých stavebních pracích zničeno řadové kostrové pohřebiště z mladší doby hradištní. Z tohoto výzkumu jsou uloženy střepy nádob a čtyři bronzové záušnice v Národním muzeu v Praze. V archeologické sbírce muzea v Kopidlně (dnes uložena v muzeu Jičín) je soubor střepů nádob datovaných do závěru střední a do celé mladší doby hradištní. Nálezy ale nemají nálezové okolnosti, mohou však pocházet z hrobové výbavy uvedených hrobů či sídliště, které nebylo lokalizováno. Sama autorka poukazuje na to, že severně od centra Kopidlna by mohlo být zaměřeno mladohradištní osídlení, které ale kvůli nedostatku nálezů není prokazatelné. Tato část města mohla být dříve osídlena také díky tomu, že je zde z přítoku Mrliny vytvořena sprašová hlína, která mohla být pro osadu velice přínosná.¹⁴⁰

Co tuto hypotézu problematizuje, je práce Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.¹⁴¹ Zde autor popisuje rozvoj města jinak. Domnívá se, že střed města byl kolem dnešního kostela sv. Jakuba Většího, kostel byl středem vsi. Popisuje rozšíření vsi z jihu na sever, kdy se mělo jednat o přesun středu města z jižního kopečka do severnější nížiny. Jak ale

¹³⁹ Ulrychová, E.2005: Raně středověká hradiště na Jičínsku. In: M. Metlička ed., Archeologie doby hradištní v Čechách, Plzeň, 203–255.

¹⁴⁰ Ulrychová, E.2005: Raně středověká hradiště na Jičínsku. In: M. Metlička ed., Archeologie doby hradištní v Čechách, Plzeň, 203–255.

¹⁴¹ Kuča, K. 2011: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-12-5.

dál sám autor zmiňuje, město si prošlo masivní klasicistní přestavbou po požáru v roce 1800 a na stabilním katastru (1842) je zachyceno už zcela přestavěno. Město je tedy už celé z modernizované, na náměstí jsou postaveny nové moderní dvoupatrové domy a nejspíše modernizací města prošla i lokace. To ale v tomto období není nic zvláštního, podobné přestavby byly provedené i v městech Libáň, Staré Hrady, kdy po požáru celého města bylo město vybudováno znovu a na stabilním katastru máme už úplně nové město. Předešlý vzhled města ale už chybí.

Na základě nálezů můžeme pouze říci že zde nejspíše v raném středověku 4 (v mladohradištním období) žila větší pospolitost, která toto místo nějakou dobu obývala. Jak dlouho zde ale pobývaly a jak velká osada to mohla, zde už říct nemůžeme.

7. Porovnání s dalšími lokalitami

Hlavním archeologickým pramenem této práce se stává keramický materiál. Díky tomuto prameni můžeme sledovat vývoj města a pokusit se provést srovnání s jinými městy. Bohužel v tuto dobu není stále pro východní Čechy stanovena jednotná chronologie keramických tříd. Opírat se tedy musím o obecné vývojové tendence s přihlédnutím k publikacím. Bohužel se v tuto dobu k východním Čechám objevují ojedinělé publikace, proto bohužel dochází ke srovnání s městy po celých východních Čechách, a nejen pouze v okolí Kopidlna.¹⁴²

První lokalitou, se kterou bych ráda srovnala svou práci, je nejnovější práce pro Ústí nad Orlicí.¹⁴³ Tato práce se věnuje především vrcholně středověkému vývoji města, tudíž můžeme srovnat jen část nalezeného materiálu. Keramické třídy pro ul. Jičínsko a Hilmarovo náměstí rozebereme společně. První keramickou třídou, kterou mají Ústí nad Orlicí a Kopidlna podobnou, je keramika s příměsí tuhy/grafitu. Tento typ keramiky byl ale získán pouze z ul. Jičínské – KO012. V Kopidlně byla tato keramická třída (KT) zařazena do 13.století na základě morfologie – zásobnice s kyjovitým okrajem. Tato KT třída byla v Ústí také stanovena na 13.století jako nejstarší nález z města. Další stejnou KT může být v červeně malovaná keramika – v Kopidlně stanovena jako KO011 a KOH007. Jedná se o červeně malovanou keramiku zařazenou do vrcholného středověku (13.století). Jak ale autor sám zmiňuje, nelze tuto KT zařadit pouze do 13.století, protože se tento typ objevuje i hluboko ve vrcholném středověku. Především ve východních Čechách to není zvláštností vzhledem k tomu, že se zde nachází více míst, kde se vyráběla. Další podobnou je světle bílá keramika – pro Kopidlna KOH008. KT třída zde není dále popsána – jedná se o keramiku nejasného původu zařazenou do 13. nebo první poloviny 14.století. Stejně byla KT zařazena i v Hilmarově náměstí, kdy podle nálezové situace datována až do 16.století. Co ale tato dvě města může spojoovat mimo KT, je i jejich podobný vývoj. U obou je možnost dislokace středu města jinde, než je dnes. V Kopidlně byl nejspíše střed osídlení v ul. Jičínské a následně se během vrcholného středověku až novověku přesunulo do dnešního Hilmarova náměstí. V Ústí nad Orlicí dle archeologických výzkumů se nalézá nejstarší KT především z ulice Kostelní a kolem kostela Nanebevzetí Panny Marie a dále od kostela už můžeme sledovat mladší keramiku. Může to být tedy tím, že dříve střed osídlení byl v místě dnešního kostela. Sledujeme zde přesun středu ve stejném časovém horizontu jako v Kopidlně. Nejspíše obě města změnila lokalita středu kvůli rozrůstání.

¹⁴² Obr.5

¹⁴³ Vích, O. (v tisku): *Středověké Ústí nad Orlicí v archeologických pramenech*, In *Archaeologia Historika*.

Další velice zajímavou prací k tomuto tématu je určitě publikace *Ke středověkému osídlení ve východních Čechách*.¹⁴⁴ Sice se tato práce především zabývá Hradcem Králové a Jaroměří, ale i zde můžeme nalézt určité podobnosti především s okolím Jaroměře. Práce se především zabývá lokací měst a vesnic, keramika je vynechána. Přesto zde je vidět podobnost v osídlení, která je podle autora pro tuto část Čech velice příznačná, a to je mezera v datování. Mnoho měst a vesnic má nálezy již z mladohradištní doby a pak náhle až ze 13.století. Podle autora to může být důsledkem více vlivů, buď to, že většina měst byla opuštěna v mladohradištní době a poté znova osídlena až ve 13.století. Další možností je osídlení až ve 13.století, kdy si přenechávají podobnou výrobu keramiky, anebo poslední možnost dochází k rozptýlení osídlení. Samozřejmě pro každé město může být vysvětlení jiné, ale já osobně pro Kopidlno zastávám názor rozptýleného osídlení. Dochází k tomu, že na jednom místě se sdružuje více skupin a postupně spolu mění polohu. Změna polohy může být pokaždé zapříčiněna něčím jiným, například spojením osad. V okolí Kopidlna tedy mohlo žít více skupin,¹⁴⁵ ke kterým se mohla připojit naše zkoumaná skupina z ul. Jičínské a poté při potřebě nové lokace se znovu přesunuli zpět na dnešní ul. Jičínskou. Zde tedy mohly zůstat už při celkovém upevňování ve 13.století a zůstat zde¹⁴⁶. Tato hypotéza o více skupinách v okolí se dá potvrdit pouze z dalších archeologických výzkumů nebo provedením povrchového sběru z okolí. Buď to by v okolí bylo prokázalo další mladohradištní keramiku na více místech, nebo ne. Další možností je příchod osídlení kolonizací v 11. a 12. století, kdy si tento typ mladohradištní keramiky mohlo přinést s sebou¹⁴⁷.

Po dalším podobném místě nemusíme pátrat daleko. Určitou podobnost najdeme s městem Libáň, které je od Kopidlna vzdáleno 8 km. Již z předchozích výzkumů z tohoto místa můžeme sledovat jinou lokaci středu města, než je dnes. Podle provedených výzkumů při stavbě závodů Plastimat v roce 1961, 1967, 1980. Všechny provedené záchranné archeologické výzkumy

¹⁴⁴ Ježek, M. 2006: *Ke středověkému osídlení východních Čech*. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro klasickou archeologii. Vedoucí práce Klápště Jan.

¹⁴⁵ Ulrychová, E. 2001: Osídlení Jičínska v časně slovanském a starohradištním období. *Archeologie ve středních Čechách* 10/2, str.98.

¹⁴⁶ Ulrychová, Eva 2011- *Archaeologia historica*. editoři Zdeněk Měřínský, Pavel Kouřil s redakční radou Recenze: *Z Českého ráje a Podkrkonoší. Vlastivědná ročenka*, 24, s. 322-324. [Recenze roč. 25, 2010, č. 1-2] ISBN:978-80-210-5272-7 ISSN:0231-5823.

¹⁴⁷ Ulrychová, E. 2004: Soupis a mapa zaniklých středověkých vesnic na Jičínsku. *Z Českého ráje a Podkrkonoší* 17.

potvrdily sídlištní areály z doby kamenné, neolitu a raného středověku.¹⁴⁸ Toto místo se tedy odhaduje jako první lokace osídlení.

Jedná se o návrší východně nad Bystřickým potokem, které se mohlo stát strategickým a přírodními podmínkami velice výhodným pro kulturu s lineární keramikou, s odstupem i pro kulturu s vypichovanou keramikou a následně pro raný středověk. Nejen výzkumy tuto hypotézu zastávají, ale i kniha *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*,¹⁴⁹ je o jiné lokaci města přesvědčena. Setkáváme se zde zase s problémem, že město skoro celé vyhořelo v 19. století a při zakreslení stabilního katastru v roce 1842 prošlo masivní přestavbou. V této době města prochází obrovskými renovacemi a dochází zde k jiné lokaci města např. na výhodnější místo. Protože ale nemáme přesný náčrt před rokem 1842 je toto pouze hypotézou, která ale není pro východní Čechy zvláštností.

Dále stejným vývojem prochází i město Miletín. Miletín je zajímavou lokalitou raně středověkého Jičínska. Jedná se o opevněné sídliště. Jeho vznik a stavba je vymezena mezi roky 1110 (polský vpád do Čech) až 1124 byly opěrným bodem v osídlené krajině. Další písemnou zmínkou je osídlení regionu řádem německých rytířů, kteří přišli do Miletína v roce 1241. Byl zde postaven knížecí dvorec a přibližná lokalizace je dnes zastavěna novou stavební aktivitou. Přesné místo středu původního města není známo, ale nejspíše se jedná o okolí zámku a kostela. Hradištní osídlení bylo prokázáno nálezy keramiky z návrší současného města. Na třech místech v blízkosti komendy byla sebrána keramika z mladší doby hradištní. Tento opěrný bod byl vybudován na návrší obtékaném Bystřicí a potokem Bystrý a později bylo obklopeno i několika rybníky.¹⁵⁰ Blízké okolí města bylo odlesněno. Podobnost s Libáni, Kopidlnem je zřetelná. Původní města postavená na návrších obtékána řekami, kdy se stávají velice strategickými místy pro okolní krajinu a postupem času, když už není nutnost ochrany okolí, se lokace města mění podle potřeby obyvatel.

¹⁴⁸ Ulrychová, E. 2000: *Starolineární sídliště v Libáni*. In: *Zpravodaj muzea v Hradci Králové*. In Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové 26, s. 23-29.

¹⁴⁹ Kuča, K. 2011: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-12-5.

¹⁵⁰ Drnovský, P. 2013: *Středověké osídlení na horním toku řeky Bystřice*. Pavel Drnovský. Vyd. 1. [Hradec Králové] : Ústí nad Orlicí : Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové 103 s. : il. (některé barev.), mapy, plány, faksim. ISBN:978-80-7405-197-5 (Ofis : brož.).

8. Celkový závěr

V této práci bylo mým úkolem zhodnotit terénní situaci a získaný materiál z výzkumu provedeného v roce 2019 v Kopidlně v ploše Hilmarova náměstí a ulici Jičínská. Za účelem efektivnějšího popisu byl nálezový keramický materiál roztríděn do stanovených keramických tříd, stanoveno dohromady 22 (12 ul. Jičínská + 10 Hilmarovo nám.). Bylo roztríděno 4 472 ks keramických zlomků a následně byly rámcově datovány za pomoci keramických tříd.

Datace byla stanovena na základě daného schématu kritérii (zdobení, příměsi, morfologie) a nálezu podobných analogických tříd na jiných výzkumech. Podroben byl analýze i zbytek materiálu (železo, zvířecí kosti, mazanice, kůže), který je v této práci také zahrnut.

Keramické třídy byly následně porovnány s dalšími lokalitami a díky tomu byly přesněji datovány. Kdy můžeme pozorovat kontinuální vývoj z mladohradištní doby až do novověku 2. (Viz tabulky tabulka 4 a tabulka 12).

Z celého výzkumu se bohužel dochovala jen dvě torza nádob, a to kameninový korbel a džbán, ve zbytku materiálu se jedná pouze o fragmenty.

Kopidlno se ukázalo jako velice zajímavým místem, které má daleko starší historii, než se předpokládalo. Zpracováním nalezeného materiálu bylo možné stanovit keramické třídy a jejich následné datování, které pro tuto část Čech chybí. Dále byl na základě keramických tříd vysledován vývoj města a sídelní aktivita již v raném středověku. Také se nejspíše povedlo doložit původní lokaci města, která byla v horní části města (ul. Jičínská), a jen to potvrzuje zlomový nález obj. 1513. Samotný objekt také velice napomohl k zpřesnění datování keramických tříd na základě toho, že v celém jeho profilu byly odebrány vzorky na pylovou, mykologickou a makrozbytkovou analýzu. Nakonec bylo sídliště zasazeno do struktury raně středověkého osídlení, které v této oblasti není ojedinělé, jak ukazuje porovnání s dalšími městy v okolí.

Město bylo porováno s dalšími lokalitami ze stejného regionu. Došlo k zhodnocení s Ústím nad Orlicí, Jaroměř a okolí, Libání a Miletínem. Z porovnání vyšlo, že se nejedná o raritu, východní Čechy byly brány jako stará sídelní lokalita už dříve. Na mnoha místech je zde prokázána mladohradištní aktivita.

Jak vyplývá z materiálu nejspíše se jedná o mladohradištní osídlení a dochází ke změně lokace středu osídlení vlivem více vnějších faktorů. Tato hypotéza vychází z porovnání s městy Libáň a Miletín. Dále je zde ale možnost toho, že v okolí existovalo více osad, které spolu udržovaly blízké kontakty a spolu měnili lokality. Tento proces stěhování osad je prokazatelně znatelný

na Jaroměřicku a vzhledem k tomu, že z okolí Kopidlna máme také doloženy ranně středověké nálezy může se jednat i o tento případ.

Práce vznikala se snahou uchopit téma co nejkomplexněji a neomezovat se pouze jen na jeden úhel pohledu. Zároveň byla snaha, aby práce měla opravdový přínos pro toto místo a aby vytvořila základ pro další práce.

Toto téma se určitě tedy nestává zcela vyčerpaným, do budoucna má jistě ještě co nabídnout.

9. Resumé

My task in this work was to assess the terrain situation and the material obtained from the research conducted in 2019 in Kopidlno, specifically in the area of Hilmarovo Square and Jičínská Street. For the purpose of more effective description, the discovered ceramic material was classified into designated ceramic classes, totaling 22 (12 from Jičínská Street + 10 from Hilmarovo Square). A total of 4,472 ceramic fragments were classified and subsequently given a rough dating. The dating was established based on predetermined criteria (decorations, impurities, morphology) and the discovery of similar analogical classes in other excavations. The remaining material (iron, animal bones, slag, leather) was also subjected to analysis, which is included in this work as well.

The ceramic classes were then compared with other locations, enabling more precise dating. We can observe a continuous development from the Young hillfort period to the modern era (see Tables 4 and 12). Unfortunately, only two vessel remains, a stone basin and a jug, have been preserved from the entire excavation; the rest of the material consists only of fragments.

Kopidlno has proven to be a very interesting place with a much older and more intriguing history than anticipated. By analyzing the discovered material, it was possible to determine the ceramic classes and their subsequent dating, which was previously lacking for this part of Bohemia. Furthermore, based on the ceramic classes, the development of the town and settlement activity in the early Middle Ages were traced. It was likely possible to confirm the original location of the town, which was in the upper part of the city (Jičínská Street), indicated by the breakthrough discovery of Object 1513. This object greatly contributed to refining the dating of the ceramic classes as samples were taken for pollen, mycological, and macroremains analysis throughout its entire profile. Ultimately, the settlement was placed within the structure of early medieval settlements, which is not unique in this area, as evidenced by comparisons with other towns in the vicinity.

The town was compared with other sites in the same region, including Ústí nad Orlicí, Jaroměř, Libáň, and Miletín. The comparison revealed that Kopidlno is not a rarity; Eastern Bohemia is recognized as an ancient settlement area. Numerous places show evidence of Young hillfort period activity. Kopidlno shares a similar history with the compared locations. Based on the material, it appears to be a Late Slavic settlement with a shift in the center of settlement due to extensive fires and subsequent renovations, resulting in a new location for the town. This hypothesis is supported by comparisons with the towns of Libáň and Miletín. Furthermore, it is

possible that there were multiple settlements in the vicinity that maintained close contact with each other. This process of relocating settlements is evident in the Jaroměř region, and considering that early medieval finds have also been documented in the surroundings of Kopiclno, it could be a similar case.

The work was created with the intention of comprehensively addressing the topic and not limiting itself to a single perspective. At the same time, the aim was for the work to have a real impact on this place and to provide a foundation for further research. Therefore, it certainly does not exhaust the topic entirely and surely has more to offer in the future.

10. Seznam použitých pramenů

Použité prameny:

- 1) SOkA Jičín, fond Archiv města Kopidlno.
- 2) SOkA Jičín, fond Děkanský úřad Kopidlno.
- 3) SOkA Jičín, fond Městské muzeum Kopidlno.

Seznam pramenů

- 4) Burdová, P. - Culková, D. - Čáňová, E. - Lišková, M. - Rajtoral, F. eds. 1970: Tereziánský katastr český. Dominikál. Praha: Státní ústřední archiv.
- 5) Chalupa, A. - Lišková, M. - Nuhlíček, J. - Rajtoral, F. eds. 1964: Tereziánský katastr český. Rustikál (kraje A-CH). Praha: Státní ústřední archiv.

Seznam literatury

- 6) Frolík, J. – Musil J. (v tisku): Ceramics fragments as a testimony of long-distance contacts on the example of the east Bohemia regional center – the town of Chrudim (Czech Republic).
- 7) Čapek, L. – Militký, J. 2017: *Historická radnice v Českých Budějovicích ve světle archeologických výzkumů a rozboru hmotných pramenů*. Plzeň.
- 8) Demek, J. – Mackovčín, P. et al. 2006: Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČR. Brno.
- 9) Drnovský, P. 2013: *Středověké osídlení na horním toku řeky Bystřice*. Pavel Drnovský. Vyd. 1. [Hradec Králové] : Ústí nad Orlicí : Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové 103 s. : il. (některé barev.), mapy, plány, faksim. ISBN:978-80-7405-197-5 (Oftis : brož.)
- 10) Drnovský, P. 2017: *Hmotná kultura šlechtických sídel v severovýchodních Čechách ve středověku a raném novověku*. Nepublikovaná disertační práce. Hradec Králové: Katedra archeologie Filozofické Fakulty Univerzity Hradec Králové.
- 11) Dospíšilová V. – Unger, J. – Novák, R. 2019: Investorská nálezová zpráva, „I/32, ul. Jičínská, oprava silnice“, číslo akce C-201903534.
- 12) Fleková, K. 2020: *Středověká a novověká keramika z města Vamberk*. Nepublikovaná disertační práce. Hradec Králové: Katedra archeologie Filozofické Fakulty Univerzity Hradec Králové.
- 13) Horník, P. – Pacák, P. – Pleska, M. – Hylmarová, M. 2013: *Kostrový hrob kultury nálevkovitých pohárů z Kopidlna (okr. Jičín)*. In Archeologie východních Čech V, s. 5–20.

- 14) Ježek, M. 2006: *Ke středověkému osídlení východních Čech*. Dizertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro klasickou archeologii. Vedoucí práce Klápště, Jan.
- 15) Unger, J. – Novák, R. 2019: Investorská nálezová zpráva, “I/32 Kopidlno, ul. Jičínská, oprava vodovodu“, číslo akce C-201905730.
- 16) Unger, J. – Novák, R. 2019: Nálezová zpráva, „Revitalizace Hilmarova náměstí Kopidlno – chodník I“, číslo akce C-202102658. Včetně příloh: Nálezy, Terénní dokumentace, GIS a geodetické zaměření, Fotografická a fotogrammetrická dokumentace.
- 17) Losková, I. - Menoušková D. - Měřinský Z. 2008: *Krása, která hřeje: výběrový katalog gotických a renesančních kachlů Moravy a Slezska*.
- 18) Krajčic, R. 2003: *Sezimovo Ústí – archeologie středověkého poddanského města. 3, Kovárna v Sezimově Ústí a analýza výrobků ze železa*. Praha: Akademie věd České republiky, Archeologický ústav. ISBN 80-86124-42-8.
- 19) Kol. Autorů 1973: *Město Kopidlno 1514–1523–1973*. 450. výročí udělení znaku. Kopidlno: MNV v Kopidlně.
- 20) Kuča, K. 2011: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-12-5.
- 21) Pokorný, P. 2020: Nálezová zpráva o pylových analýzách profilu příkopem v rámci záchranného archeologického výzkumu v Kopidlně (2019).
- 22) Pokorný, P. 2020: Nálezová zpráva o makrozbytkových a malakologických analýzách profilu příkopem v rámci záchranného archeologického výzkumu v Kopidlně (2019).
- 23) Procházka, R. 2007: *Deskripční systém brněnské keramiky*. In *Přehled výzkumů* 48, 233–270.
- 24) Sedláček, A. - Liebscher K. - Vojtěch KRÁL Z DOBRÉ VODY 1997: *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl 10, Boleslavsko*. Praha: Argo, 1997. ISBN 80-7203-060-4.
- 25) Ulrychová, E. 2000: *Starolineární sídliště v Libáni*. In: *Zpravodaj muzea v Hradci Králové*. In Hradec Králové : Muzeum východních Čech v Hradci Králové 26, s. 23-29.
- 26) Ulrychová, E. 2000: *Archeologické nálezy získané muzeem Jičín v roce 1998*. In *Zpravodaj MVČ XXVI*, s. 3–9.
- 27) Ulrychová, E. 2001: *Osídlení Jičínska v časně slovanském a starohradištním období*. In *Archeologie ve středních Čechách* 10/2, str.98.

- 28) Ulrychová, E. 2004: *Soupis a mapa zaniklých středověkých vesnic na Jičínsku*. Z Českého ráje a Podkrkonoší 17.
- 29) Ulrychová, E. 2005: *Raně středověká hradiště na Jičínsku*. In: M. Metlička ed., *Archeologie doby hradištní v Čechách*, Plzeň 2005, 203–255.
- 30) Ulrychová, E. 2005: *Archeologické nálezy získané muzeem v Jičíně v roce 2004*. In *Zpravodaj MVČ XXXI*, s. 19–28.
- 31) Ulrychová, E. 2006: *Osídlení Jičínska v časně slovanském a starohradištním období*. In *Archeologie ve středních Čechách* 10/2, 763–775
- 32) Ulrychová, E. 2009: *Archeologické nálezy z terénních akcí muzea v Jičíně v roce 2007*. In *Zpravodaj MVČ XXXIV*, s. 50–56.
- 33) Ulrychová, E. 2010: *Osídlení Jičínska v mladší době hradištní a ve 13. století*. In: *Archeologie ve středních Čechách / Praha: Ústav archeologické památkové péče středních Čech* Roč. 14, č. 2, s. 833-870.
- 34) Ulrychová, Eva 2011- *Archaeologia historica*. editoři Zdeněk Měřinský, Pavel Kouřil s redakční radou Recenze:
Z Českého ráje a Podkrkonoší. Vlastivědná ročenka, 24, s. 322-324. [Recenze roč. 25, 2010, č. 1-2] ISBN:978-80-210-5272-7 ISSN:0231-5823.
- 35) Ulrychová, E. 2014: *Mohylové pohřebiště v Křenickém lese (k.ú. Kopidlno, okr. Jičín)*. In *Archeologie východních Čech*, 7, s. 178-194.
- 36) Ulrychová E.2020: *Archeologické sbírky malých muzeí okresu Jičín*, In *Časopis společnosti přátel starožitností* 128, 4, s. 7 – 38.
- 37) Vích, O. (v tisku): *Středověké Ústí nad Orlicí v archeologických pramenech*, In *Archaeologia Historika*.
- 38) Vokolek, V. 1993: *Počátky osídlení východních Čech. Hradec Králové*: In *Muzeum východních Čech*, 1993. ISBN 80-85031-02-7.
- 39) Vokolek, V. 1997: *Nálezy časně slovanské keramiky ve východních Čechách*. In KUBKOVÁ, Jana et al. *Život v archeologii středověku*. Praha, s. 654–658. ISBN 80-902465-0-8.
- 40) Waldhauser, J. – Novák, R. 2017: *Záchranný výzkum časně laténského sídla v Kopidlně na Jičínsku*. In *Stories that made the Iron Age. Studies in honor of Natalie Venclová*, Praha, 411–431
- 41) Zápotocký, M. 1979: *Katalog středověké keramiky severočeského Polabí = Katalog der mittelalterlichen Keramik aus dem nordböhmischem Elbegebiet*. Praha: Archeologický ústav ČSAV, 1979.

- 42) Žeglitz, J. - Šmolíková, M. 2019: *Pro kamna ke Špačkovi: kachle a kamnářství v renesanční Praze*. [Praha]: Muzeum hlavního města Prahy. ISBN 978-80-87828-48-9.

Internetové zdroje:

1. http://mapy.geology.cz/geocr_50/
2. <http://mapy.geology.cz/pudy/>
3. <https://www.kopidlno.cz/mesto-kopidlno-od-pocatku-do-soucasnosti/d-127125>

11. Seznam příloh

Veškeré zachycené situace byly dokumentovány kresebně a fotograficky. Kresebná dokumentace byla pořizována na milimetrový papír, který umožňuje změřit a zachytit požadované prostorové informace a v post exkavační fázi byly tyto plány zdigitalizovány. Kresebná dokumentace byla zhotovena dok. Bílkovou Šamalovou. Vše bylo přejato nálezových zpráv nebo vytvořeno mnou.

11.1. Tabulková část

Tabulky jsou přímo uvedeny v textu. Kvůli lepšímu propojení s textem.

Tab. 1 - zastoupení keramických tříd

Tab.2 - Zastoupení zdobných prvků u Ke

Tab.3 - Zastoupení barev glazury

Tab.4. - Zařazení keramických tříd do tabulky s daty

Tab.5 - Interpretace keramických tříd

Tab.6. - Zastoupení KT v S1

Tab.7. – Zastoupení KT v S2

Tab.8. - Zastoupení KT v S3, č.p.33, 158, 194

Tab 9 – zastoupení keramických tříd v materiálu

Tab.10 - Zastoupení barev v glazuře

Tab.11 – Nákres nalezené kameniny

Tab 12 – zařazení keramických tříd do časového rámce

Tab.13 - Interpretace keramických tříd

Tab. 14 – Porovnání nálezu s nalezeným ČVS v knize - Žegklitz J, Šmolíková M. [2019]. Pro kamna ke Špačkovi: kachle a kamnářství v renesanční Praze. [Praha]: Muzeum hlavního města Prahy.

Tab. 15 - Zastoupení keramických tříd v podélném stání podélné stání

Tab.16 - Zastoupení keramických tříd v sondách stromová úprava

Tab. 17- sondách pro VOkabel

Tab.18 - Zastoupení Keramických tříd v sondě kanalizace

11.2. Obrazová dokumentace

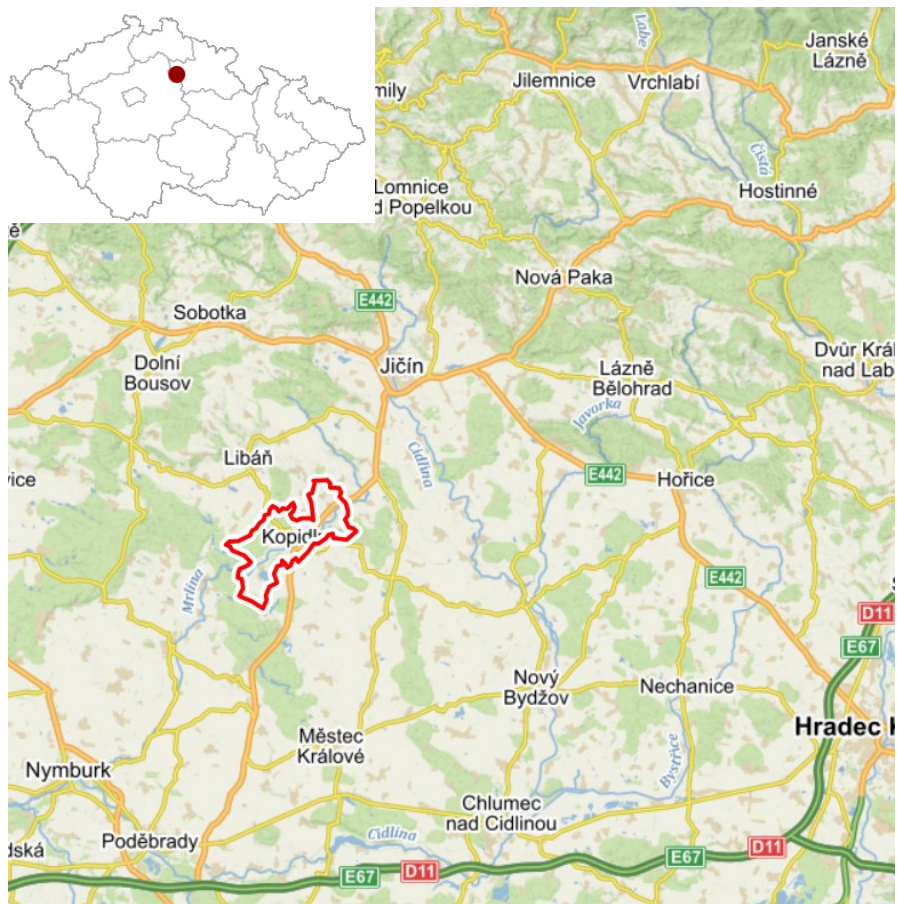
Obr. 1 – Poloha města na mapě

Obr. 2 – Kopidlno zachyceno na mapě z roku 1952

Obr. 3 - Červeně vyznačena plocha záchranného výzkumu v ul. Jičínská, žlutě vyznačená plocha výzkumu Hilmarovo náměstí, Kopidlno.

Obr. 4 - Kopidlno (okr. Jičín). Poloha zkoumané plochy na mapě stabilního katastru.

Obr. 5 – Poloha měst na mapě – 1. Kopidlno, 2. Libáň, 3. Jaroměř, 4. Ústí nad Orlicí a 5. Miletín. (Mapy.cz)

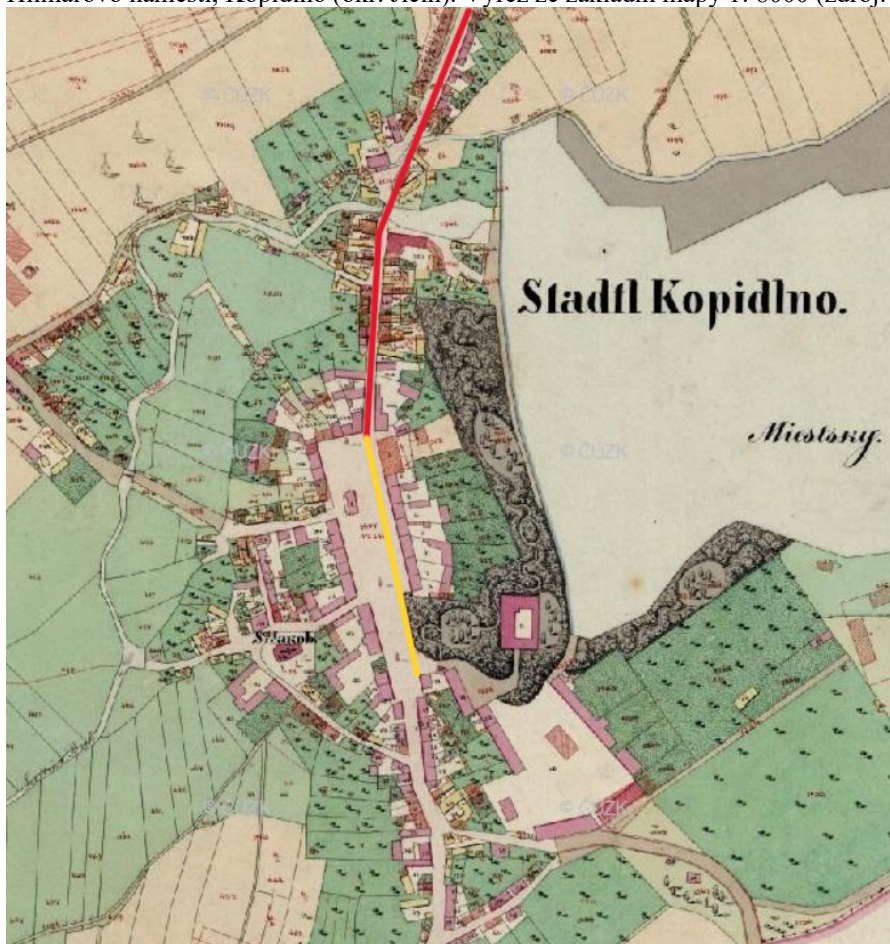
Obr.1. - Poloha města na mapě - (zdroj - <https://www.kurzy.cz/obec/kopidlno/mapy/>).

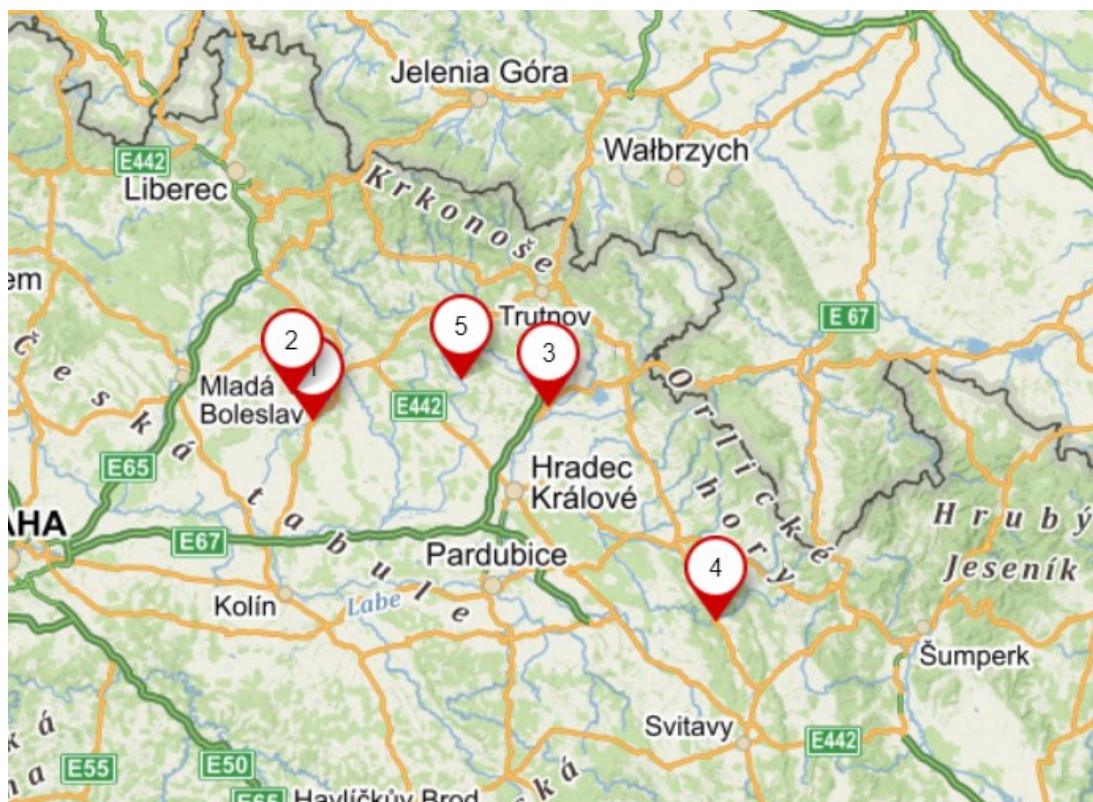
Obr.2 - Kopidlo zachyceno na mapě z roku 1592 (zdroj - https://ags.cuzk.cz/archiv/openmap.html?typ=sbirkal&idrastru=I-1-070_1)

Obr.4 Červeně vyznačena plocha záchranného výzkumu v ul. Jičínská, žlutě vyznačená plocha výzkumu Hilmarovo náměstí, Kopidlno (okr. Jičín). Výřez ze základní mapy 1: 8000 (zdroj: © ČÚZK).

Obr.5 - Kopidlno (okr. Jičín). Poloha zkoumané plochy na mapě stabilního katastru (zdroj: © ČÚZK).

Obr. 5 – Poloha měst na mapě – 1. Kopidlo, 2. Libáň, 3. Jaroměř, 4. Ústí nad Orlicí a 5. Miletín. (Mapy.cz)

11.3. Digitální kresebná dokumentace

Obr.6 - Kopidlno, Jičínská ulice. Na plánu zachycena poloha Sondy 1, úsek 1–28, Sondy 2 a Sondy 3.

Podklad: katastrální mapa (zdroj: © ČÚZK).

Obr.7 - Kopidlno, Jičínská ulice. Celková skica zkoumané plochy zachycující Sondy 1–3 a jednotlivé

archeologické objekty zachycené před čp. 31, 33, 158 a 194. (zdroj: © ČÚZK).

Obr. 8 – S1

Obr. 9 - S1, Ú1 – zakreslení objektů

Obr. 10 - S1, Ú1 – ZAKRESLENÍ OBJEKTŮ

Obr. 11 – S1, Ú1

Obr. 12 – S1, Ú2

Obr. 13 – Objekty ze S1 a Ú2

Obr. 14 – S1, Ú2

Obr. 15 – S1, Ú3

Obr. 16 – S1, Ú3

Obr. 17 – S1, Ú4

Obr. 18 – S1, Ú26, objekt 151

Obr. 19 – S1, Ú26, objekt 151

Obr. 20 – S2

Obr. 21 – S3, objekty 1536, 1527

Obr. 22 – s3

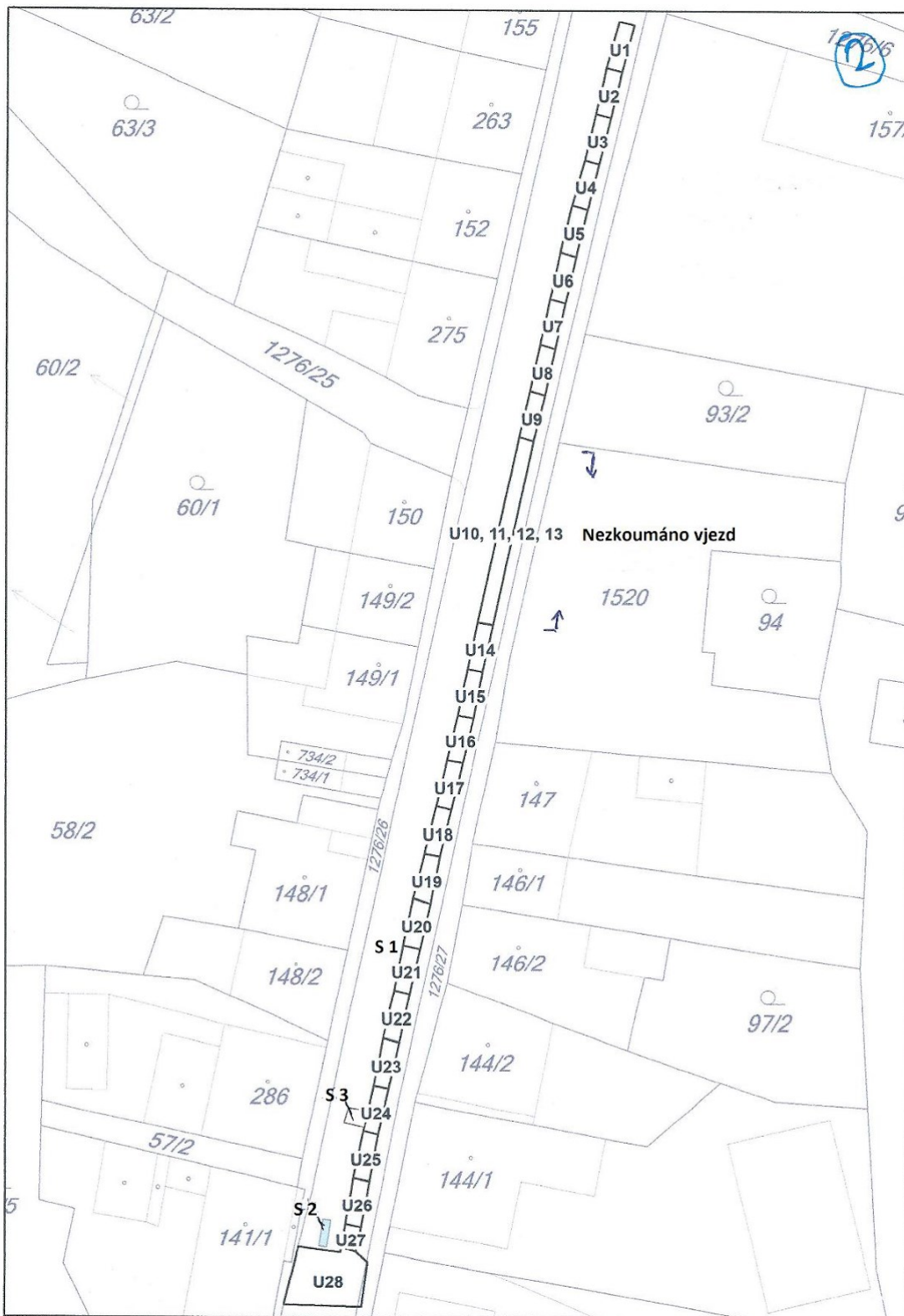
Obr. 23 – č.p. 33

Obr. 24 – č.p.33 objekt 1537, část II

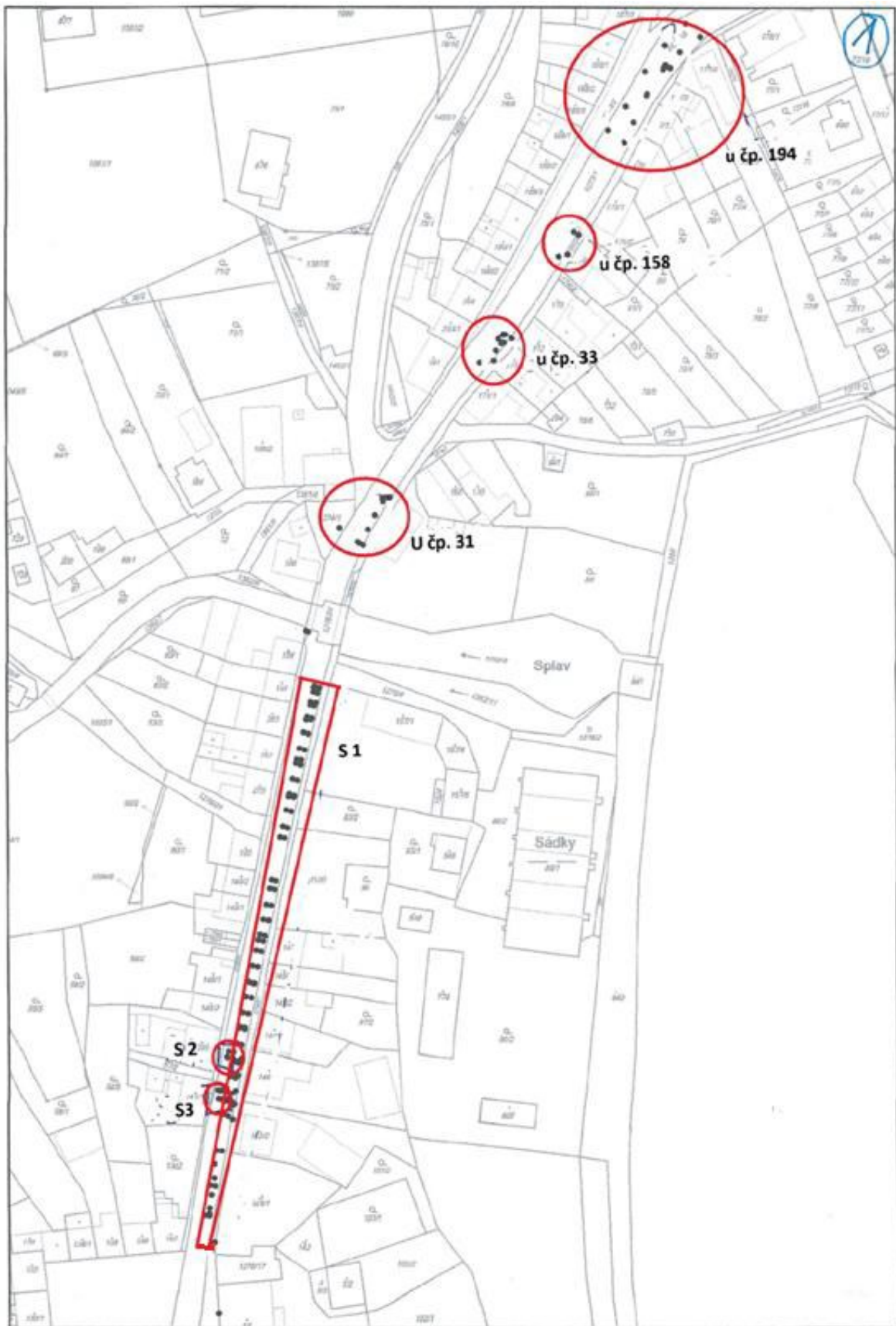
Obr. 25 – č.p. 33, objekty 1540, 1541, 1542

- Obr. 26 - č.p.33 objekt 1537, část I
- Obr. 27 - č.p. 33, objekty 1540, 1541, 1542
- Obr. 28 – č.p. 33, objekt 1537, 1538, 1543
- Obr. 29 – č.p. 33, objekt 1544, 1545, 1546
- Obr. 30 – č.p. 33, objekt 1544, 1545, 1546, 1547
- Obr. 31 – č.p. 33, objekt 1544, 1546, 1547
- Obr. 32 – č.p. 33, objekt 1548
- Obr. 33 – č.p. 33, objekt 1549, část I
- Obr. 34 - Plán archeologických sond v prostoru náměstí celek.
- Obr.35 - Přehled archeologický sond v severní části náměstí.
- Obr.36 - Přehled archeologický sond ve střední části náměstí.
- Obr. 37 - Přehled archeologický sond v jižní části náměstí. Přehled archeologický sond v jižní části náměstí.
- Obr.38 - Archeologické sondy v trase kanalizace – jižní část.
- Obr. 39- Archeologické sondy v trase kanalizace – severní část.
- Obr. 40 – Podélné stání.
- Obr. 41 – Archeologické sondy v sadové úpravě.
- Obr.42 - Archeologické sondy v trase VO.
- Obr.43 - Archeologické sondy v trase VO.
- Obr. 44 – Kanalizace Ú1
- Obr. 45 – Kanalizace Ú1
- Obr. 46 – Kanalizace Ú1
- Obr. 47 – Kanalizace Ú1
- Obr. 48 – Kanalizace Ú2
- Obr. 49 – Kanalizace Ú3

Obr. 50 – Kanalizace Ú4
Obr. 51 – Kanalizace Ú5
Obr. 52 – Kanalizace Ú6
Obr. 53 – Kanalizace Ú7
Obr. 54 – Kanalizace Ú8
Obr. 55 – Kanalizace Ú9
Obr. 56 – Kanalizace Ú11
Obr. 57 – Kanalizace Ú12
Obr. 58 – Kanalizace Ú13
Obr. 59 – Kanalizace Ú13
Obr. 60 – Kanalizace Ú14
Obr. 61 – Kanalizace Ú15
Obr. 62 – Kanalizace Ú16
Obr. 63 – Kanalizace Ú17
Obr. 64 – Kanalizace Ú17
Obr. 65 – Kanalizace Ú18
Obr. 66 – Kanalizace Ú18
Obr. 67 – Kanalizace Ú19
Obr. 68 – Kanalizace Ú20

Obr.6: Kopidlno, Jičínská ulice. Na plánu zachycena poloha Sondy 1, úsek 1–28, Sondy 2 a Sondy 3. Podklad: katastrální mapa (zdroj: © ČÚZK).

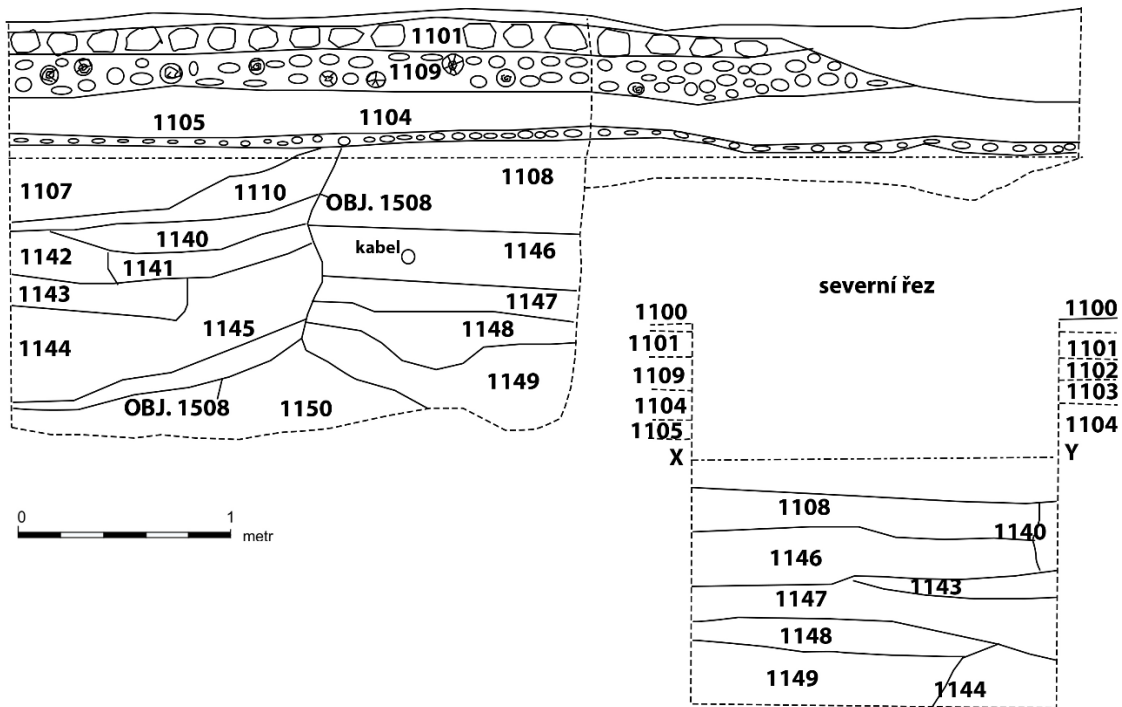

Obr.7 - Kopidlno, Jičínská ulice. Celková skica zkoumané plochy zachycující Sondy 1–3 a jednotlivé archeologické objekty zachycené před čp. 31, 33, 158 a 194. (zdroj: © ČÚZK).

Kopidlno, Jičínská ulice I/32

S 1

západní řez

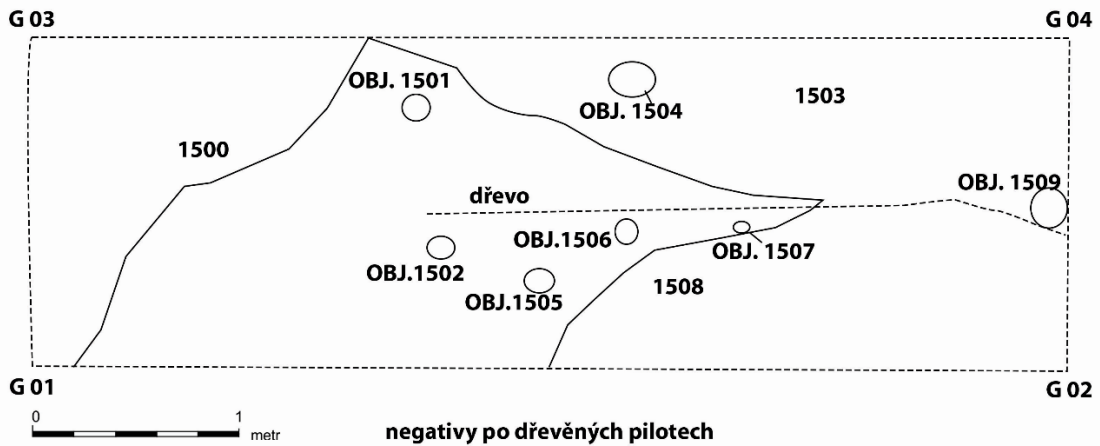

Obr.8 - S1

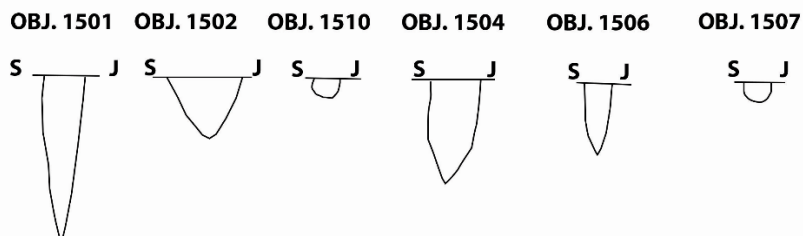
Kopidlno - Jičínská ulice I/32

OBJ. 1501, 1502, 1510, 1504 1506, 1507

S 1 Ú1

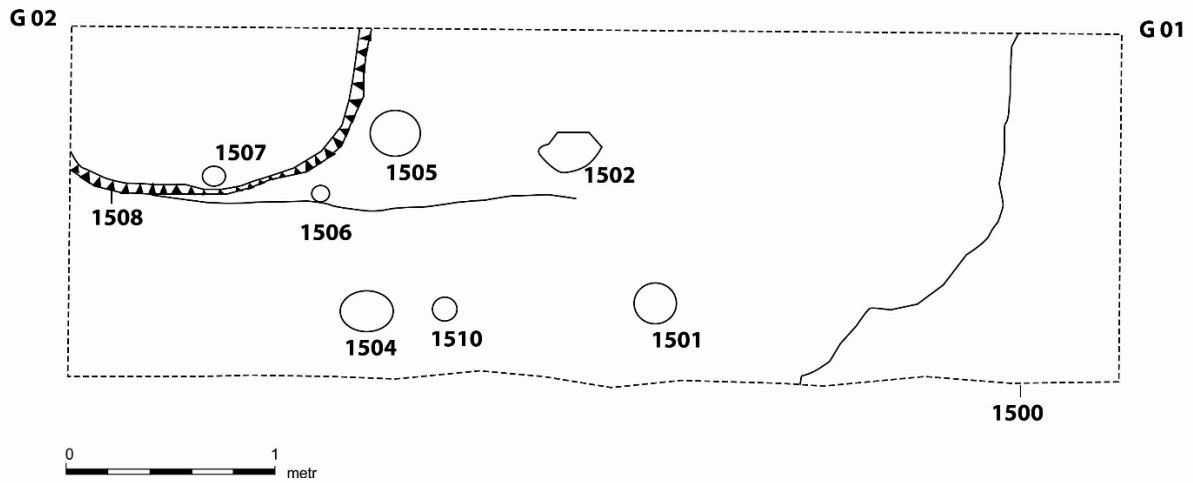
negativy po dřevěných pilotech

Obr.9 - S1, Ú1 – zakreslení objektů

Kopidno - Jičínská ulice, I/32

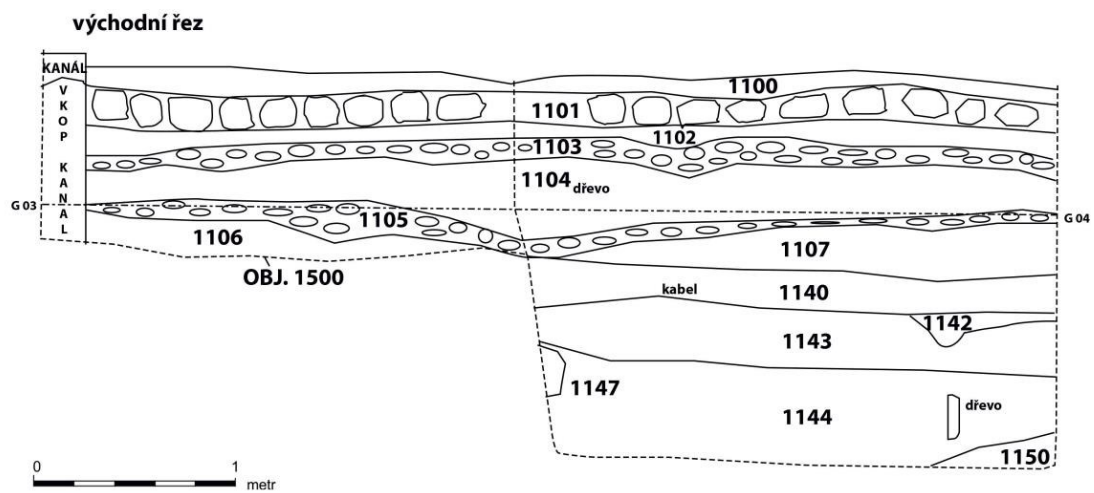
S1 Ú1

Obr.10 - S1, Ú1 – ZAKRESLENÍ OBJEKTŮ

Kopidno - Jičínská ulice, I/32

S1 Ú1

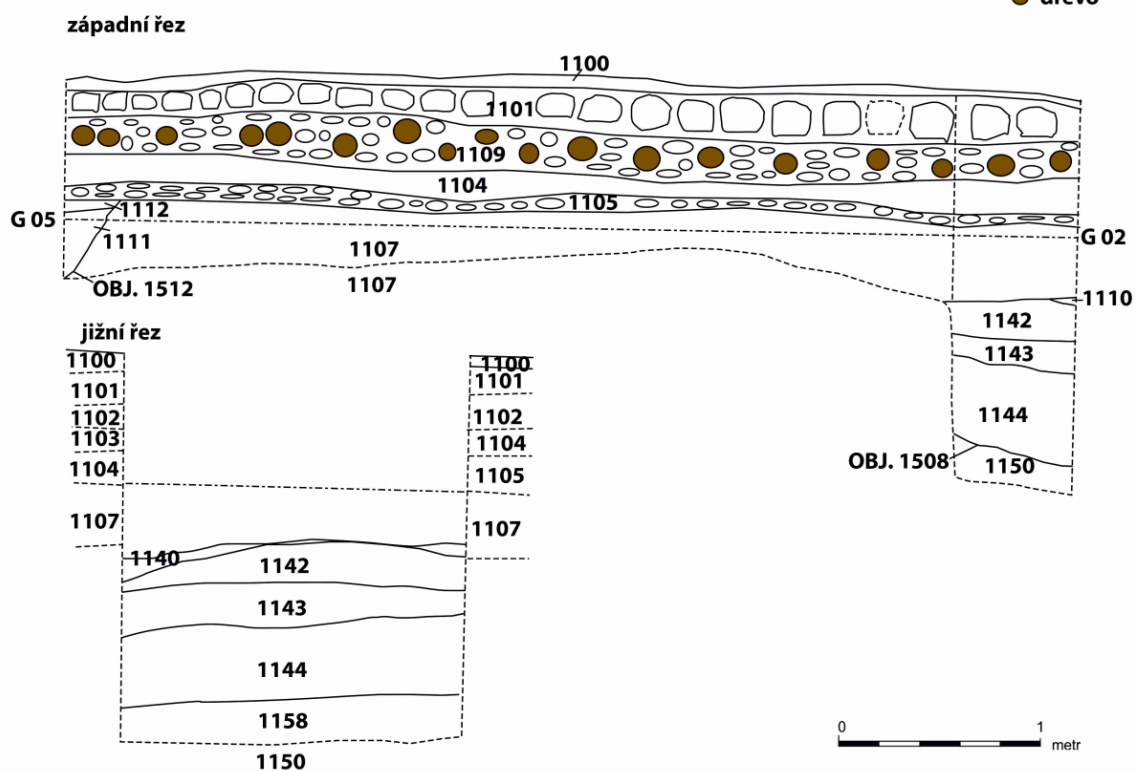

Obr.11 - S1, Ú1

Kopidlno - Jičínská ulice, I/32

S1 Ú2

● dřevo

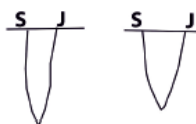

Obr.12 – S1, Ú2

Kopidlno - Jičínská ulice, I/32 OBJ. 1509 a 1511

S1 Ú2

OBJ. 1509 OBJ. 1511

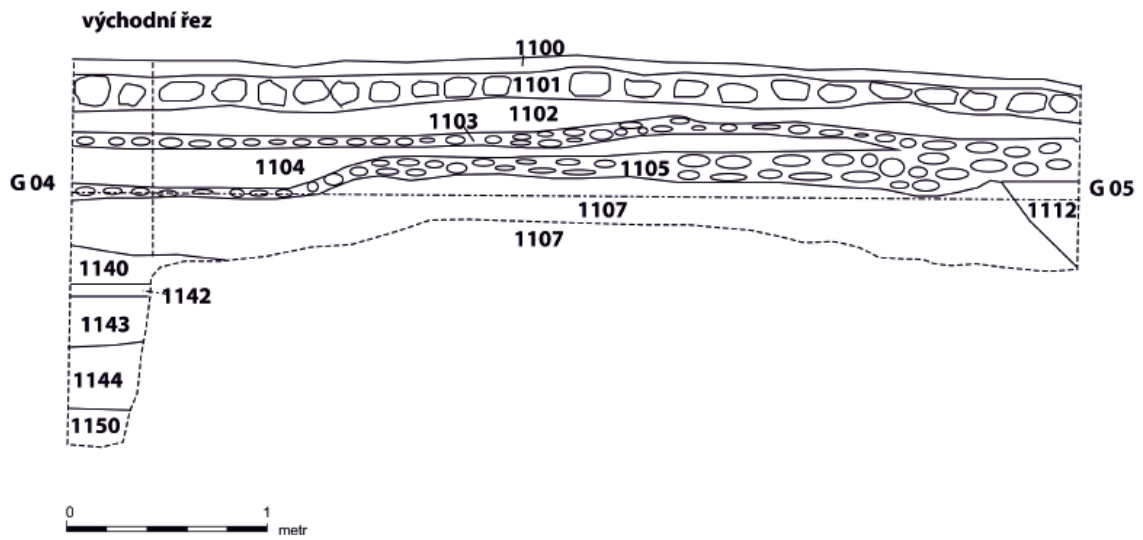

0 1 metr

Obr.13 – Objekty ze S1 a Ú2

Kopidlno, Jičínská ulice, I/32

S1 Ú2

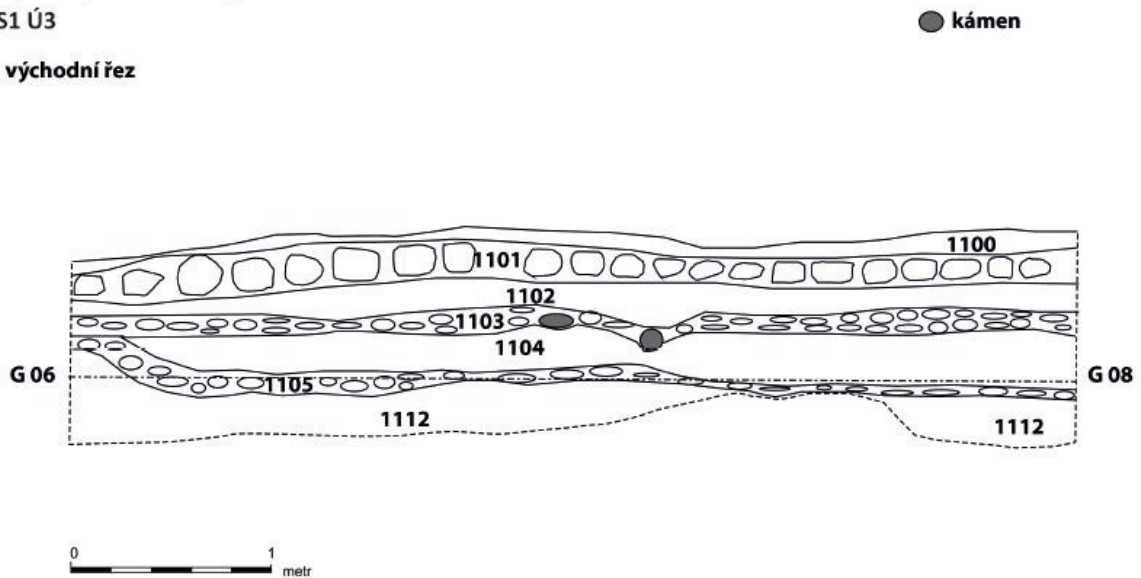

Obr.14 – S1, Ú2

Kopidlno, Jičínská ulice, I/32

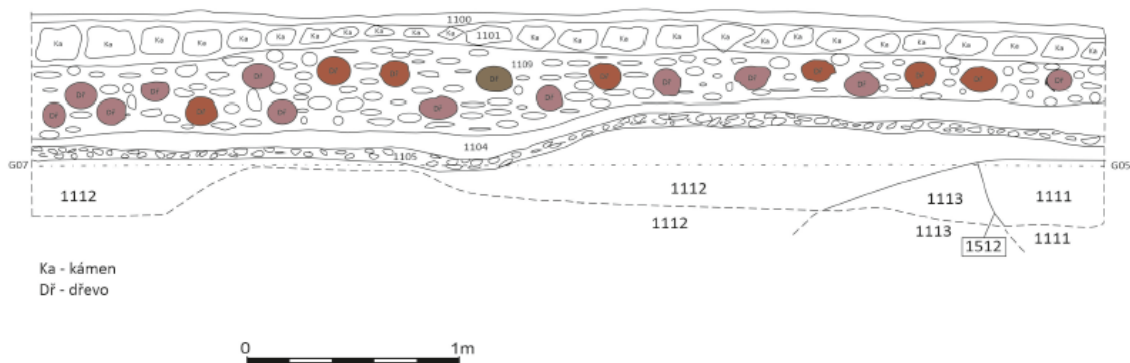
S1 Ú3

východní řez

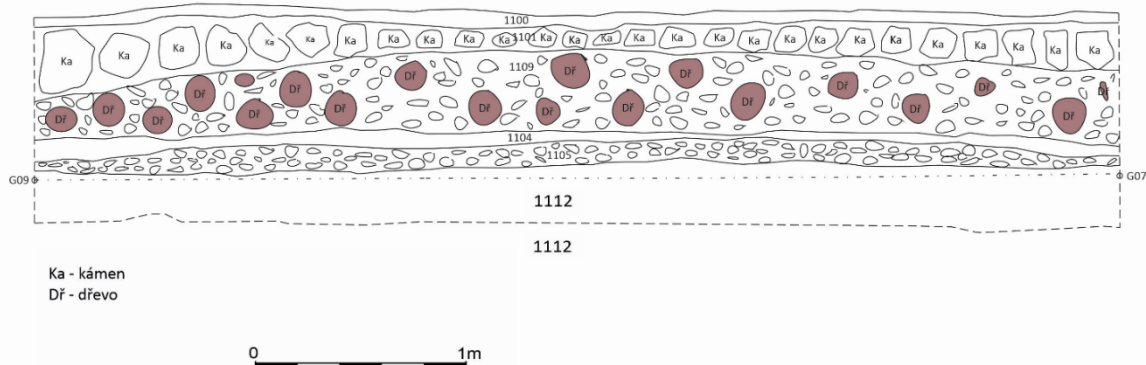
Obr.15 – S1, Ú3

Západní řez

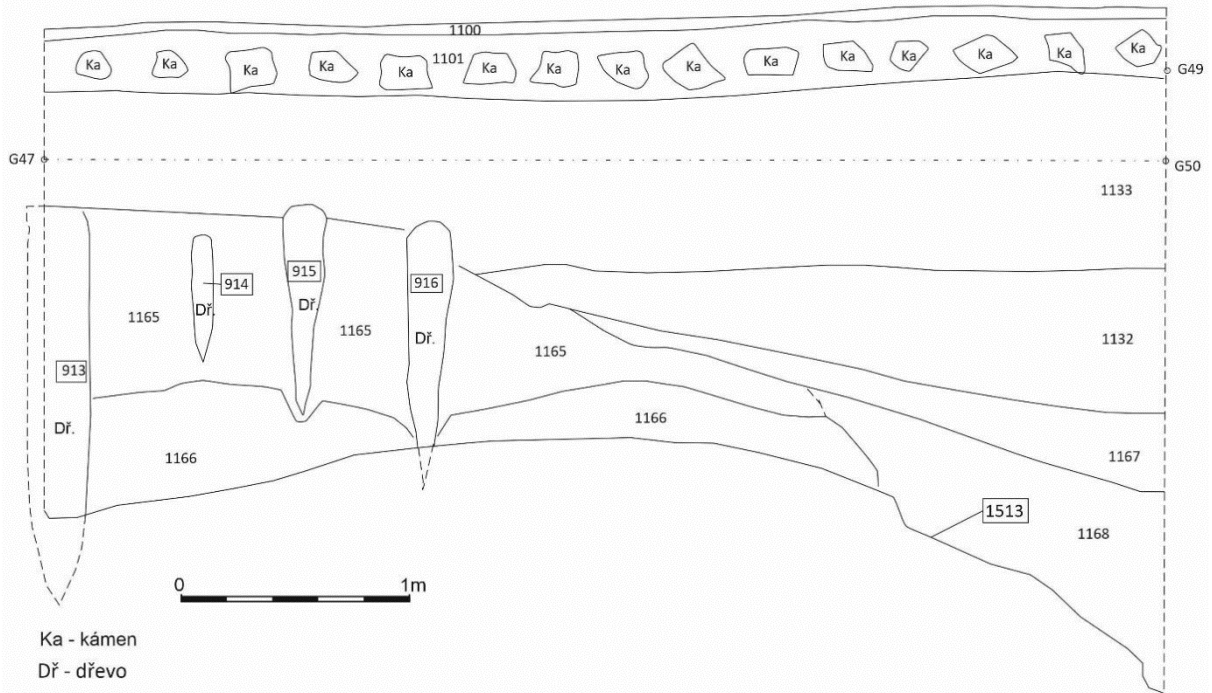
Obr.16 – S1, Ú3

Západní řez

Obr.17 – S1, Ú4

Východní řez

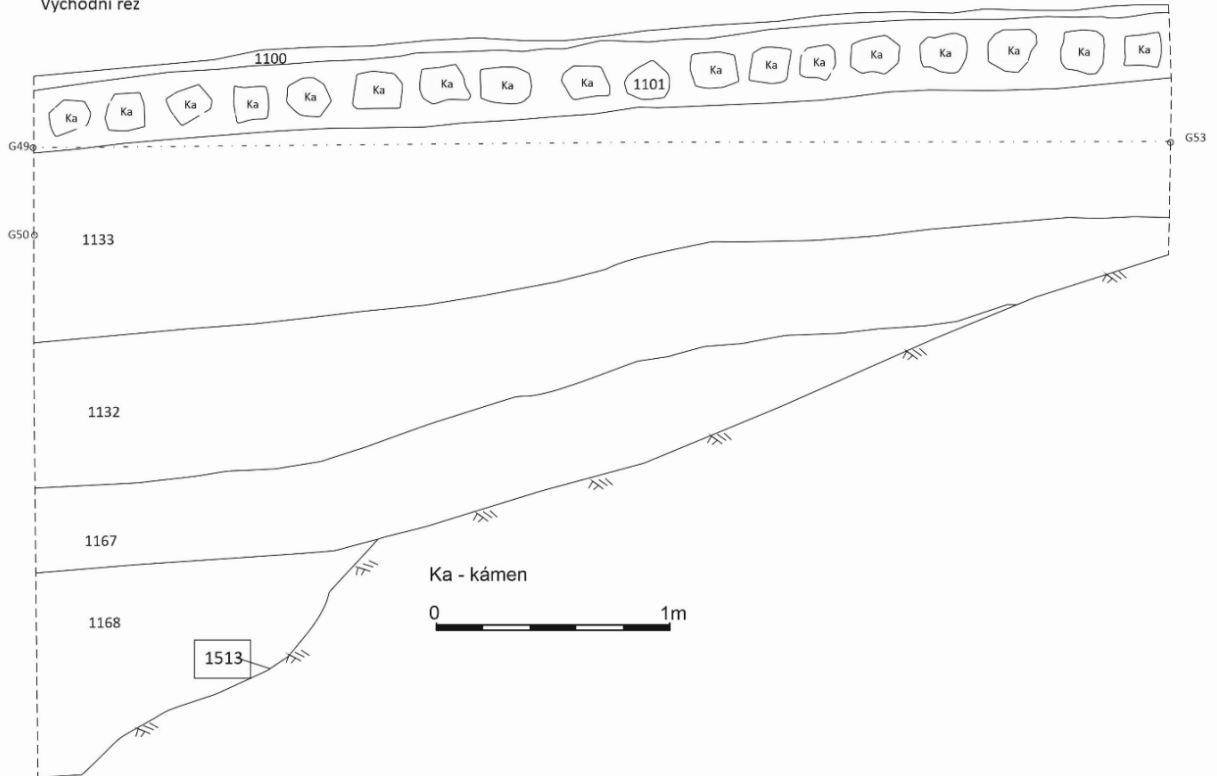

Kopidlno - Jičínská ulice, I/32

5.7.2021 Šrůtek/Blažek

S1 Ú26 1:20

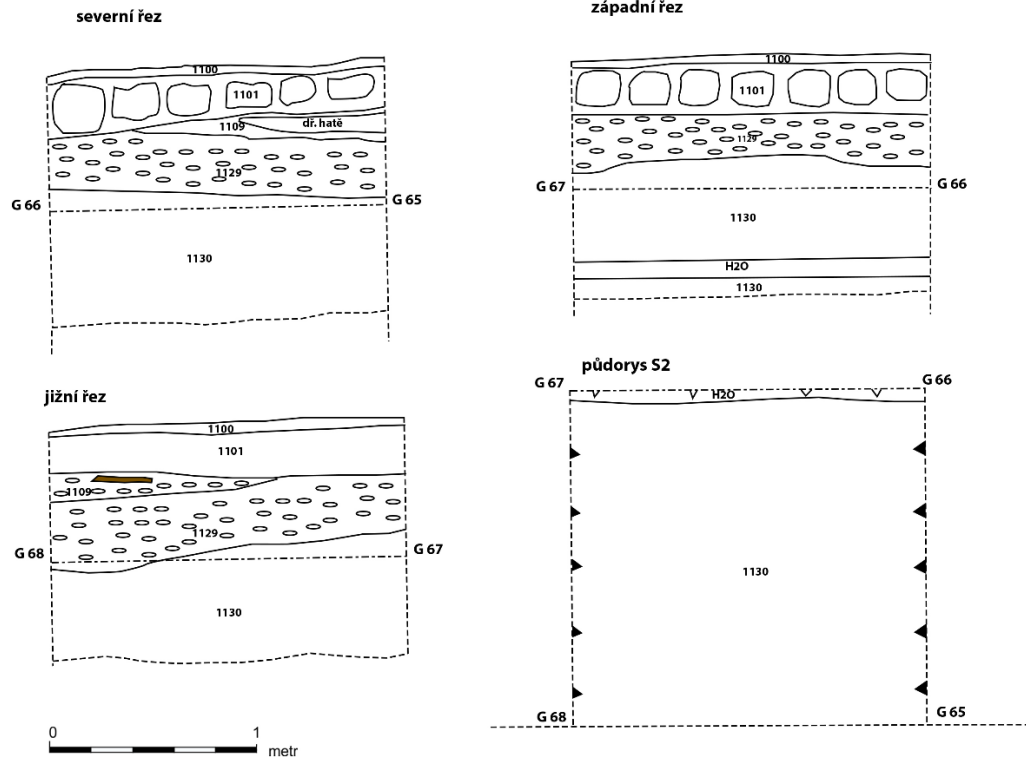
Východní řez

Obr.18,19 – S1, Ú26, objekt 1513

S2

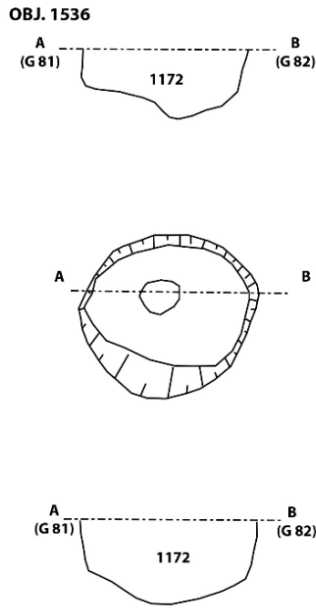
● dřevo

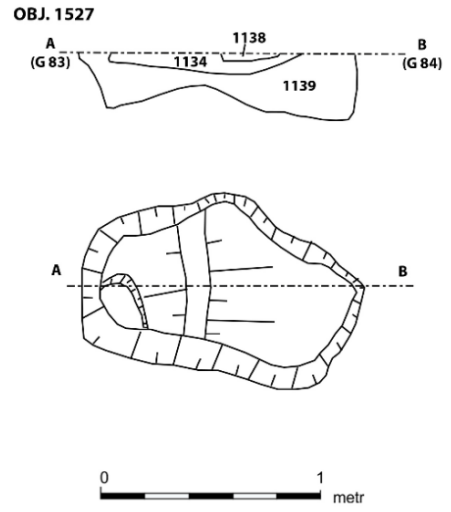
Obr.20 – S2

Kopidlno - jičínská ulice I/32

S3

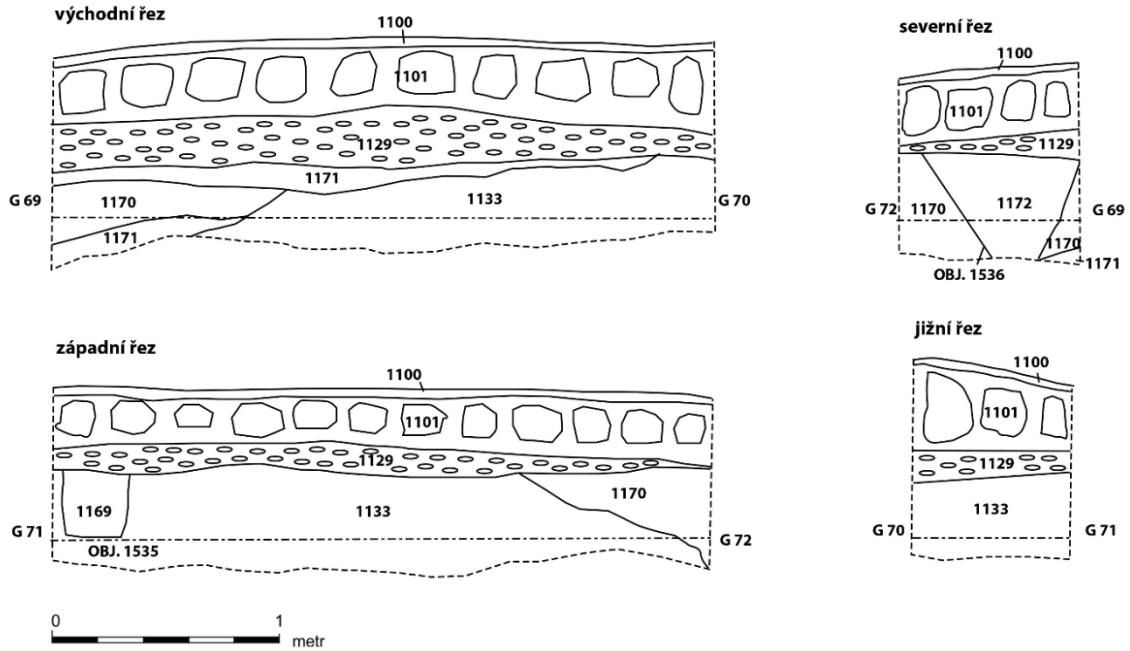
OBJ. 1536 (sonda 3)
OBJ. 1527 (sonda 1, Ú 26)

Obr.21

Kopidlno - jičínská ulice I/32

S3

Obr.22

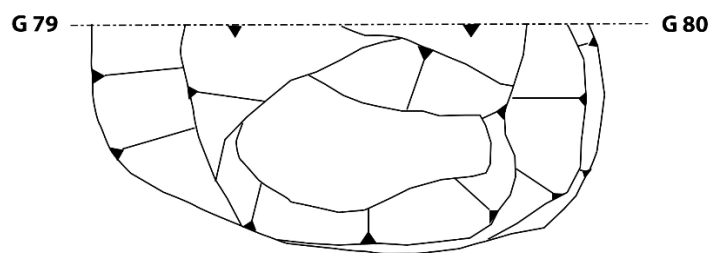
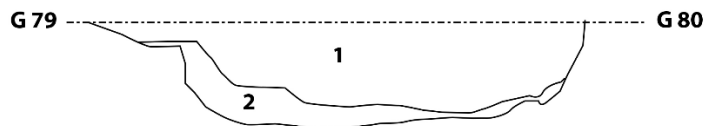
Kopidlno - jičínská ulice I/32

u čp. 33

1 - tmavá šedá jílová hlína
2 - žluto-hnědá sprašová hlína

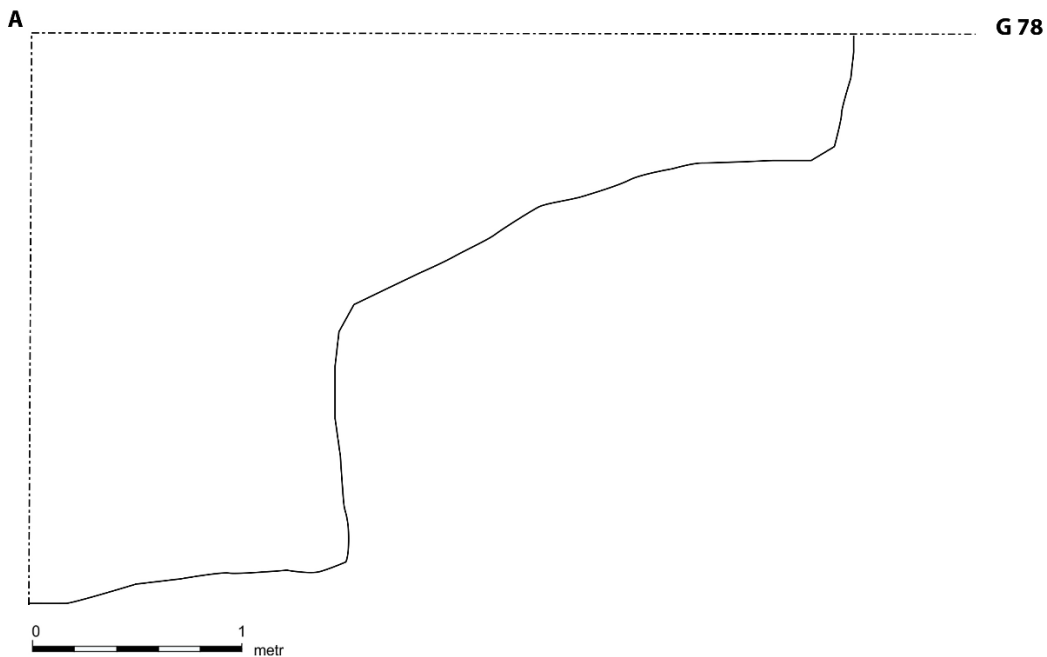
východní řez

Obr.23

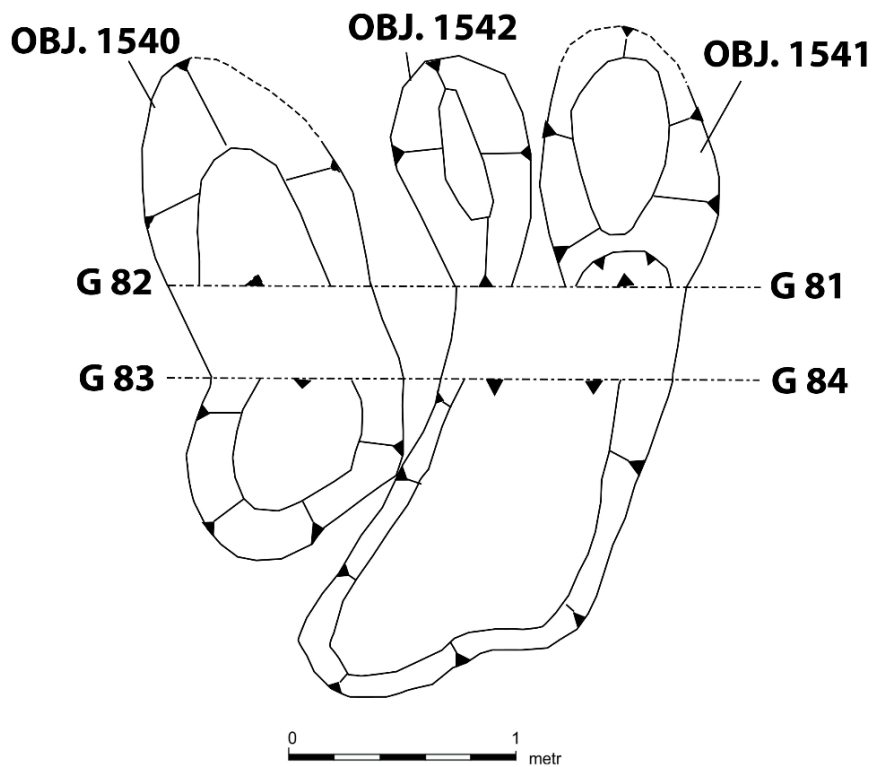
Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1537, část II, povrch

Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

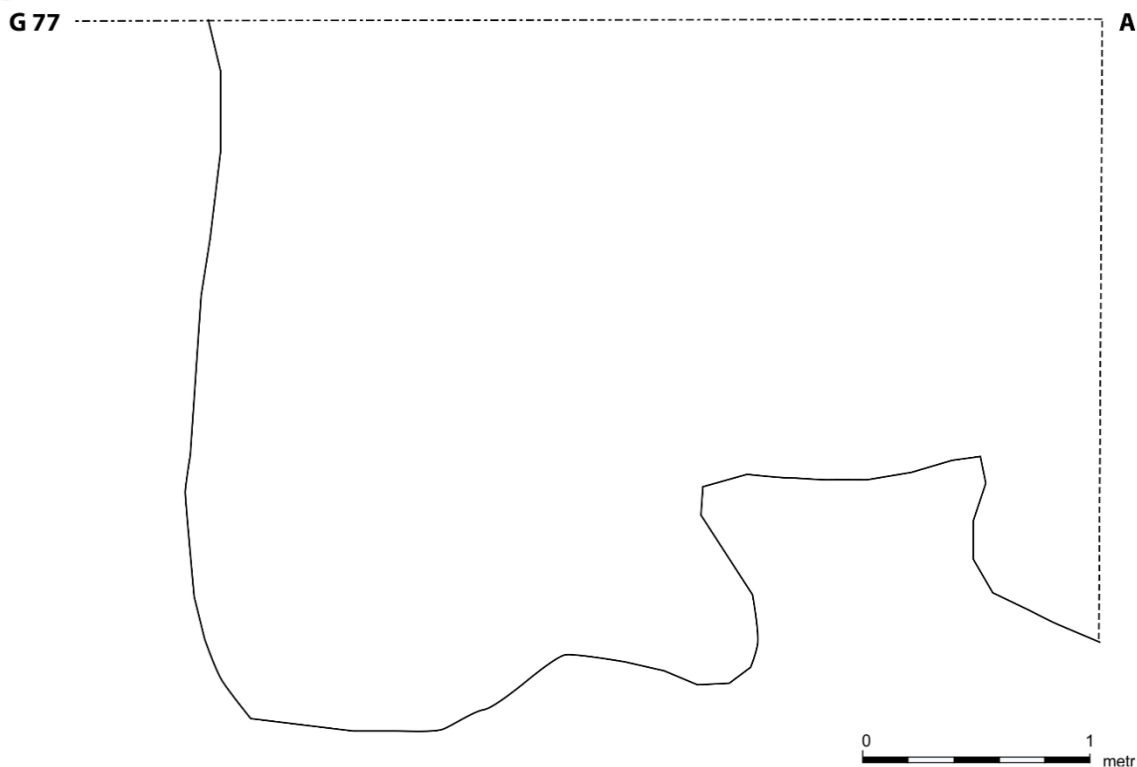
OBJ. 1540, 1541, 1542

Obr.25

Kopidno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1537, část I, povrch

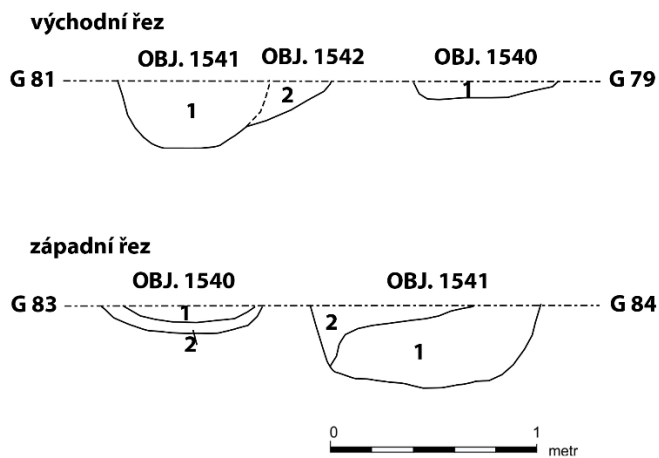

Obr.26

Kopidno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1540, 1541, 1542

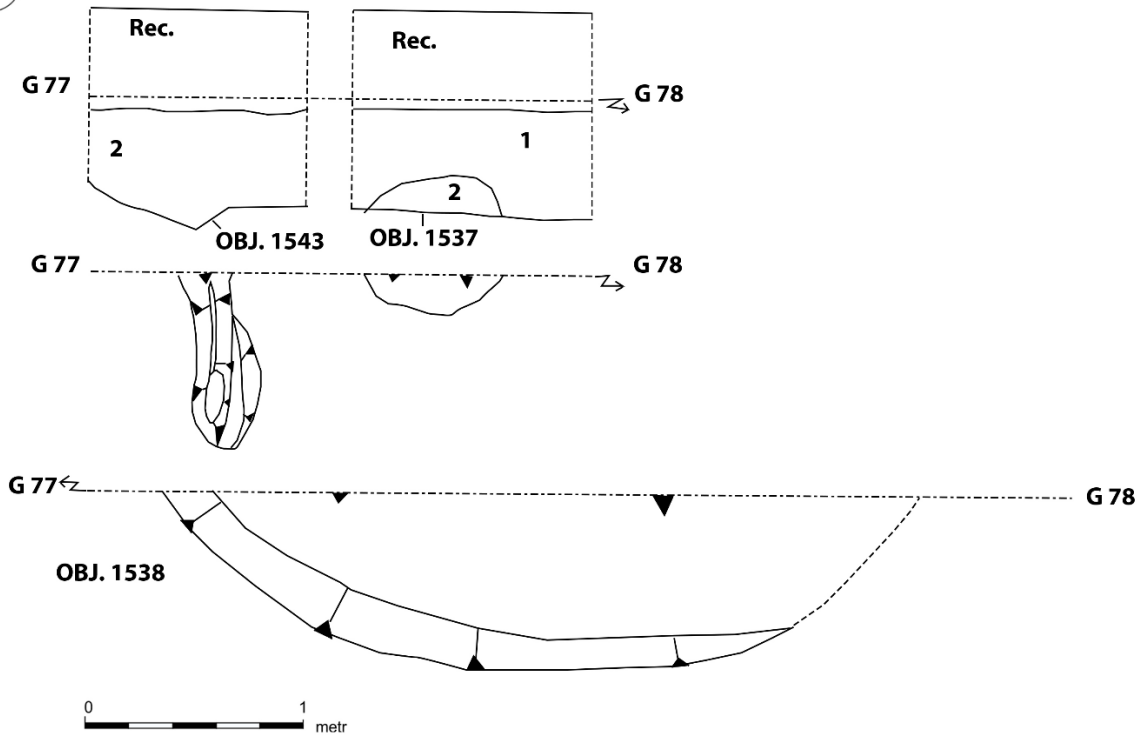
1 - tmavá šedá jílová hlína
2 - žluto-hnědá sprašová hlína

Obr.27

Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

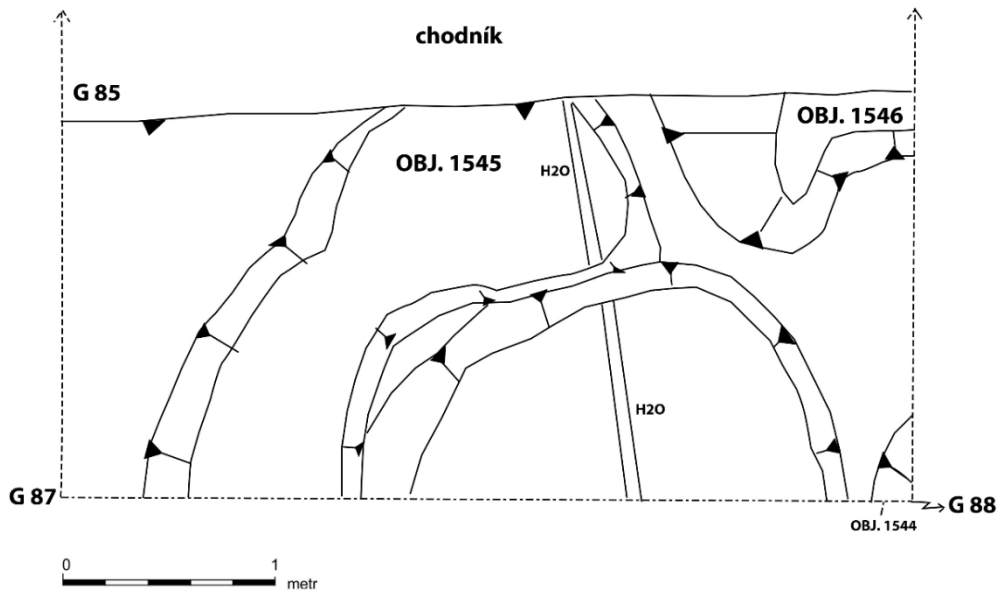
OBJ. 1537, 1538, 1543

Obr.28

Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1544, 1545, 1546

Obr.29

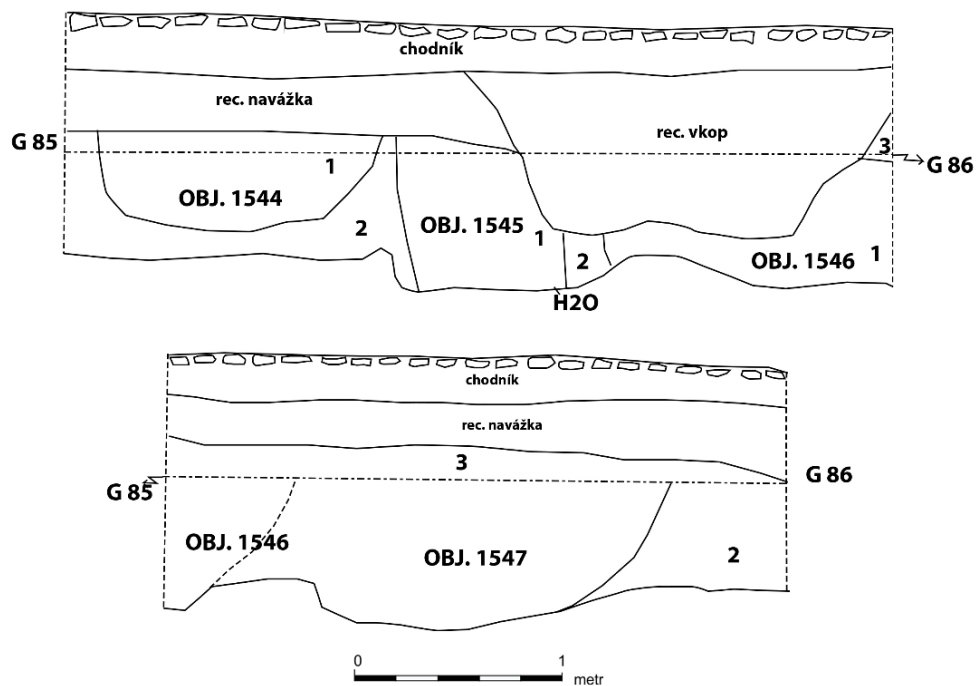
Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1544, 1545, 1546, 1547

1 - tmavě šedá hlína, výplň obj.
2 - žluto-hnědá spraš
3 - světle hnědá vyrovnávací vrstva

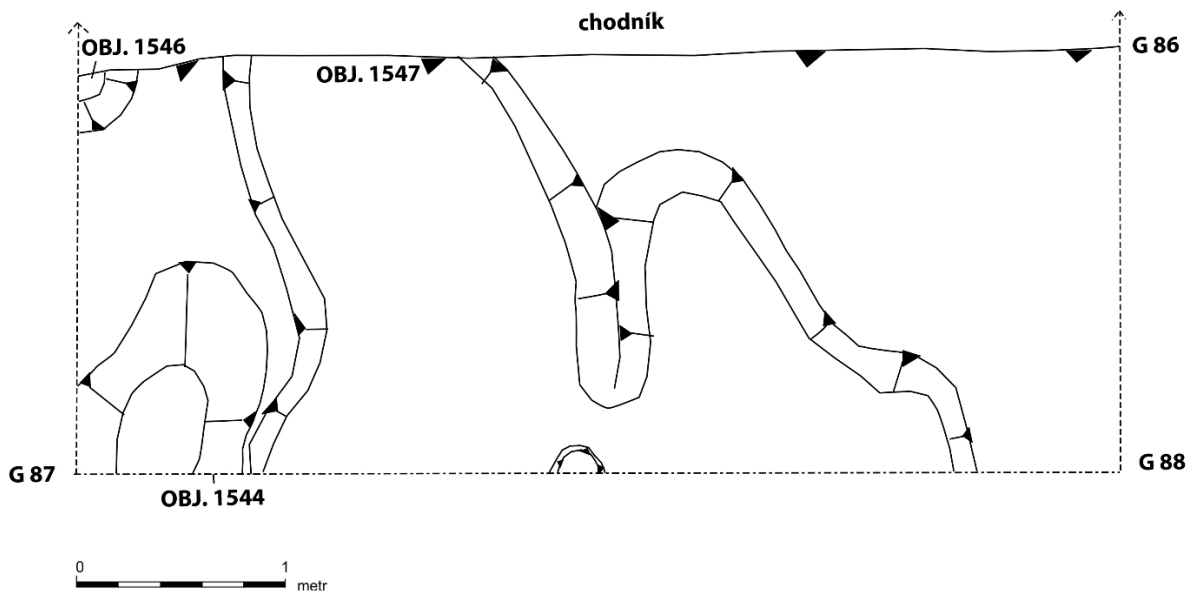
východní řez

Obr.30

Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1546, 1547, 1544

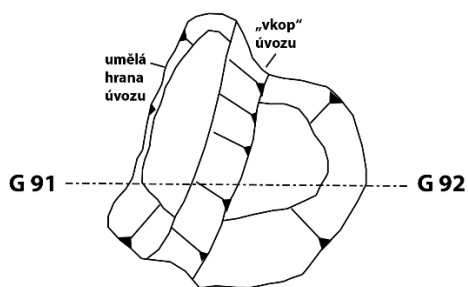
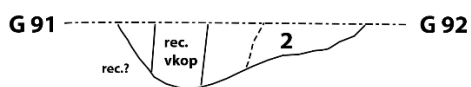

Obr.31

Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1548

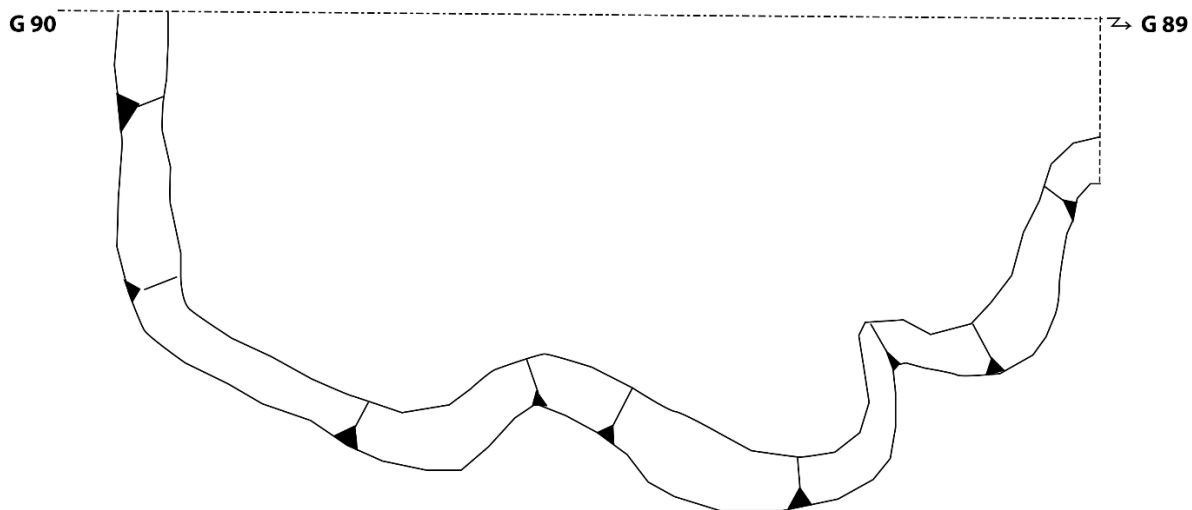
1 - žlutá sprašová hlína (podloží)
2 - světlehnědá spraš

Obr.32

Kopidlno - jičínská ulice I/32
u čp. 33

OBJ. 1549, I. část

7
Obr.33

Obr.34 - Plán archeologických sond v prostoru náměstí celek.

Obr.35 - Přehled archeologických sond v severní části náměstí.

Obr.36 - Přehled archeologický sond ve střední části náměstí.

Obr. 37 - Přehled archeologický sond v jižní části náměstí. Přehled archeologický sond v jižní části náměstí.

Obr.38 - Archeologické sondy v trase kanalizace – jižní část.

Obr. 39- Archeologické sondy v trase kanalizace – severní část.

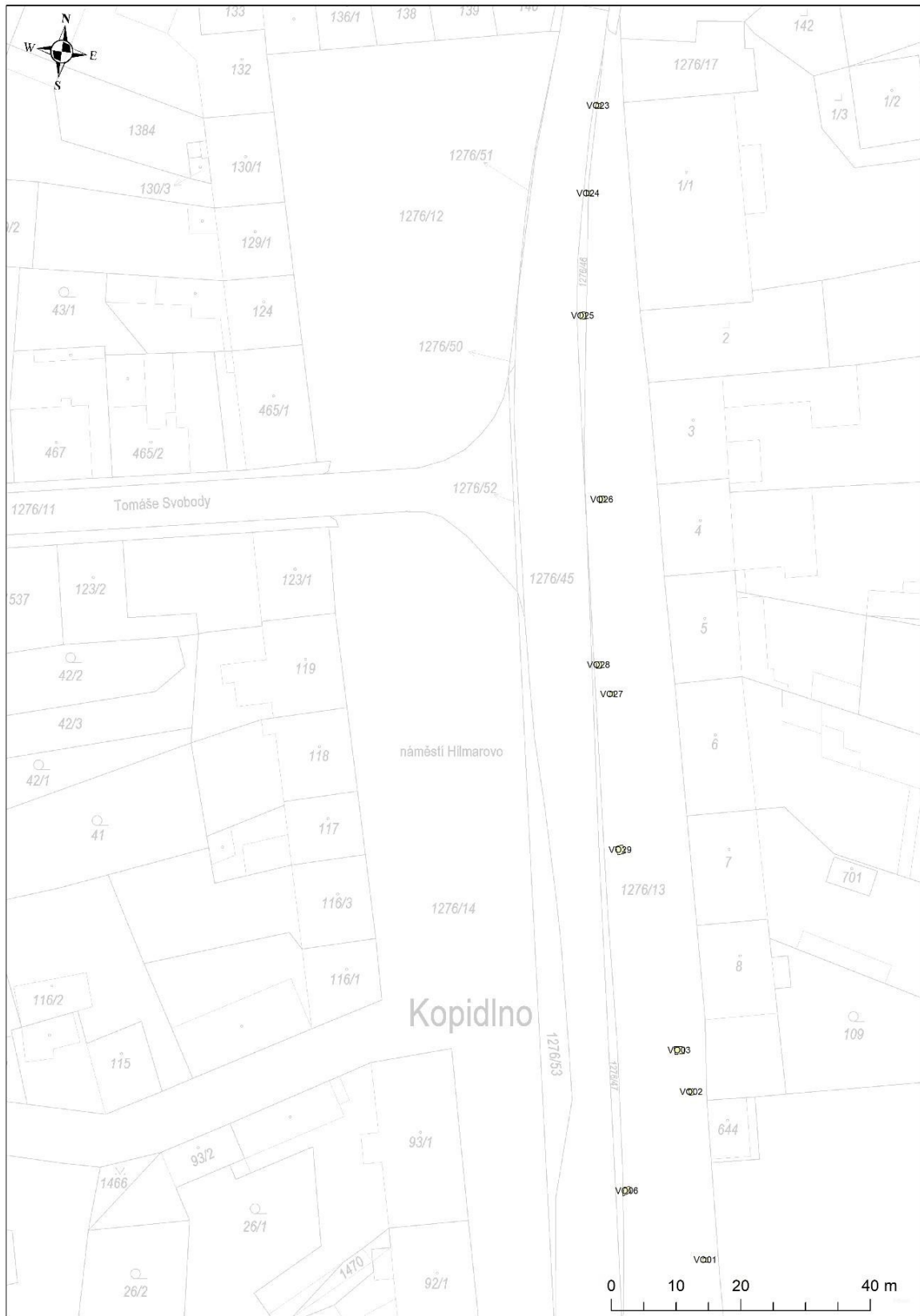
Obr. 40 – Podélné stání

Obr. 41 – Archeologické sondy v sadové úpravě

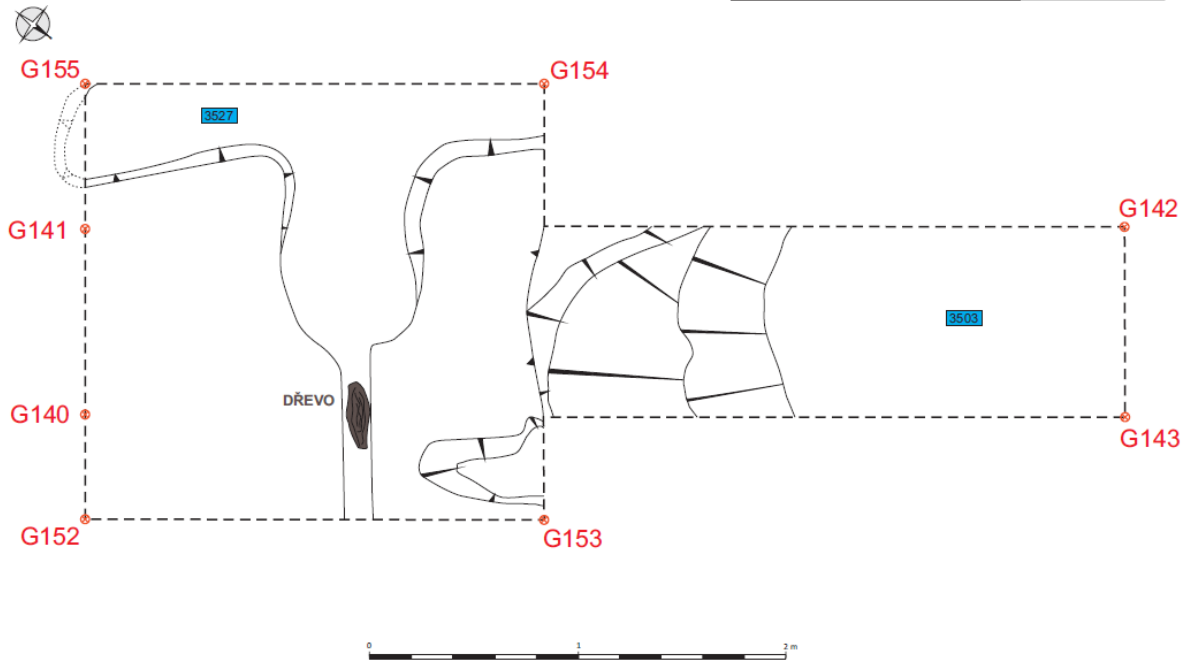

Obr.42 - Archeologické sondy v trase VO.

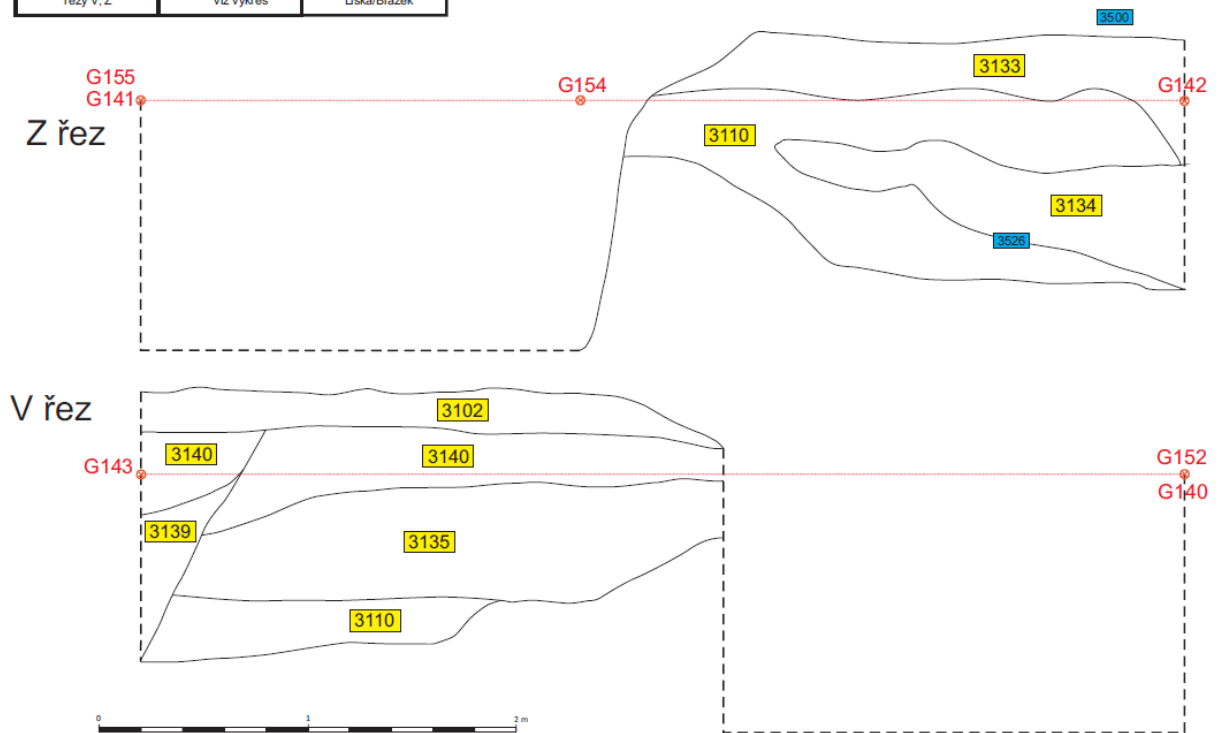
Obr.43 - Archeologické sondy v trase Vo.

Ložisko	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú1
3503, 3527	Měřičko	Kreslí: Liška/Blažek

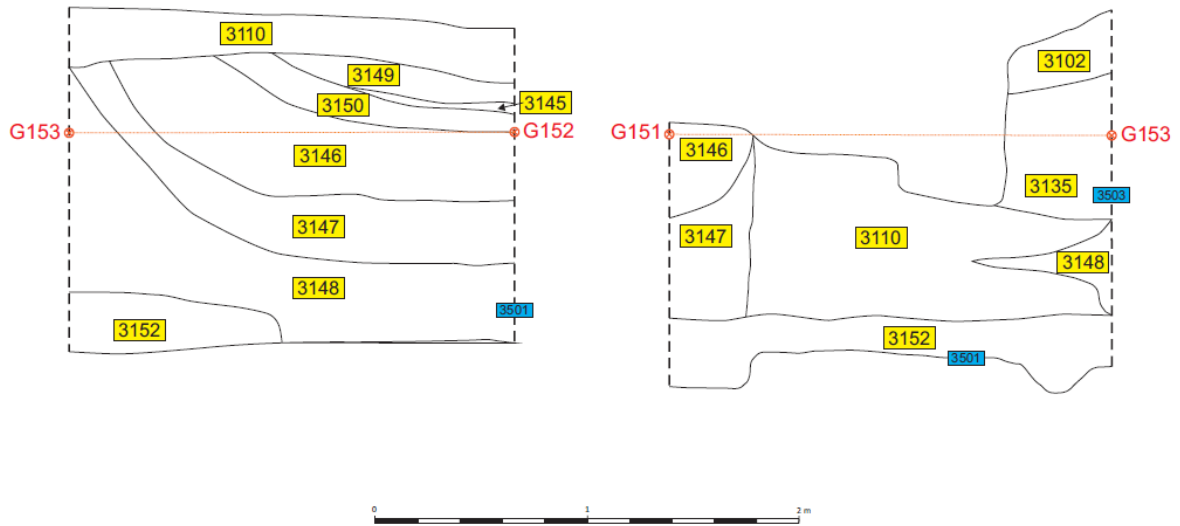
Obr. 44 – Kanalizace Ú1

Ložisko	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú1
řezy V, Z	Měřičko	Kreslí: Liška/Blažek

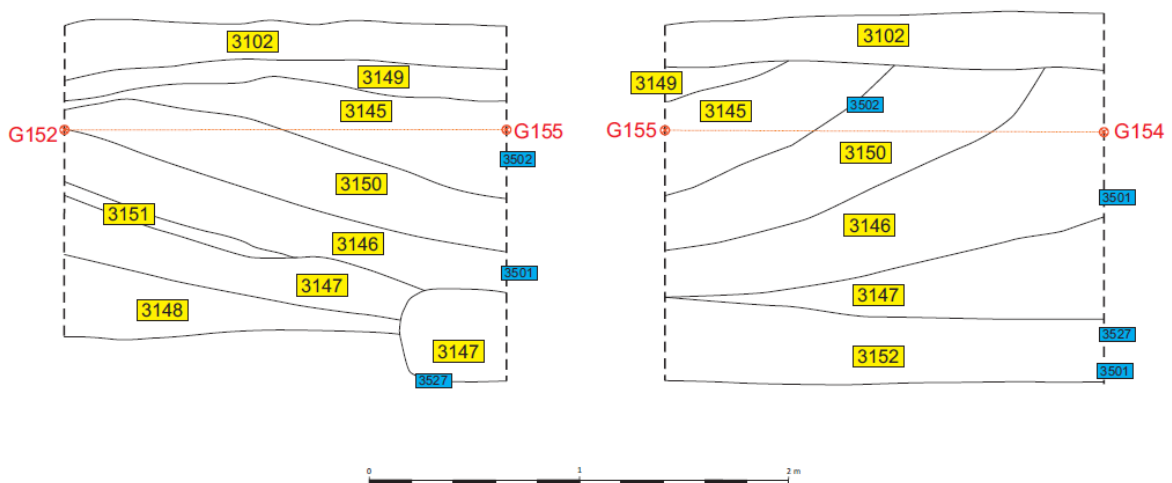
Obr. 45 – Kanalizace Ú1

Objekt	Stoka	Segment
Kopidlo nám. 2019	stoka D2/1	Ú1
Pohled	MR/Pr/ho	Kreslí: Liška/Blažek
Fezy V, S	viz výkres	

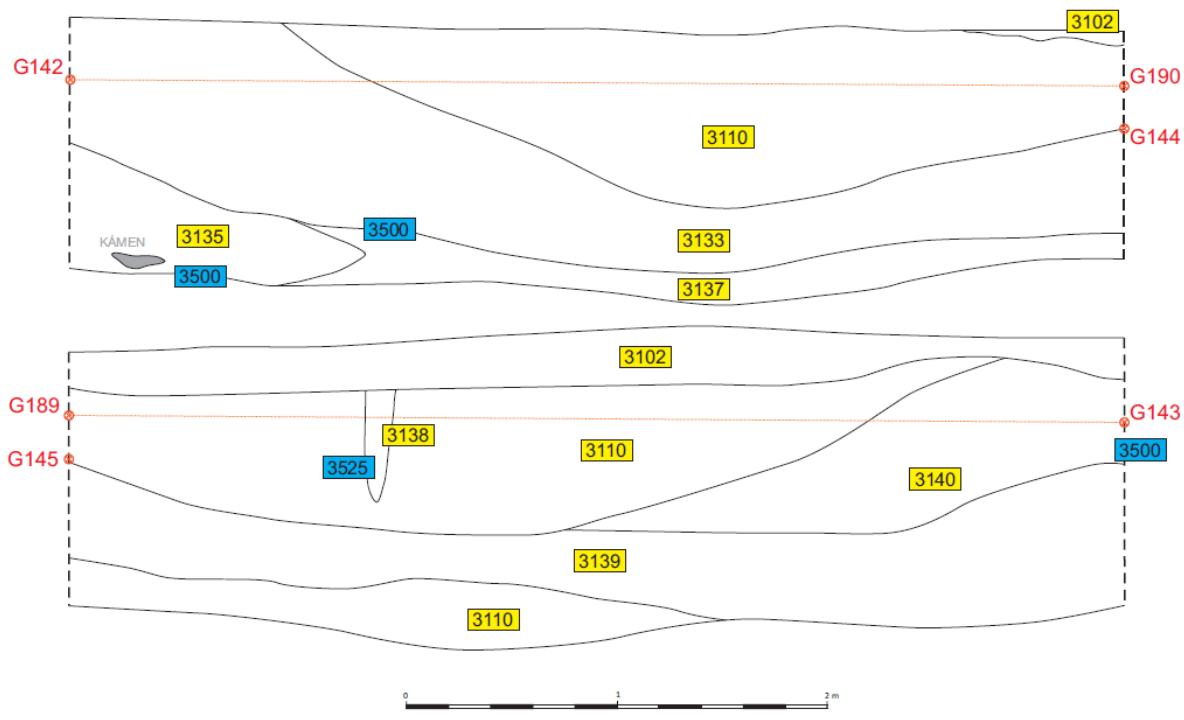
Obr. 46 – Kanalizace Ú1

Objekt	Stoka	Segment
Kopidlo nám. 2019	stoka D2/1	Ú1
Pohled	MR/Pr/ho	Kreslí: Liška/Blažek
Fezy J, Z	viz výkres	

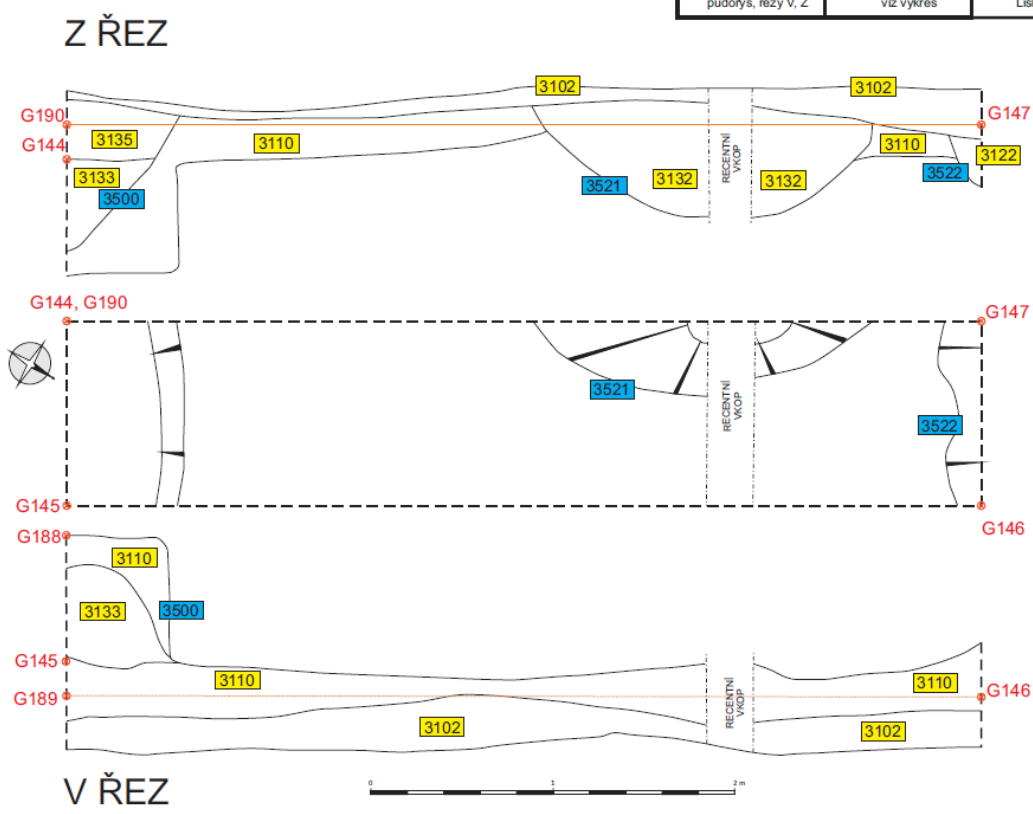
Obr. 47 – Kanalizace Ú1

Lokalita Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú2
Pohled řezy V, Z	Měřítko viz výkres	Kreslí: Liška/Blažek

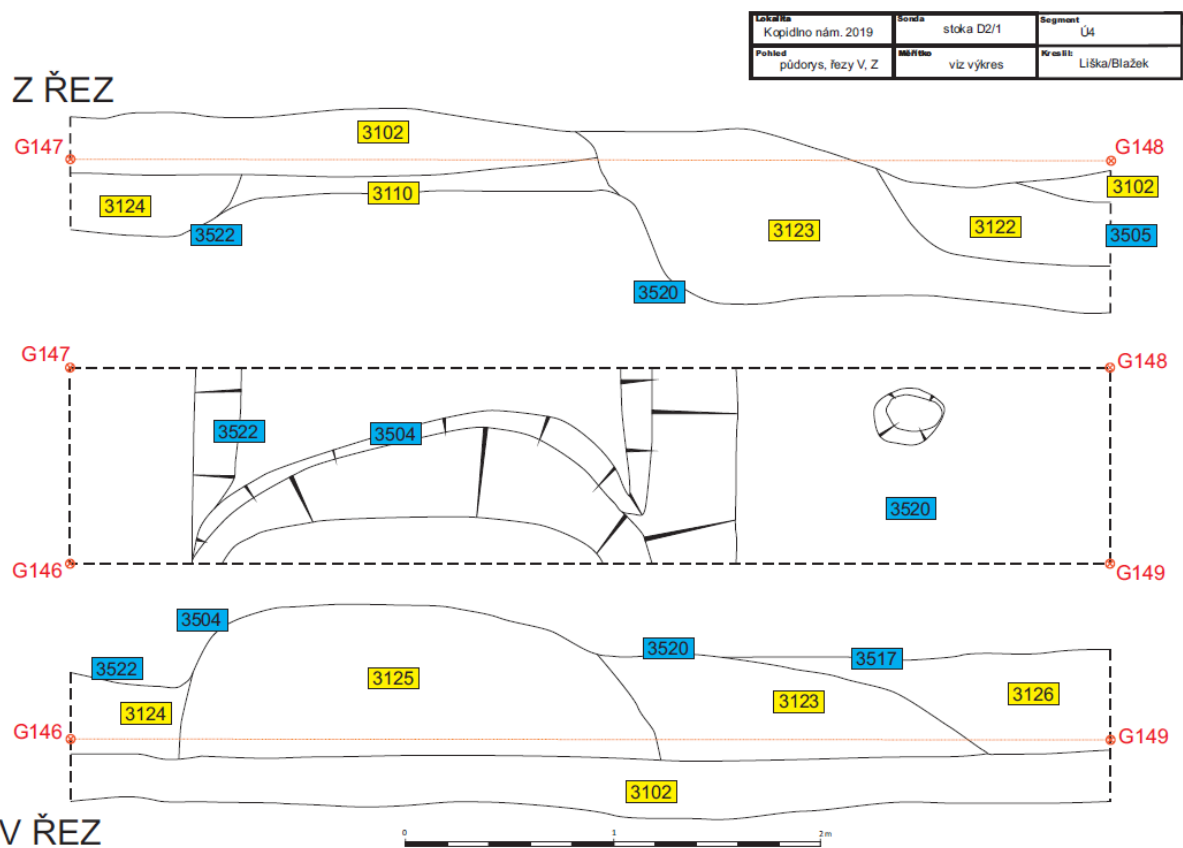

Obr. 48 – Kanalizace Ú2

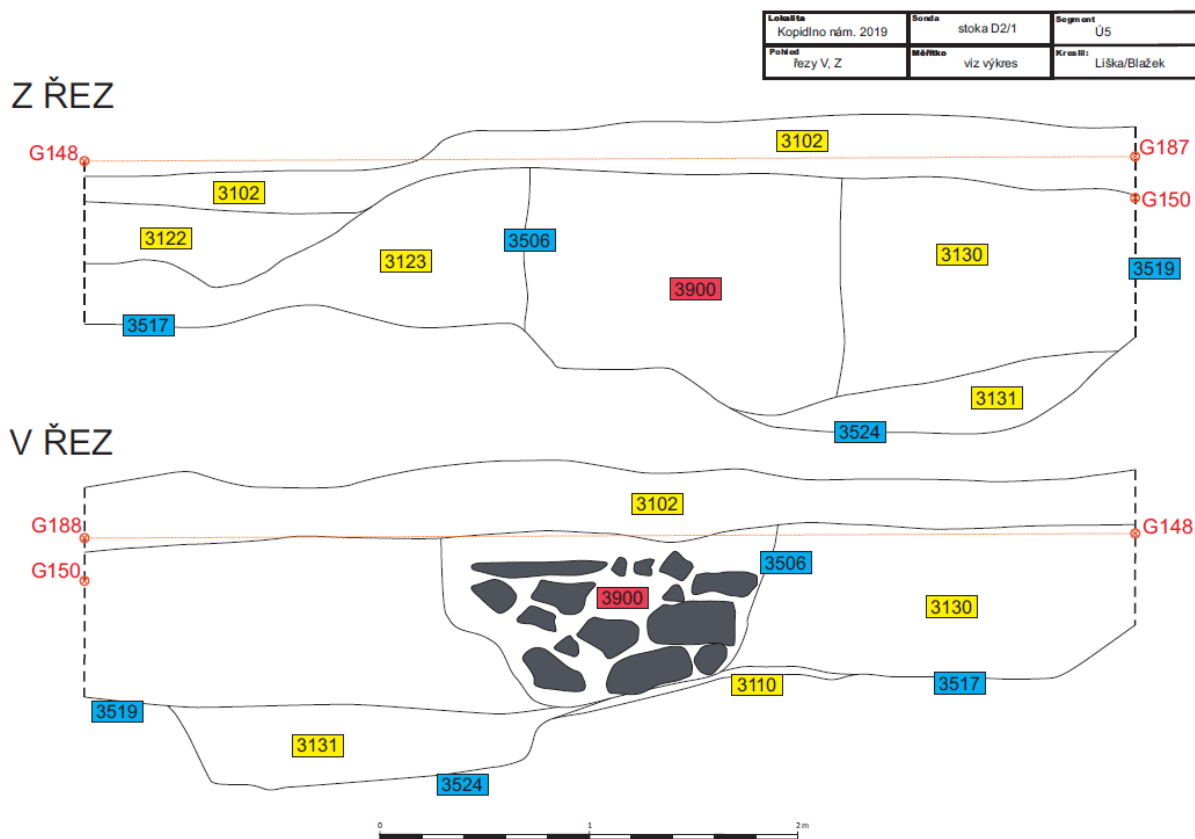
Lokalita Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú3
Pohled půdorys, řezy V, Z	Měřítko viz výkres	Kreslí: Liška/Blažek

Obr. 49 – Kanalizace Ú3

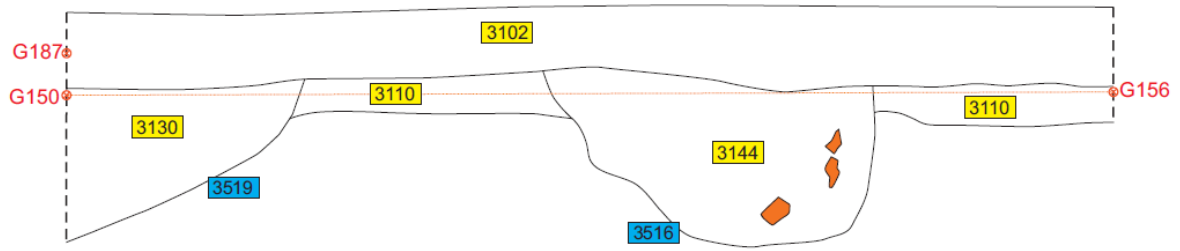
Obr. 50 – Kanalizace Ú4

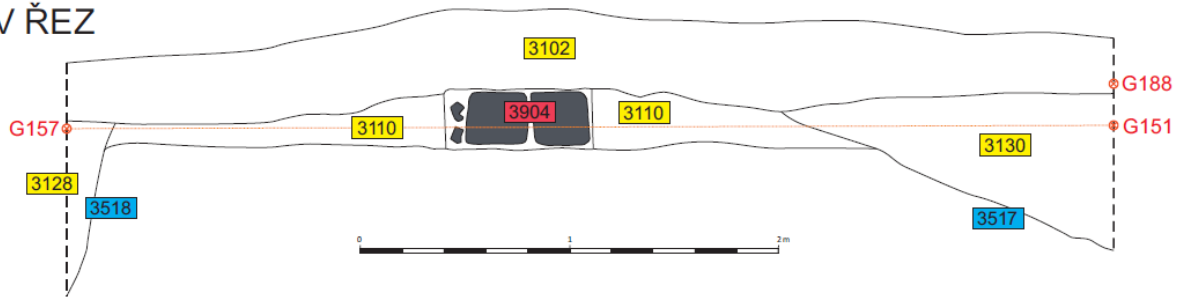
Obr. 51 – Kanalizace Ú5

Lokalita Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú6
Pohled řezy V, Z	Měřítko viz výkres	Kreslí: Liška/Blažek

Z ŘEZ

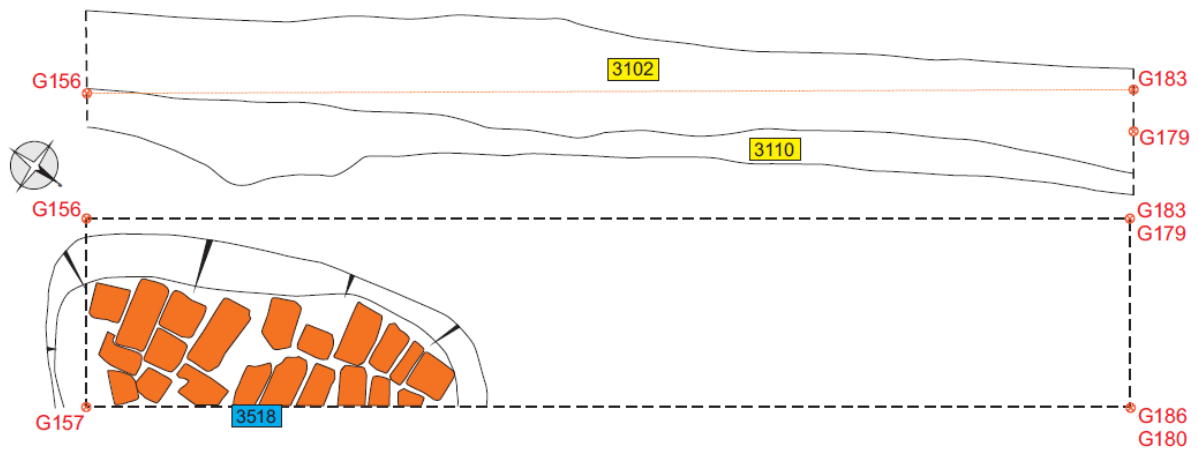
V ŘEZ

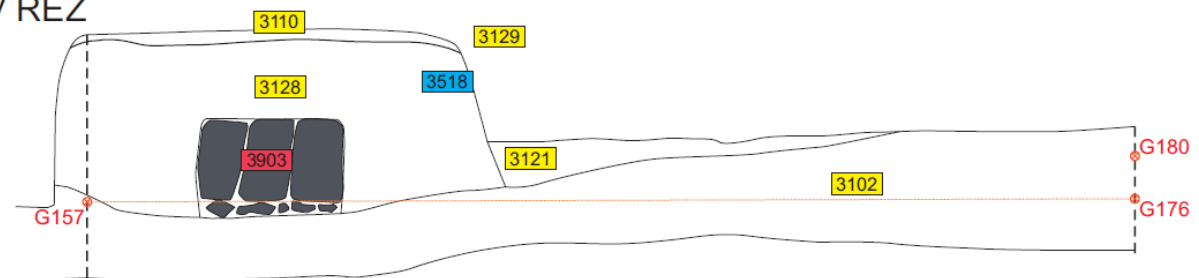
Obr. 52 – Kanalizace Ú6

Lokalita Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú7
Pohled půdorys, řezy V, Z	Měřítko viz výkres	Kreslí: Liška/Blažek

Z ŘEZ

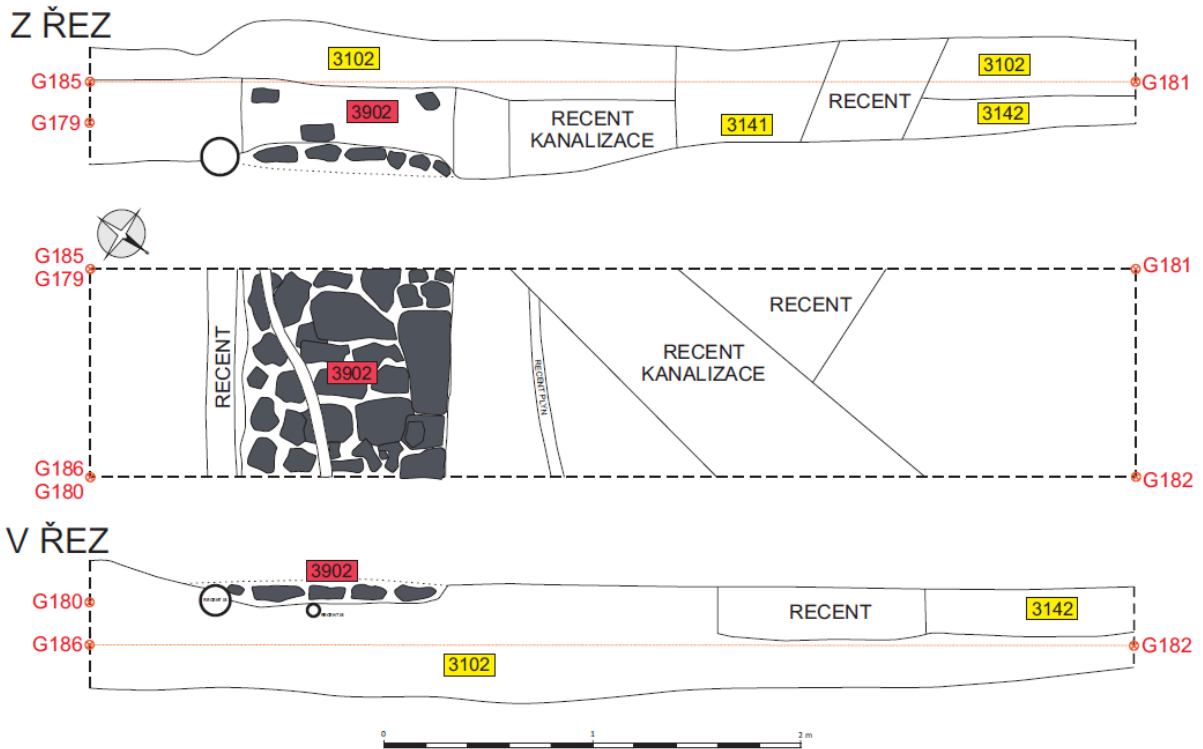

V ŘEZ

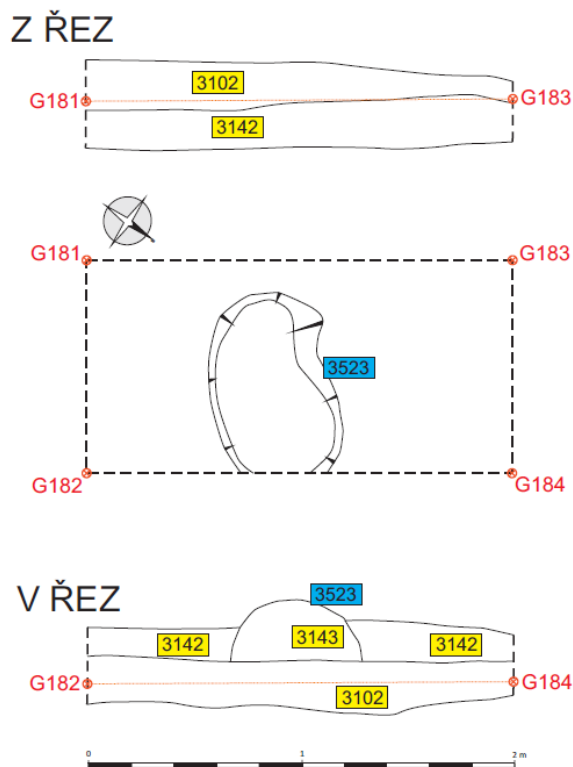
Obr. 53 – Kanalizace Ú7

Lokalita	Sonda	Segment
Kopidno nám. 2019	stoka D2/1	Ú8
Pohled	Měřítko	Kreslí:
půdorys, řezy V, Z	viz výkres	Liška/Blažek

Obr. 54 – Kanalizace Ú8

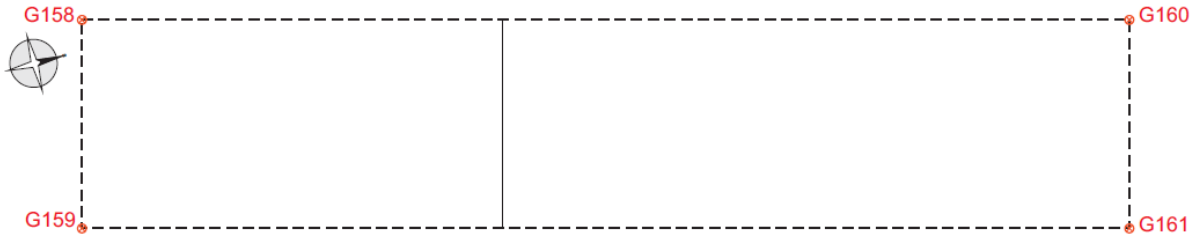
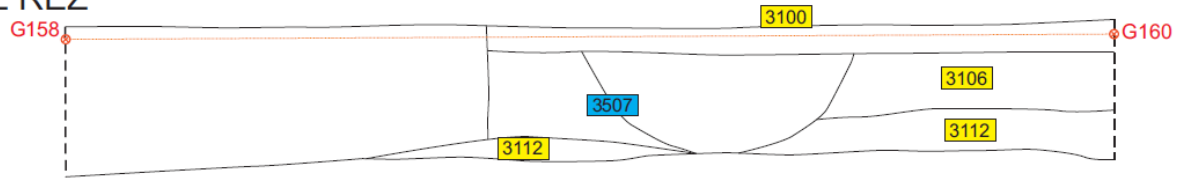
Lokalita	Sonda	Segment
Kopidno nám. 2019	stoka D2/1	Ú9
Pohled	Měřítko	Kreslí:
půdorys, řezy V, Z	viz výkres	Liška/Blažek

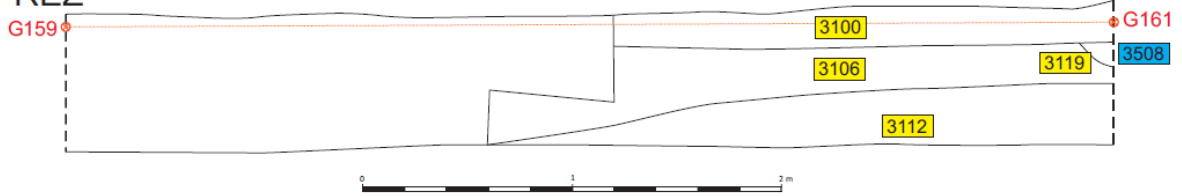
Obr. 55 – Kanalizace Ú9

Lokalita	Kopidlno nám. 2019	Sonda	stoka D2/1	Segment	Ú11
Pohled	půdorys, řezy V, Z	Měřítko	viz výkres	Kreslí:	Liška/Blažek

Z ŘEZ

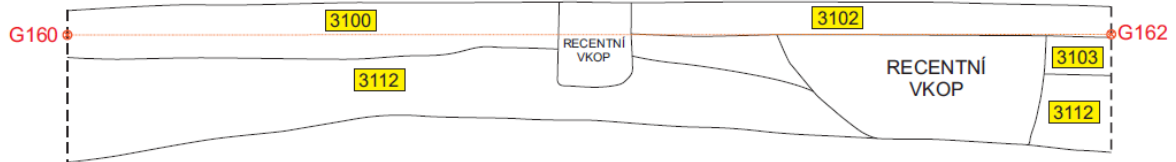
V ŘEZ

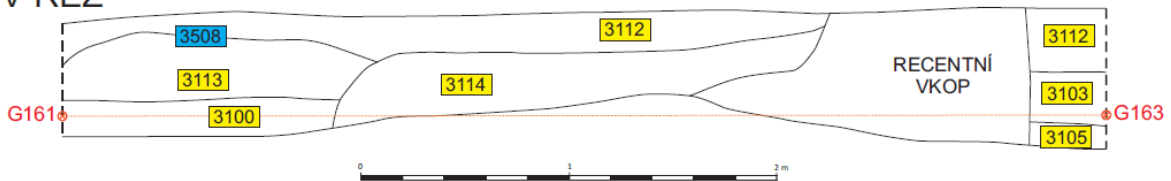
Obr. 56 – Kanalizace Ú11

Lokalita	Kopidlno nám. 2019	Sonda	stoka D2/1	Segment	Ú12
Pohled	půdorys, řezy V, Z	Měřítko	viz výkres	Kreslí:	Liška/Kudláčková

Z ŘEZ

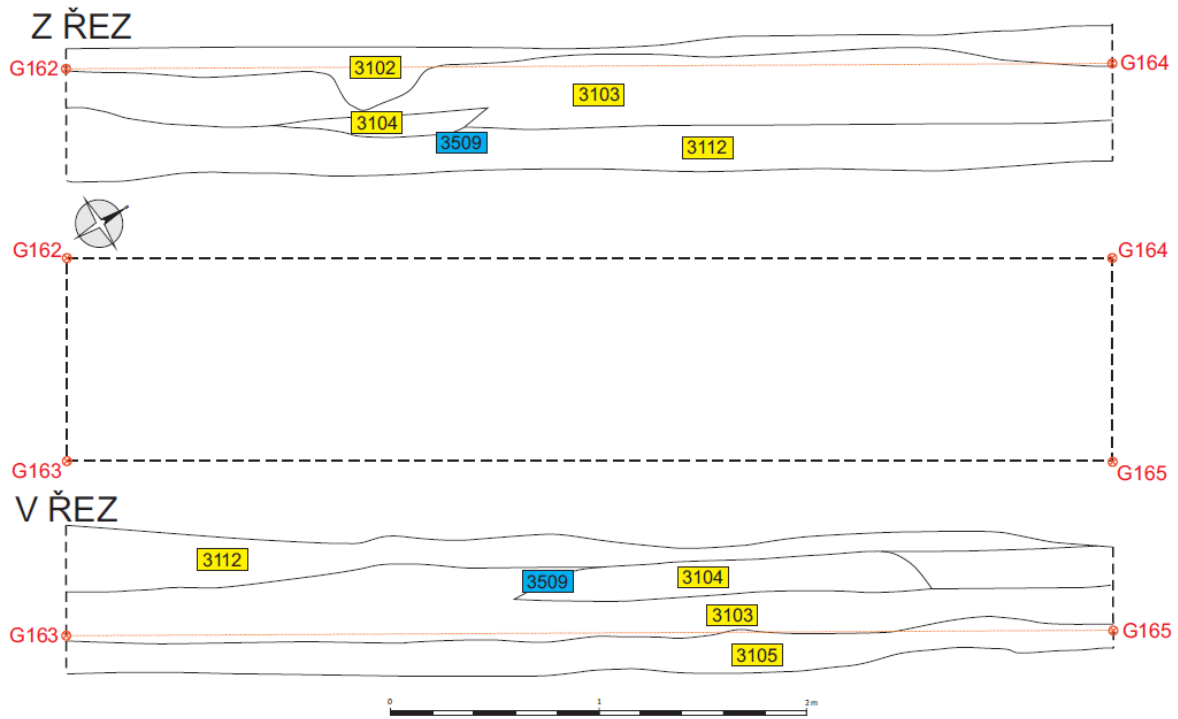

V ŘEZ

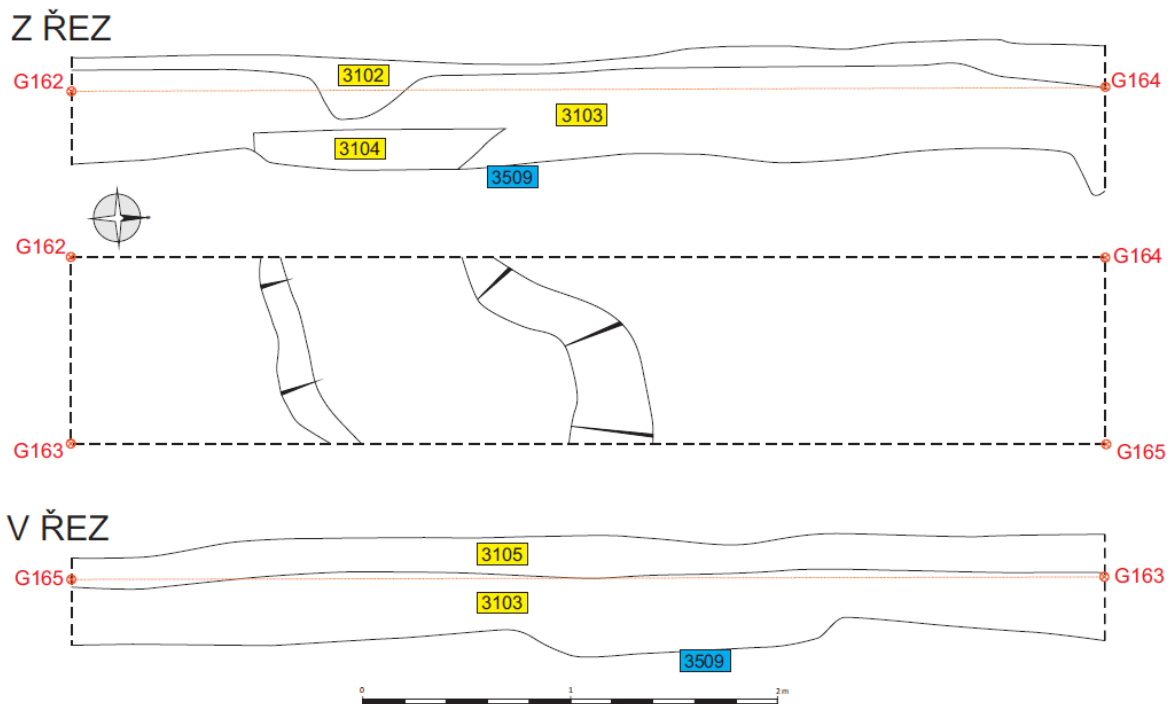
Obr. 57 – Kanalizace Ú12

Lokalita	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú13
Pohled	Měřítka	Kreslí:
půdorys, řezy V, Z	viz výkres	Liška/Kudláčková

Obr. 58 – Kanalizace Ú13

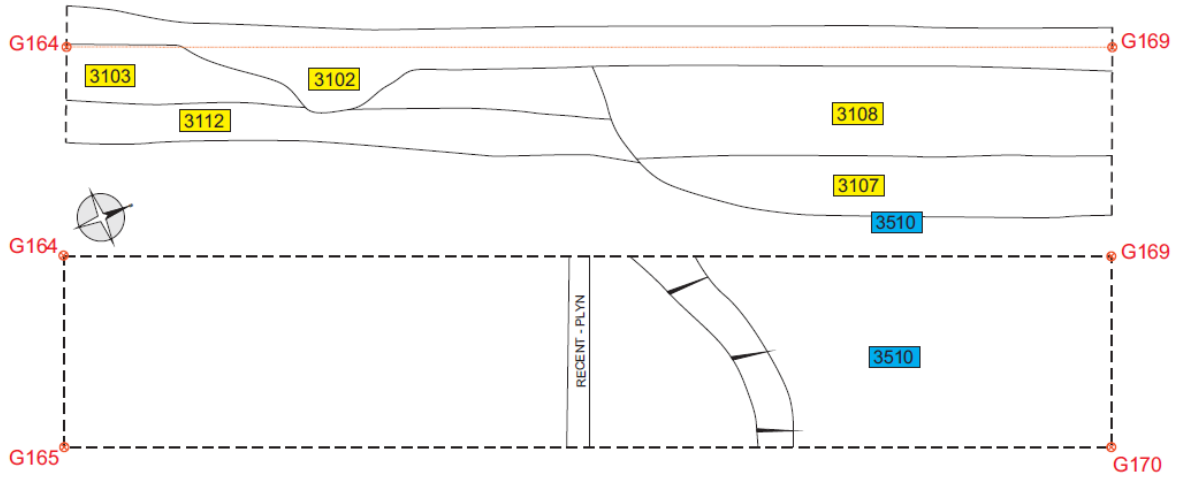
Lokalita	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú13
Pohled	Měřítka	Kreslí:
půdorys, řezy V, Z	viz výkres	Liška/Kudláčková

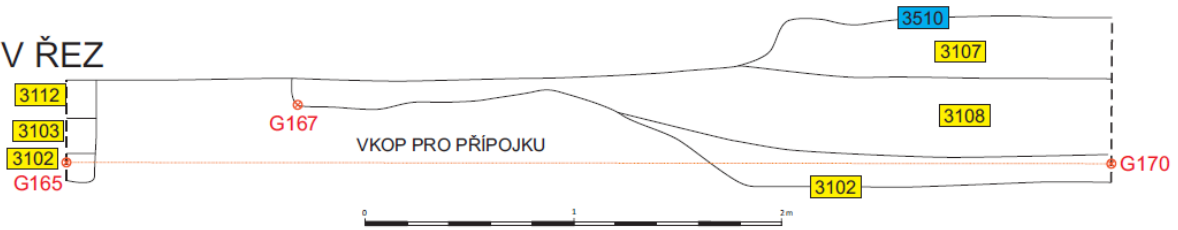
Obr. 59 – Kanalizace Ú13

Lokalita	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú14
Pohled	Měřítko	Kreslí
půdorys, řezy V, Z	viz výkres	Liška/Kudláčková

Z ŘEZ

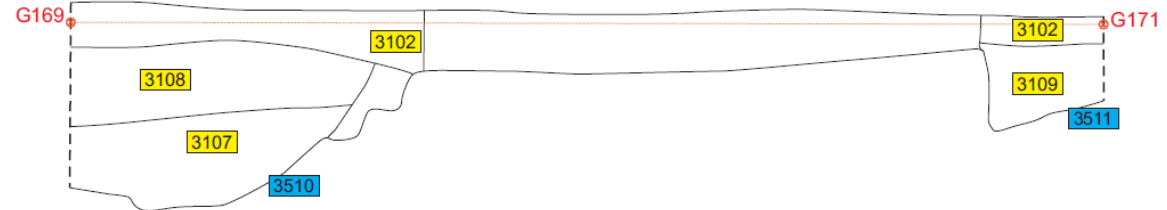
V ŘEZ

Obr. 60 – Kanalizace Ú14

Lokalita	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú15
Pohled	Měřítko	Kreslí
půdorys, řezy V, Z	viz výkres	Liška/Kudláčková

Z ŘEZ

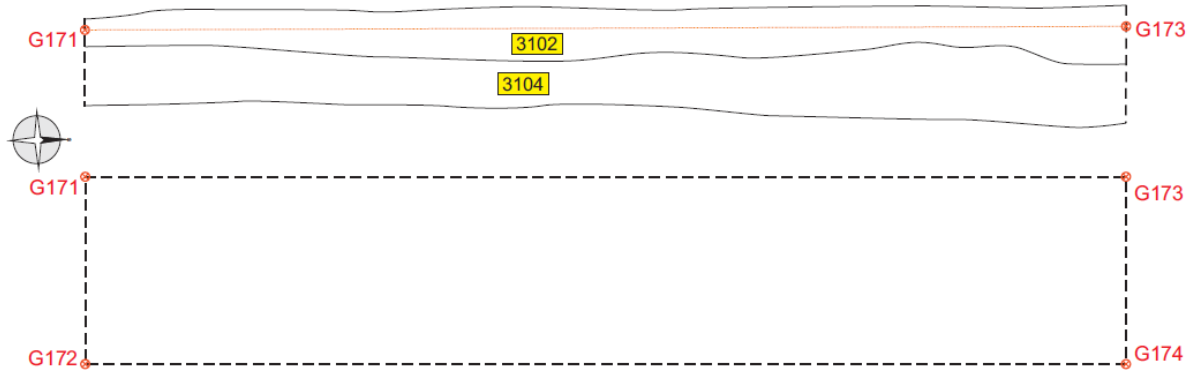

V ŘEZ

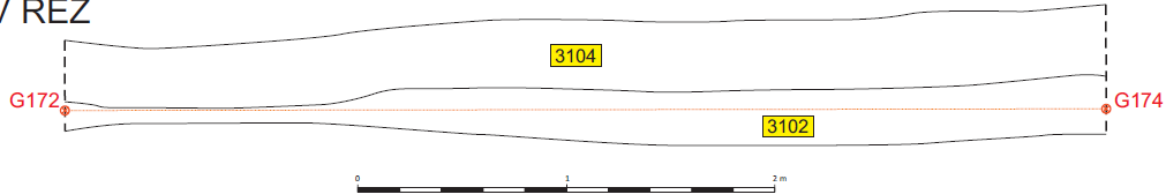
Obr. 61 – Kanalizace Ú15

Lokality	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú16
Pohled půdorys, řezy V, Z	Mřížko viz výkres	Kreslí: Liška/Kudláčková

Z ŘEZ

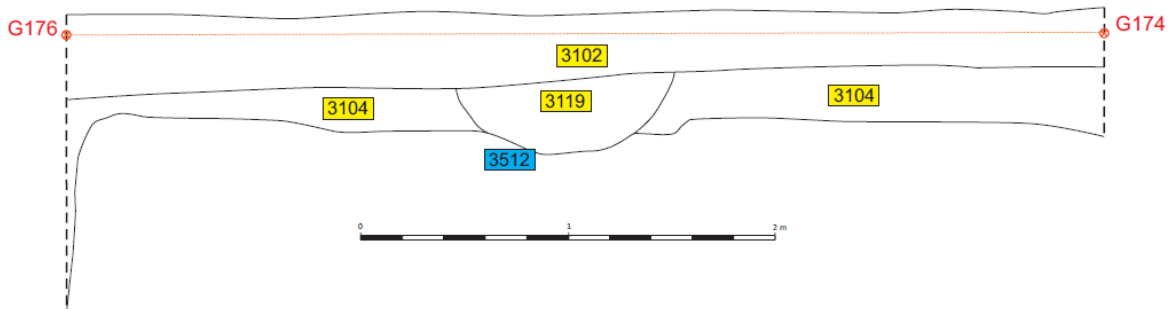

V ŘEZ

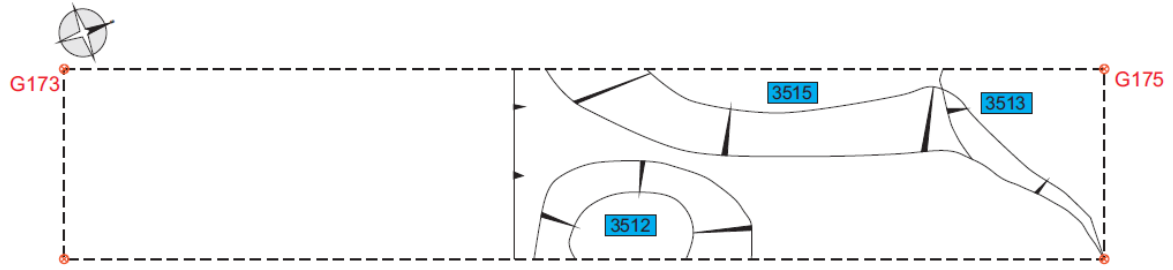
Obr. 62 – Kanalizace Ú16

Lokality	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú17
Pohled řez V	Mřížko viz výkres	Kreslí: Liška/Kudláčková

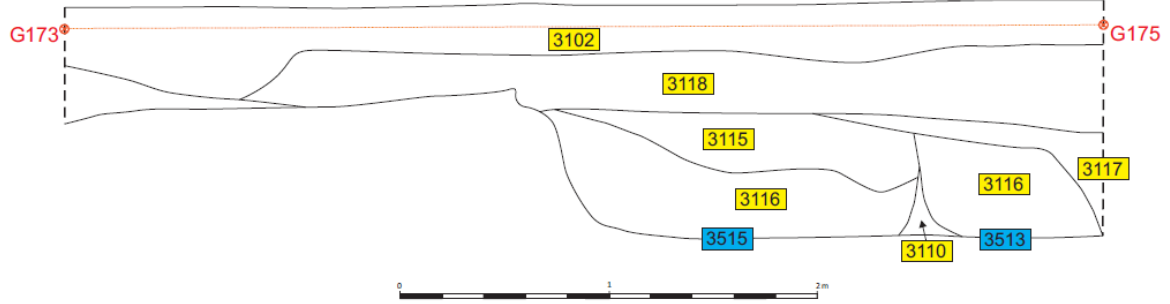

Obr. 63 – Kanalizace Ú17

Objekt Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú17
Pohled půdorys, řez Z	Měřítko viz výkres	Kreslí Blažek/Kudláčková

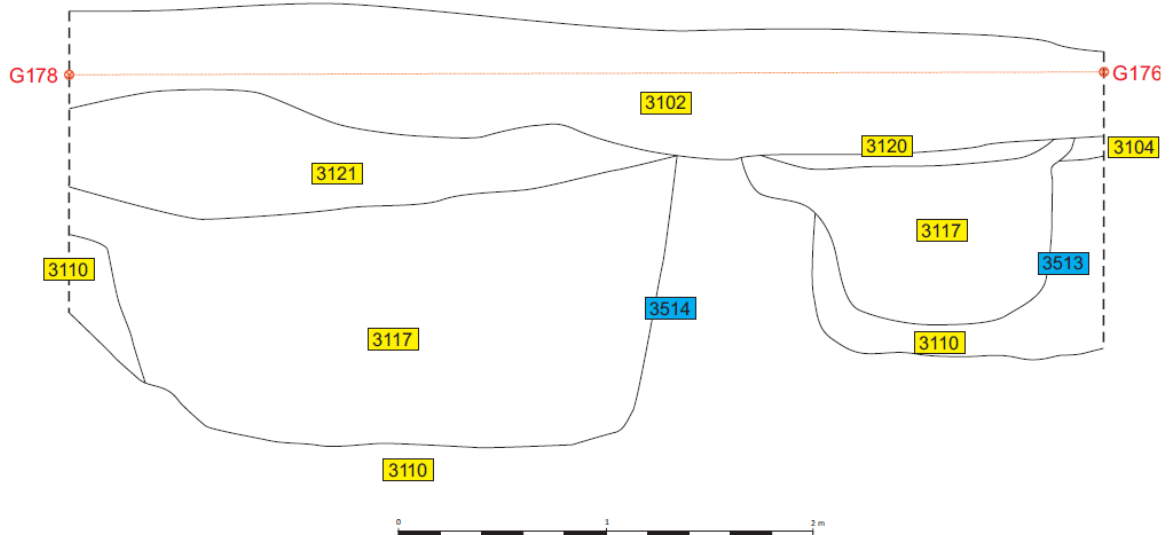
Z ŘEZ

Obr. 64 – Kanalizace Ú17

Objekt Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú18
Pohled řez V	Měřítko viz výkres	Kreslí Blažek/Kudláčková

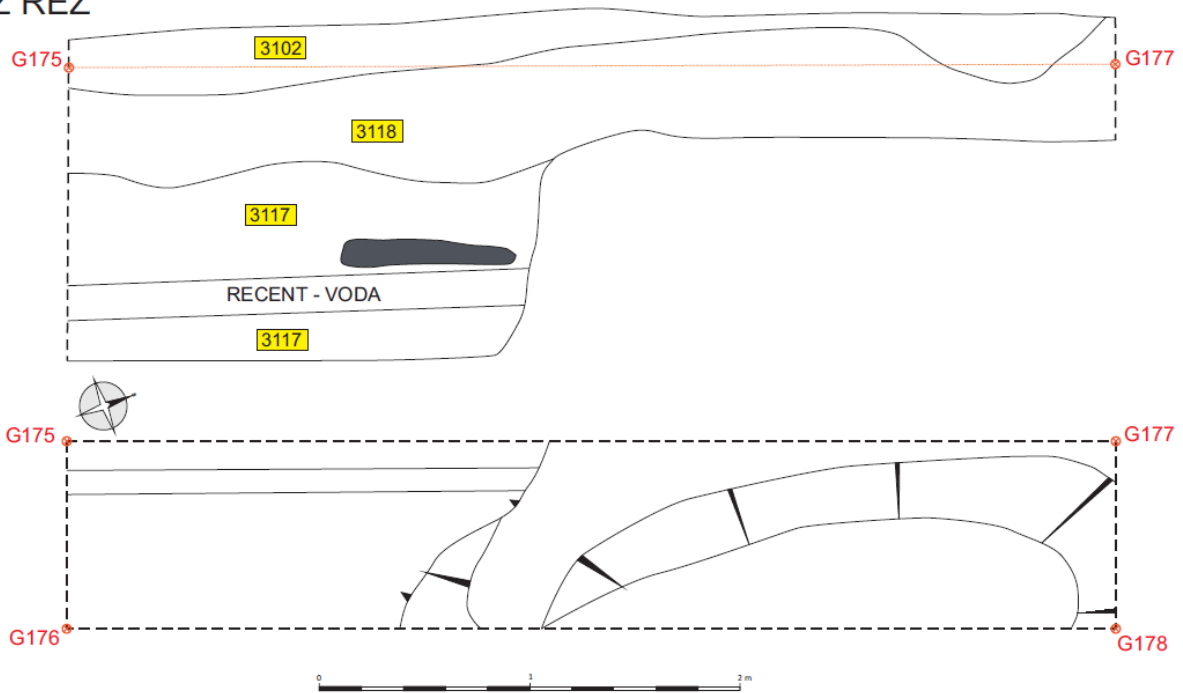
V ŘEZ

Obr. 65 – Kanalizace Ú18

Lokalita Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú18
Pohled půdorys, řez Z	Měřítko viz výkres	Kreslí Blažek/Kudláčková

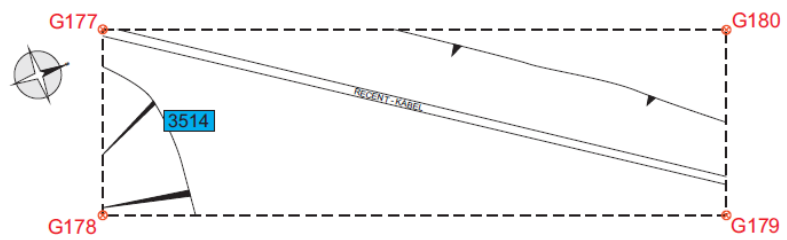
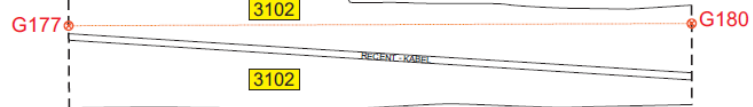
Z ŘEZ

Obr. 66 – Kanalizace Ú18

Lokalita Kopidlno nám. 2019	Sonda stoka D2/1	Segment Ú19
Pohled půdorys, řezy V, Z	Měřítko viz výkres	Kreslí Liška/Kudláčková

Z ŘEZ

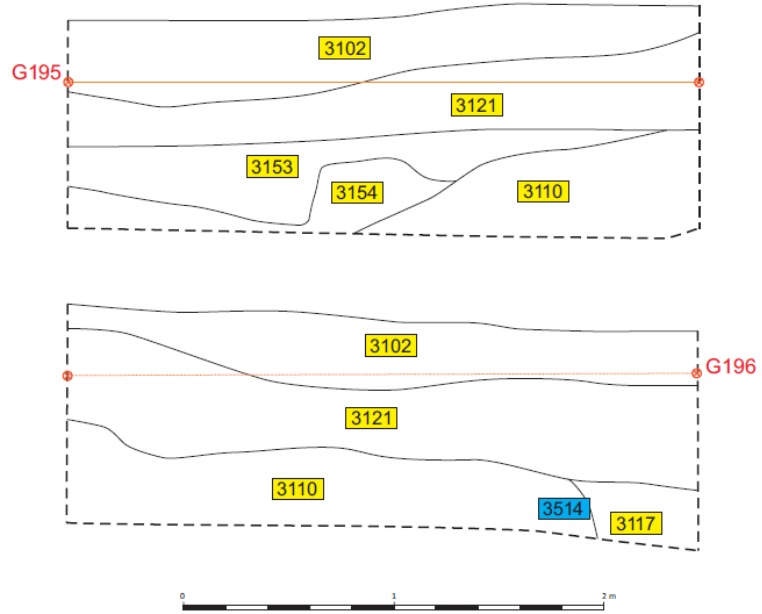

V ŘEZ

Obr. 67 – Kanalizace Ú19

Lokalita	Sonda	Segment
Kopidlno nám. 2019	stoka D2/1	Ú20
Pohled	Měřítko	Kreslí:
řez Z	viz výkres	Blažek/ Skala

Obr. 68 – Kanalizace Ú20

11.4. Kresebná dokumentace

Obr. 69 - KT ze S1, Ú21, OBJ.1526 vrstva 1124

Obr. 70 - KT ze S1, Ú22, OBJ.1533+1534

Obr. 71 - KT ze S1, Ú22, OBJ.1533+1534

Obr. 72 - KT ze S1 Ú23, zásyp (900)

Obr. 73 - KT ze S1, Ú25, OBJ.1513 vrstva 1164

Obr. 74 - KT ze S1, Ú25, OBJ.1513 vrstva 1167

Obr. 75 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 hloubka 100-120

Obr. 76 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 hloubka 100-120

Obr. 77 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 vrstva 1132

Obr. 78 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 vrstva 1132

Obr. 79 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 vrstva 1132

Obr. 80 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513

Obr. 81 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513, začíst

Obr. 82 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513

Obr. 83 – KT z Ú27

Obr. 84 – KT z objektu 1515

Obr. 85 - KT ze S2

Obr. 86 – KT ze S2

Obr. 87 – Keramika ze S3

Obr. 88 – Keramika ze sondy č.p. 33

Obr. 89 – Materiál ze sondy č.p. 194 z objektu 1549

Obr. 90 - Ke z podélného stání Ú1-9.

Obr. 91 – Podélné stání Ú7

Obr. 92 – Ke podélné stání Ú 12-14.

Obr. 93 – Ke Podélné stání Ú16-17.

Obr. 94 – Podélné stání Ú28.

Obr. 95 – Sadová úprava strom 14

Obr. 96 – Sadová úprava strom 12

Obr. 97 – Sadová úprava strom 8

Obr. 98 – Sadová úprava strom 5

Obr. 99 - VO kabel

Obr. 100 – VO0024

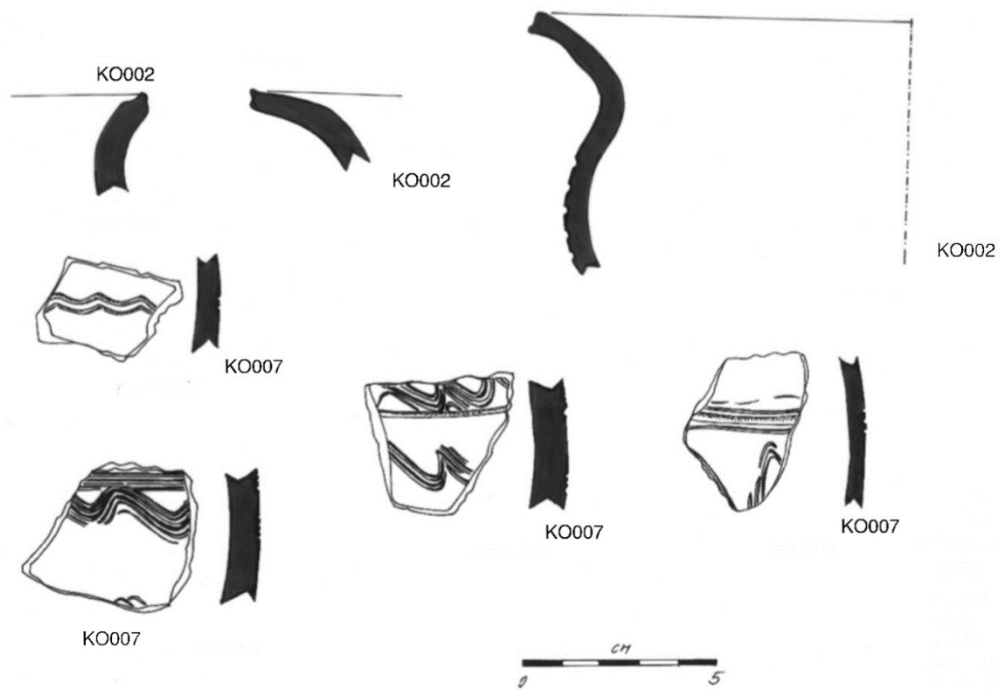
Obr. 101 – VO0026

Obr. 102 – VO0029

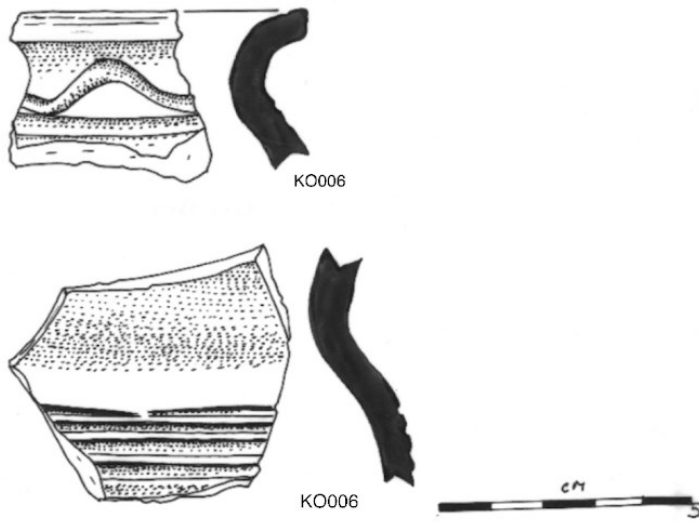
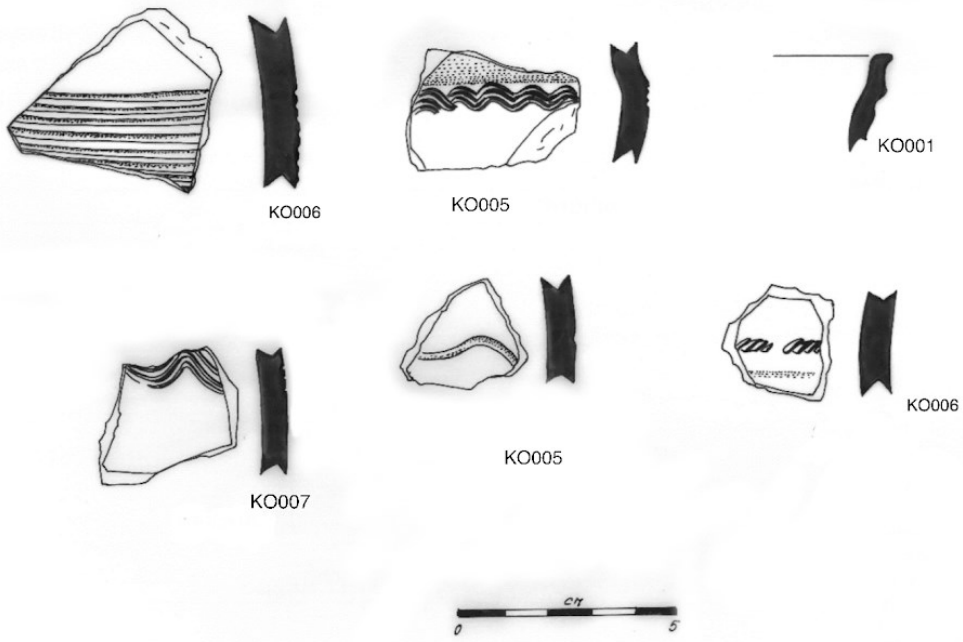
Obr. 103 – Ke z obj. 3501

Obr. 104 – Ke z objektu 3500

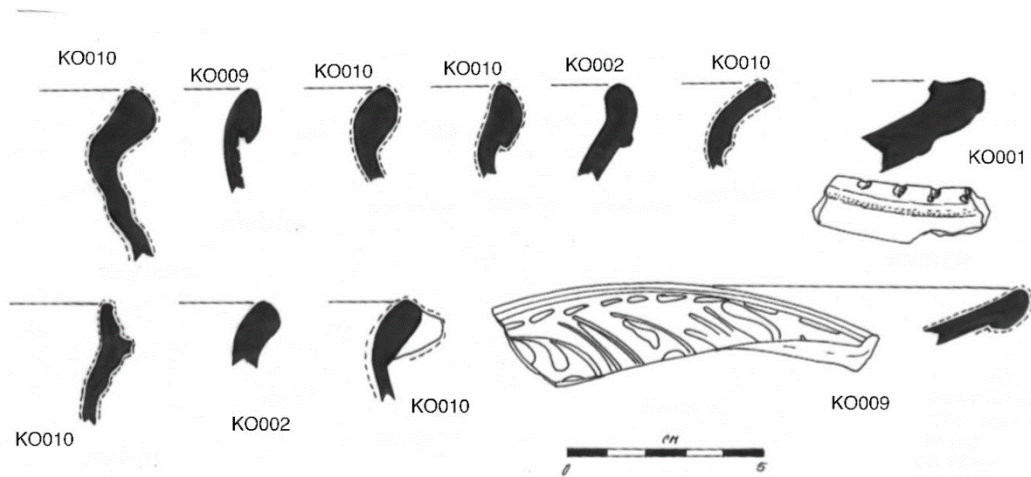
Obr. 105 – Objekt 3510

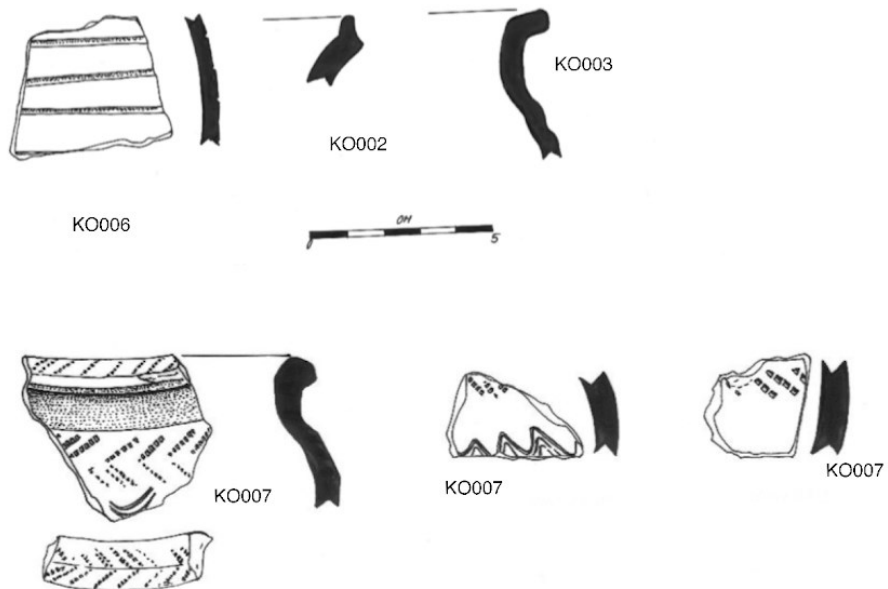
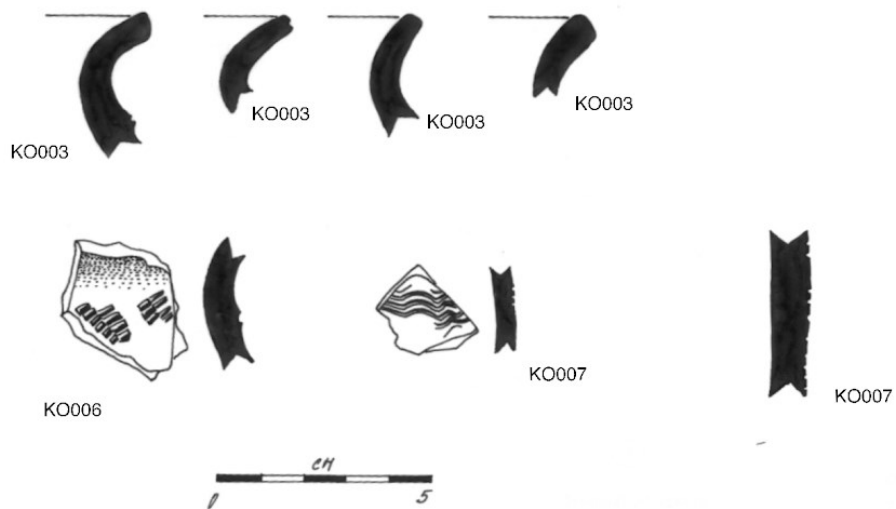
Obr. 69 - KT ze S1, Ú21, OBJ.1526 vrstva 1124

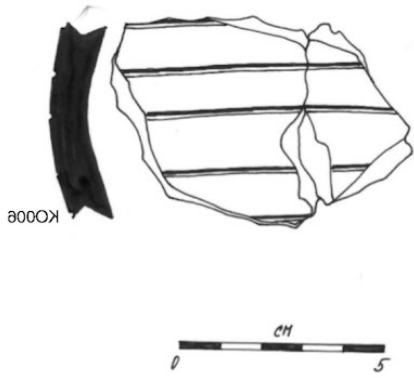
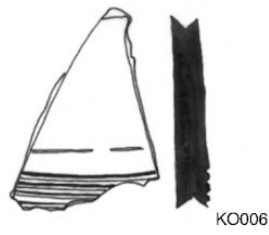
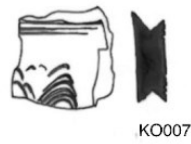
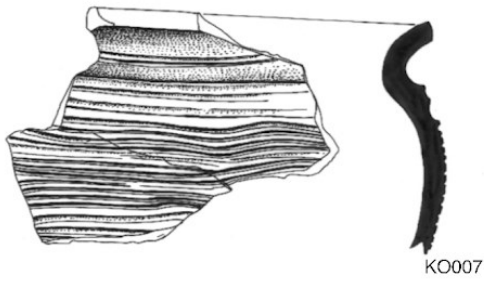
Obr. 70, 71 - KT ze S1, Ú22, OBJ.1533+1534

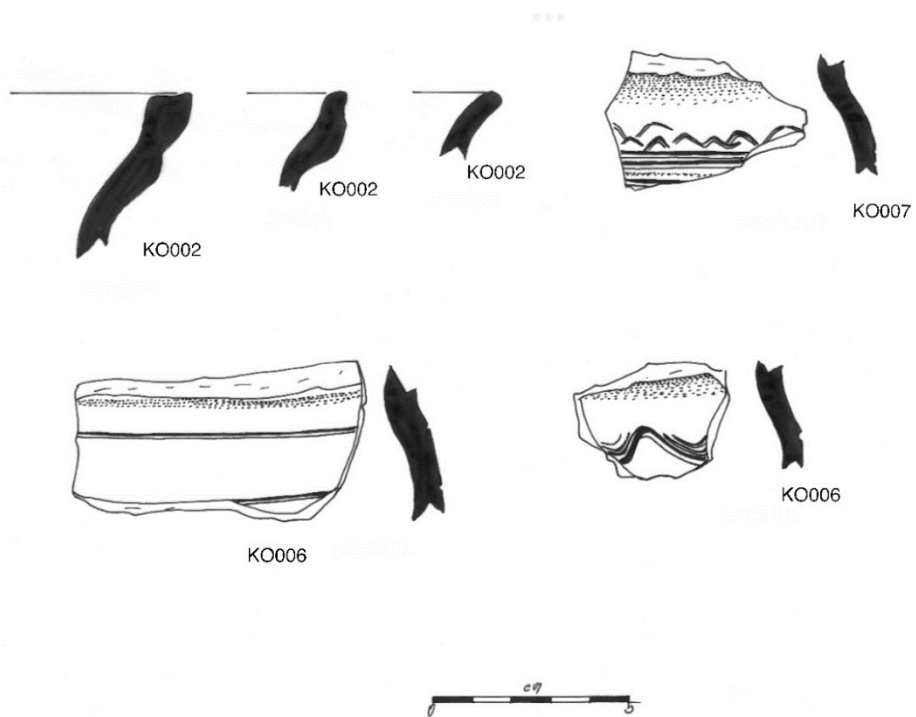
Obr. 72. - KT ze S1 Ú23, zásyp (900)

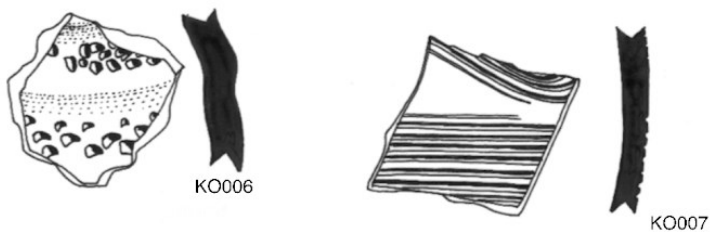
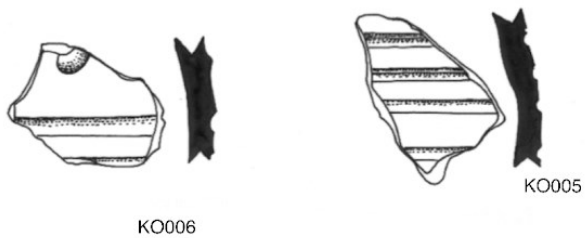
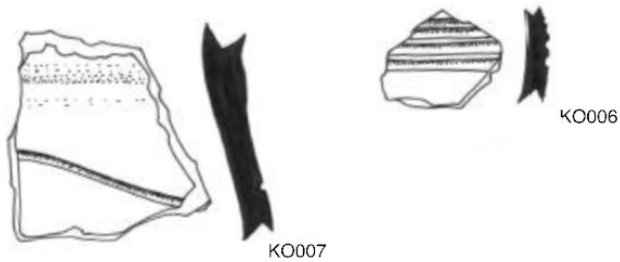
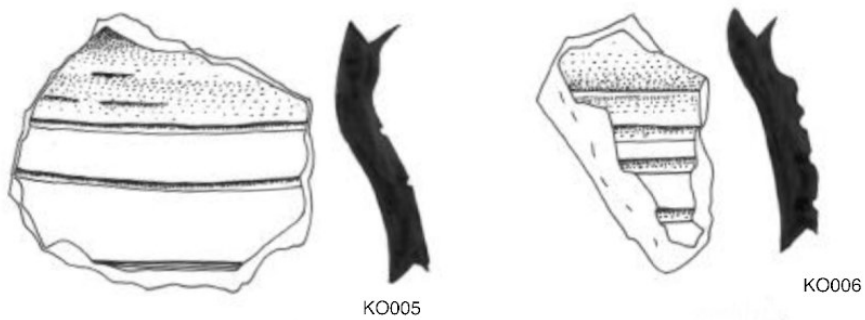
Obr. 73 - KT ze S1, Ú25, OBJ.1513 vrstva 1164

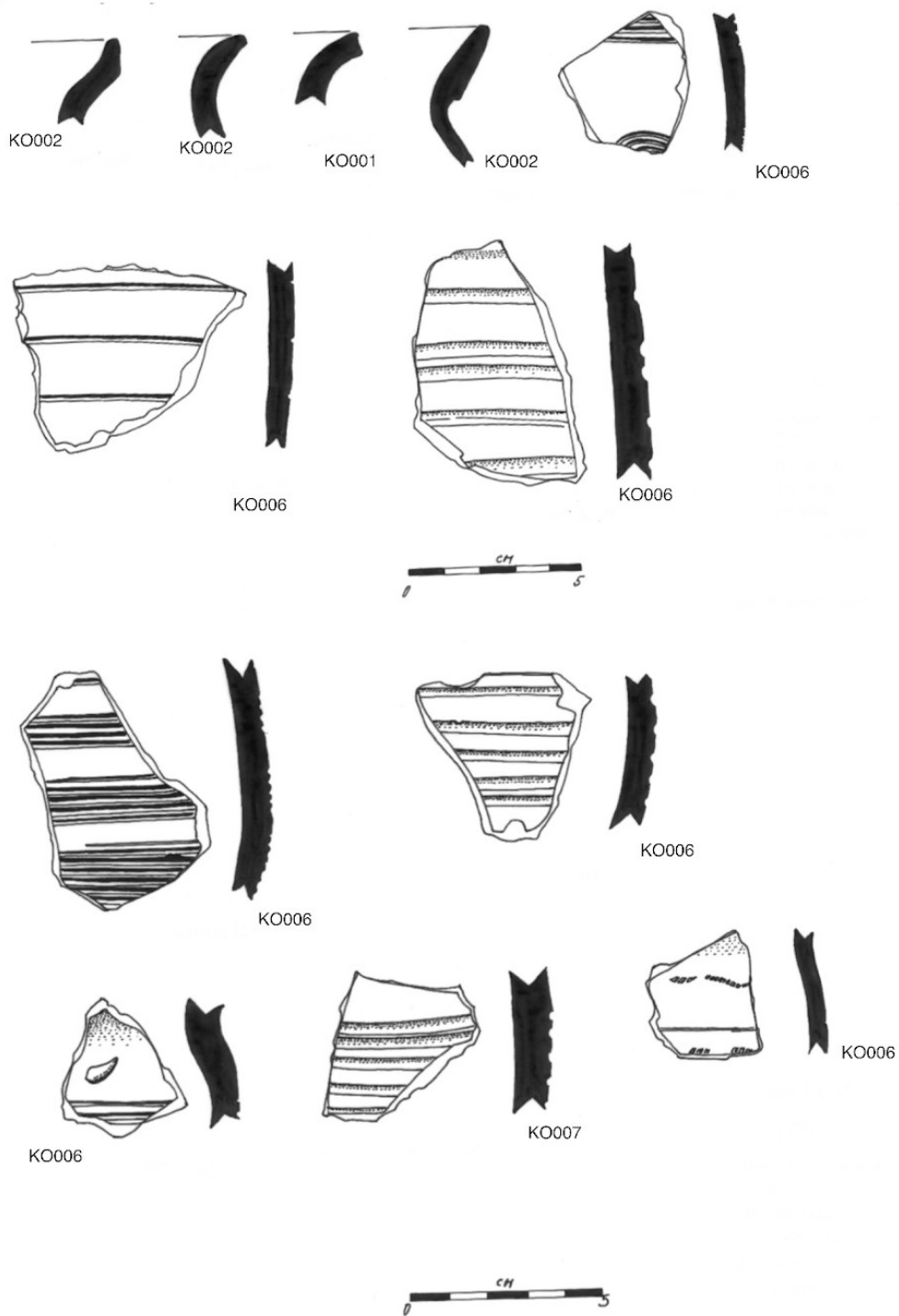
Obr. 74 - KT ze S1, Ú25, OBJ.1513 vrstva 1167

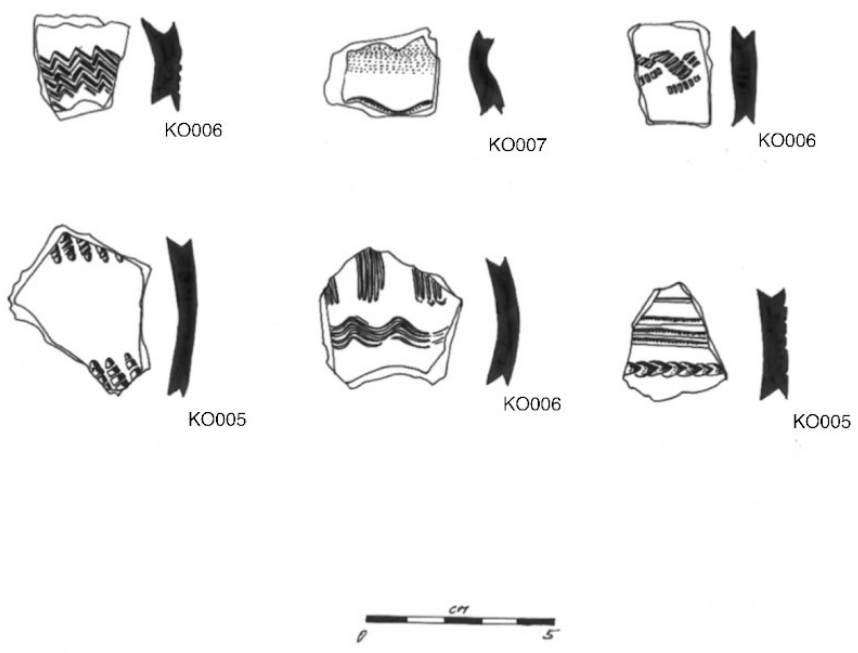
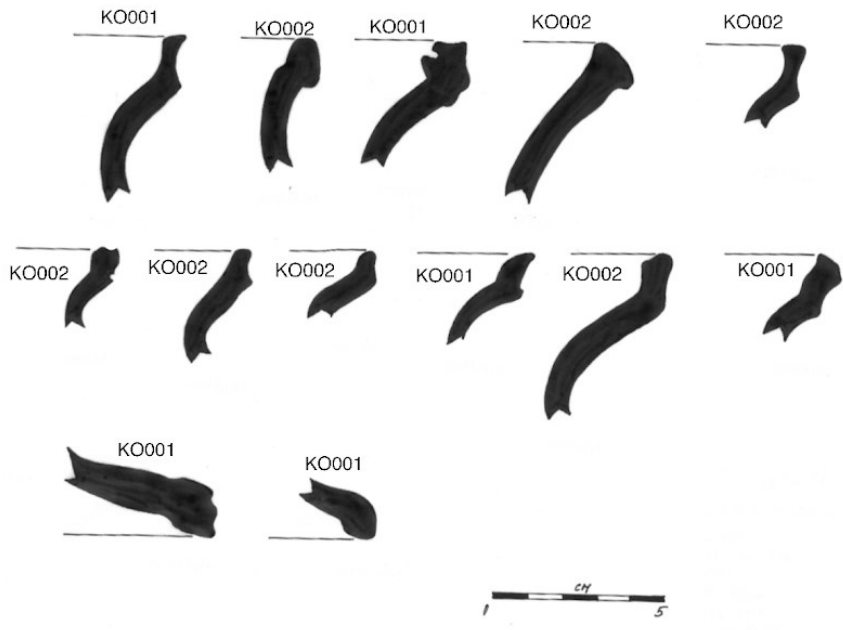
Obr. 75 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 hloubka 100-120

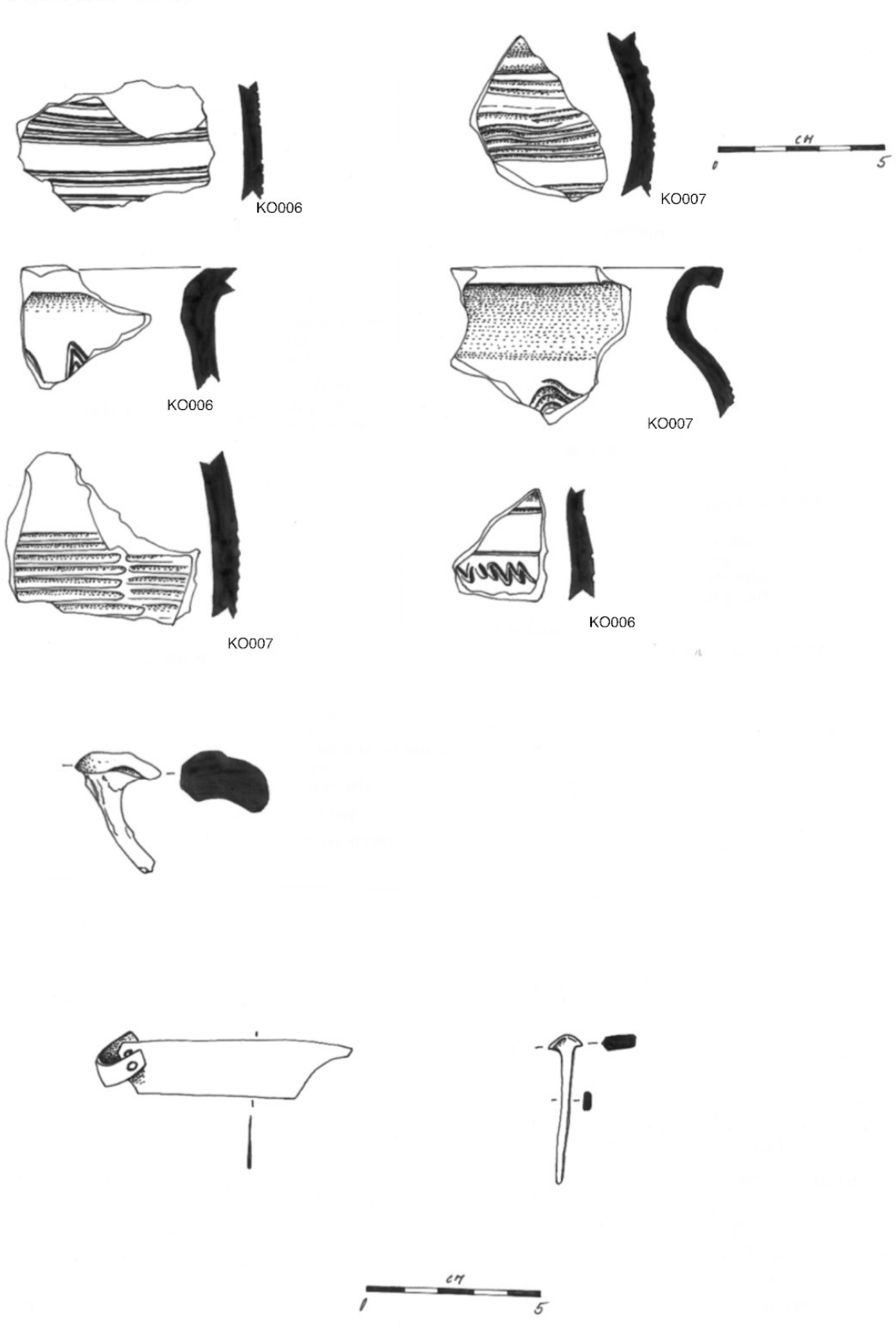
Obr. 76 -- KT ze S1, Ú26, objekt 1513 hloubka 100-120

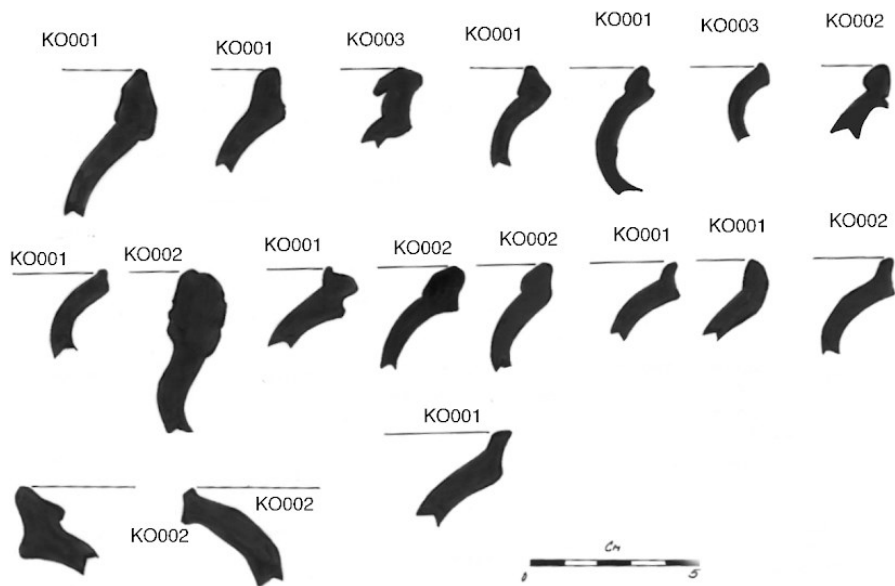
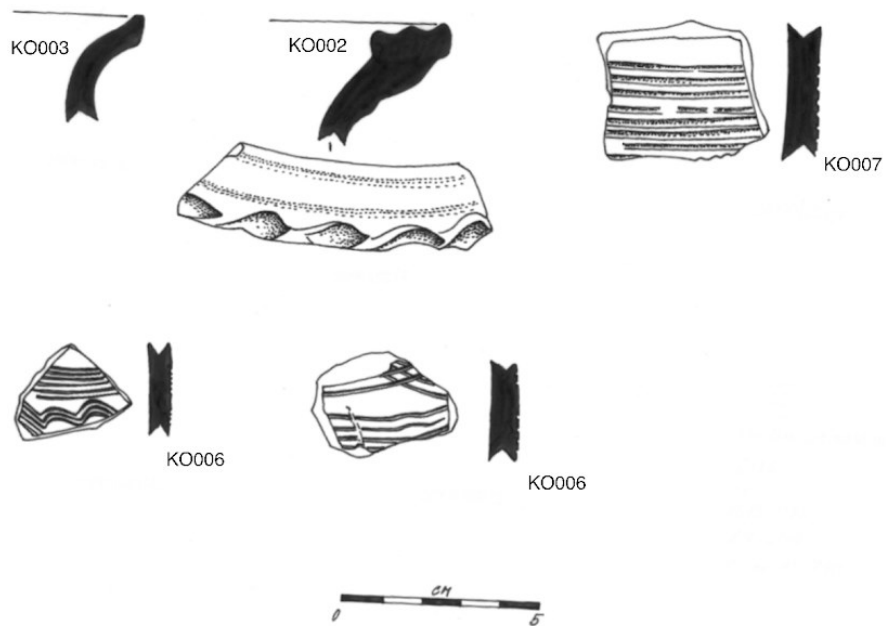
Obr. 77 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 vrstva 1132

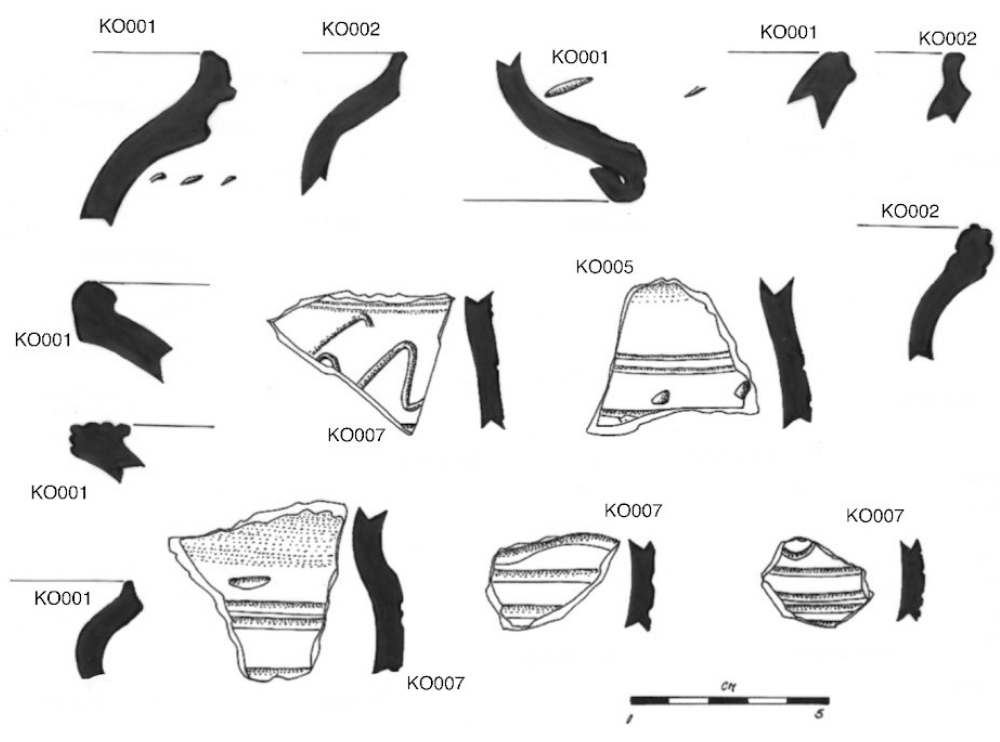
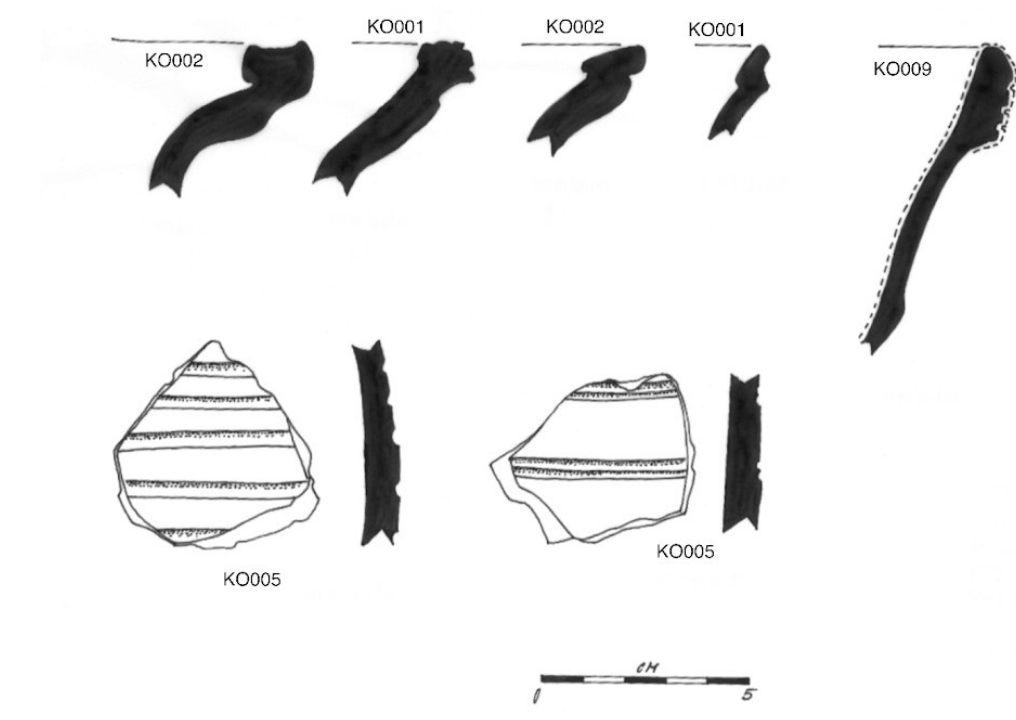
Obr. 78 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513 vrstva 1132

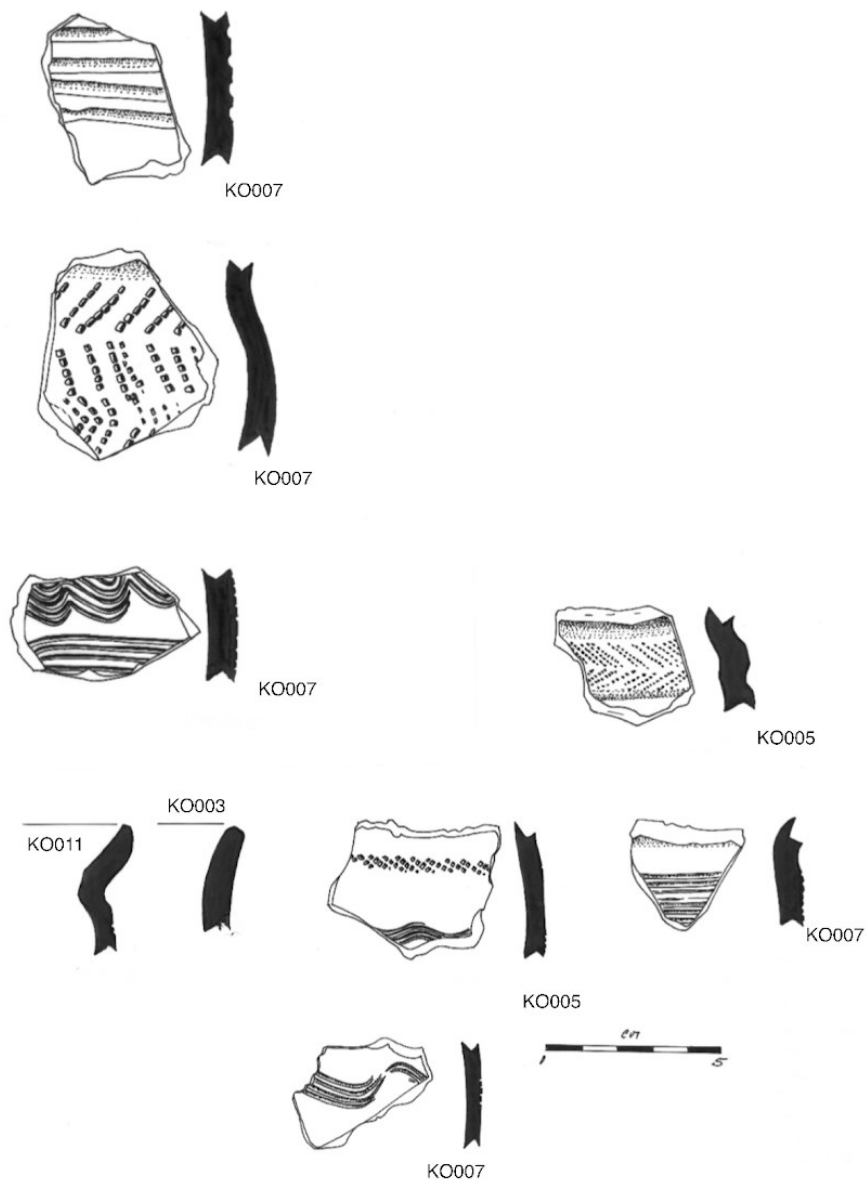
Obr. 79 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513

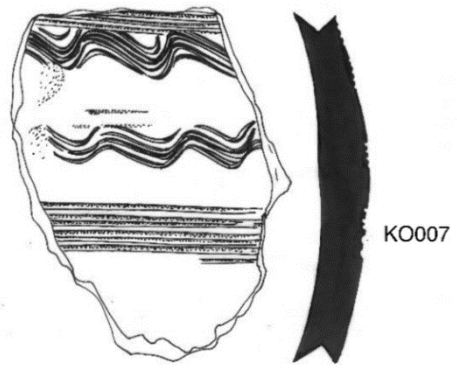
Obr. 80 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513

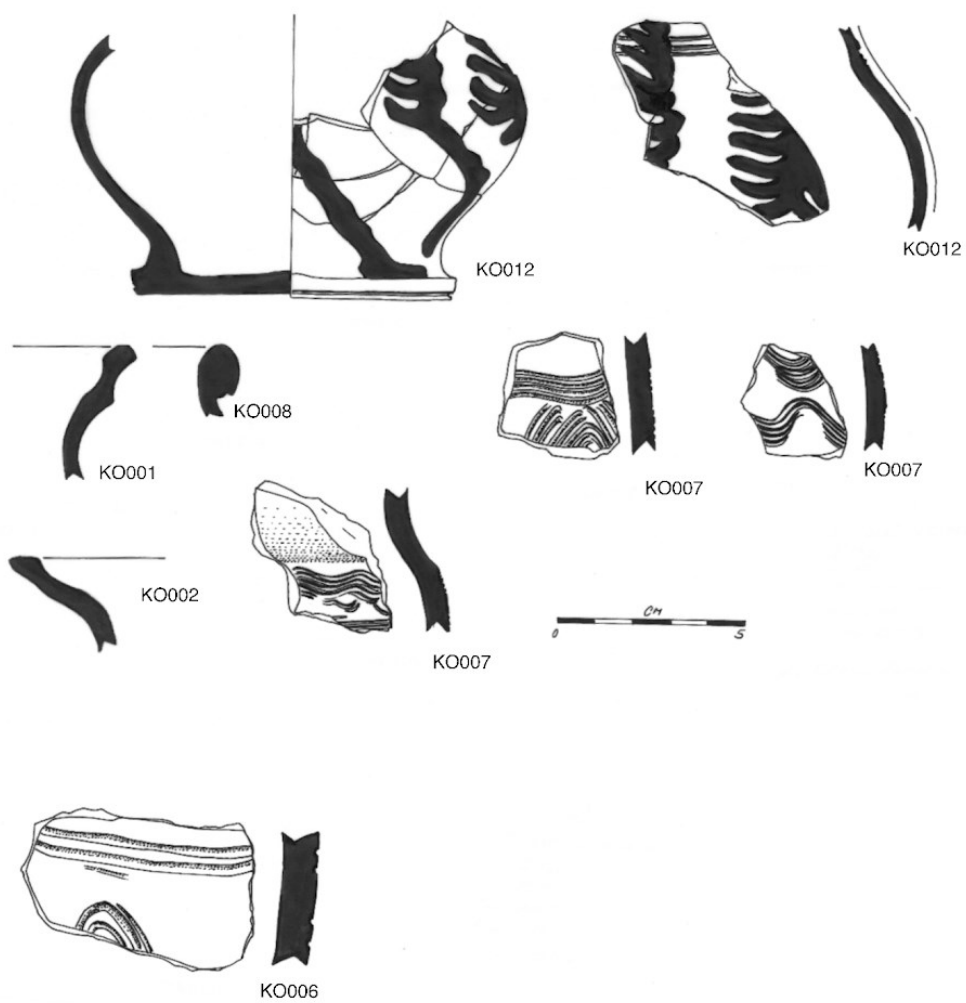
Obr. 81 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513, začíst

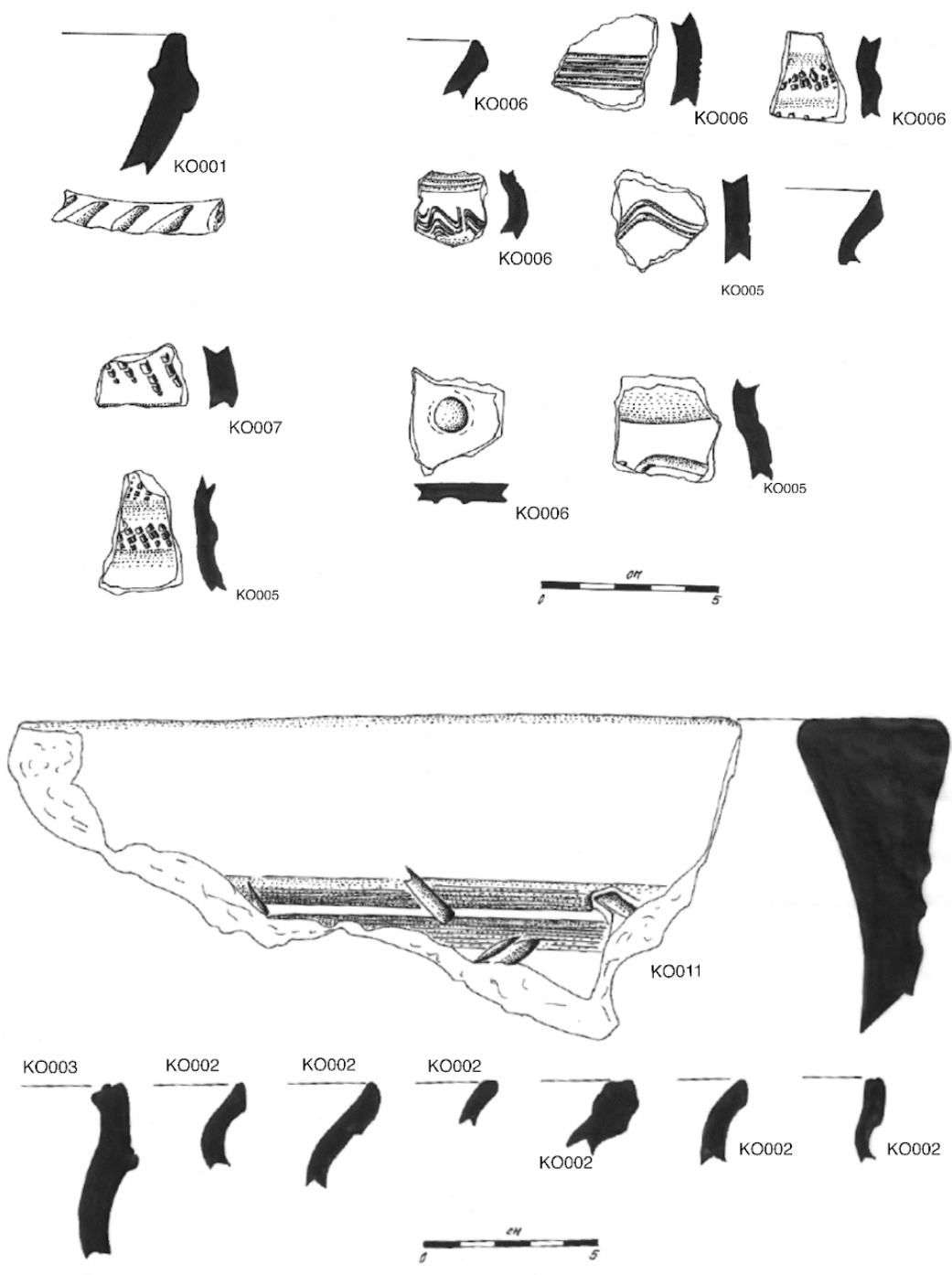
Obr. 82 – KT ze S1, Ú26, objekt 1513

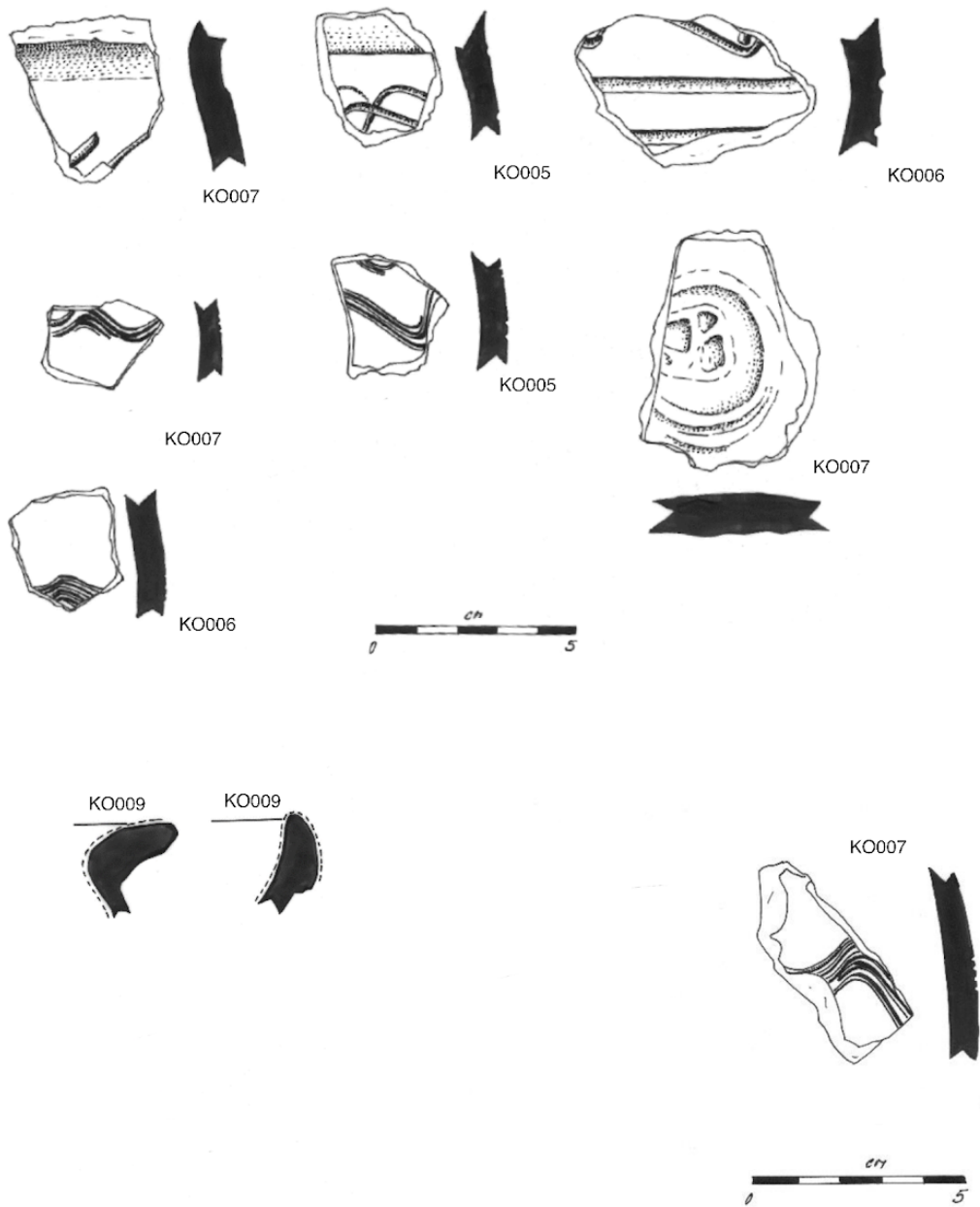
Obr. 83 – KT z Ú27

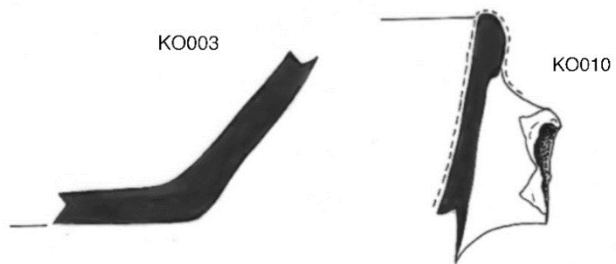
Obr. 84 – KT z objektu 1515

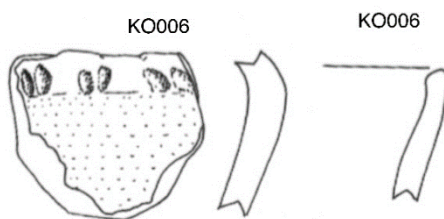
Obr. 85 - KT ze S2

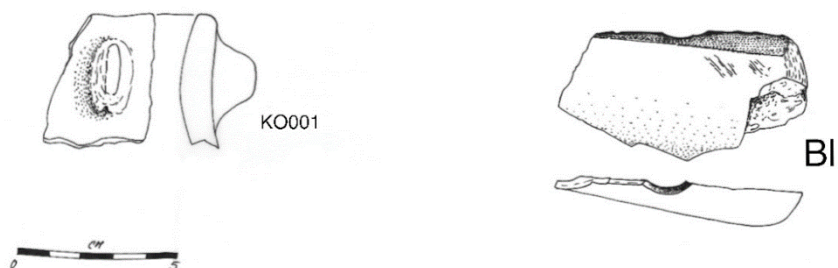
Obr. 86 – KT ze S2

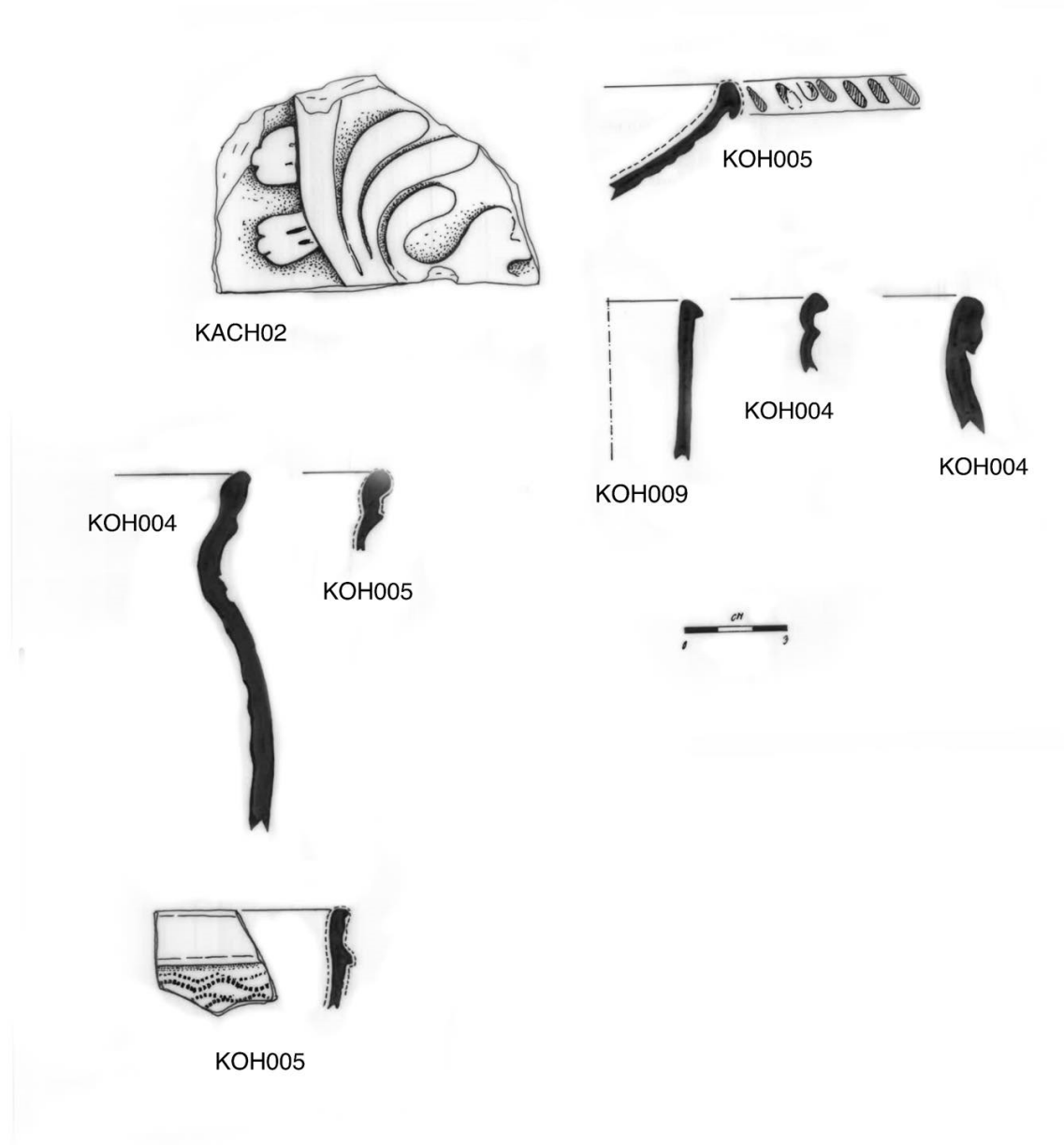
Obr. 87 - Keramika ze S3

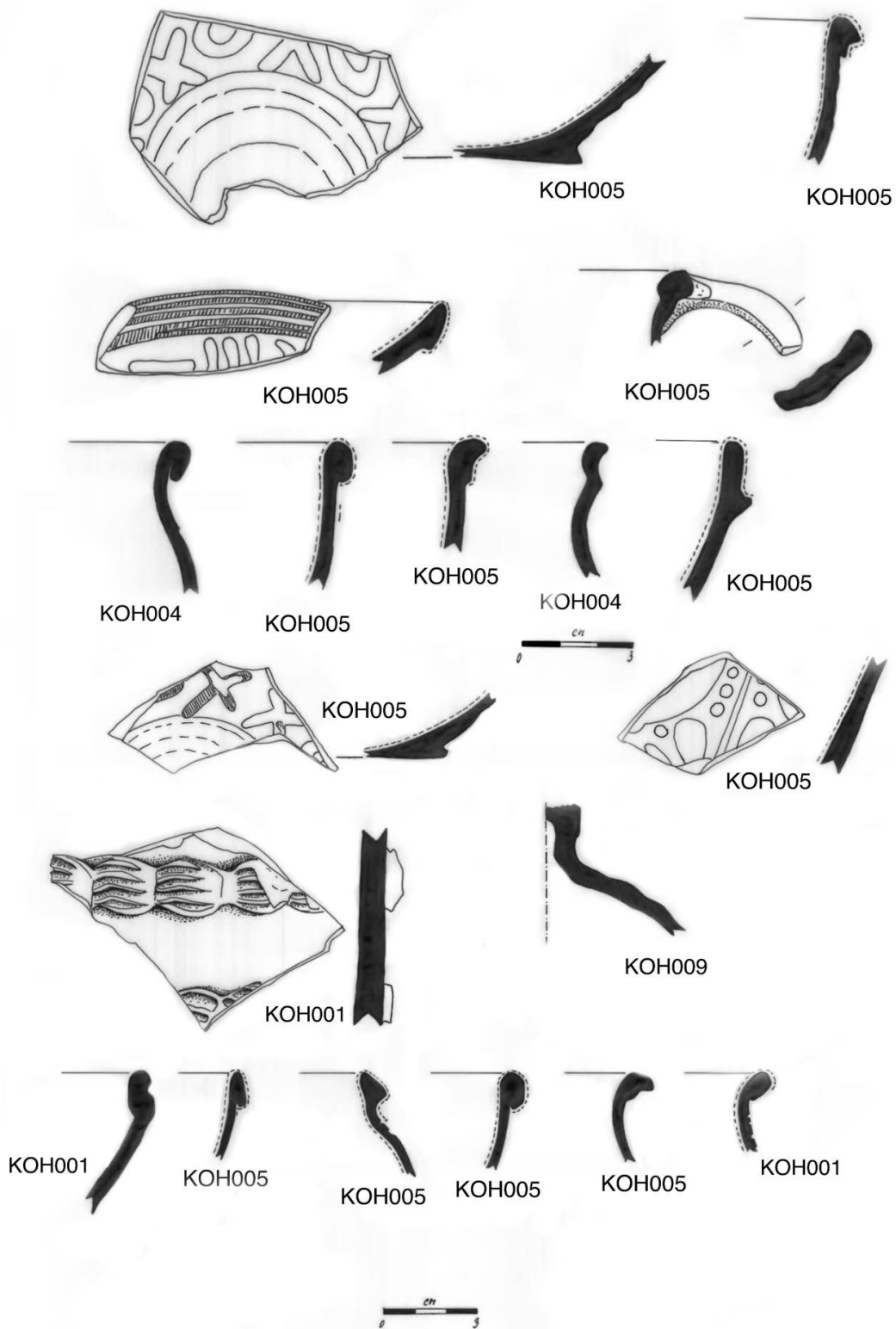
Obr. 88 - Keramika z výkopu č.p. 33

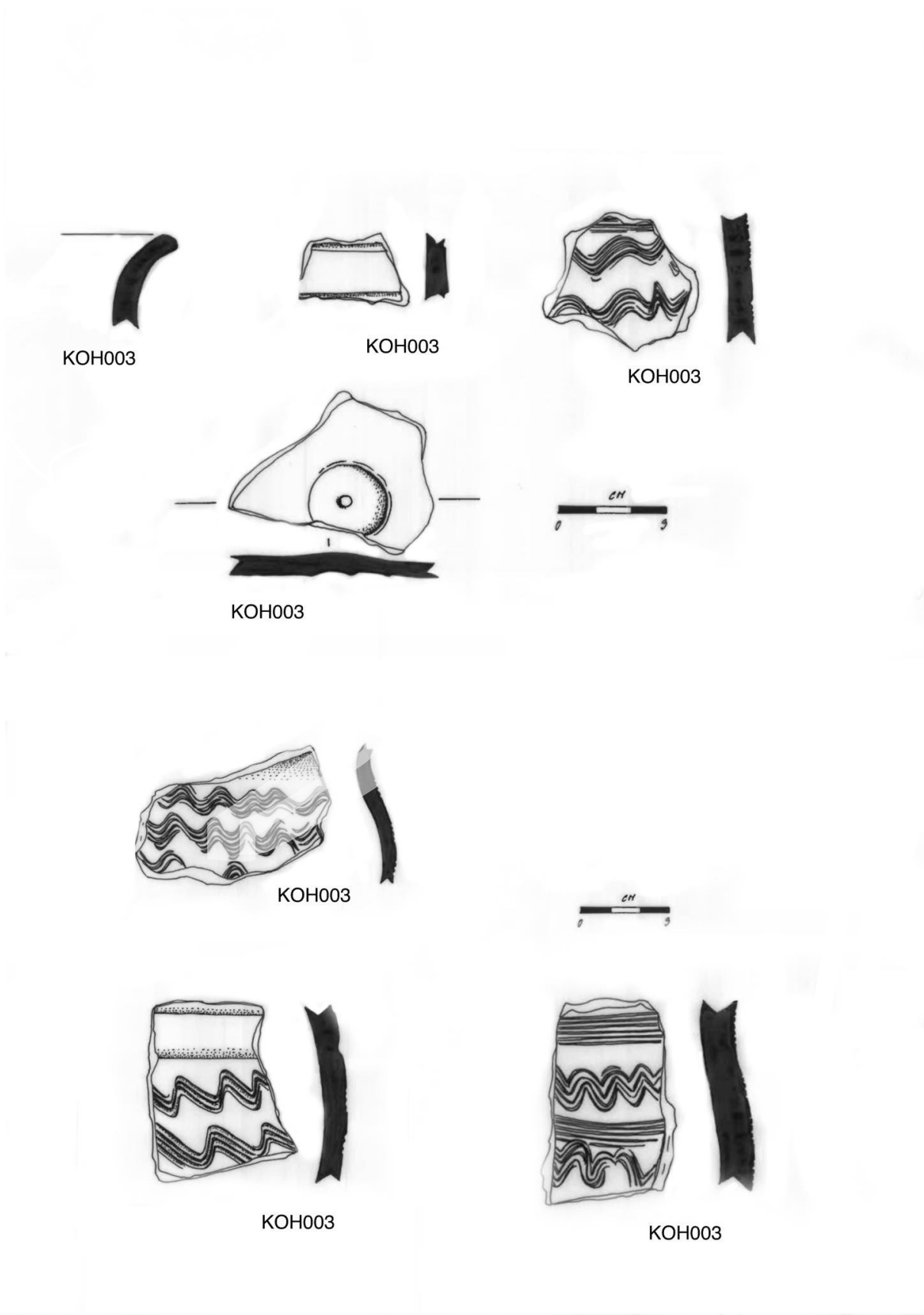
Obr. 89 - Materiál z č.p.194 z objektu 1549

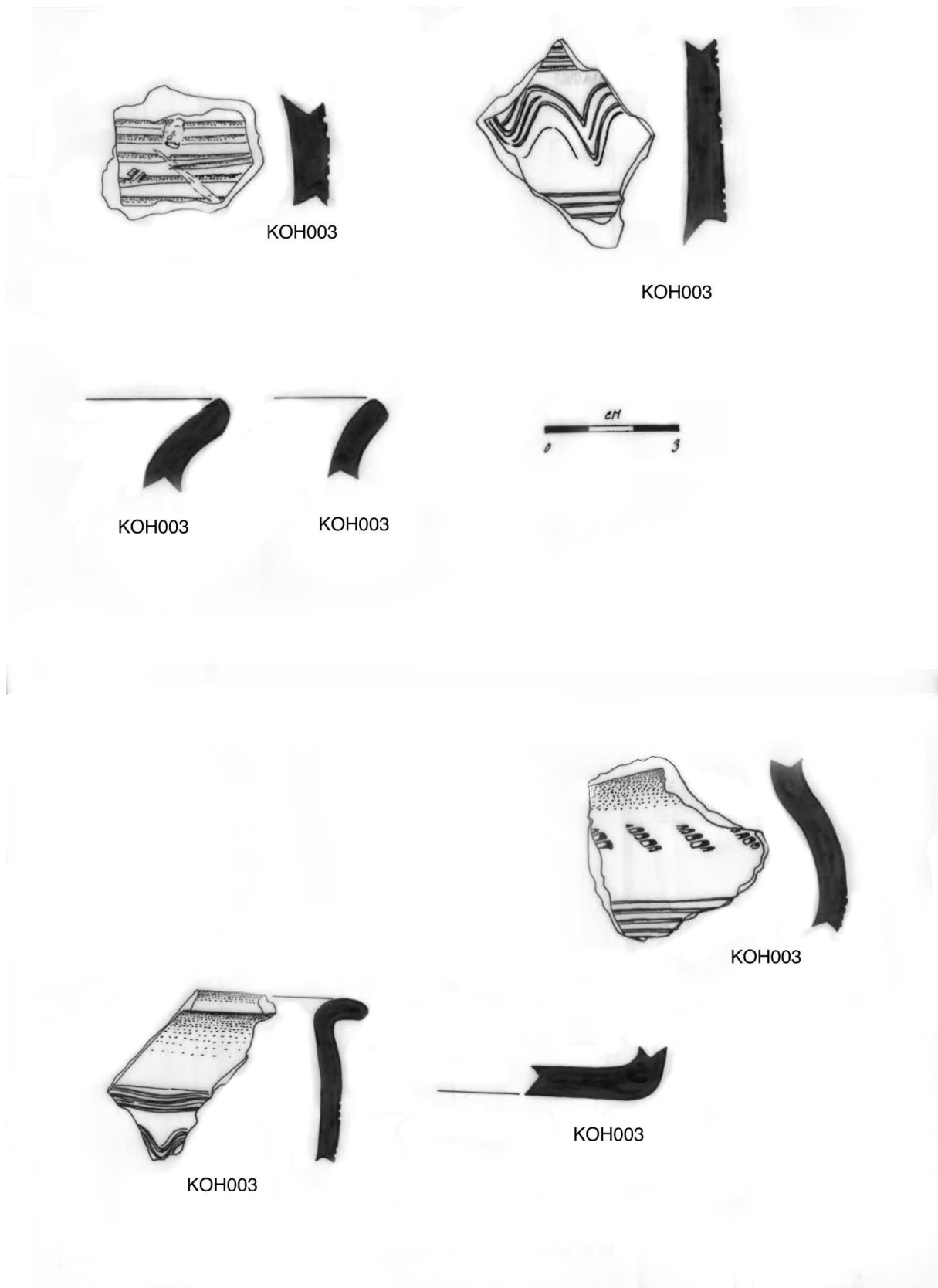
Obr. 90 – Ke z podélného stání Ú1-9.

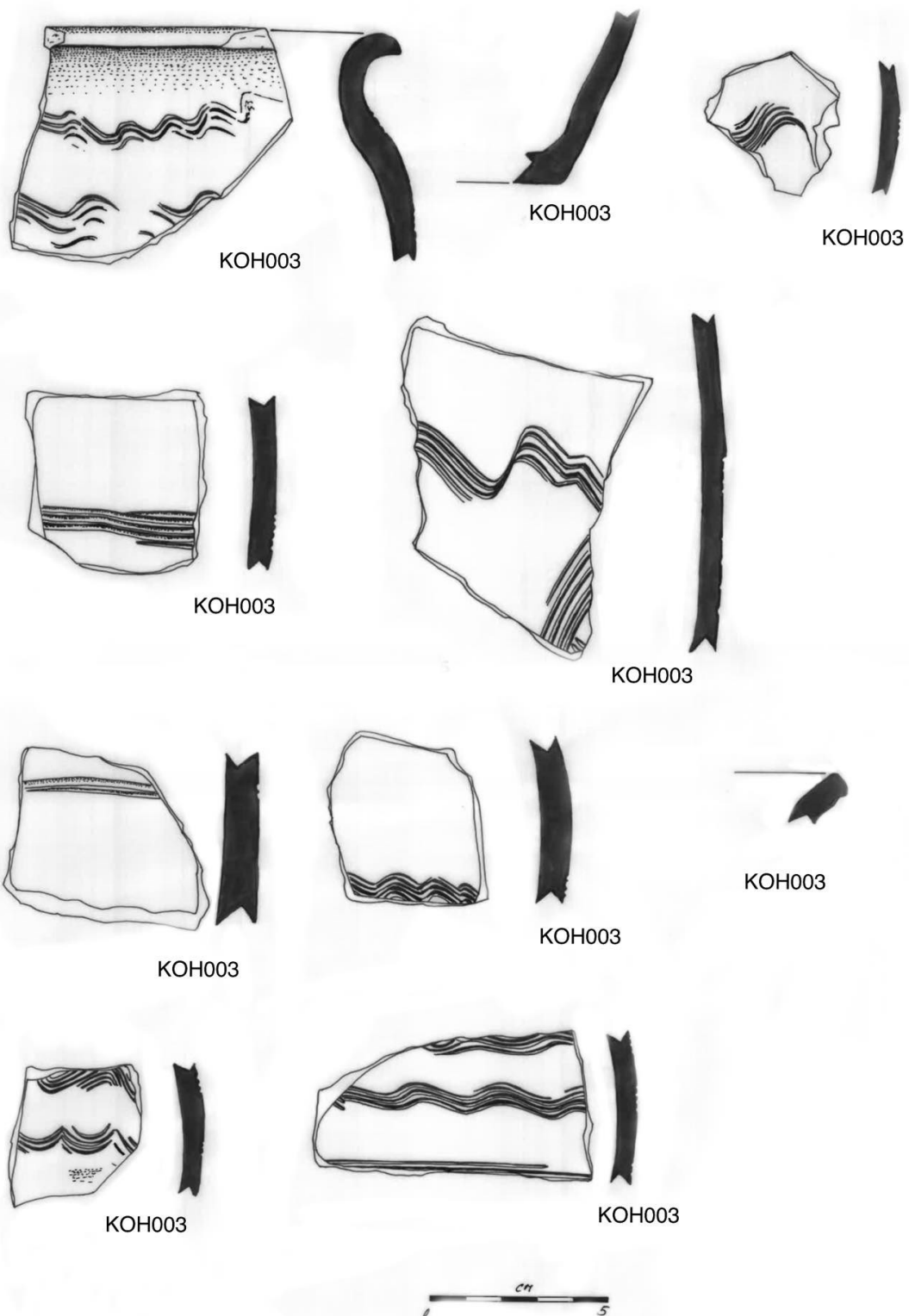
Obr. 91 – Podélné stání Ú7

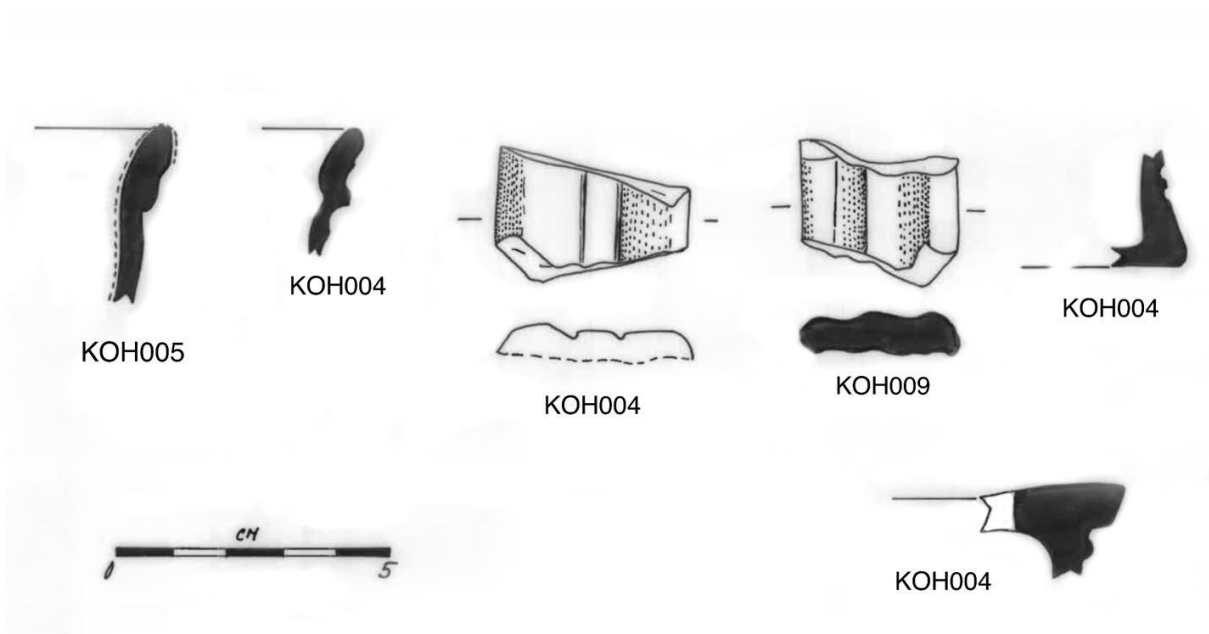
Obr. 92 – Ke podélné stání Ú 12-14.

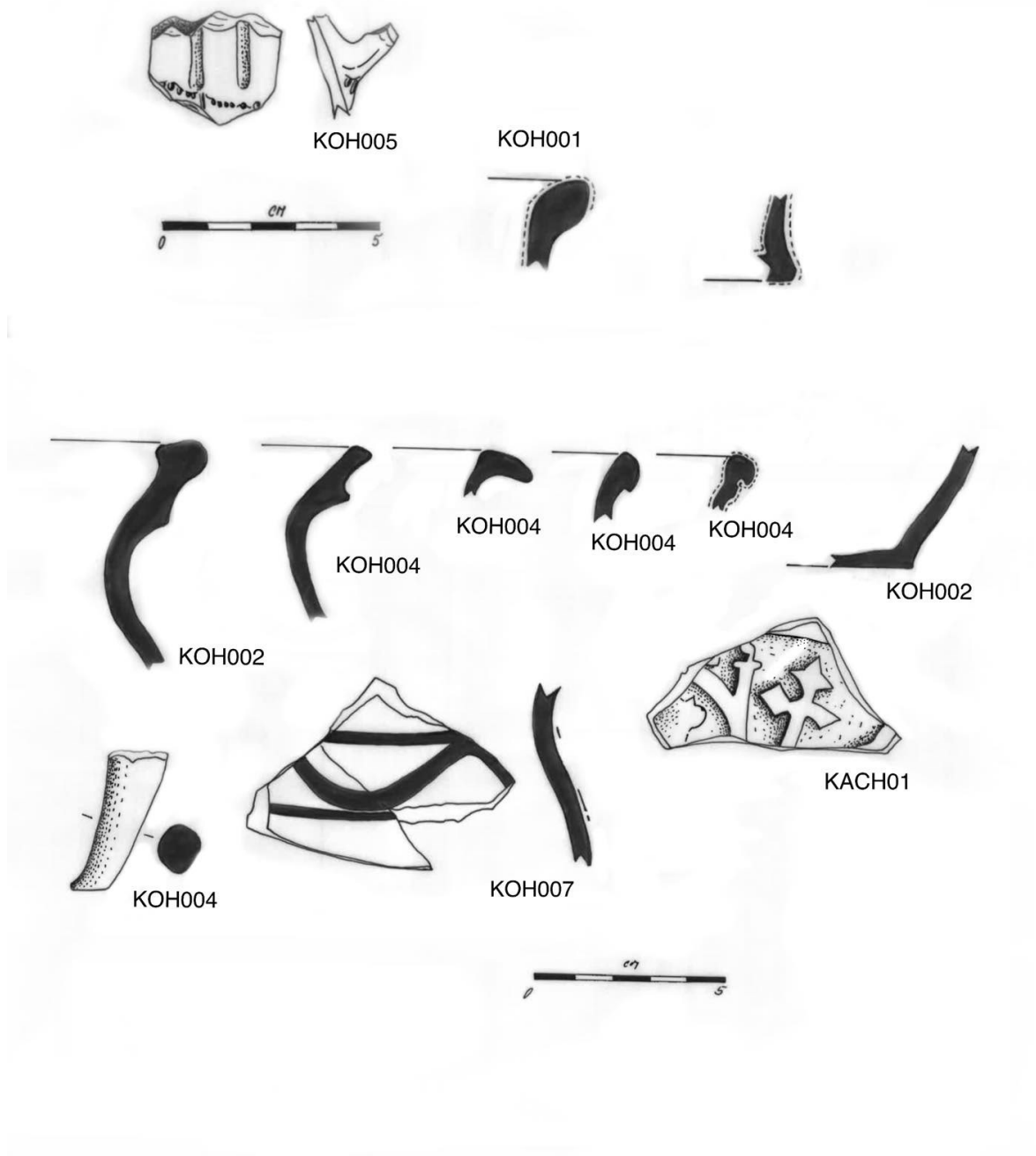
Obr. 93 – Ke Podélné stání Ú16-17.

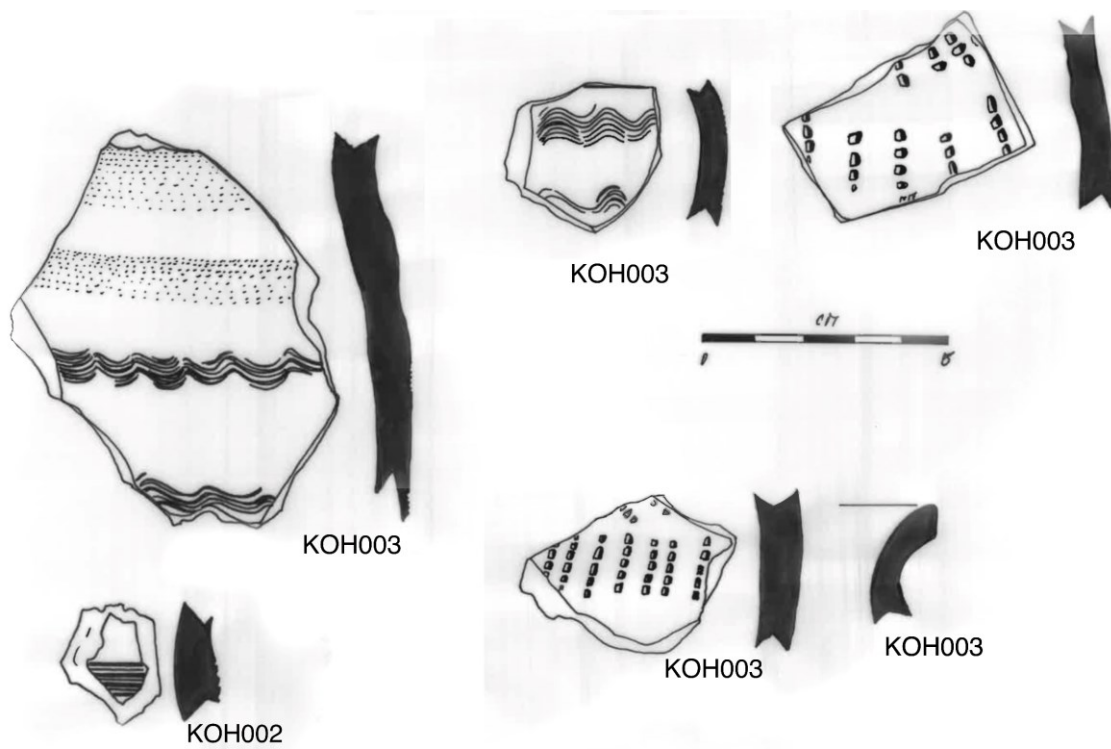
Obr. 94 – Podélné stání Ú28.

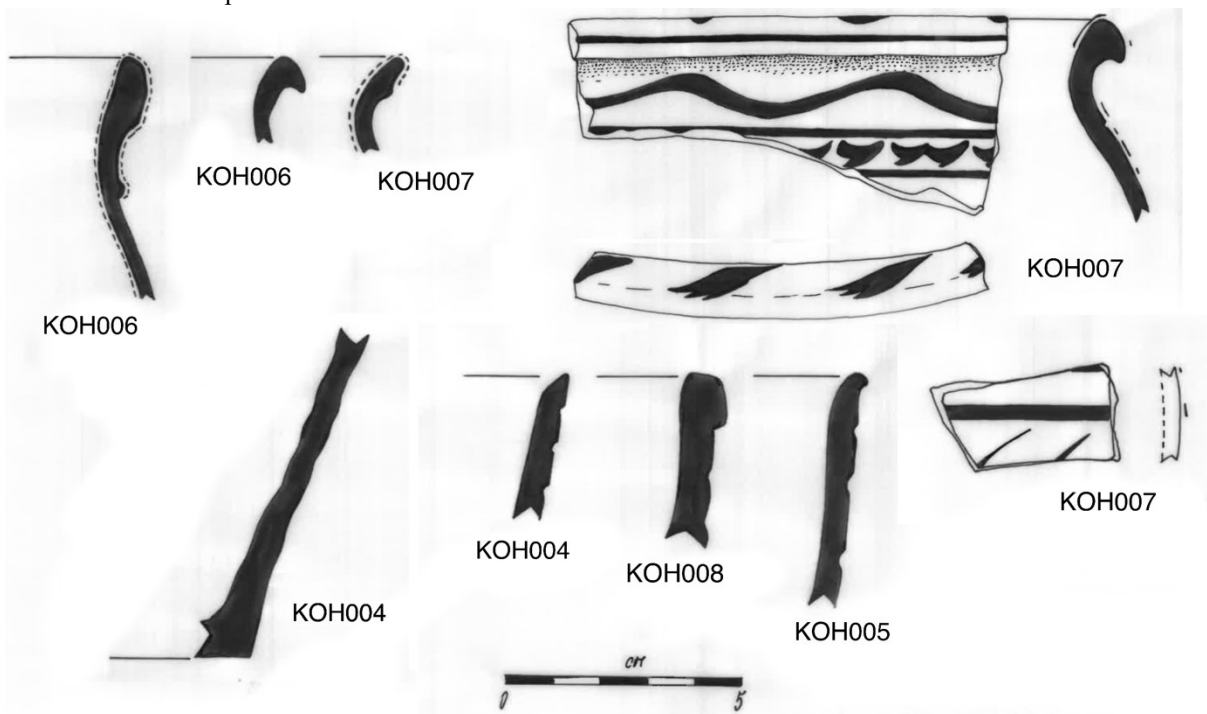
Obr. 95 – Sadová úprava strom 14

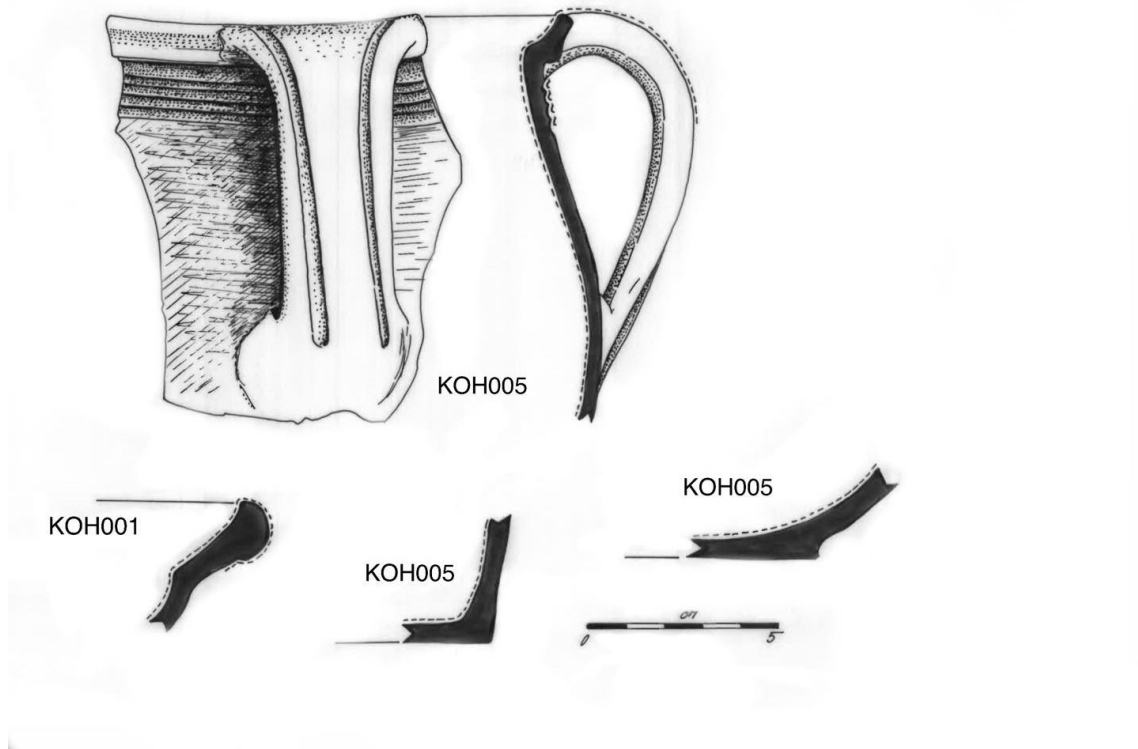
Obr. 96 – Sadová úprava strom 12

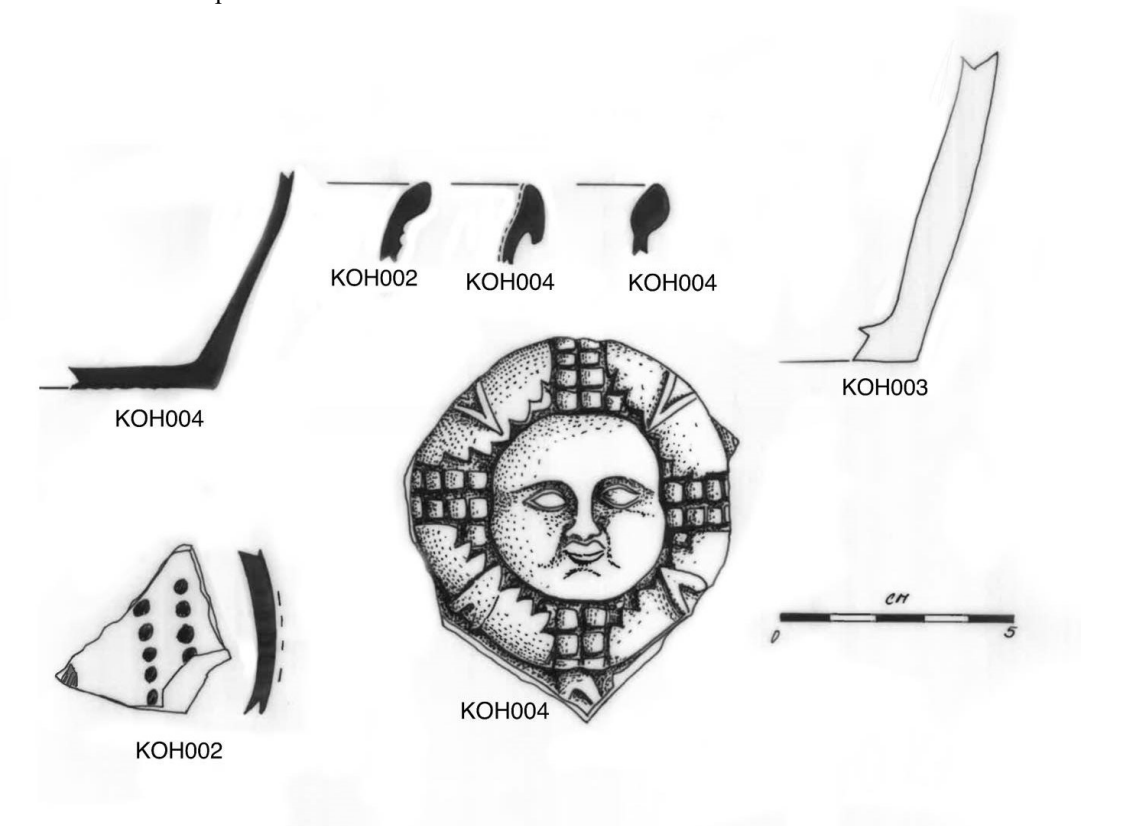
Obr.72 – Sadová úprava strom 8

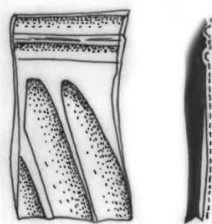
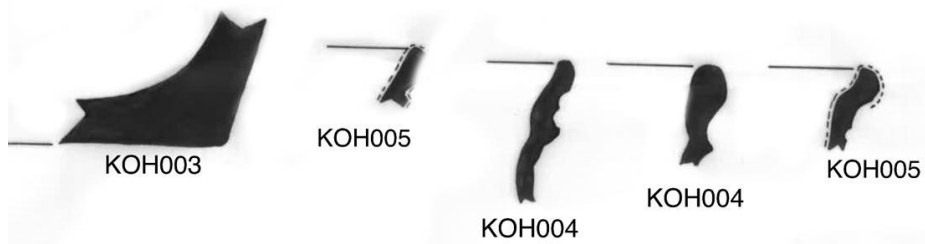
Obr. 97 – Sadová úprava strom 5

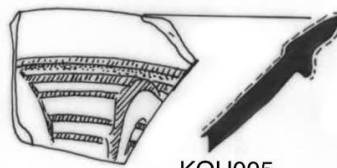
Obr. 98 – Sadová úprava strom 1

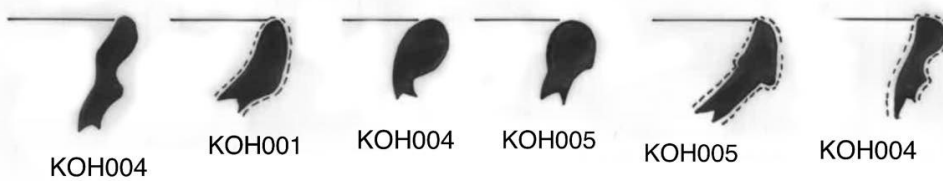
Obr. 99 - VO kabel

Kamenina

KOH005

KOH004

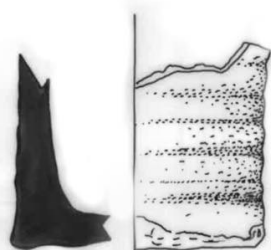
KOH001

KOH004

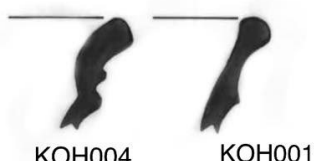
KOH005

KOH005

KOH004

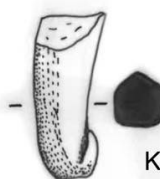

KOH001

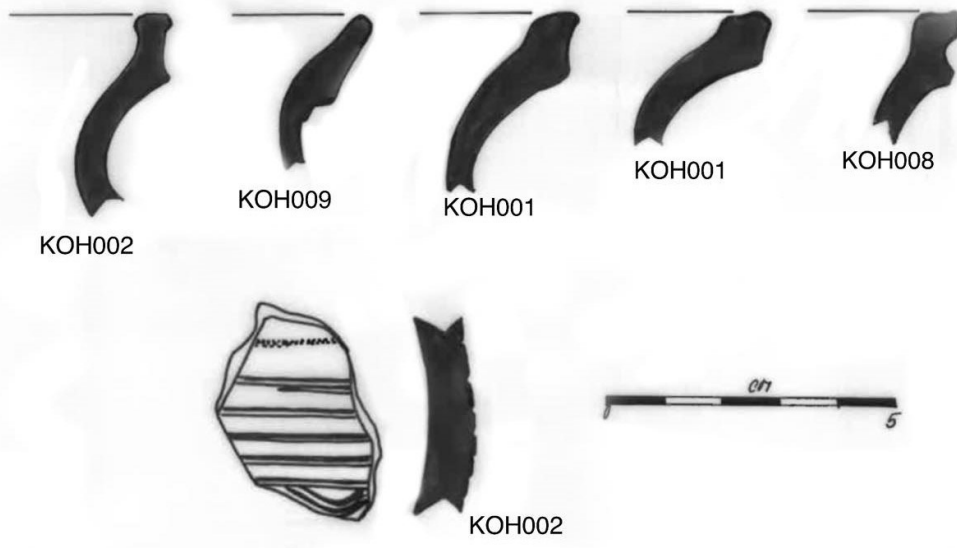

KOH004

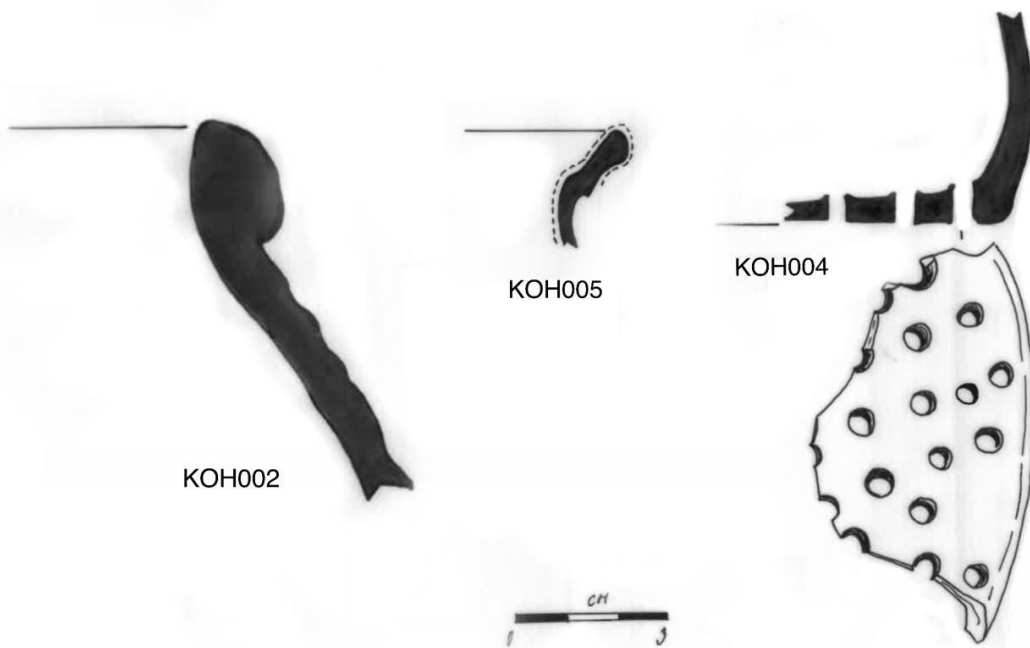
KOH001

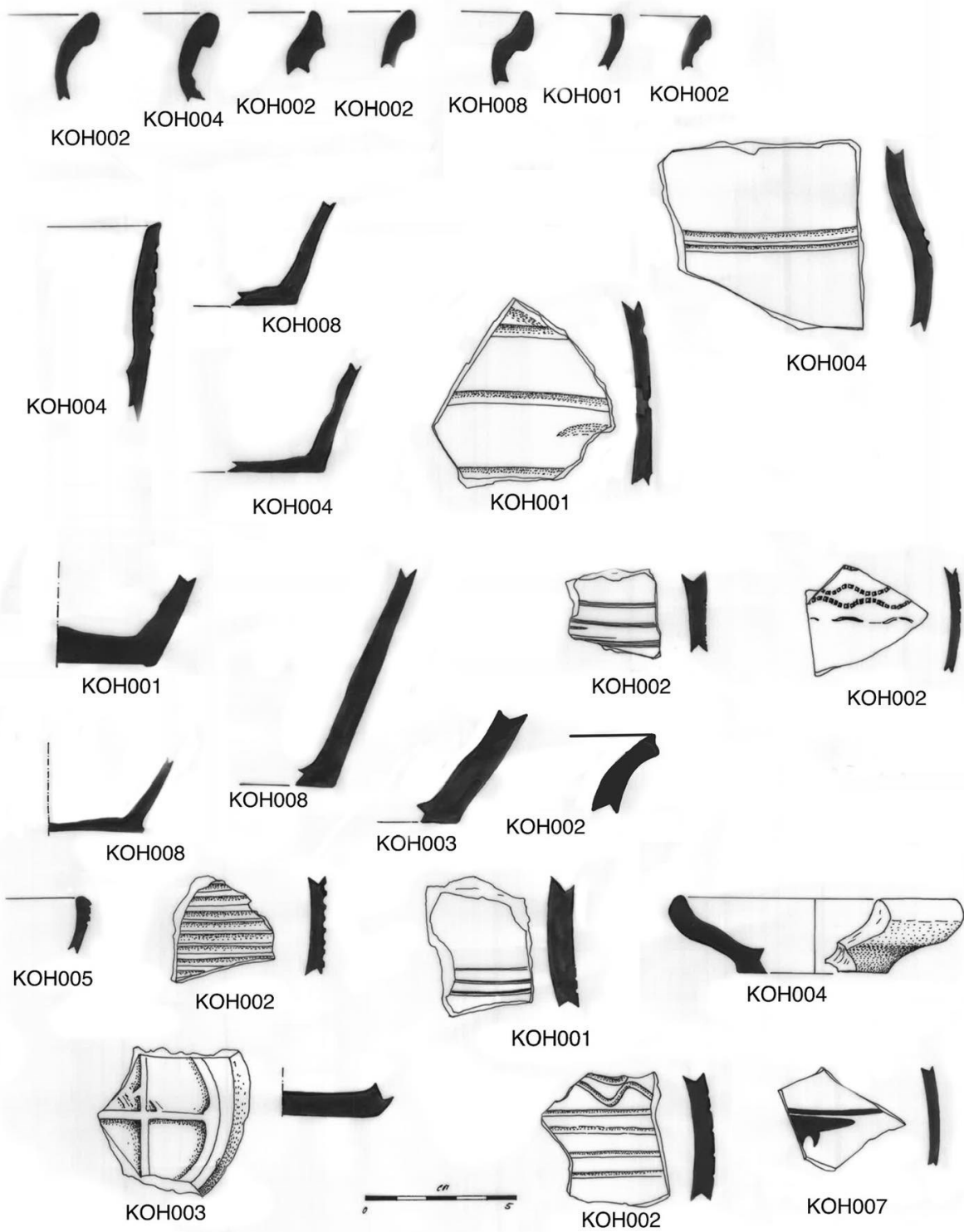
KOH004

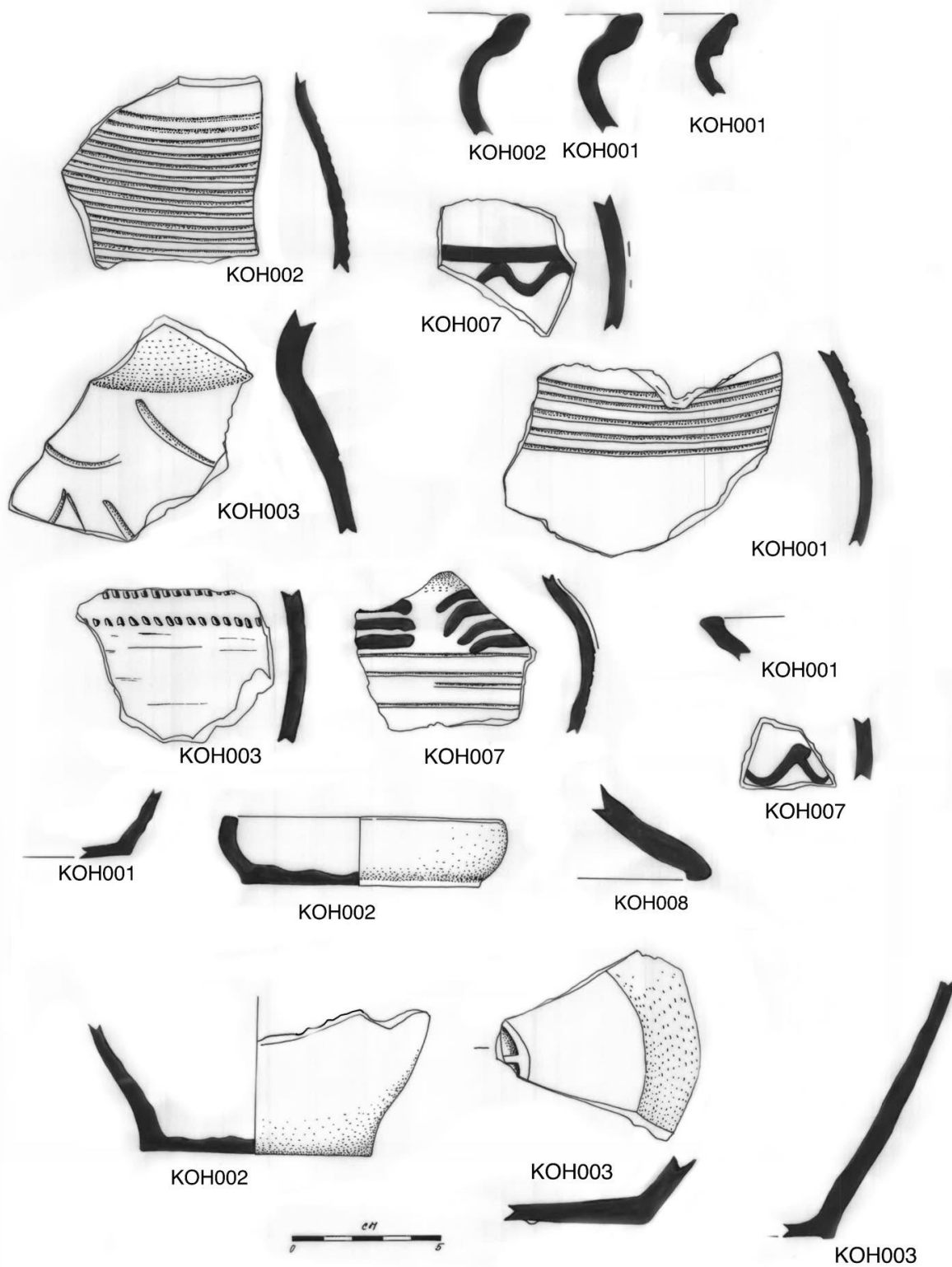
Obr. 101 – VO0026

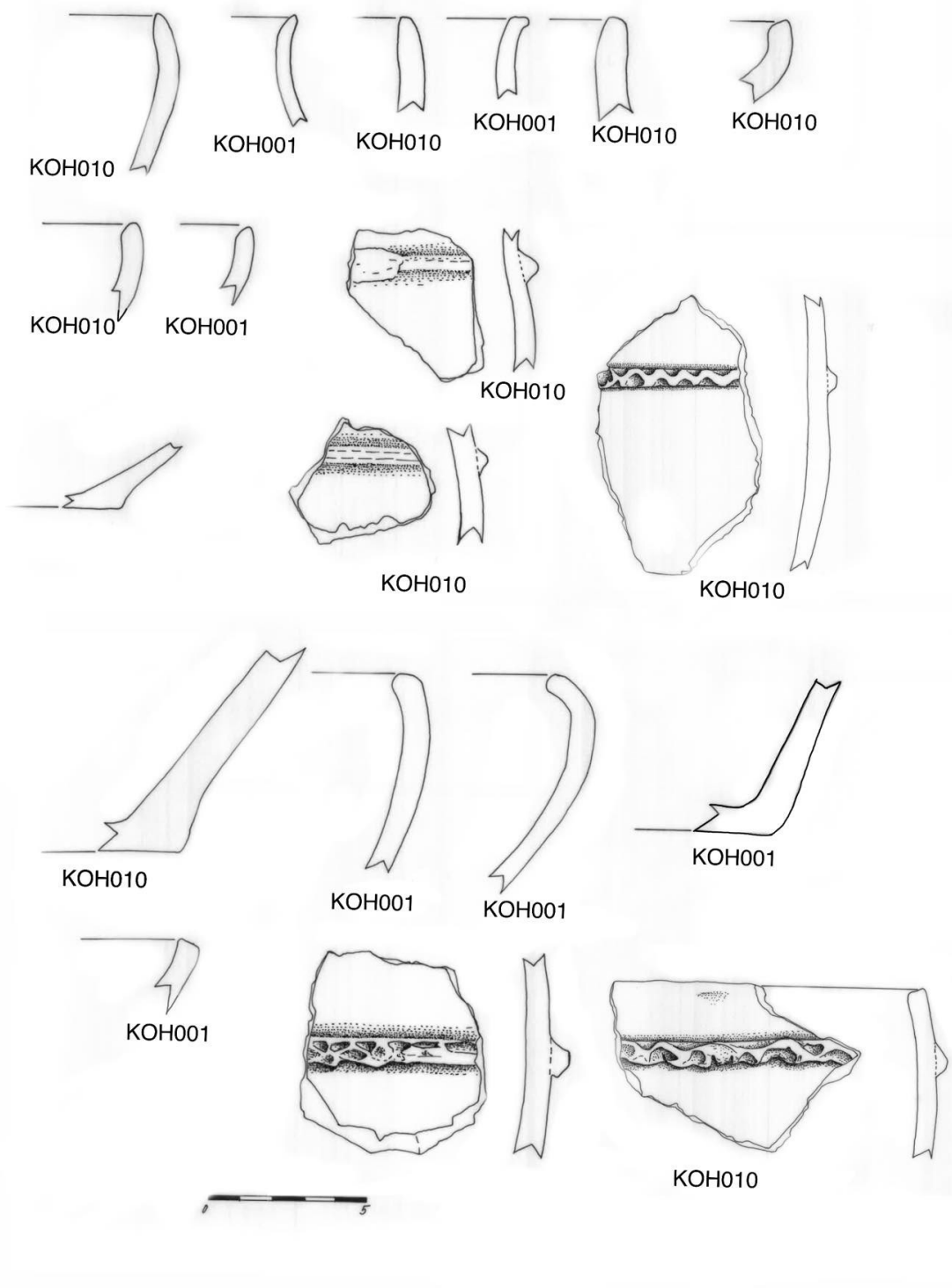
Obr. 102 – VO0029

Obr. 103 – Ke z obj. 3501

Obr. 104 – Ke z objektu 3500

Obr. 105 – Objekt 3510